

STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE ČELIĆ

2026.– 2034. godina

Čelić, decembar 2025. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	3
1.1 Svrha i značaj strateškog dokumenta	3
1.2 Regulatorni okvir	4
1.3 Proces izrade i konsultacija	4
1.4 Usklađenost sa ostalim strateškim dokumentima i globalnim ciljevima održivog razvoja	4
2. STRATEŠKA PLATFORMA	6
2.1 Geografski položaj	6
2.2. Demografske karakteristike.....	7
2.3. Rezime stanja, razvojnih izazova i perspektiva u oblasti ekonomskog razvoja	10
2.4. Rezime stanja, razvojnih izazova i perspektiva u oblasti društvenog razvoja.....	14
2.5. Rezime stanja, razvojnih izazova i perspektiva u oblasti javne infrastrukture i javnih usluga	17
2.6. Rezime stanja, razvojnih izazova i perspektiva u oblasti zaštite okoliša	19
3. ANALIZA FINANSIJSKOG KAPACITETA	22
4. SWOT analiza i strateško fokusiranje	25
4.1. SWOT analiza	25
4.2. Strateški fokusi.....	27
4.3. Vizija razvoja	29
4.4. Strateški ciljevi.....	29
5. PRIORITETI I MJERE SA INDIKATORIMA.....	33
5.1. Prioriteti za Strateški cilj 1.	33
5.2. Prioriteti za Strateški cilj 2.	40
5.3. Prioriteti za Strateški cilj 3.	46
6. KLJUČNI STRATEŠKI PROJEKTI	51
7. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR.....	54
8. OKVIR ZA PROVOĐENJE, PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJU STRATEGIJE RAZVOJA.....	56
9. PRILOZI	59
Prilog 1 - Usklađenost strateških ciljeva općine Čelić sa ključnim strateškim dokumentima viših nivoa vlasti ..	59
Prilog 2 – Sažeti pregled strategije	65
Prilog 3 – Detaljan pregled mjera	71
Prilog 4 – Socioekonomska analiza	102

1 UVOD

1.1 Svrha i značaj strateškog dokumenta

Strategija razvoja Općine Čelić za period 2026–2034. (u daljem tekstu: *Strategija razvoja*) predstavlja integrisani i multisektorski strateški dokument kojim se definišu javne politike te integralno usmjerava društveno-ekonomski i infrastrukturni razvoj Općine Čelić. Ovim dokumentom postavljaju se vizija, strateški ciljevi i prioriteta, istovremeno osiguravajući strateški okvir za mobilizaciju finansijskih resursa iz domaćih i međunarodnih izvora.

U procesu njenog oblikovanja, naglasak je stavljen na dosljednu primjenu načela planiranja definisanih Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/17) (u daljem tekstu: Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH) koji su ugrađeni u sve faze procesa razvojnog planiranja i jasno vidljivi u svim elementima ovog strateškog dokumenta, a naročito: usklađeni pristup razvojnom planiranju, programiranju, finansiranju i upravljanju razvojem svih nivoa vlasti u Federaciji, time i jedinice lokalne samouprave (JLS); odgovornost, efektivnost i efikasnost javnih institucija JLS u procesu razvojnog planiranja i implementacije razvojnih prioriteta; OMK između svih višeg i nižih nivoa vlasti u procesu zajedničkog razvojnog planiranja i realizacije razvojnih prioriteta; jednakopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane JLS u svim fazama razvojnog planiranja i upravljanja razvojem; horizontalna i vertikalna koordinacija među nadležnim institucijama u procesima razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u JLS i usklađenost razvojnih prioriteta; komplementarnost koja podrazumijeva da se razvojne aktivnosti različitih institucija i nivoa vlasti međusobno nadopunjuju u cilju multiplikacije razvojnih efekata te partnerstvo, javnost i transparentnost svih nivoa vlasti u Federaciji u procesu razvojnog planiranja, implementacije, financiranja, monitoringa, evaluacije i izvještavanja o razvojnim procesima.

Proces izrade Strategije razvoja koordinirao je Razvojni tim imenovan Rješenjem načelnika Općine Čelić, sastavljen od 17 članova (predstavnika Općinskog organa uprave, javnih preduzeća i javnih ustanova te nevladinog sektora) dok se kroz druge koordinacijske i participatorne mehanizme osiguravalo učešće ostalih institucija na nivou općine, Tuzlanskog kantona i ostalih socio-ekonomskih aktera i zainteresiranih strana. Strategija razvoja Općine Čelić za period 2026 -2034. godina u potpunosti je izrađena u skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH kao i Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH¹. Prilikom izrade Strategije u obzir su uzete i naučene lekcije iz procesa pripreme i implementacije prethodne Strategije Općine Čelić koja je bila izrađena za period 2020.-2025. godina. Prilikom izrade, u obzir je posebno uzeta u razmatranje Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021 -2027. godina, sektorske strategije na nivou Tuzlanskog kantona, strategije viših nivoa vlasti te Ciljevi održivog razvoja Ujedinjenih naroda (SDGs).

Vizija razvoja Općine Čelić ostvarit će se kroz 3 strateška cilja, razrađena u 7 prioriteta i 18 mjera. Dokument dodatno obuhvata indikativni budžet i finansijski okvir za realizaciju Strategije, zajedno s indikatorima za praćenje napretka i ostvarenih rezultata.

U sektoru ekonomskog razvoja, fokus i okosnica razvoja bit će na jačanju poljoprivrede i prerade zasnovane na lokalnim resursima, razvoju poduzetništva i privlačenju investicija uz aktivno uključivanje dijaspor, te unapređenju turističke ponude i turističke infrastrukture. U sektoru društvenog razvoja, Strategija se fokusira na unapređenje kvaliteta javnih usluga i društvene infrastrukture, uključujući obrazovanje, zdravstvo, socijalne i programe podrške boračkoj populaciji, kulturu, sport i omladinske sadržaje. Poseban akcenat stavljen je na modernizaciju i digitalizaciju javne uprave kako bi se osiguralo efikasnije, transparentnije i građanima pristupačno pružanje usluga. U oblasti upravljanja okolišem, prirodnim i infrastrukturnim resursima, Strategija se usmjerava na razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture te zaštitu okoliša kroz unapređenje energetske efikasnosti, povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i smanjenje energetskog siromaštva. Dodatni fokus stavljen je na unapređenje sistema upravljanja otpadom i otpadnim vodama, smanjenje zagađenosti te stvaranje otpornije i održive zajednice.

¹Službene novine Federacije BiH, 74/19 i 2/21

1.2 Regulatorni okvir

Izrada Strategije razvoja Općine Čelić realizovana je u skladu s odredbama Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH kao i pripadajućim podzakonskim aktima, koji zajedno čine sveobuhvatan i efikasan regulatorni okvir za razvojno planiranje i upravljanje razvojem koji je donesen i stupio na snagu 2017. godine a kojim se definiše svrha sistema kroz „transparentno i usklađeno razvojno planiranje i upravljanje razvojem u Federaciji, kantonima i jedinicama lokalne samouprave“, kao i „koordinacija i integracija strateških dokumenata i javnih i drugih finansijskih resursa radi realizacije utvrđenih razvojnih prioriteta“. Pored navedenog, Zakon propisuje i osnovne principe razvojnog planiranja i upravljanja razvojem, vrste strateških dokumenata, kao i tijela odgovorna za razvojno planiranje i upravljanje razvojem. Zakonom se uređuje proces razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji BiH, uključujući postupke programiranja, monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji strateških dokumenata, kao i način finansiranja njihove implementacije.

Dio regulatornog okvira u oblasti razvojnog planiranja i upravljanja razvojem jesu i podzakonski akti koji pobliže uređuju pitanja izrade i evaluacije strateških dokumenata, te trogodišnjeg i godišnjeg planiranja a koji su objavljeni u Službenim novinama Federacije BiH broj: 74/19 i 2/21, i to:

- Uredba o evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji BiH,
- Uredba o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH te
- Uredba o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Navedene uredbe su uzete u obzir prilikom izrade Strategije razvoja općine Čelić.

1.3 Proces izrade i konsultacija

Na osnovu člana 15. Zakona o principima lokalne samouprave Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 49/06 i 51/09), člana 27. stav (3) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 32/17), člana 9. stav (2) Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 74/19 i 2/21) i člana 39. Statuta općine Čelić („Službeni glasnik Općine Čelić“, broj: 3/2017) načelnik općine Čelić je donio Odluku o izradi Strategije razvoja Općine Čelić 2026.-2034.² čime je zvanično započet proces izrade Strategije. Odlukom je propisano da je nosilac izrade radno tijelo za razvojno planiranje i upravljanje razvojem koje će imenovati načelnik posebnom Odlukom a da su učesnici u procesu izrade Strategije razvoja javna preduzeća, javne ustanove, udruženja građana, nevladine organizacije, privredni subjekti te druge institucije i organizacije koje egzistiraju na području općine, te socioekonomski partneri i šira javnost.

Proces izrade Strategije sproveden je u skladu sa Uredbom o izradi strateških dokumenata Federacije Bosne i Hercegovine. Tokom procesa izrade Strategije, formiran je Razvojni tim, koji je izradio stratešku platformu koja je puštena u proces javnih konsultacija a nakon završetka procesa javnih konsultacija izrađen je nacrt Strategije razvoja općine Čelić za period 2026.-2034. godine. Po završetku javnih konsultacija na nacrt Strategije, izrađena je i finalna verzija Strategije koju je usvojilo Općinsko vijeće Čelić.

1.4 Usklađenost sa ostalim strateškim dokumentima i globalnim ciljevima održivog razvoja

Vertikalna koordinacija i usklađivanje jedan od temeljnih principa Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH, što uključuje harmonizaciju odgovornosti i procesa među različitim nivoima vlasti u Federaciji. Također, horizontalna koordinacija i usklađivanje se odnosi na koordinaciju odgovornosti i procesa institucija, kao i usklađivanje strateških dokumenata, odnosno usklađivanje strategije razvoja i sektorskih

² Broj odluke 02-45-224-39/25

strategija na istom nivou upravljanja u Federaciji, kantonima i jedinicama lokalne samouprave prema zajedničkim razvojnim ciljevima.

Stoga su strateški ciljevi i prioriteti Općine Čelić za period od 2026. - 2034. godina usklađeni sa ključnim strateškim dokumentima na nivou Tuzlanskog kantona, Federacije BiH i Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir i ostale planove razvoja Općine Čelić.

S tim u vezi, prilikom izrade Strategije razvoja općine Čelić poseban fokus stavljen je na to da razvojna opredjeljenja, strateški ciljevi i prioriteti razvoja uzmu u obzir i budu na adekvatan i odgovarajući način prilagođeni sljedećim strateško-planskim dokumentima:

- Okvir za provođenje Ciljeva održivog razvoja u Bosni i Hercegovini
- Strategija razvoja Federacije BiH 2021–2027.
- Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021-2027.
- Strategija razvoja turizma Tuzlanskog kantona za period 2022-2027
- Strategija razvoja male privrede Federacije BiH 2022-2027. (nacrt)
- Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja FBiH 2021-2027 (nacrt)
- Strategija razvoja turizma Federacije BiH 2021-2027. (nacrt)
- Strategija zaštite okoliša Federacije BiH 2022-2032
- Okvirna strategija prometa BiH 2015-2030.,
- Okvirna energetska strategija BiH do 2035.,
- Strategija prilagođavanja na klimatske promjene i niskoemisionog razvoja BiH za period 2020.-2030. (nacrt),
- Transportna Strategija Federacije Bosne i Hercegovine 2016– 2030.
- Lokalni ekološki akcioni plan (LEAP) općine Čelić za period 2024-2028. godina
- Akcioni plan održivog upravljanja energijom i prilagođavanja klimatskim promjenama (SECAP) Općine Čelić za period do 2030.

Usklađenost Strategije razvoja Općine Čelić sa navedenim strateškim dokumentima prezentirana je u Prilogu 1 dokumenta.

U procesu izrade Strategije razvoja posebna pažnja posvećena je obavezama Bosne i Hercegovine u okviru procesa europskih integracija, a naročito ispunjavanju uslova za napredak ka članstvu u Europskoj uniji. To podrazumijeva aktivnosti usmjerene na usklađivanje zakonodavstva i drugih obaveza preuzetih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Europske unije i Bosne i Hercegovine. Implementacija Strategije razvoja Općine Čelić doprinijet će unapređenju poslovnog ambijenta, razvoju poljoprivrede i turizma, jačanju društvene infrastrukture koja podržava sveukupni lokalni razvoj, te poboljšanju energetske efikasnosti i zaštiti životne sredine, što je u potpunosti usklađeno sa obavezama iz Sporazuma.

Finansijski okvir Strategije zasnovan je i na korištenju vanjskih izvora finansiranja, uključujući sredstva Europske unije i drugih međunarodnih fondova, čime se osigurava stabilna podrška njenoj implementaciji.

Vertikalna koordinacija, kako je propisana Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH, podrazumijeva i usklađenost sa međunarodno prihvaćenim **Ciljevima održivog razvoja (Sustainable Development Goals – SDGs)**. To znači da svi nivoi vlasti u Bosni i Hercegovini imaju obavezu definisati prioritete, mjere i aktivnosti na način koji istovremeno doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja, te da redovno izvještavaju o ostvarenim rezultatima i napretku u tom kontekstu.

U skladu s tim, Strategija razvoja Općine Čelić doprinosi realizaciji tri ključna pravca održivog razvoja u BiH:

- dobra uprava i upravljanje javnim sektorom
- pametan rast,
- društvo jednakih mogućnosti,

kao i dvije horizontalne teme:

- ulaganje u ljudski kapital i
- princip “niko ne smije biti isključen”.

Ove dimenzije su adekvatno integrisane kroz jasno definisane strateške ciljeve, prioritete i mjere Strategije, čime se osigurava usklađenost lokalnog razvoja sa nacionalnim i globalnim razvojnim okvirima.

2 STRATEŠKA PLATFORMA

Strateška platforma Općine Čelić izrađena je u procesu izrade Strategije razvoja općine Čelić za period 2026-2034. godina i sadrži detaljan prikaz socio-ekonomskih kretanja u posljednjih 5 godina. Platforma sadrži i SWOT analizu, strateške fokuse, strateške ciljeve kao i definiranu viziju razvoja Općine Čelić.

2.1 Geografski položaj

Općina Čelić administrativno pripada Tuzlanskom kantonu i Federaciji Bosne i Hercegovine, i smještena je u sjeveroistočnom dijelu Bosne i Hercegovine, ekonomski pripada regiji Sjeveroistočna Bosna i Hercegovina. Zajedno sa još 12 gradova/općina čini Tuzlanski kanton.

Teritorija općine prostire se na području planinskog vijenca Trebovac – Majevica i njegovih podgorina, koje se pružaju u dinarskom pravcu sjeverozapad–jugoistok. Tokom geološke prošlosti, ovaj planinski vijenac doživio je značajne promjene i erozivna razaranja, pa danas često odstupa od pravilne linije planinskog grebena. Iznimku čini njegov središnji dio – Stolica, Nišan i Okresnica – koji zadržava izgled pravog grebena. Od tih najviših uzvišenja, greben se nastavlja preko razuđenih i nepravilnih brda prema dolini rijeke Bosne na sjeverozapadu, dok na jugoistoku završava prema dolini rijeke Drine. Prema Semberiji i Posavini spušta se postepeno i blago.

Sjeverna granica Majevice, koja prolazi dijelom teritorije od istoka prema zapadu, obilježena je nizom visova i kosa, među kojima se ističu Žunova (523 m), Papratnica, Vjeternik (705 m) i Oparkovica (717 m). Južno od ove linije nalazi se područje Majevice, gdje su smještena naselja Lukavica, Miladići, Humci, Brezje, Nahvioci, Šibošnica, Drijenča i Visori. Sjeverozapadno i sjeveroistočno od linije nalaze se podmajevačka naselja Velino Selo, Vražići, Brnjik, Ratkovići i Čelić.

Graniči se na istoku sa opštinom Lopare, na sjeveru sa Brčko distrikt BiH, na zapadu sa gradom Srebrenikom i na jugu sa gradom Tuzla. Administrativni, kulturni i privredni centar općine je Čelić, smješten na regionalnom putu Tuzla–Brčko, te na ušću rijeka Gnjica i Šibošnica.

Općina Čelić zauzima površinu od 136,8 km² i deveta je površinom lokalna zajednica Tuzlanskog kantona. Općina Čelić ima gustinu naseljenosti od 68,3 stanovnika po km², dok Tuzlanski kanton ima gustinu naseljenosti od 164 stanovnika po km² i spada u kategoriju gusto naseljenih lokacija. Površinu Čelića zauzima 17 naseljenih mjesta.

Slika 1. Geografski položaj općine Čelić u Tuzlanskom kantonu i Bosni i Hercegovini

Iako općina nema direktan izlaz na magistralne puteve ni na željezničku mrežu, njena geografska blizina tri ključna urbana centra – Tuzle, Bijeljine i Brčkog – daje joj važan tranzitni i razvojni značaj. Najznačajnije putne komunikacije su vezane za dvije regionalne ceste i reda R304 (uključuje R459 i L056004), i koja čini ključnu saobraćajnu arteriju koja povezuje općinu Čelić sa gradom Tuzla. Tuzla, kao administrativno sjedište kantona i univerzitetski, privredni i zdravstveni centar, predstavlja glavno gravitaciono područje. Ova cesta se dalje povezuje sa magistralnom cestom M112 (koja, također, nosi oznaku M14), omogućavajući pristup prema Doboju i Kalesiji, te tako povezuje Čelić s važnim regionalnim centrima i granicama entiteta.

Posebnu geostratešku vrijednost određuje joj blizina državne granice sa Republikom Srbijom (udaljenost oko 82 km), što stvara mogućnost za razvoj prekogranične saradnje u oblastima trgovine, poljoprivrede, turizma i infrastrukturnih projekata. Brčko distrikt, sa svojom specifičnom administrativnom strukturom i strateškim položajem na rijeci Savi, dodatno jača mogućnosti za trgovinu, logistiku i prekograničnu saradnju.

Sa druge strane, općina je udaljena oko 20 km od graničnih prelaza sa Republikom Hrvatskom (EU) te je u blizini transportnih koridora i riječne luke Brčko Distrikta BiH, što je svakako jedna od razvojnih prednosti ovog područja. Naime, druga značajna saobraćajnica, regionalna cesta I reda R303 (R458), povezuje općinu Čelić sa Distriktom Brčko i nastavlja prema granici sa Hrvatskom. Ova cesta omogućava pristup koridoru Vc, važnom prometnom pravcu koji povezuje regiju sa širim europskim mrežama.

Ovakav geoprometni položaj omogućava stanovništvu Čelića pristup obrazovanju, zdravstvu i tržištu rada u spomenutim centrima, dok lokalnoj privredi pruža oslonac za razvoj kroz razmjenu roba i usluga, poljoprivrednu i drvoprerađivačku proizvodnju te potencijalno jačanje turizma vezanog uz prirodne resurse i ruralni prostor. Istovremeno, prostorna udaljenost od glavnih saobraćajnica i ograničena infrastruktura predstavljaju izazov.

Stoga, Čelić se može okarakterisati kao periferno-tranzitna općina čiji se razvojni potencijali u velikoj mjeri oslanjaju na blizinu tri velika administrativna i ekonomska središta, što ga čini važnim dijelom regionalnih razvojnih tokova i prostorom s izraženim mogućnostima za jačanje integracije u šire kantonalne, međuentitetske ali i međunarodne procese.

2.2. Demografske karakteristike

Područje općine čini 17 naseljenih mjesta, organizovanih unutar 11 mjesnih zajednica, a prema Popisu stanovništva iz 2013. godine, evidentiran je određeni broj naseljenih mjesta bez stanovništva,

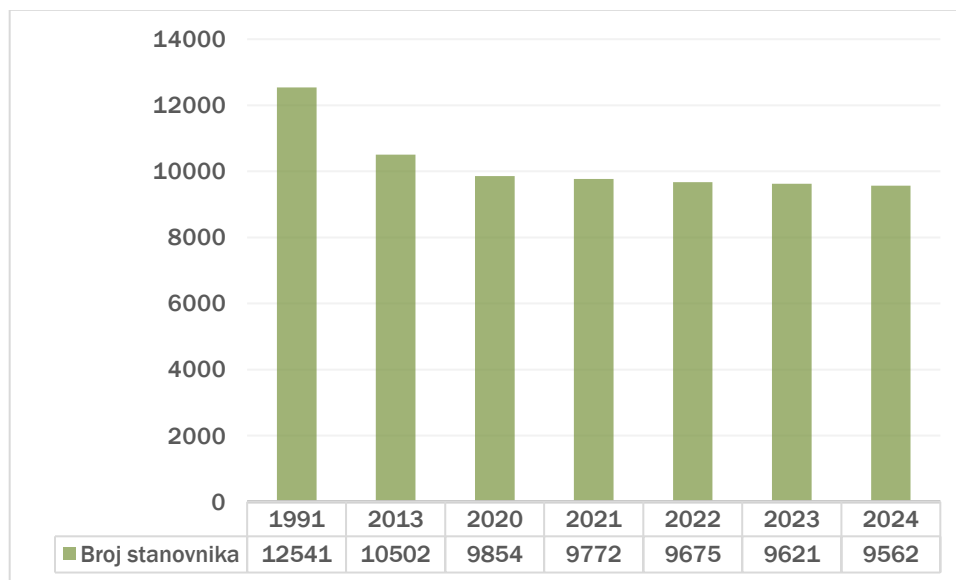
Područje Općine Čelić je organizovano unutar 11 mjesnih zajednica i to:

1. MZ Brnjik,
2. MZ Čelić,
3. MZ Drijenča,
4. MZ Donji Humci,
5. MZ Gornji Humci,
6. MZ Nahovići,

7. MZ Ratkovići,
8. MZ Sitari,
9. MZ Šibošnica,
10. MZ Velino selo i
11. MZ Vražići.

Prema podacima iz službenog popisa stanovništva iz 1991. godine, na području Čelića živjelo je 12.541 stanovnika te su ratna dejstva u periodu 1991.-1995. uticala na smanjenje broja stanovništva. Ovdje je potrebno napomenuti da je prije ratnih dejstava Opština Čelić bila u sastavu Opštine Lopare na popisu 1991. godine. Naime, 1991. godine donesena je Odluka o raspisivanju referenduma za izdvajanje iz Skupštine opštine Lopare i SAO Semberije i Majevice po mjesnim zajednicama Koraj, Čelić, Ratkovići, Brnjik, Vražići, Velino Selo, Sitari, Donji Humci, Gornji Humci, Nahvioci, Šibošnica i Drijenča te je po održanom referendumu Predsjedništvo R BiH 10. marta 1994. godine donijelo Uredbu sa zakonskom snagom o obrazovanju općine Čelić.

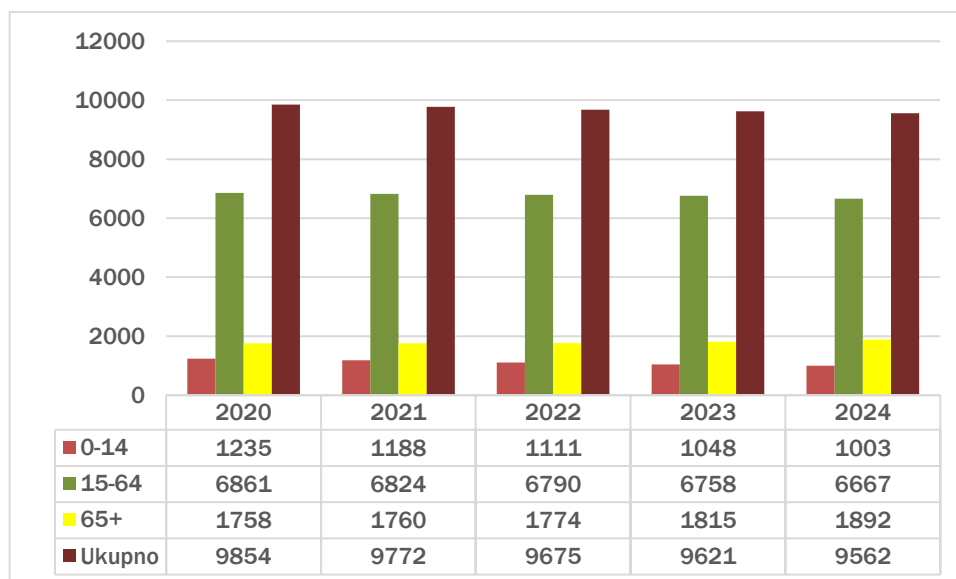
Prema posljednje dostupnim statističkim podacima, u 2024. godini na području općine Čelić živjelo je ukupno 9.562 stanovnika što je manje za 1% u odnosu na 2023. godinu odnosno za 9% u odnosu na 2013. godinu te 23,7% u odnosu na 1991. godinu, te općina Čelić bilježi kontinuiran pad broja stanovnika na godišnjem nivou (Slika 2.), baš kao i Tuzlanski kanton čijih 2,22% stanovništva živi na području Čelića u 2024. godini.

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Slika 2. Pregled broja stanovnika općine Čelić prema popisima iz 1991.- i 2013. godine te prema statističkim podacima u periodu 2020.-2024. godina

Značajan razvojni izazov Čelića u demografskom pogledu jeste i kontinuiran porast udjela starijeg stanovništva (65 godina i više) koji je u 2024. godini iznosio 19,8% a u 2020. godini 17,8%, uz kontinuirano smanjenje udjela mlađeg stanovništva koji u 2024. godini iznosi 10,5%, dok je u 2020. godini iznosio 12,5% (Slika 3.). Navedeno ukazuje na potrebu još snažnije sprovedbe pronatalitetne politike i strateških intervencija usmjerenih ka zadržavanju stanovništva. Slični trendovi zabilježeni su i na nivou Tuzlanskog kantona, pri čemu udio stanovnika starije dobi (65+) godina je približan onom na nivou Čelića i iznosi 18,9% od ukupne populacije, dok je udio osoba od 0 do 14 godina 10,9%.

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Slika 3. Struktura stanovništva općine u periodu 2020.-2024. godina

Čelić ima razvijenu dijasporu i osobe koje bi zasigurno se željele uključiti u razvoj lokalne zajednice, jer je uticaj dijasporu na razvoj svakako značajan. Prema posljednje dostupnim podacima Internog popisa stanovništva, koji je sproveden 2018. godine, procijenjeno je da približno 3.600 stanovnika općine Čelić boravi izvan granica Bosne i Hercegovine, uglavnom na privremenom radu u inostranstvu. Ovaj podatak ukazuje na značajan udio dijasporu u ukupnoj populaciji općine, što ima višestruke socioekonomske implikacije, kako na lokalnu zajednicu, tako i na šire procese migracija u zemlji.

Najveći broj iseljenika iz Čelića nastanjen je u ekonomski razvijenim državama, prije svega u Saveznoj Republici Njemačkoj, Švicarskoj Konfederaciji, Sjedinjenim Američkim Državama, Republici Sloveniji i Republici Austriji. Ove zemlje predstavljaju dominantna odredišta bosanskohercegovačkih migracija, što je u skladu sa širim regionalnim trendovima radne mobilnosti i ekonomskih migracija stanovništva.

Iako postoji niz negativnih efekata odlaska stanovništva od smanjenja radno aktivnog stanovništva i ubrzanog starenja populacije do slabljenja lokalne zajednice, smanjenje nataliteta i promjene u porodičnim strukturama svakako doznake iz inostranstva često predstavljaju ključni izvor prihoda za brojne porodice a pozitivne strane se ogledaju i u tome što istovremeno, iseljništvo doprinosi razvoju kroz transfer znanja, iskustava i potencijalnih investicija, čime dijaspora ostaje važan resurs za budući društveno-ekonomski napredak općine.

Pandemija COVID-19, koja je obilježila 2020. i 2021. godinu, značajno je pogoršala demografske pokazatelje na području općine Čelić, posebno u pogledu mortaliteta i prirodnog priraštaja. U tim godinama stopa smrtnosti iznosila je 11,4, odnosno 11,5, dok je prirodni priraštaj bilježio negativne vrijednosti od -43 u 2020. i -61 u 2021. godini. Ovi podaci ukazuju na snažan utjecaj pandemije, koji se manifestovao kroz povećan broj smrtnih ishoda, posebno među starijom populacijom, uz istovremeno smanjen broj rođenih. Nakon stabilizacije zdravstvenog sistema i popuštanja posljedica pandemije, 2023. godine stopa mortaliteta je smanjena na 8,7, što ukazuje na određeni oporavak. Ipak, prirodni priraštaj ostaje izrazito negativan, iznoseći -50 u 2024. godini, dok je stopa nataliteta dodatno opala sa 5,2 u 2020. na 4,9 u 2024. godini. Sve navedeno dodatno naglašava prisutne demografske probleme – kontinuirani pad nataliteta, starenje stanovništva i iseljavanje mlade populacije što stvara dodatni pritisak na održivost lokalne zajednice i njenih resursa.

Prema dostupnim statističkim podacima, na području općine Čelić se na godišnjem nivou u prosjeku sklapa oko 50 brakova, dok se istovremeno evidentira približno 4 razvoda. Ovi pokazatelji ukazuju na relativno stabilne bračne i porodične odnose u lokalnoj zajednici, budući da je broj razvoda višestruko manji u odnosu na broj sklopljenih brakova. Takav omjer može se tumačiti kao indikator očuvanja tradicionalnih vrijednosti i društvene kohezije, iako je potrebno uzeti u obzir da migracije i smanjenje ukupnog broja stanovnika utiču na apsolutne vrijednosti ovih pokazatelja.

Prema saznanjima Razvojnog tima, na području općine u posljednjem periodu evidentan je povratak stanovništva iz inostranstva, kako starijih osoba koje se vraćaju radi trajnog boravka, tako i mlađih generacija koje sve češće prepoznaju lokalnu zajednicu kao prostor za život, rad i investiranje a posebno za pokretanje vlastitog biznisa.

Razvojni problemi i potrebe u području demografije sumirani su u narednoj tabeli.

Tabela 1. Razvojni problemi i potrebe u području demografije

Razvojni problemi	Razvojne potrebe	Podsektor
Negativan prirodni priraštaj	- Nastaviti implementirati pronatalitetnu politiku uz redovna alociranja budžetskih sredstava za ovu svrhu.	Demografske karakteristike
Povećanje udjela starijeg stanovništva (65+) i smanjenje udjela mladog stanovništva (0-14)	- Kreirati programe podrške natalitetu kroz povećanje kapaciteta vrtića i subvencije za predškolski odgoj i obrazovne djece.	
Kontinuiran pad broja stanovnika	- Osigurati poticajne programe i druge mjere kako bi se potaknulo zadržavanje stanovništva na području općine, s naglaskom na zapošljavanju, podršci u rješavanju stambenih pitanja i slično, posebno fokusirano na mlade	
Odlazak stanovništva u inostranstvo u potrazi za poslom i boljim okruženjem	- Kreirati bazu podataka dijaspore	
Nedovoljno iskorišten potencijal dijaspore	- Aktivno uključivanje dijaspore kroz strateške intervencije koje će dodatno jačati povezanost i povjerenje dijaspore za veće uključivanje u društveni život zajednice	

2.3. Rezime stanja, razvojnih izazova i perspektiva u oblasti ekonomskog razvoja

Prema razvijenoj i primjenjivanoj metodologiji Federalnog zavoda za programiranje „indeks razvijenosti“, predstavlja sveobuhvatni pokazatelj razvoja lokalne zajednice i u sebi sadrži indikatore poput prihoda od poreza na dohodak po stanovniku, stepena zaposlenosti, kretanja stanovništva, udjela starog stanovništva u ukupnom stanovništvu te stepena obrazovanja radne snage.

Posmatrano kroz ovu prizmu, općina Čelić se u 2024. godini nalazi među izuzetno nerazvijenim lokalnim zajednicama Federacije BiH – zauzima 75. mjesto od ukupno 79 općina/gradova i svrstana je u V grupu razvijenosti, sa indeksom od 0,47, pri čemu je u odnosu na prethodne tri godine čak i nazadovala za jedno mjesto. I na nivou Tuzlanskog kantona, Čelić je u donjem dijelu ljestvice – 11. od 13 lokalnih zajednica, ispred Teočaka i Sapne, što ukazuje da je riječ o izrazito ranjivoj lokalnoj ekonomiji sa ograničenim fiskalnim i razvojnim kapacitetom.

Ipak, kretanja u sferi realne ekonomije pokazuju da Čelić, uprkos niskom formalnom stepenu razvijenosti, posjeduje određene dinamične razvojne potencijale, prije svega u vanjskotrgovinskoj razmjeni i rastu poduzetničke aktivnosti. U periodu 2020–2024. bilježi se kontinuiran rast vrijednosti izvoza sa 4,76 miliona KM na 14,86 miliona KM, uz istovremen rast uvoza, pri čemu je u 2024. godini ostvaren suficit od 2,75 miliona KM i pokrivenost uvoza izvozom od 122,7%. U okolnostima u kojima Tuzlanski kanton i Federacija BiH bilježe izražene deficite i znatno nižu pokrivenost uvoza izvozom, Čelić se ističe kao pozitivan izuzetak – mala lokalna zajednica sa iznadprosječno izvoznim performansama postojećih lokalnih provrednika. Ovakvi rezultati u velikoj mjeri su koncentrisani na nekoliko konkurentnih preduzeća u oblasti prerađivačke industrije (namještaj, stolarija, građevinski materijal), što pokazuje da se i u malom okruženju može formirati jezgro izvezno orijentisane privrede, ali istovremeno ukazuje na ranjivost usljed oslanjanja na ograničen broj nosilaca izvoza.

Broj poslovnih subjekata u Čeliću u periodu 2020–2024. bilježi stabilan rast – sa 493 na 598, što predstavlja povećanje od preko 21%. Strukturu privrede u najvećoj mjeri čine obrtnici (334 u 2024. godini), koji su glavni nosioci rasta poslovnog sektora, dok broj pravnih lica stagnira, a jedinice u sastavu pravnih lica su u blagom padu. Sektorski posmatrano, privreda Čelića je snažno oslonjena na poljoprivredu gdje se bilježi višestruko povećanje broja poslovnih subjekata, ponajprije kroz rast poljoprivrednih obrta – sa 81 na 212 u pet godina. Ovaj trend jasno potvrđuje da poljoprivreda predstavlja ključni stub lokalne ekonomije i glavni generator samozapošljavanja i registrovanog poduzetništva, posebno kada se uzme u obzir i snažan rast registrovanih poljoprivrednih gazdinstava (sa 752 na 1.100 u periodu 2020–2024.). Međutim, struktura poslovnih subjekata ukazuje i na izazove – pad broja subjekata u trgovini i ugostiteljstvu, oscilacije u prerađivačkoj industriji, slabu zastupljenost savremenih uslužnih i znanjem intenzivnih djelatnosti, što ograničava diverzifikaciju privredne baze i kreiranje radnih mjesta veće dodane vrijednosti.

Biljna proizvodnja u općini Čelić predstavlja temelj poljoprivredne aktivnosti i ključnu razvojnu granu lokalne ekonomije, dok je voće strateška specijalizacija Čelića a ova općina daleko je poznata po “Čeličkoj jagodi”. Naime, proizvodnja jagode predstavlja najistaknutiju agro-specijalnost općine Čelić i jedan od ključnih segmenata lokalne biljne proizvodnje, po kojem je ovo područje prepoznatljivo i izvan granica Tuzlanskog kantona. Prema dostupnim podacima, na prostoru općine djeluje više od 300 proizvođača koji obrađuju oko 75 hektara površina pod jagodom, od čega se preko 90% nalazi u plastenicima / visoki tunelima, što omogućava stabilne prinose i produženu sezonu berbe. U proizvodnji se koriste visokoprinosne i tržišno tražene sorte poput *Clery*, *Asja*, *Alba*, *Aprika* i *Brila*, koje su se pokazale prilagođenim agroekološkim uslovima Čelića. Prosječni prinosi u plasteničkoj proizvodnji su oko 2,5 tone po dulumu.

Lovstvo u Čeliću ima dugu tradiciju i predstavlja značajan segment upravljanja prirodnim resursima, ali i razvojni potencijal u kontekstu turizma. Lovište „Vjetrenik“ obuhvata 13.599 ha površine, od čega 8.860 ha čine lovne površine bogate raznovrsnim staništima i faunom.. Populacije srneće divljači, divlje svinje, zeca i fazana, uz prisustvo pratećih vrsta, potvrđuju stabilan biodiverzitet i održivo upravljanje lovištem, dok širenje šakala zahtijeva specifične mjere regulacije.

Turizam na području Čelića temelji se na vrijednoj, ali nedovoljno valoriziranoj kombinaciji prirodnih i kulturnih turističkih resursa. Iako općina raspolaže atraktivnim lokalitetima i potencijalima za razvoj različitih selektivnih oblika turizma, u ovom trenutku ne postoji sistem evidencije boravka gostiju, niti formalno uspostavljena turistička organizacija koja bi upravljala razvojem destinacije i promocijom ponude. Upravo iz tog razloga, uzimajući u obzir izuzetne resurse i stratešku potrebu za diverzifikacijom lokalne ekonomije, naredni planski period mora biti usmjeren na uspostavljanje institucionalnog okvira, jačanje turističke infrastrukture i stvaranje održivog i konkurentnog turističkog proizvoda.

U periodu 2022–2024. broj privrednih društava u općini kreće se između 55 i 61, uz blago povećanje broja zaposlenih (sa 520 na 565) i rast vrijednosti ukupne imovine i prihoda. Posebno se ističe rast ukupne dobiti sa 8,2 miliona KM na 12,2 miliona KM, uz vrlo nizak nivo kumuliranih gubitaka, što implicira da privredna društva u Čeliću posluju relativno efikasno i profitabilno u odnosu na svoj obim. Istovremeno, učešće u kantonalnim agregatima je skromno (0,7% izvoza TK, manje od 1% imovine i prihoda), što potvrđuje ograničen apsolutni kapacitet, ali i naglašava da, uz ciljane mjere, upravo ova mala, ali stabilna jezgra može biti osnova za dalji rast, modernizaciju i širenje proizvodnih kapaciteta, naročito u sektorima gdje Čelić već ima izvezne uspjehe.

Unatoč pozitivnim kretanjima u sferi poduzetništva i izvoza, tržište rada i socijalni pokazatelji ukazuju na duboke razvojne izazove. Broj radnosposobnog stanovništva se smanjuje, stopa aktivnosti blago opada, a stopa zaposlenosti od 19% znatno je niža od kantonalnog prosjeka (35,2%). Nezaposlenost, iako u blagom padu, i

dalje je izrazito visoka (60,9%) i najviša u Tuzlanskom kantonu, pri čemu dominiraju nekvalifikovana i kvalifikovana lica te žene, koje čine oko 60% nezaposlenih. Prosječna neto plaća u Čeliću u 2024. godini iznosila je 1.004 KM, što je za petinu niže od prosjeka TK i za više od četvrtine ispod federalnog prosjeka, dok su penzije također znatno niže u odnosu na kantonalni i federalni nivo. Ovi parametri potvrđuju da je riječ o lokalnoj ekonomiji sa nižim dohotkom, ograničenom produktivnošću i visokim rizikom od daljnjeg iseljavanja radno sposobnog stanovništva.

Posmatrano iz perspektive razvojnih izazova i perspektiva, općina Čelić se nalazi na raskršću: s jedne strane suočena je s niskim indeksom razvijenosti, strukturno visokom nezaposlenošću, niskim platama i demografskim slabljenjem, dok s druge strane raspolaže snažnim resursnim i poduzetničkim potencijalima – snažno razvijenom poljoprivredom (posebno jagodarstvo i mliječno govedarstvo), rastućim brojem poljoprivrednih obrta i gazdinstava, pozitivnim vanjskotrgovinskim saldom, izvozno orijentisanim prerađivačkim preduzećima te razvijenom mrežom poslovnih zona sa povoljnim saobraćajnim položajem.

Razvojni problemi i potrebe u području ekonomskog razvoja predstavljeni su u narednoj tabeli.

Tabela 2. Razvojni problemi i potrebe u području ekonomskog razvoja

Razvojni problemi	Razvojne potrebe	Podsektor
Dinamičan rast uvoza u odnosu na izvoz Uska baza izvoznika i zavisnost od nekoliko kompanija Nedovoljna inovativnost i digitalizacija	- Podržati razvoj supstitucijskih proizvoda (poljoprivreda, prehrambena i građevinska industrija) kroz edukacije, podršku umrežavanju ili jačanju kapaciteta lokalnih MSP - Pružiti podršku razvoju lokalnih lanaca vrijednosti i povezivanje proizvođača i prerađivača posebno onih koji mogu zamijeniti uvoz - Pružiti podršku jačanju kapaciteta lokalnih MSP-a i obrta za digitalnu transformaciju	Vanjsko trgovinska razmjena/Poslovni subjekti
Stagnacija broja pravnih lica, rast nosi obrtništvo Dominacija poljoprivredne djelatnosti Pad djelatnosti trgovine i ugostiteljstva te oscilacije prerađivačke industrije	- Sprovesti aktivnosti na smanjenju parafiskalnih nameta na lokalnom nivou te uputiti inicijative za smanjenje nameta na višim nivoima vlasti - Kreirati i realizirati programe podrške jačanju konkurentnosti postojećih pravnih lica - Realizirati aktivnosti na uspostavi agro-inkubatora sa različitim infrastrukturnim segmentima (hladnjače, mini-prerađivački pogoni, brendiranje) kao i mentorskom i stručnom podrškom poljoprivrednim proizvođačima kako bi se dodala vrijednost lokalnim proizvodima. - Kreirati programe podrške i jačati kapacitete lokalnih poduzetnika za apliciranje za poticaje za modernizaciju opreme i certifikaciju proizvodnje	Poslovni subjekti
Usitnjenost poljoprivrednih proizvođača	- Povećati kvalitet i kvantitet podrške poljoprivrednim proizvođačima kroz regresiranje kamata, finansiranje zapošljavanja, pomoć pri kupovini opreme i sl. u cilju unapređenja njihove konkurentnosti. - Nastaviti podržavati umrežavanje	Poljoprivreda

Nekonkurentnost poljoprivrednih proizvođača	poljoprivrednih proizvođača radi kvalitetnijeg nastupa na tržištu i unapređenja konkurentnosti i pregovaračke pozicije na tržištu.	
Zastarjela opremljenost poljoprivrednika	- Realizirati programe podrške jačanju kapaciteta i konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača posebno uvođenje sistema precizne poljoprivrede i digitalnih alata te sprovoditi edukacije o modernim agrotehnikama	
Zavisnost od jagodarstva i manjak brendiranja	- Zaštita geografskog porijekla „Čelička jagoda“	
Pad stočarske proizvodnje (govedarstvo, mlijeko)	- Osmisliti i implementirati program za jačanje stočarstva kroz podršku mladim farmerima, modernizaciju farmi i siguran otkup mlijeka uz razvoj lokalnih brendova	
Rodna neravnopravnost i održivost ženskog poduzetništva	- Osmisliti i implementirati program podrške ženama u poljoprivredi kroz edukacije, mentorstvo i pristup finansijskoj pomoći	
Neravnomjerna raspoređenost i zastarjelost lovno-tehničke infrastrukture	- Osmisliti i realizirati program održavanja i postavljanja novih hranilišta i solila u nedovoljno pokrivenim zonama	Lovstvo
Nedovoljno iskorištavanje turističkih potencijala za razvoj turizma	- Kreirati i implementirati mjere i aktivnosti koje će za cilj imati veću promociju turističkih sadržaja Čelića uz istovremeno poticanje razvoja turističke infrastrukture ali i turističkih kapaciteta (vještine i znanja) pružaoa turističkih usluga na području Čelića.	Turizam
Nedovoljno razvijena evidencija i turistička infrastruktura	- Osnaživati ruralno stanovništvo općine za bavljenje turizmom - Finalizirati uspostavu turističke organizacije i jačati kontinuirano sadržaje turističkog centra	
Niska iskorištenost poslovnih zona	- Nastaviti sa aktivnostima podrške razvoju postojećih poslovnih zona	Poduzetnička infrastruktura
Nepostojanje ostalih oblika poduzetničke infrastrukture	- Animirati i pružiti podršku uspostavi novih oblika poduzetničke infrastrukture	
Visoka nezaposlenost, posebno među ženama i nisko/nekvalifikovanim radnicima	- Osmisliti i realizirati program prekvalifikacija i podrške samozapošljavanju žena i mladih u deficitarnim zanimanjima (usluge, turizam, zdravstvo, poljoprivredna prerada)	Tržište rada

2.4. Rezime stanja, razvojnih izazova i perspektiva u oblasti društvenog razvoja

Obrazovni proces na području općine Čelić odvija se u ustanovama predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja. Na području općine djeluje jedna javna ustanova za predškolski odgoj i obrazovanje (osnovana 2023. godine), tri centralne i četiri područne osnovne škole, te jedna srednja škola – JU Mješovita srednja škola Čelić. Vrtić je u tri upisna roka došao do maksimalnih prostornih i kadrovskih kapaciteta (48 djece u 2024/25. i 2025/26. godini), što jasno pokazuje rastuću potrebu za proširenjem kapaciteta. Istovremeno, broj učenika u osnovnim školama smanjen je sa 715 u 2020. na 620 u 2024. godini (pad od 13,3%), pri čemu Čelić “gubi” učenike gotovo dvostruko brže od prosjeka Tuzlanskog kantona i FBiH. Omjer nastavnika po učeniku povoljniji je nego na višim nivoima, što pedagoški otvara prostor za kvalitetniji i individualiziran rad, ali istovremeno postavlja pitanje finansijske održivosti sistema. Srednje obrazovanje bilježi slične trendove – broj učenika u MSS Čelić pao je za skoro 30% u petogodišnjem periodu, dok istovremeno škola uvodi nova tržišno atraktivna zanimanja (poslovna informatika, frizer, trgovac), uz i dalje jaku zastupljenost automehaničara – zavarivača. Infrastruktura i energetske mjere djelimično su provedene u većini školskih objekata, ali i dalje postoji potreba za daljim unapređenjem energetske efikasnosti, digitalne opremljenosti te izgradnjom sportske dvorane za srednju školu. Općina podržava obrazovanje kroz subvencioniranje rada vrtića, sufinansiranje prevoza učenika i stipendiranje studenata, uz trend rasta prosječnog iznosa stipendije po korisniku.

Na području općine Čelić postoji primarna zdravstvena zaštita i određeni nivo sekundarne zaštite koju pruža JU Dom zdravlja Čelić, uz mrežu od četiri područne ambulante. Dom zdravlja raspolaže sa tri vozila hitne pomoći i ukupno 53 zaposlena zdravstvena radnika, ali je struktura kadra neuravnotežena – svega pet ljekara opće prakse i pet specijalista, naspram 30 medicinskih tehničara i jednog stomatologa. Budžet Doma zdravlja je u periodu 2020–2024. značajno porastao (na skoro 2,92 miliona KM), pri čemu se finansiranje dominantno oslanja na Zavod zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona, uz manji udio općinskog budžeta. Istovremeno, bilježi se pad broja osiguranika i pad broja vakcinisane djece.

Socijalna zaštita na području općine Čelić odvija se kroz JU Centar za socijalni rad Čelić. U 2024. godini registrovano je 1.300 korisnika socijalne zaštite, što znači da gotovo 15% stanovnika koristi neki vid pomoći. Struktura prava pokazuje pad broja korisnika stalne novčane pomoći, ali rast korištenja drugih materijalnih oblika pomoći, kao i vrlo značajan rast korisnika dječijeg dodatka (sa 275 na 518 u periodu 2020–2024.), te uvođenje i širenje prava na naknadu umjesto plaće roditelju koji nije u radnom odnosu. Ukupni iznos sredstava izdvojenih za socijalnu zaštitu je u porastu, naročito za dječiji dodatak, smještaj u ustanove socijalne zaštite i hraniteljstvo, što s jedne strane ublažava socijalne rizike, a s druge potvrđuje da raste kompleksnost potreba i zavisnost domaćinstava od javnih transfera.

U kategoriji ranjivih grupa, među maloljetnicima se bilježi blagi pad ukupnog broja djece sa mentalnim i fizičkim smetnjama, ali i rast broja odgojno zanemarene djece i djece čiji je razvoj ometen porodičnim problemima, što ukazuje na potrebu za jačanjem preventivnih, savjetodavnih i podržavajućih programa za porodice. Kod odraslih, najbrojniji su materijalno neosigurani i za rad nesposobni (273 u 2024.), uz izražen rast broja osoba sa invaliditetom i smetnjama u razvoju (sa 110 na 170), što traži razvoj inkluzivnih usluga, programa rehabilitacije i dugotrajne njege. Broj vojnih invalida se postepeno smanjuje (sa 205 na 181 u periodu 2020–2024.), ali istovremeno prosječni iznosi invalidnina rastu u svim kategorijama, posebno kod najtežih oblika invaliditeta (I kategorija preko 3.280 KM mjesečno). Ovo ukazuje na visoku finansijsku zahtjevnost sistema, potrebu za integrisanim pristupom zdravstvenoj, socijalnoj i psihološkoj podršci invalidima i jačanje programa društvene reintegracije i podrške porodicama.

Područje općine Čelić spada među osjetljivija u pogledu rizika od prirodnih i drugih nesreća. Posebno su izraženi rizici od poplava, klizišta, oluja, suša, snježnih padavina te požara na otvorenom prostoru. U periodu 2019–2023. zabilježene su višemilionske štete od poplava (preko 12 miliona KM), pri čemu su tri velika poplavna događaja 2022. i 2023. godine prouzrokovala više od 10 miliona KM materijalne štete. Brojna aktivna i potencijalna klizišta dodatno ugrožavaju stambene objekte, infrastrukturu i poljoprivredno zemljište. Opasnost od mina je smanjena odnosno kroz projekte deminiranja (kao što je „Majevica bez mina“), općina je u potpunosti očišćena od NUS-a i ujedno prva općina u Tuzlanskom kantonu koja je riješila ovaj izazov. Sistem zaštite i spašavanja organizovan je kroz općinski štab civilne zaštite, štabove i jedinice u mjesnim zajednicama, specijalizirane službe i Operativni centar CZ koji u vanrednim okolnostima radi 24 sata dnevno. Međutim, opremljenost svih struktura materijalno-tehničkim sredstvima ocijenjena je kao nezadovoljavajuća, a profesionalna vatrogasna jedinica još nije uspostavljena.

Analiza trendova u oblasti kriminaliteta pokazuje da je općina Čelić relativno sigurna sredina sa trendom smanjenja ukupnog broja krivičnih djela i stabilnim stanjem javnog reda i mira. Ukupan broj krivičnih djela je u periodu 2020–2024. smanjen sa 57 na 36, a broj prijavljenih počinilaca sa 56 na 34, uz visok procenat ukupne rasvijetljenosti (između 70% i preko 80%), što ukazuje na efikasnost policijskih struktura. Maloljetnička delinkvencija je vrlo niska i pojavljuje se sporadično.

Na području općine Čelić aktivno djeluje oko dvadesetak udruženja sa preko 1.000 članova, koja pokrivaju širok spektar oblasti društvenog života. Većina udruženja nema profesionalno zaposlene i oslanja se na volonterizam, uz ograničene organizacione i finansijske kapacitete. Iako postoje primjeri uspješne saradnje s Općinom i realizacije zajedničkih projekata, većina organizacija još nema dovoljno razvijen projektni pristup niti stabilne izvore finansiranja, pa se u narednom periodu nameće potreba za sistematičnim jačanjem njihovih kapaciteta.

Kulturni život općine Čelić oslanja se prvenstveno na rad JU Gradska biblioteka Čelić i aktivnost lokalnih udruženja kulture i kulturno–umjetničkih društava. Biblioteka, osnovana 2003. godine, izrasla je u važan kulturno–obrazovni resurs sa fondom od preko 15.000 naslova i, iako malim, rastućim brojem članova, te razvijenom saradnjom sa kantonalnim i državnim bibliotekama. Paralelno, KUD-ovi, omladinska i mjesna udruženja te manifestacije poput „Jagodareva – Dana jagodastog voća“, Smotre folklora „Ljepota različitosti“ i „Bosna u srcu – Čelić u srcu“ doprinose očuvanju tradicije, jačanju lokalnog identiteta i promociji Čelića kao živog kulturnog prostora. Kulturno-historijsko naslijeđe općine Čelić je bogato i obuhvata sakralne objekte, prahistorijska i srednjovjekovna nalazišta, nekropole stećaka, grobljanske cjeline i spomenike narodnooslobodilačke borbe, koji zajedno svjedoče o kontinuiranom životu i isprepletenim historijskim periodima na ovom prostoru.

Djelatnost sporta u općini Čelić odvija se kroz nekoliko sportskih klubova, prije svega fudbalske klubove NK „Čelić“, NK „Vražići 92“, NK „Ratkovići“ i Odbojkaški klub invalida „Čelić“, uz dominantnu ulogu fudbala kao najrazvijenijeg sporta. Stadion „Mehmedalija Muratović – Čopak“ ključni je sportski objekat sa oko 1.000 sjedećih mjesta, ali zahtijeva dodatna ulaganja u tribine, svlačionice i prateću infrastrukturu. Sportska dvorana Čelić je u fazi višegodišnje izgradnje, pa se dvoranski sportovi i rekreacija privremeno odvijaju u SRC „MM“ Mrkaljević – Bazeni Čelić. Neaktivnost Sportskog saveza i nedostatak adekvatnih prostora za rekreaciju žena, djece i starijih doprinose slabijoj uključenosti stanovništva u sportske aktivnosti.

Poslove i zadatke lokalne samouprave iz direktne nadležnosti Općine Čelić, kao i upravne poslove prenesene federalnim i kantonalnim propisima, obavlja općinski organ uprave organizovan kroz četiri službe i više odsjeka. Sistemom radnih mjesta predviđeno je 64 pozicije, od čega je popunjeno 51 (79,7%), što ograničava administrativne kapacitete i efikasnost pružanja javnih usluga. U strukturi zaposlenih 45% čine žene, što upućuje na relativno uravnoteženu rodnu zastupljenost. Uprkos kadrovskim ograničenjima, općinska uprava je u 2024. godini obradila 9.732 predmeta, uz stepen riješenosti od 97,24% (naspram 71,5% godinu ranije), što pokazuje značajno unapređenje organizacije rada i upravljanja predmetima. Dalji razvoj lokalne samouprave zahtijeva popunu nedostajućih ključnih profila (strateško planiranje, interna revizija, inspekcijski nadzor, civilna zaštita), dublju digitalizaciju procesa, razvoj integrisanih informacionih sistema i jačanje mehanizama praćenja učinka, kako bi se osiguralo transparentnije, efikasnije i responzivnije pružanje javnih usluga građanima Čelića.

Razvojni problemi i potrebe u području društvenog razvoja predstavljeni su u narednoj tabeli.

Tabela 3. Razvojni problemi i potrebe u području društvenog razvoja

Razvojni problemi	Razvojne potrebe	Oblast
Nedovoljni kapaciteti predškolskog odgoja u odnosu na potrebe stanovništva	- Proširiti kapacitete JU za predškolski odgoj i obrazovanje „Čelić“ - Uvesti programe subvencioniranja boravka djece u vrtiću	Predškolsko obrazovanje
Pad broja učenika i demografski pritisak na mrežu škola	- Poticati ostanak mladih porodica kroz subvencije, bolju infrastrukturu i školske programe prilagođene tržištu rada	Osnovno i srednje obrazovanje
Nizak nivo digitalne opremljenosti i energetske efikasnosti školskih	- Modernizovati opremu škola, unaprijediti digitalne kompetencije nastavnika i učenika te nastaviti	Obrazovanje

objekata	realizaciju projekata energetske efikasnosti	
Nedostatak programa za cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih	- Uspostaviti programe stručnog osposobljavanja i prekvalifikacija u saradnji sa MSS Čelić i Zavodom za zapošljavanje	Obrazovanje
Nedostatak visokoškolskih ustanova i ograničen pristup visokom obrazovanju	- Nastaviti stipendiranje studenata - Razviti programe saradnje sa univerzitetima u Tuzli i Brčkom	Obrazovanje
Zastarjela oprema i prostorni kapaciteti Doma zdravlja	- Modernizovati medicinsku opremu, osigurati adekvatne prostore i kadrove u područnim ambulantama (Vražići, Humci, Šibošnica, Ratkovići)	Zdravstvo
Ograničeni specijalistički kapaciteti i nedovoljna prevencija bolesti	- Uspostaviti preventivne programe i edukacije o zdravom životu, posebno za žene, djecu i starije osobe	Zdravstvo
Nedovoljna IT opremljenost u Centru za socijalni rad	- Unaprijediti IT kapacitete Centra za socijalni rad	Socijalna zaštita
Povećanje socijalno ugroženih kategorija i starijeg stanovništva	- Proširiti programe socijalne i psihosocijalne podrške - Razviti dnevne centre i programe pomoći u kući za starije osobe i osobe s invaliditetom	Socijalna zaštita
Nedovoljna digitalizacija i Gradske biblioteke Manjak aktivnih članova biblioteke	- Digitalizovati fond biblioteke i proširiti kulturno-edukativne programe - Uspostaviti program besplatne članarine	Kultura
Nedovoljno zaštićeno i nevalorizovano kulturno-historijsko nasljeđe	- Uspostaviti zavičajni muzej - Pripremati i implementirati projekte i programe za zaštitu i očuvanje kulturno-historijskog nasljeđa	Kulturno-historijsko-nasljeđe
Ograničeni prostori i infrastruktura za sport	- Realizirati programe razvoja sportske infrastrukture	Sport
Neaktivnost Sportskog saveza i ograničena finansijska podrška klubovima	- Aktivirati Sportski savez i povećati izdvajanja za Transfer za sport uz jasne kriterije dodjele	Sport
Finansijska neodrživost sportskih organizacija i klubova, te nedovoljna zainteresiranost mladih za uključenje u sport	- Promocija sporta i zdravog života u saradnji sa obrazovnim ustanovama i medijima, te jačanje programa podrške sportskim organizacijama i klubovima uz analizu stanja sporta	Sport
Niska uključenost mladih u društvene i razvojne procese	- Uspostaviti omladinski centar i programe podrške volonterizmu, samozapošljavanju i neformalnom obrazovanju	Mladi
Slaba saradnja OCD-a i institucija u planiranju društvenih politika	- Uspostaviti mehanizme partnerstva između Općine i civilnog sektora u realizaciji društvenih programa	Civilno društvo
Nedovoljna kadrovska popunjenost i nedovoljna tehnološka opremljenost Općinske uprave Čelić	- Realizirati aktivnosti na jačanju kapaciteta Općinskog organa uprave kroz kadrovska jačanje i edukacije ali i tehnološko opremanje i digitalizaciju javnih usluga	Lokalna samouprava

2.5. Rezime stanja, razvojnih izazova i perspektiva u oblasti javne infrastrukture i javnih usluga

Infrastruktura općine Čelić karakterizira složen sistem tehničkih i komunalnih podsistema koji osiguravaju povezanost, kvalitet života i funkcionalnost lokalne zajednice. Ukupna cestovna mreža iznosi 202,83 km, od čega je 156,58 km u nadležnosti Općine (lokalni i nekategorizirani putevi), dok 46,25 km čine regionalne saobraćajnice (R459, R458, R456 i R459a) koje povezuju Čelić s Tuzlom, Brčkom, Srebrenikom i Loparama. Iako postoji dobra interna povezanost, stanje puteva je neujednačeno. Nedostatak magistralnih puteva i autoceste ograničava razvoj privrede i turizma, dok očekivano povezivanje na autoput Tuzla–Brčko–Orašje predstavlja stratešku razvojnu šansu.

Elektroenergetska infrastruktura je stabilna i obuhvata primarnu TS 35/10 kV i 59 trafostanica, uz mrežu od 312 km (72 km VN i 240 km NN). Broj potrošača raste (4.628 niskonaponskih priključaka u 2024.), a broj domaćinstava bez priključka smanjen je na 300. Iako sistem osigurava pouzdano napajanje, modernizacija je ograničena, a rekonstrukcije minimalne. Telekomunikacijska infrastruktura obezbjeđuje gotovo potpunu pokrivenost 3G / 4G signalom i široku dostupnost interneta, uz značajan rast korisnika IPTV paketa. Udaljenija područja i dalje imaju smanjenu brzinu i kvalitet signala, dok izostanak lokalnih medija predstavlja izazov za jačanje lokalne informisanosti.

Sistem javne rasvjete modernizovan je postavljanjem LED rasvjetnih tijela i proširen sa 660 na 1.250 jedinica, uz povećanje pokrivenosti stanovništva sa 60% na 90% u periodu 2020–2024. Rezultati modernizacije uključuju visoke uštede energije i smanjenje troškova, ali su i dalje potrebne fazne nadogradnje, posebno u perifernim zonama te digitalizacija nadzora i održavanja.

Sektor vodosnabdijevanja predstavlja ključni segment komunalne infrastrukture, ali i najizraženiji izazov. Sistemom upravlja JKP „Čistoća“, a mreža od 76 km opslužuje oko 2.800 korisnika, uz dodatnih 700 domaćinstava priključenih na mjesne, tehnički nekontrolisane vodovode. Iako je udio domaćinstava sa pouzdanim snabdijevanjem porastao na oko 70%, hidraulička stabilnost sistema je niska zbog nedovoljne akumulacije u rezervoarima, neravnomjerne dostupnosti izvorišta i izrazito visokih gubitaka vode od 60–70%, što premašuje evropske standarde. Strateški prioritet zahtijeva izgradnju dodatne akumulacije, modernizaciju sistema dezinfekcije, smanjenje gubitaka, GIS mapiranje i uvođenje DMA zona.

Odvodnja i tretman otpadnih voda jedan je od infrastrukturno najkritičnijih segmenata. Kanalizaciona mreža od 31 km obuhvata 1.185 domaćinstava, bez postrojenja za tretman otpadnih voda. Na području općine Čelić, većina naselja koja nisu priključena na javni kanalizacioni sistem koristi septičke jame kao privremeno rješenje za zbrinjavanje fekalnih voda. Ove jame su u velikom broju slučajeva improvizovane, tehnički neispravne i nevodonepropusne, što dovodi do infiltracije otpadnih voda u tlo i podzemne slojeve, naročito u područjima koja gravitiraju rijekama Gnjica i Šibošnica. Ne postoji jedinstven katastar septičkih jama, niti evidencija o njihovoj lokaciji, zapremini, tehničkoj ispravnosti ili učestalosti pražnjenja, što onemogućava nadzor nad njihovim radom i utvrđivanje rizika po okoliš. Prioritet je izgradnja glavnog kolektora i faznog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda.

Na području općine Čelić ne postoji sistem daljinskog grijanja nego se sistem toplifikacije oslanja na individualne sisteme grijanja. U stambenom sektoru dominiraju peći na čvrsta goriva, prije svega ugalj i ogrjevno drvo, dok je upotreba električne energije i lož-ulja znatno manja i uglavnom prisutna u urbanijim dijelovima općine. Ovakva struktura grijanja rezultat je i ograničenih finansijskih mogućnosti stanovništva, nedostatka toplifikacione infrastrukture, ali i tradicionalnih navika u ruralnim domaćinstvima.

Upravljanje otpadom bilježi napredak u pokrivenosti stanovništva odvozom (85% domaćinstava, 100% pravnih lica) i povećanju broja korisnika usluge (sa 2.900 na 3.500). Količine prikupljenog otpada rastu umjereno, ali selektivno prikupljanje je u početnoj fazi – manje od 0,5% otpada se izdvoji i reciklira. Postoji 130 kontejnera za miješani otpad i početna mreža lokacija za staklo, papir i plastike koji bi u budućnosti mogli postati “zeleni otoci”. Nedostatak opreme i značajna udaljenost regionalne deponije otežavaju poslovanje JKP-a, dok i dalje postoje četiri aktivne nelegalne deponije. Deponija komunalnog otpada Cerik, na koju se dovozi otpad iz 11 mjesnih zajednica općine Čelić i koja se nalazi 2,5 km od centra općine uz regionalnu cestu prema Brčko distriktu, predstavlja ekološki rizičnu lokaciju zbog oticanja oborinskih voda iz tijela deponije u okolno poljoprivredno zemljište te, uprkos urađenoj planskoj i tehničkoj dokumentaciji i započetim aktivnostima (uključujući izgradnju objekta za presovanje i baliranje), zahtijeva hitnu sanaciju.

Sistem lokalnog prijevoza funkcionira putem redovnih lokalnih i međugradskih linija, ali sa ograničenom frekvencijom polazaka, posebno vikendom. Putna infrastruktura je osjetljiva na odrone i eroziju, naročito uz riječna korita. Parkirališni sistem je uveden 2022. godine i upravlja ga JKP „Čistoća“, sa 85 naplatnih parking mjesta ali je, kapacitet i dalje nedovoljan i neophodno je proširenje, posebno u centralnoj zoni Čelića.

Groblja i mezarja su raspoređena u svim mjesnim zajednicama (24 lokacije ukupno) i funkcioniraju uz mješoviti sistem upravljanja (mjesne zajednice, vjerske zajednice, uz komunalnu podršku). Većina lokaliteta ima dovoljno prostora, ali tek manji broj raspolaže adekvatnim pristupnim putevima, infrastrukturom i planom održavanja.

Razvojni problemi i potrebe u području javne infrastrukture i usluga predstavljeni su u narednoj tabeli.

Tabela 4. Pregled razvojnih problema i potreba u oblasti javne infrastrukture

Razvojni problemi	Razvojne potrebe	Oblast
Neujednačen kvalitet lokalnih/nekategoriziranih puteva	- Rekonstrukcija i asfaltiranje prioritetnih dionica - Stabilizacija klizišta - Jačanje odvodnje i zaštitnih elemenata	Saobraćajna infrastruktura
Postojanje klizišta i oštećenja nakon padavina		
Ograničen broj polazaka	- Koordinacija sa prevoznicima za uvođenje redovnijih linija i bolje povezivanje MZ s Čelićem i regionalnim centrima (Tuzla, Brčko)	Lokalni prijevoz
Slaba vikend-pokrivenost udaljenijih mjesnih zajednica		
Nedovoljna rekonstrukcija NN mreže	- Koordinacija sa nadležnim preduzećem za proširenje i rekonstrukcija NN mreže - Potpuna elektrifikacija - Realizacija aktivnosti na smanjenju tehničkih gubitaka	Elektroenergetska infrastruktura
Postojanje dijela domaćinstava bez priključka		
Spor internet i slab kvalitet veze u ruralnim zonama	- Koordinacija sa nadležnim preduzećem za razvoj optičke mreže i proširenje 4G/5G	Telekomunikacijska infrastruktura
Nerazvijena optička mreža	- Realizacija projekata e-uprave i digitalne transformacije	
Sistem rasvjete nije u potpunosti obuhvatio sve zone niti je digitalizovan	- Daljnje širenje LED rasvjete i prelazak na „smart“ upravljanje - Preventivno održavanje sistema rasvjete	Javna rasvjeta
Značajni gubici vode 60–70%;	- Uspostava DMA zone i aktivna detekcija curenja	Vodosnabdijevanje
Nedovoljna akumulacija	- Rekonstrukcija cjevovoda	
Zastarjela mreža i nedovoljna sanitarna zaštita	- Uspostava novih rezervoara - Automatizacija dezinfekcije - Uređenje zona zaštite	
Nema glavnog kolektora ni prečištača	- Izgradnja centralnog kolektora i postrojenja za prečišćavanje	Odvodnja i tretman otpadnih voda
Ispuštanje otpadnih voda u vodotoke	- Uspostava GIS katastra mreže - Uspostava registra septičkih jama	
Dominacija peći na čvrsta goriva	- Zamjena peći/kotlova efikasnijim;	Snabdijevanje toplotnom energijom (grijanje)
Niska energetska efikasnost zgrada	- Uspostava grant linija za termoizolaciju	
Visoke emisije	- Uspostava zajedničkih kotlovnica u javnim objektima na OIE.	
Nedovoljna selekcija/reciklaža na području općine	- Nabavka dodatnog specijalnog vozila i posuda - Uvođenje „zelenih otoka“	Upravljanje otpadom

Prisutne divlje deponije	- Realizacija edukacija i aktivnosti na podizanju svijesti	
Skromni logistički kapaciteti	- Potpuni prelazak na regionalno odlaganja otpada	
	- Sanacija divljih deponija	
Neuslovna deponija koja povećava rizik zagađenja okolnog poljoprivrednog zemljišta i vodotoka	- Sanacija deponije Cerik	Upravljanje otpadom
Ograničen broj uređenih naplatnih parking mjesta spram potražnje	- Proširenje kapaciteta i uvođenje digitalne naplate (parkomati/mobilna aplikacija)	Parkiranje
	- Dodatno zoniranje	
Ne postoji jedinstven registar grobalja	- Izrada registra grobalja/mezarja	Groblja
	- Uređenje pristupa, ograda i posuda na postojećim grobljima/mezarjima	
Neujednačena uređenost mezarja	- Zaštita grobalja/mezarja kao kulturno-historijskih lokaliteta	

2.6. Rezime stanja, razvojnih izazova i perspektiva u oblasti zaštite okoliša

Kvalitet zraka u općini Čelić oblikuju kombinovani uticaji lokalnih difuznih izvora (individualna ložišta, saobraćaj, manje kotlovnice) i regionalnih zagađivača, prije svega termoelektrana Tuzla i Ugljevik. Dominantni lokalni izvori emisija su domaćinstva koja u sezoni grijanja koriste ugalj, drvo i lož-ulje u neefikasnim pećima, što rezultira povišenim emisijama PM čestica, SO₂, NO_x i CO, uz doprinos starijih dizel vozila na glavnim saobraćajnicama. Zbog položaja i učestalih temperaturnih inverzija, zagađeni zrak se zadržava u urbanim i naseljenim zonama (Čelić, Brnjik, Vražići, Humci), što povećava rizike po zdravlje stanovništva. Stalne mjerne stanice ne postoje; povremena mjerenja mobilnom stanicom pokazuju da se kvalitet zraka uglavnom kreće u okviru propisanih vrijednosti, uz povremena zimska prekoračenja PM čestica, što potvrđuje potrebu za mjerama energetske efikasnosti, modernizacijom ložišta i širim korištenjem čišćih energenata.

Stanje voda u općini Čelić obilježeno je izraženim pritiscima organskog zagađenja zbog nedovoljno razvijenog sistema odvodnje i izostanka prečišćavanja komunalnih otpadnih voda. Otpadne vode domaćinstava priključenih na kanalizaciju uglavnom se bez tretmana ispuštaju u vodotoke, dok naselja izvan sistema koriste improvizirane septičke jame koje doprinose zagađenju podzemnih voda. Dodatni pritisci potiču od poljoprivrede (stajsko đubrivo, pesticidi, mineralna đubriva) i neuređenih deponija u slivovima Šibošnice i Gnjice, koje su istovremeno recipijenti otpadnih voda i ključni resursi za navodnjavanje i vodosnabdijevanje. Povremene analize kvaliteta vode za piće pokazuju značajan broj bakterioloških i hemijskih neispravnih uzoraka, što potvrđuje potrebu za jačanjem sanitarne zaštite izvorišta, uvođenjem lokalnog monitoringa i postepenom izgradnjom sistema za prečišćavanje otpadnih voda.

Zemljište je jedan od ključnih razvojnih resursa općine Čelić, sa dominantnim udjelom poljoprivrednih i šumskih površina koje omogućavaju razvoj poljoprivrede, stočarstva i šumarstva. Ipak, kvalitet zemljišta je ugrožen erozijom, neadekvatnim korištenjem, zagađenjem i fragmentacijom uslijed prenamjene obradivih površina u građevinsko i infrastrukturno zemljište. Na nizijskim dijelovima izraženi su problemi zbijenosti i degradacije uslijed intenzivne obrade i upotrebe agrohemijskih sredstava, dok su padinske zone Majevice izložene površinskom ispiranju i klizištima. Dodatni rizik predstavlja navodnjavanje iz vodotoka koji su opterećeni otpadnim vodama, što povećava mogućnost unosa štetnih materija u poljoprivredno tlo i lanac ishrane.

Degradacija zemljišta u Čeliću ogleda se kroz eroziju, klizišta, zagađenje poljoprivrednog tla i trajni gubitak obradivih površina. Erozioni procesi su posebno izraženi u brdsko-planinskim zonama Majevice, gdje kombinacija strmih nagiba, nestabilne geološke podloge i intenzivnih padavina dovodi do gubitka plodnog sloja i aktivacije klizišta koja ugrožavaju zemljište, infrastrukturu i objekte. Zagađenje tla potenciraju neadekvatno odlaganje otpada, nestručna primjena stajskog đubriva, prekomjerno korištenje pesticida i navodnjavanje iz zagađenih vodotoka. Istovremeno, prenamjena poljoprivrednog zemljišta u građevinsko smanjuje lokalni proizvodni potencijal i narušava tradicionalni ruralni pejzaž. Bez integrisanog pristupa zaštiti zemljišta i sanaciji najugroženijih lokacija, rizik od dugoročno nepovratne degradacije ostaje visok.

Nakon završetka procesa deminiranja, čime je općina Čelić postala prva općina u Tuzlanskom kantonu u potpunosti očišćena od mina, obradive površine su sada sigurne za poljoprivrednu upotrebu, šumsko-gospodarske aktivnosti, razvoj turizma, pa čak i pojedine infrastrukturne projekte (poput izgradnje puteva i rekreativnih staza).

Šume i šumska zemljišta zauzimaju oko polovinu teritorije općine i predstavljaju važan ekološki i ekonomski resurs. Hrastovo-grabove i bukove šume stabilizuju tlo, štite od erozije, regulišu vodni režim i ublažavaju klimatske ekstreme, uz istovremenu proizvodnu funkciju. Struktura šuma obuhvata visoke šume s prirodnom obnovom, izdanačke šume i vještačke zasade; izdanačke šume kvantitativno dominiraju, ali su niže tehničke vrijednosti i zahtijevaju intenzivnije uzgojne zahvate. Nedovoljna njega zasada, bespravne sječe i ograničeni resursi čuvarske službe predstavljaju ključne izazove. Koordinacija sa JP Šume TK te osiguranje održivog gazdovanja šumama uz poštivanje propisanog etata, jačanje zaštitnih mjera i unapređenje uzgojnih radova od presudnog je značaja za očuvanje zaštitnih i proizvodnih funkcija šuma.

Površine pod uređenim parkovskim zelenilom su skromne i koncentrisane u centralnom dijelu naselja, dok su u udaljenijim mjesnim zajednicama zelene površine uglavnom spontano formirane i bez planskog uređenja. Ne postoji Katastar zelenih površina, niti sistematična evidencija o njihovom obimu i strukturi, što otežava planiranje i upravljanje ovim resursom. Održavanje javnog zelenila povjereno je JKP „Čistoća“, ali ograničeni kadrovski i tehnički kapaciteti dovode do toga da se aktivnosti svode na osnovno košenje i orezivanje, bez šireg razvoja parkovskih i rekreativnih zona. U kontekstu klimatskih promjena i potrebe za poboljšanjem kvaliteta života, neophodno je jačati planiranje i širenje mreže zelenih površina (parkovi, drvoređi, zaštitni pojasevi), uz veće uključivanje građana i institucija u akcije ozelenjavanja.

Na području općine Čelić ne postoje formalno proglašena zaštićena prirodna područja u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode FBiH i IUCN klasifikacijom, iako prostor raspolaže značajnim prirodnim vrijednostima – šumama Majevica, riječnim dolinama Šibošnice i Gnjice te livadama i pašnjacima s ljekovitim biljem. Lokalni ekološki akcioni plan općine Čelić za period 2024–2028. identifikuje ove cjeline kao prioritetne za buduću zaštitu, posebno s aspekta očuvanja biodiverziteta, izvorišta, eroziono ugroženih područja i potencijala za ekoturizam. Izostanak formalne zaštite znači da se ovim prostorima upravlja kroz opće režime prostornog planiranja, što nije dovoljno u uslovima pritiska sječe, erozije, zagađenja i neplanskog korištenja. Uspostava lokalnih zaštićenih područja bila bi važan korak ka očuvanju prirodne baštine i razvoju „zelenih“ sadržaja u Čeliću.

Biodiverzitet općine Čelić odlikuje se visokim stepenom raznolikosti ekosistema – od riječnih dolina i vlažnih staništa, preko šumskih zajednica, do travnjaka i planinskih prostora. Ova raznolikost podržava brojne biljne i životinjske vrste, uključujući tipične šumske i poljoprivredne vrste, vrste vezane za vodene ekosisteme, te ljekovito i aromatično bilje. Međutim, biodiverzitet je pod pritiskom zbog degradacije staništa, prekomjerne sječe, zagađenja voda i tla, nekontrolisanog lova i ribolova te klimatskih promjena. Ne postoji sistemski monitoring biodiverziteta niti sveobuhvatan registar flore i faune s fokusom na ugrožene vrste, što otežava planiranje zaštitnih mjera.

Energetski sektor općine Čelić karakteriše visoko oslanjanje na fosilna goriva i tradicionalne sisteme grijanja, uz postojanje značajnih potencijala za unapređenje energetske efikasnosti i veće učešće obnovljivih izvora energije. Dominantni energent u domaćinstvima je drvna biomasa, uz korištenje uglja i lož-ulja, dok je primjena solarne energije tek u početnoj fazi, uglavnom kroz pojedinačne fotonaponske instalacije na objektima privrednih subjekata. Veći dio stambenog fonda i javnih objekata je energetski neefikasan, sa velikim toplotnim gubicima i visokim troškovima grijanja. Naredni planski period treba iskoristiti za jačanje programa subvencija za termoizolaciju objekata, zamjenu dotrajale stolarije i neefikasnih peći, ugradnju solarnih sistema za pripremu potrošne tople vode i proizvodnju električne energije, te promociju niskoenergetske i pasivne gradnje. Time bi se istovremeno smanjile emisije zagađujućih materija u zrak, troškovi za energiju i rizik od energetske siromaštva, uz doprinos ciljevima zaštite okoliša i klimatske otpornosti općine Čelić. Energetsko siromaštvo u Općini Čelić predstavlja kompleksan i višedimenzionalan problem koji proizlazi iz kombinacije niskih prihoda stanovništva, visokih troškova energenata i nedovoljno efikasnih stambenih i energetskih sistema.

Razvojni problemi i potrebe u području zaštite okoliša predstavljeni su u narednoj tabeli.

Tabela 5. Razvojni problemi i potrebe u području zaštite okoliša

Razvojni problemi	Razvojne potrebe	Oblast
Dominacija individualnih ložišta na ugalj i drvo	- Zamjena peći i kotlova, prelazak na OIE i centralne sisteme	Kvalitet zraka
Sezonska prekoračenja PM _{2.5} i PM ₁₀	- Uvođenje stacionarne stanice i javnog izvještavanja o kvalitetu zraka	
Odsustvo stalne mjerne stanice		
Difuzni izvori emisija iz saobraćaja (stara vozila, dizel motori)	- Program smanjenja emisija iz saobraćaja	Kvalitet zraka
Ispuštanje komunalnih voda bez prečišćavanja	- Izgradnja centralnog kolektora i prečištača	Kvalitet voda
Niska pokrivenost kanalizacijom	- Proširenje mreže na prioritetna naselja	
	- Obuhvat cjelokupnog stanovništva	
Zagađenje vodotoka (Šibošnica, Gnjica) i podzemnih voda zbog poljoprivrede i neuređenih deponija	- Sanacija deponija	Kvalitet voda
	- Uvođenje zaštitnih pojaseva i kontrola upotrebe đubriva/pesticida	
Ne postoji stalni monitoring površinskih i podzemnih voda	- Uspostava lokalnog sistema monitoringa i zaštite izvorišta pitke vode	Kvalitet voda
Dio uzoraka vode neispravan za piće		
Erozija i klizišta u brdskim dijelovima; gubitak plodnog sloja tla	- Antierozione mjere i pošumljavanje klizišta	Zemljište
	- Uređenje odvodnih kanala	
Kontaminacija tla navodnjavanjem iz zagađenih vodotoka i upotrebom agrohemikalija	- Uvođenje monitoringa kvaliteta tla	Zemljište
	- Kontrola i edukacija o upotrebi agrohemikalija	
Usitnjenost parcela i pritisak prenamjene obradivog zemljišta u građevinsko	- Komasacija i zaštita najkvalitetnijih klasa zemljišta kroz prostorne planove	Zemljište
Degradirane i izdanačke šume sa smanjenim prirastom i kvalitetom drvne mase	- Konverzija u mješovite preborne šume	Šume i šumsko zemljište
	- Jačanje uzgojnih mjera i nadzora.	
Rizik od požara i štetnika	- Realizacija preventivnih mjera zaštite	Šume i šumsko zemljište
Bespravne sječe i uzurpacije	- Pojačanje inspekcijskog nadzora i opreme za gašenje	
Nedostatak uređenih parkova i drvoreda u naseljima	- Uređenje i proširenje parkovskih zona, sadnja drvoreda i lokalne kampanje ozelenjavanja	Zelene površine
Degradacija riječnih i priobalnih	- Uspostava zaštitnih pojaseva i	Biodiverzitet

staništa	obnova riječnih koridora		
Gubitak vrsta			
Nema formalno zaštićenih područja i sistemskog monitoringa vrsta	-	Kandidatura šuma Majevica i riječnih zona za lokalnu zaštitu - Uspostava monitoringa vrsta	Zaštićena područja
Visoka zavisnost domaćinstava od čvrstih goriva	-	Program energetske efikasnosti (utopljanje, stolarija) i prelazak na OIE	Energijska efikasnost
Niska energetska efikasnost objekata			
Slab razvoj solarne energije i mikro OIE sistema	-	Postavljanje krovnih sistema na javne i privatne objekte - Postavljanje agrosolara u ruralnim zonama	Energijska efikasnost
Nedostatak koordinacije i podataka o okolišu	-	Uspostava GIS baze (vode, tlo, šume, otpad) - Redovni monitoring i open-data portal	Upravljanje okolišem
Visok udio energetske siromašnih domaćinstava	-	Povećanje energetske efikasnosti stambenog fonda i dostupnosti prihvatljivih, čistih i ekonomičnih energenata za domaćinstva, posebno ona sa niskim prihodima	Energetsko siromaštvo

3. ANALIZA FINANSIJSKOG KAPACITETA

U periodu 2020–2024. godina, ukupni planirani budžetski prihodi Općine Čelić bilježe stabilan rast, povećavajući se sa 3.244.414 KM u 2020. na 6.744.042 KM u 2024. godini, što predstavlja povećanje od 107,9% u petogodišnjem periodu. Ovaj rast prvenstveno je rezultat većih transfera viših nivoa vlasti, kao i kapitalnih grantova i donacija za projekte, posebno 2021. U period COVID 19 pandemije. Najveći skok zabilježen je 2022. godine, kada su planirani prihodi porasli za oko 38% u odnosu na prethodnu godinu usljed donacija za sanaciju šteta nastalih usljed poplava koje su zadesila općinu 2022. godine.

Tabela 6. Kretanje budžetskih prihoda i rashoda Općine Čelić u periodu 2020.-2024. godina

	2020	2021	2022	2023	2024
Ukupni planirani prihodi (u KM)	3.244.414	4.078.288	5.637.245	5.101.545	6.744.042
Ukupni ostvareni prihodi (u KM)	3.097.650	4.059.878	5.760.966	4.730.201	4.769.339
Ukupno ostvareni rashodi (u KM)	3.119.779	3.085.019	6.790.426	5.195.722	5.144.652
Ostvareni rezultat (suficit) (u KM)	-22.129	974.859	-1.029.460	-465.521	-375.313

Izvor: Općina Čelić

Rashodi su u prosjeku rasli sličnom dinamikom – sa 3,12 miliona KM u 2020. na 5,14 miliona KM u 2024. godini, uz oscilacije po godinama koje odražavaju naprijed opisane uzorke. Ukupni budžetski rezultat oscilovao je između deficita i suficita, s vidljivim fiskalnim disbalansom u pojedinim godinama. Godina 2021. bilježi suficit od 974.859 KM, dok su 2022.–2024. zabilježeni deficiti od 1.029.460 KM, 465.521 KM i 375.313 KM, redom. Ovi podaci ukazuju na povremene probleme u usklađivanju dinamike prihoda i rashoda, ali i na činjenicu da općina održava stabilan nivo solventnosti i uspješno upravlja likvidnošću, bez značajnog rasta duga.

Struktura ostvarenih budžetskih prihoda Općine Čelić u periodu 2020–2024. pokazuje stabilan rast i umjerenu diversifikaciju izvora, uz izraženu dominaciju poreskih prihoda i snažan oslonac na grantove viših nivoa vlasti. Ukupni prihodi porasli su sa oko 3,1 miliona KM u 2020. na gotovo 4,8 miliona KM u 2024. godini, što predstavlja rast od preko 50% (Tabela 7.).

Tabela 7. Ostvareni ukupni prihodi po vrstama prihoda u Budžetu Općine Čelić za period 2020-2024. godina

Vrsta prihoda	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
POREZNI PRIHODI (ukupno)	1.592.824	2.063.155	2.302.064	2.471.988	2.701.529
Porez na dobit pojedinaca i poduzeća	0	0	36	814	910
Porez na plate	406.754	477.686	593.687	743.749	795.886
Prorez na imovinu	89.782	258.357	205.656	209.155	157.546
Porez na promet proizvoda i usluga	0	0	32	6	0
Indirektni porezi	1.096.288	1.327.072	1.502.581	1.518.264	1.747.187
Ostali poreski prihodi	0	40	72	0	0
NEPOREZNI PRIHODI (ukupno)	483.559	688.733	681.204	794.713	614.575
Prihodi od nefinancijskih institucija i financijskih institucija					
Ostali prihodi od imovine	46.670	53.207	45.831	50.906	55.789
Administrativne takse	145.577	190.917	229.803	200.871	173.160
Komunalne takse	1.240	1.247	1.600	4.246	1.386
Proračunske naknade	95.477	173.337	181.389	258.210	160.475
Posebne naknade i takse	89.997	118.349	125.709	137.177	140.110
Prihodi od vlastitih djelatnosti	1.539	3.124	9.087	38.804	8.018
Novčane kazne	870	240	270	350	2.510
neplanirane uplate	102.189	148.312	87.515	104.149	73.127
GRANTOVI (ukupno)	1.021.267	1.307.990	2.777.698	1.463.500	1.453.235
Grantovi od viših razina vlasti					
- namjenski	1.018.797	1.093.665	2.198.648	1.403.362	1.320.764
- nenamjenski					
donacije građana	2.470	214.325	195.190	60.138	120.009
kapitalni transferi			383.860	0	12.462
PRIHODI (ukupno)	3.097.650	4.059.878	5.760.966	4.730.201	4.769.339

Najveći udio u prihodima čine poreski prihodi (u prosjeku 50–55%), prvenstveno prihodi od poreza na plate i indirektnih poreza, što potvrđuje stabilnu, ali zavisnu fiskalnu bazu vezanu za širu raspodjelu prihoda iz viših nivoa vlasti. Neporeski prihodi, koji uključuju administrativne i komunalne takse, naknade, kazne i prihode od imovine, ostvaruju učešće od oko 15–20% i bilježe blagi rast zahvaljujući unapređenju naplate i širenju obuhvata korisnika, iako su i dalje ispod potencijala u pogledu valorizacije javne imovine i usluga. Grantovi viših nivoa vlasti i donacije predstavljaju treći značajan izvor prihoda, s promjenjivim godišnjim iznosima koji odražavaju realizaciju kapitalnih i infrastrukturnih projekata. U cjelini, fiskalna struktura budžeta Čelića karakteriše se relativnom stabilnošću i rastom u osnovnim prihodnim kategorijama, ali i visokom zavisnošću od transfera izvan lokalnog nivoa, što upućuje na potrebu za jačanjem lokalnih fiskalnih kapaciteta i efikasnijim upravljanjem prihodima od imovine, taksi i komunalnih usluga.

Struktura rashoda Općine Čelić u periodu 2020–2024. odražava postepeno povećanje operativnih troškova i rast udjela kapitalnih ulaganja, uz stabilnu fiskalnu kontrolu i relativno uravnotežen odnos tekućih i razvojnih izdataka. Ukupni rashodi porasli su sa 3,12 miliona KM u 2020. na 5,14 miliona KM u 2024. godini, što predstavlja rast od oko 65%. Najveći dio rashoda i dalje čine plaće i naknade troškova zaposlenih, koje su se povećale sa 1,06 na 1,52 miliona KM, odnosno za 43%, čime ovaj segment čini oko 30% ukupnog budžeta (Tabela 8.).

Tabela 8. Ostvareni ukupni rashodi po vrstama prihoda u Budžetu Općine Čelić za period 2020-2024. godina

Vrsta rashoda	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
PLACE I NAKNADE TROSKOVA ZAPOSLJENIH (ukupno)	1.063.328	1.171.249	1.263.549	1.362.800	1.525.233
Bruto plaće	851.410	930.600	989.171	1.052.484	1184.624
Naknade troškova zaposlenih i vijećnika	122.520	142.936	170.478	199.805	217.310
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	89.398	97.713	103.900	110.511	123.299
MATERIJALNI IZDACI (ukupno)	1.012.859	704.857	1.990.273	1.248.877	771.930
TEKUĆI GRANTOVI (ukupno)	510.440	645.264	1.358.959	1.241.543	1.192.880
KAPITALNI GRANTOVI (ukupno)	0	0	47.511	0	0
Kapitalni transferi drugim nivoima vlasti i fondovima	0		47.511	0	0
IZDACI ZA KAMATE I OSTALE NAKNADE (ukupno)	19.966	7.748	8.344	7.152	1.788
KAPITALNI IZDACI (ukupno)	326.991	369.706	1.935.595	1.149.155	1.466.626
Izdaci za pribavljanje zgrada i objekata	236.000	270.799	1.335.284	1.052.843	991.162
Izdaci za investiciono održavanje zgrada i objekata	48.994	72.221	457.273	59.966	327.753
Izdaci za nabavu postrojenja i opreme	6.175	12.427	136.252	36.346	147.711
Izdaci zaneproizvedenu imovinu	35.822	14.259	6.786	0	0
DOZNAKE VANJSKIM KORISNICIMA (ukupno)	186.195	186.195	186.195	186.195	186.195
Vanjske otplate	186.195	186.195	186.195	186.195	186.195
RASHODI / IZDACI UKUPNO	3.119.779	3.085.019	6.790.426	5.195.722	5.144.652

Materijalni izdaci variraju kroz godine, s vrhuncem 2022. godine (1,99 miliona KM), dok se u 2024. stabilizuju na 771.930 KM. Tekući grantovi i transferi bilježe kontinuiran rast do 2022. godine (1,36 miliona KM), a zatim blago smanjenje. Kapitalni izdaci, koji su ključni pokazatelj razvojne orijentacije budžeta, značajno rastu u 2022. godini na 1,94 miliona KM, nakon čega se stabilizuju između 1,1 i 1,5 miliona KM godišnje. Promjene trenda vidljive su 2022. godine uslijed donacija za sanaciju šteta nastalih od poplava.

Učešće rashoda za kamate i vanjske obaveze minimalno je (manje od 1%), što potvrđuje odsustvo zaduženosti općine i finansijsku stabilnost. Ukupno posmatrano, budžetska struktura Čelića pokazuje trend uravnoteženja između tekuće potrošnje i razvojnih ulaganja, ali i izraženu potrebu za povećanjem efikasnosti javne potrošnje, boljim planiranjem kapitalnih projekata i jačanjem budžetske discipline kako bi se osigurao fiskalni prostor za održiva ulaganja u infrastrukturu i usluge.

Projekcije izvora finansiranja strategije

Procjena finansiranja Strategije razvoja općine Čelić za period 2026-2034. godine pripremljena je uzimajući u obzir: trend izdvojenih sredstava za razvojne projekte i razvojne inicijative u prethodnih pet godina, Budžet Općine Čelić za tekuću godinu i projekcije Budžeta (DOB) za period 2026. - 2028. godina, očekivana sredstva iz ostalih eksternih izvora – posebno namjenskih, ostale donacije i dr., očekivani rast prosječnih izdvajanja za razvojne projekte posebno u kontekstu pripremljenih projektnih aplikacija, te ograničenja u pogledu akumuliranih obaveza kao i drugih rizika.

U slijedećoj tabeli prikazane su procjene sredstava kojima će se finansirati aktivnosti i projekti iz razvojnih mjera predloženim ovom strategijom za period 2026-2034. godina.

Tabela 9. Projekcije izvora finansiranja) Strategije razvoja Općine Čelić za period 2026-2034. godina

	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2032.	2033.	2034.
BUDŽET	3.806.408	4.008.612	4.196.800	4.316.720	4.459.888	4.596.385	4.764.276	4.937.204	5.085.634
PRIHODI VIŠIH NIVOVA VLASTI - namjenska sredstva	2.400.000	2.500.000	2.500.000	2.600.000	2.600.000	2.700.000	2.800.000	3.000.000	3.000.000
PRIHODI VIŠIH NIVOVA VLASTI	8.000.000	8.000.000	8.100.000	8.100.000	8.200.000	8.300.000	8.300.000	8.500.000	8.500.000
EU I DRUGI MEĐUNARODNI FONDOVI	0	200.000	300.000	500.000	550.000	600.000	700.000	800.000	1.000.000
OSTALA SREDSTVA (DONACIJE, SREDSTVA JP I DR.)	50.000	50.000	70.000	70.000	100.000	120.000	150.000	150.000	150.000
Ukupno	14.256.408	14.758.612	15.166.800	15.586.720	15.909.888	16.316.385	16.714.276	17.387.204	17.735.634

4. SWOT analiza i strateško fokusiranje

4.1. SWOT analiza

U ovom dijelu daje se pregled unutrašnjih i vanjskih faktora koji mogu i/ili imaju uticaj na razvoj općine Čelić korištenjem alata SWOT matrica odnosno primjenom SWOT analize koja daje pregled snaga i slabosti iz unutrašnjeg okruženja, te prilika i prijetnji iz vanjskog okruženja.

Tabela 10. SWOT matrica

SNAGE (Strengths – S)	SLABOSTI (Weaknesses – W)
- Povoljan geografski položaj i granična povezanost s Brčko distriktom, uz dostupnost regionalnih pravaca R-459, R-458 i R-456 - Povoljni agroklimatski uslovi i plodno zemljište koje pogoduje voćarskoj i stočarskoj proizvodnji, s tradicijom uzgoja Jagoda - Povećan broj registrovanih poljoprivrednih obrta - Kontinuirano povećanje vrijednosti izvoza preduzeća sa područja Čelića kao i kontinuirano povećanje broja poslovnih subjekata - Rast ključnih pokazatelja poslovanja privrednih društava sa područja Čelića (prihodi, dobit, broj zaposlenih) - Aktivno JKP "Čistoća" koje obavlja ključne komunalne djelatnosti (voda, otpad, javna rasvjeta) i ostvaruje rast pokrivenosti domaćinstava - Modernizovan sistem javne rasvjete (LED svjetiljke) sa uštedama od 64% i pokrivenošću 90% stanovništva - Stabilan budžet i rast poreskih prihoda	- Kontinuiran pad broja stanovnika i izraženo iseljavanje mladih i radno sposobnih osoba - Nedostatak većih privrednih subjekata koji bi nosili lokalni ekonomski rast - Ograničeni fiskalni kapaciteti i zavisnost od grantova viših nivoa vlasti - Niska stopa inovacija i digitalizacije u javnoj upravi i privredi - Nedovoljno razvijene zone i nepostojanje poduzetničke infrastrukture (inkubatori, poslovne zone) - Neujednačen kvalitet putne mreže i osjetljivost lokalnih puteva na klizišta i poplave - Ograničeni tehnički kapaciteti Općinske uprave - Nedovoljno razvijena turistička infrastruktura i promocija prirodnog i kulturnog naslijeđa - Nepostojanje registrovanih turističkih smještajnih kapaciteta - Nepostojanje turističke organizacije Čelić - Slaba ekološka svijest dijela stanovništva i formiranje divljih deponija - Nedostatak kontinuiranog monitoringa

- Niska stopa kriminaliteta i visok stepen javne sigurnosti – stopa rasvijetljenosti krivičnih djela preko 80% - Postojanje poduzetničkih zona - Budući Turistički centar - Visoka pokrivenost telekomunikacijama (99,5% teritorije 4G signalom). - Dobra regionalna povezanost s aerodromom Tuzla (50 km) i pristup budućem autoputu Tuzla–Brčko–Orašje - Očuvano prirodno i šumsko bogatstvo planine Majevica s potencijalom za eko i rekreativni turizam - Visoka pokrivenost stanovništva organizovanim odvozom otpada (85%) i smanjenje broja ilegalnih deponija - Postojanje planskih dokumenata (LEAP, Strategija energetskog siromaštva) - Uspostavljeni informacijski sistem praćenja potrošnje energije u javnim objektima - Aktivna saradnja s kantonalnim institucijama i međunarodnim organizacijama - Lokalni identitet zasnovan na poljoprivredi, zajedništvu i dijaspori s izraženim investicionim interesom - Motivisana i kapacitirana Općinska administracija - Tradicionalne manifestacije Dani jagodastog voća, Bosna u srvu-Čelić u srcu - Potpuno očišćena općina od NUS-a - Relativno visok i rastući obuhvat domaćinstava vodovodom te razvijena mreža i više izvorišta, bunara i rezervoara - Visok obuhvat organizovanim odvozom otpada - Uspostavljen formalni sistem javnog parkiranja - Bogat biodiverzitet (šumski, riječki, livadski ekosistemi).	- kvaliteta zraka i emisija sa lokalnih izvora grijanja - Ograničeni kapaciteti Doma zdravlja i zastarjela oprema u područnim ambulantama - Nedovoljno razvijen sistem javnog prevoza i nedostatak redovnih polazaka u udaljenim naseljima - Nedovoljna ponuda programa za mlade i niska participacija u društvenim i razvojno-ekonomskim procesima - Visok udio nezaposlenih lica sa nižom stručnom spremom u ukupnom broju nezaposlenih osoba - Nesrazmjerni trendovi kretanja broja učenika i broja nastavnika u osnovnom i srednjem obrazovanju - Nedovoljni kapaciteti javne predškolske ustanove za prihvata sve djece predškolskog uzrasta - Neodrživost i nedovoljno razvijeni kapaciteti nevladinih organizacija na području Čelića - Neodrživost sportskih klubova i oslonjenost na volonterski rad članova - Visok rizik od poplava - Visok udio individualnih ložišta - Nema formalno zaštićenih područja i sistemskog monitoringa vrsta - Visoki gubici vode (60–70%) - Nedostatak DMA zona, opreme za detekciju curenja, savremenih vodomjera i GIS-a vodovodne mreže - Nedovoljna akumulacija vode - Ne postoji glavni kolektor ni postrojenje za prečišćavanje – otpadne vode se u velikoj mjeri ispuštaju direktno u vodotoke - Niska pokrivenost kanalizacijom - veliki broj improvizovanih, nepropusnih septičkih jama bez registra - Deponija Cerik neuslovna, s rizikom zagađenja zemljišta i voda (procjedne vode, potok kroz deponiju) - Potpuna zavisnost od individualnih sistema grijanja bez daljinske toplifikacije - Dominacija peći na ugalj i drvo niske efikasnosti - visoke emisije PM, SO₂ i CO, posebno zimi - Nema formalno zaštićenih područja ni sistemskog monitoringa biodiverziteta
PRILIKE (Opportunities - O)	PRIJETNJE (Threats – T)
- Bh. dijaspora, posebno mreža ljudi porijeklom iz Čelića koji su spremni da se uključe u razvoj općine - Integracioni BiH u EU i druge međunarodne institucije i grupacije (CEFTA, NATO, WTO...) - EU i drugi međunarodni fondovi dostupni za	- Spor i neizvjestan proces integracije Bosne i Hercegovine u Europsku uniju, koji uzrokuje razvojno zaostajanje u odnosu na druge zemlje Zapadnog Balkana - Složena administrativna struktura i fragmentiran sistem odlučivanja u BiH koji

finansiranje strateških intervencija - Reforme u energetsom sektoru i fokus na obnovljive izvore energije i zelenu ekonomiju - Fokus na digitalizaciju i procese digitalizacije u svim sektorima - Razvojni programi koje provodi UNDP BiH i druge međunarodne institucije usmjereni na razvoj lokalnih zajednica - Trend razvoja turizma i unapređenja turističke ponude (u svijetu i jedan od prioriteta razvoja u BiH) prepoznato i kroz sektorske strateške dokumente na kantonalnom i entitetskom nivou - Učešće u regionalnim programima digitalne transformacije i e-uprave - Mogućnost brendiranja Čelića kao "zelene i čiste općine" kroz energetske i okolišne projekte - Potpuni prelazak na regionalno odlaganje, sanacija deponije Cerik i uspostava reciklažnog dvorišta - Solarni potencijal (krovne PV elektrane na javnim i privatnim objektima, agrosolari u ruralnim zonama) - Proglašenje šuma Majevice, riječnih koridora i pašnjaka potencijalnim zaštićenim područjima lokalnog značaja - Razvoj ekoturizma, edukativnih staza, rekreativnih zona i „zelenih koridora“	otežava privlačenje investicija i efikasno sprovođenje razvojnih politika - Povećana izloženost korupciji i netransparentnim praksama u pojedinim sektorima, što umanjuje povjerenje građana i investitora - Kontinuiran odlazak stanovništva, posebno mladih i kvalifikovanih osoba, što smanjuje dostupnost radne snage i potencijal za lokalni ekonomski rast - Visok rizik od prirodnih katastrofa (poplava, klizišta, suša), koji ugrožava infrastrukturu, poljoprivredu i životnu sredinu - Prisustvo sive ekonomije koja narušava konkurentnost i smanjuje fiskalne prihode lokalne zajednice - Neusklađenost obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada, što dovodi do strukturne nezaposlenosti i odljeva mladih - Politička nestabilnost i fragmentacija interesa različitih nivoa vlasti, što otežava dugoročno planiranje i provođenje razvojnih projekata - Nedovoljna institucionalna podrška domaćoj proizvodnji i malim preduzećima u odnosu na konkurenciju iz okruženja - Slaba vertikalna koordinacija i saradnja viših nivoa vlasti sa lokalnim zajednicama u rješavanju razvojnih izazova i implementaciji projekata - Nedovoljno razvijen sistem monitoringa i inspekcijuskog nadzora u oblasti zaštite okoliša - Neadekvatno upravljanje i zaštita šumsko-privrednog dobra na području planine Majevice - Uticaj klimatskih promjena, koji povećava učestalost i intenzitet poplava i klizišta u slivu rijeka Šibošnice i Gnjice, ugrožavajući lokalnu infrastrukturu i poljoprivredne površine
---	---

4.2. Strateški fokusi

Strateški fokusi se definiraju na osnovu upoređivanja sadašnjeg stanja i kretanja u ključnim područjima razvoja općine Čelić sa trendovima u širem okruženju, kao i strateškim usmjerenjima sa nivoa Tuzlanskog kantona i FBiH, ali i BiH, koje je sadržano prvenstveno u Okviru za ciljeve održivog razvoja u BiH 2030. Pritom se nastoje iskoristiti postojeće prednosti (snage) i raspoložive prilike u regionalnom i globalnom okruženju, s jedne strane, uz nastojanje da se poboljšaju uočene slabosti i bitno ograniči negativan utjecaj prijetnji iz okruženja.

U tom smislu predložena su sljedeća strateška i dugoročna opredjeljenja Općine Čelić, odnosno strateški fokusi:

Tabela 11. Strateški fokusi

1. Održiva lokalna privreda zasnovana na poljoprivredi, preradi i poduzetništvu

2.	Inkluzivno društveno okruženje u funkciji zadržavanja stanovništva i podizanja životnog standarda
3.	Zelena, sigurna i efikasna zajednica sa modernom javnom infrastrukturom

Strateški fokus 1. Održiva lokalna privreda zasnovana na poljoprivredi, preradi i poduzetništvu

Općina Čelić ima izražene komparativne prednosti u oblasti poljoprivredne proizvodnje, posebno u voćarstvu, povrtlarstvu i stočarstvu, sa prepoznatljivim brendom jagode kao najznačajnijeg proizvoda. U narednom planskom periodu, razvoj lokalne ekonomije treba da bude zasnovan na principima održivosti i diverzifikacije, uz osnaživanje poljoprivrednih gazdinstava i malih poduzetnika odnosno obrtnika. Fokus će biti na podizanju konkurentnosti primarne poljoprivrede kroz okrupnjavanje zemljišta, uvođenje novih tehnologija, navodnjavanje i mehanizaciju, te na jačanju otkupne i prerađivačke infrastrukture, uključujući razvoj malih pogona za preradu. Povezivanje proizvođača kroz udruženja, jačanje zadruga kao i umrežavanje sa prerađivačima i tržišnim lancima, doprinijet će jačanju ekonomskih veza i stabilnijem otkupu. Istovremeno, neophodno je raditi na razvoju poduzetničkog duha i poticanju novih poslovnih inicijativa, posebno među mladima i ženama, kroz savjetodavne programe, pristup finansiranju i obuke za razvoj biznisa. Dodatno, razvoj turizma i porodičnih poljoprivrednih gazdinstava može predstavljati važan izvor dopunskog prihoda kroz agroturizam, manifestacije i promociju tradicionalnih proizvoda. Digitalizacija poljoprivrede, uvođenje zelenih praksi i korištenje obnovljivih izvora energije u proizvodnji i preradi doprinijet će ekonomskoj otpornosti, energetske efikasnosti i očuvanju prirodnih resursa. Cilj ovog strateškog fokusa je stvaranje konkurentne i samoodržive lokalne privrede, koja će omogućiti nova zapošljavanja, veći dohodak i stabilan ekonomski rast zasnovan na lokalnim resursima i tradiciji.

Strateški fokus 2. Inkluzivno društveno okruženje u funkciji zadržavanja stanovništva i podizanja životnog standarda

Kao i mnoge manje općine u Bosni i Hercegovini, Čelić se suočava sa izraženim demografskim padom i odlaskom stanovništva, što predstavlja jedan od ključnih razvojnih izazova. Stoga, fokus društvenog razvoja u narednom periodu mora biti stvaranje poticajnog, sigurnog i inkluzivnog okruženja koje osigurava kvalitetan život i jednake šanse za sve građane. Prioritet je unapređenje kvaliteta i dostupnosti javnih usluga — od predškolskog i osnovnog obrazovanja, zdravstvene zaštite i socijalnih usluga, do kulturnih, sportskih i rekreativnih sadržaja. Poseban akcenat stavlja se na osnaživanje mladih, žena i ranjivih grupa kroz programe samozapošljavanja, obrazovanja, volontiranja i uključivanja u društveni život. Potrebno je nastaviti ulaganja u energetske efikasne škole, zdravstvene objekte i javne ustanove, čime se istovremeno poboljšava standard i smanjuju troškovi javnih institucija. Lokalna samouprava i JKP trebaju jačati kapacitete u pružanju efikasnih i transparentnih usluga građanima, posebno kroz digitalizaciju općinskih servisa i uvođenje e-uprave. Jačanje nevladinog sektora, mjesnih zajednica i partnerstva sa dijasporom stvara osnovu za participativan i uključiv pristup razvoju zajednice. Cilj ovog strateškog fokusa je zadržavanje stanovništva kroz stvaranje kvalitetnih životnih uslova, društvene sigurnosti i osjećaja pripadnosti lokalnoj zajednici, uz razvoj obrazovanog, aktivnog i solidarno povezanog društva.

Strateški fokus 3. Zelena, sigurna i efikasna zajednica sa modernom javnom infrastrukturom

Savremena komunalna i saobraćajna infrastruktura predstavlja osnovu ekonomskog i društvenog razvoja svake lokalne zajednice. U općini Čelić, ovaj strateški fokus podrazumijeva modernizaciju vodovodne i kanizacione mreže, izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i unapređenje sistema odvodnje, čime se direktno doprinosi zaštiti okoliša i zdravlju stanovništva. Razvoj javne rasvjete na principima energetske efikasnosti, proširenje LED tehnologije i uvođenje pametnih sistema upravljanja doprinosi uštedama i sigurnosti građana. Potrebno je dodatno unaprijediti sistem upravljanja otpadom — kroz jačanje kapaciteta JKP „Čistoća“, povećanje broja kontejnera i vozila, selektivno prikupljanje otpada i edukaciju građana o reciklaži i očuvanju okoliša. Zeleni razvoj podrazumijeva i unapređenje lokalnih zelenih površina, sadnju drvnog reda, zaštitu riječnih korita i prevenciju poplava i klizišta u slivovima rijeka Šibošnice i Gnjice. Paralelno, digitalna transformacija komunalnog sistema — kroz uvođenje GIS baze podataka, digitalno praćenje mreža i razvoj e-servisa — povećat će transparentnost i efikasnost javnih usluga. Cilj ovog strateškog fokusa je stvaranje zelene, sigurne i efikasne lokalne zajednice, sa modernom infrastrukturom koja doprinosi zaštiti okoliša, kvalitetu života i otpornosti Čelića na klimatske i ekonomske promjene.

4.3. Vizija razvoja

Vizija razvoja predstavlja težnju, dugoročnu namjeru, pravac djelovanja i poželjno stanje u budućnosti. Definirana vizija razvoja općine Čelić za period 2020.-2024. godina glasila je

„Ekonomski razvijena ruralna općina, planski kreirana uz napredne tehnologije, očuvane prirode, razvijena na temeljima tradicije i privlačna za život“

Elementi ove vizije su i dalje aktuelni ali se, u skladu sa predloženim strateškim fokusima, trendovima, kao i oslanjajući se na viziju razvoja Tuzlanskog kantona predlaže slijedeća vizija općine Čelić u strateškom periodu 2026.-2034. godina:

„Čelić – moderna i održiva ruralna zajednica, utemeljena na tradiciji, poljoprivredi i poduzetništvu, sa očuvanom prirodom, kvalitetnom infrastrukturom i otvorenim okruženjem koje privlači ljude da u njoj žive i stvaraju.“

4.4. Strateški ciljevi

Strateški ciljevi općine Čelić su usklađeni sa Strategijom razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021-2027. godina, Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine za period 2021-2027. godina, i Okvirom za ciljeve održivog razvoja u BiH, kojim se utvrđuju zajednički podciljevi i indikatori za sve nivoe vlasti u BiH (zajednički minimum) te usmjeravaju buduću procesi strateškog planiranja.

Tabela 12. Strateški ciljevi Općine Čelić

1.	Konkurentan i održiv privredni razvoj
2.	Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane
3.	Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima

Prvi strateški cilj Općine Čelić temelji se na potrebi jačanja lokalne ekonomije kroz razvoj poduzetništva, poljoprivrede i prerade, uz primjenu principa zelene i digitalne tranzicije. Cilj je stvoriti stabilan, raznolik i održiv privredni sistem koji koristi lokalne resurse, povećava zaposlenost i doprinosi ukupnoj kvaliteti života građana.

Ostvarenje ovog cilja zasniva se na nekoliko ključnih razvojnih pretpostavki:

- Poticanje konkurentnosti postojećih i podrška osnivanju novih privrednih društava i obrta koji će predstavljati osnovu daljeg ekonomskog razvoja Čelića, uz fokus na lokalne resurse, proizvodnju i preradu poljoprivrednih proizvoda i stvaranje dodane vrijednosti.
- Unapređenje poslovnog ambijenta i poduzetničke infrastrukture kroz jačanje poduzetničkih zona, saradnju s dijasporom i promociju razvojnih mogućnosti općine za privlačenje domaćih i stranih ulaganja.
- Razvoj poljoprivrede kao strateške privredne grane, kroz povećanje produktivnosti, modernizaciju proizvodnje i bolju organizaciju tržišta, podršku registrovanim poljoprivrednim obrtima ali i poljoprivrednim gazdinstvima, te uvođenje savremenih agrotehničkih i digitalnih rješenja.
- Podrška malom poduzetništvu i obrtništvu kroz programe subvencija, edukacije, digitalizaciju poslovanja i promociju principa zelene ekonomije radi jačanja konkurentnosti i otpornosti lokalnih biznisa.
- Diversifikacija turističke ponude kroz razvoj eko-turizma, seoskog i rekreativnog turizma na području Majevice, valorizaciju kulturne i prirodne baštine, te jačanje turističke infrastrukture i promocije Čelića kao zelene i mirne destinacije uz podršku osnivanju i registraciji biznisa u oblasti turizma.
- Razvoj tržišta rada i ljudskih resursa kroz obrazovne i stručne programe usklađene s potrebama privrede, promociju samozapošljavanja mladih i osnaživanje žena.

Pri definisanju ovog strateškog cilja uzeti su u obzir strateški dokumenti viših nivoa vlasti – Strategija razvoja Tuzlanskog kantona 2021–2027, Strategija razvoja Federacije BiH 2021–2027 i Okvir za ciljeve održivog

razvoja u BiH, posebno u dijelu koji se odnosi na jačanje konkurentnosti privrede, održivu poljoprivredu, zapošljavanje, inovacije i zelenu tranziciju.

Općina Čelić	Strateški cilj 1 Konkurentan i održiv privredni razvoj			
Strateški ciljevi FBiH	Strateški cilj 1. Ubrzan ekonomski razvoj			
Strateški ciljevi Tuzlanskog kantona	Strateški cilj 1. Dinamičan i održiv ekonomski razvoj u povoljnom poslovnim okruženju			
Ciljevi održivog razvoja	1	Nema siromaštva	2	Drugi cilj: Nula gladnih
	8	Treći cilj: Dostojan rad i ekonomski rast	9	Četvrti cilj: Industrija, inovacije i infrastruktura
				
Pravci razvoja	1. Pametan rast 2. Društvo jednakih mogućnosti 3. Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom			
Podciljevi	Akceleratori			
1.1. 1. Povećanje investicija u infrastrukturu istraživanja, razvoja i inovacija u javnom i privatnom sektoru 1.1.2 Olakšavanje poslovanja i podrška brzo rastućim firmama 1.2. 1. Jačati infrastrukturu u oblasti digitalnih tehnologija 2.1.1. Smanjenje broja osoba bez znanja i vještina i njihova integracija na tržište rada	1.1. Povoljno okruženje za poduzetništvo i inovacije 1.2. Povećanje investicija u infrastrukturu			

Slika 4. Povezivanje Strateškog cilja 1. sa strateškim ciljevima FBiH, Tuzlanskog kantona i Ciljevima održivog razvoja BiH

Ostvarenje strateškog cilja pratit će se kroz odabrane indikatore uticaja nakon kojih će se moći ocijeniti vrsta i stepen promjena u okruženju. Tabela u nastavku sumira indikatore za koje su definisane početne i ciljne vrijednosti ostvarenja strateških ciljeva.

Tabela 13. Indikatori (uticaja) realizacije Strateškog cilja 1.

STRATEŠKI CILJ 1	Indikator (uticaja)	Izvor	Polazna vrijednost (2024.)	Ciljna vrijednost (2034.)
Konkurentan i održiv privredni razvoj	Nivo razvijenosti – indeks/rang	FZZPR*	0,47	0,55
	Vrijednost izvoza (u KM)	FZS**	14.864.752	26.000.000
	Broj registrovanih poljoprivrednih obrta	Općina Čelić	212	350

*FZZPR - Federalni zavod za programiranje razvoja

**FZS - Federalni zavod za statistiku

Strateški cilj 2. Razvijena društvena infrastruktura i javne usluge u funkciji cjelokupnog društvenog razvoja

Drugi strateški cilj temelji se na nastojanju da se u općini Čelić unaprijedi kvalitet života stanovništva kroz efikasnije, dostupnije i inkluzivnije javne usluge, uz razvoj društvene infrastrukture koja odgovara stvarnim potrebama građana. U kontekstu demografskih izazova, izraženih migracija i starenja stanovništva, prioritet je stvaranje društvenog okruženja koje potiče ostanak stanovništva, osigurava jednake šanse za sve i povećava kvalitet javnih servisa u obrazovanju, zdravstvu, socijalnoj zaštiti, kulturi, sportu i slobodnom vremenu.

Općina Čelić raspolaže osnovnom društvenom infrastrukturom – obrazovnim, zdravstvenim, kulturnim i sportskim ustanovama koje funkcionišu u okviru lokalnih i kantonalnih institucija. Međutim, dio ovih kapaciteta

je infrastrukturno zastario, a dostupnost pojedinih usluga, naročito u ruralnim mjesnim zajednicama, ograničena.

Drugi strateški cilj zasnovan je na nekoliko ključnih pretpostavki:

- Unapređenje kvaliteta i dostupnosti javnih usluga kroz modernizaciju obrazovnih, zdravstvenih i socijalnih usluga, sa posebnim naglaskom na digitalizaciju procesa i bolju dostupnost usluga u svim mjesnim zajednicama.
- Razvoj društvene infrastrukture – podrška dodatnoj rekonstrukciji i opremanju škola, područnih ambulanti, sportskih i kulturnih objekata, sportskih i dječijih poligona u mjesnim zajednicama, čime se unapređuje kvalitet života i društvena kohezija stanovništva.
- Povećanje obuhvata predškolskim obrazovanjem i poboljšanje uslova za rad u obrazovnim ustanovama, uključujući energetska efikasnost i digitalne alate.
- Jačanje inkluzije i zdravstvenih i socijalnih usluga kroz dostupnije i kvalitetnije usluge, angažman stručnog kadra i pružanje podrške starijim osobama, osobama sa invaliditetom i ranjivim kategorijama stanovništva.
- Razvijanje aktivnog civilnog društva i partnerskih odnosa sa nevladinim organizacijama, radi veće participacije građana u kreiranju politika i donošenju odluka na lokalnom nivou te jačanja saradnje i kapaciteta radi realizacije projekata.
- Promovisanje rodne ravnopravnosti i inkluzije, kroz programe zapošljavanja, edukacije i učešća žena i mladih u društvenom i političkom životu općine.
- Jačanje kapaciteta javne uprave – stručno usavršavanje zaposlenih, digitalizacija općinskih servisa (uvođenje e-uprave) i dodatno povećanje transparentnosti i odgovornosti u radu organa uprave.
- Razvijanje kulturnog, sportskog i rekreativnog života – podrška manifestacijama, lokalnim udruženjima i sportskim klubovima koji doprinose razvoju zajedništva i prepoznatljivosti općine Čelić.

Pri definisanju drugog strateškog cilja i elemenata koji se odnose na društveni razvoj u Strategiji razvoja općine Čelić za period 2026.-2034. godine uzeti su u obzir strateški ciljevi Federacije BiH i Tuzlanskog kantona kao i Okvir za ciljeve održivog razvoja u BiH koji utvrđuje zajedničke podciljeve i indikatore za sve nivoe vlasti u BiH (zajednički minimum), gdje su definirani elementi relevantni u odnosu na sljedeće razvojne pravce i akceleratori.

Općina Čelić	Strateški cilj 2 Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane	
Strateški ciljevi FBiH	Strateški cilj 2. Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj Strateški cilj 4. Efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor	
Strateški ciljevi Tuzlanskog kantona	Strateški cilj 2. Razvijen inkluzivni i prosperitetni društveni sektor sa jednakim pravima za sve građane	
Ciljevi održivog razvoja	3: Zdravlje i blagostanje 4: Kvalitetno obrazovanje 9: Industrija, inovacije i infrastruktura 10: Smanjiti nejednakost	
	   	
Pravci razvoja	1. Pametan rast 2. Društvo jednakih mogućnosti 3. Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom	
Podciljevi	Akceleratori	
1.1.1 Univerzalno i kvalitetno predškolsko obrazovanje	1.1. Unapređenje pristupa i kvalitete obrazovanja i obuke	
1.1.2. Poboljšanje inkluzivnosti obrazovnih sistema	2.1. Efikasna zdravstvena zaštita za sve	
2.1.1. Unapređenje pristupa i kvalitete zdravstvene zaštite	3.1. Povećanje investicija u infrastrukturu	
2.1.2. Preventivne zdravstvene mjere	4.1 Efikasan, otvoren, inkluzivan i odgovoran javni sektor	
3.1.1. Veći dio javnih investicija u infrastrukturu		
4.1.1. Odgovorna uprava orjentirana na građane		

4.1.2. Funkcionalni sistem kreiranja politika i upravljanja održivim razvojem

Slika 5. Povezivanje Strateškog cilja 2. sa strateškim ciljevima FBiH, Tuzlanskog kantona i Ciljevima održivog razvoja BiH

Ostvarenje strateškog cilja pratit će se kroz odabrane indikatore uticaja nakon kojih će se moći ocijeniti vrsta i stepen promjena u okruženju. Tabela u nastavku sumira indikatore za koje su definisane početne i ciljne vrijednosti ostvarenja strateških ciljeva.

Tabela 14. Indikatori (uticaja) realizacije Strateškog cilja 2.

STRATEŠKI CILJ 2. ZAJEDNICA KVALITETNIH JAVNIH USLUGA I JEDNAKIH MOGUĆNOSTI ZA GRAĐANE	Indikator (uticaja)	Izvor	Polazna vrijednost (2024.)	Ciljna vrijednost (2034.)
	Stanovništvo (procjena sredinom godine)	FZZPR	9.562	9.500
	Stopa nataliteta	FZS	4,9	5,5
	Broj učenika u osnovnom obrazovanju	FZZPR	620	600

Strateški cilj 3. Uravnotežen razvoj javne infrastrukture i održivo upravljanje resursima

Ostvarenje ovog strateškog cilja zasnovano je na potrebi da se osigura ravnomjeran razvoj svih oblika javne i komunalne infrastrukture, uz istovremeno očuvanje prirodnih resursa, povećanje otpornosti na klimatske promjene i odgovorno upravljanje prostorom i energijom. Ovaj cilj predstavlja temelj održivosti lokalnog razvoja općine Čelić, jer infrastruktura, energija, voda, otpad i okoliš direktno utiču na kvalitet života, investicionu privlačnost i otpornost zajednice na buduće izazove

Treći strateški cilj zasnovan je na nekoliko ključnih pretpostavki:

- Unapređenje komunalne infrastrukture – modernizacija i proširenje sistema vodosnabdijevanja, uz smanjenje gubitaka vode, povećanje akumulacionih kapaciteta i poboljšanje kvaliteta snabdijevanja svih mjesnih zajednica.
- Razvoj sistema odvodnje i tretmana otpadnih voda – izgradnja glavnog kanizacionog kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, te uspostava registra septičkih jama i njihovog redovnog pražnjenja.
- Efikasno upravljanje otpadom – unapređenje sistema selektivnog prikupljanja otpada kroz uspostavu i proširenje mreže “zelenih otoka”, digitalno praćenje količina, nabavku dodatnih vozila i kontejnera te edukaciju stanovništva o reciklaži.
- Unapređenje energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije – zamjena dotrajale javne rasvjete LED tehnologijom, poticanje ugradnje solarnih panela na javnim i privatnim objektima, te podrška energetskej obnovi javnih ustanova i domaćinstava.
- Modernizacija elektroenergetske i telekomunikacione infrastrukture – saradnja sa nadležnim preduzećima vezano za kontinuiranu rekonstrukciju niskonaponske mreže, povećanje pouzdanosti snabdijevanja električnom energijom i razvoj širokopojasne internet mreže i digitalne povezanosti svih naselja.
- Razvoj i održavanje saobraćajne infrastrukture – modernizacija lokalnih puteva i mostova, stabilizacija klizišta, uređenje raskrsnica i proširenje javnih parkirališta.
- Poboljšanje zaštite okoliša i klimatske otpornosti – zaštita riječnih korita Gnjice i Šibošnice, uređenje oborinske odvodnje i sprječavanje erozije tla, sadnja zelenih pojaseva i očuvanje šumskih površina na Majevici.
- Razvoj sistema zaštite i spašavanja – jačanje kapaciteta civilne zaštite i vatrogasnih jedinica, nabavka opreme za intervencije u slučajevima poplava, klizišta i požara.
- Uspostava održivog sistema upravljanja grobljima i zelenim površinama – regulisanje statusa aktivnih grobalja i planiranje novih kapaciteta uz očuvanje pejzažnih vrijednosti i kulturno-historijskih obilježja.

Pri definisanju trećeg strateškog cilja i elemenata koji se odnose na infrastrukturni i okolišni razvoj u Strategiji razvoja općine Čelić za period 2026.-2034. godine uzeti su u obzir strateški ciljevi Federacije BiH i Tuzlanskog kantona kao i Okvir za ciljeve održivog razvoja u BiH koji utvrđuje zajedničke podciljeve i indikatore za sve nivoe vlasti u BiH (zajednički minimum), gdje su definirani elementi relevantni u odnosu na sljedeće razvojne pravce i akcelerateore.

Općina Čelić	Strateški cilj 3 Uravnotežen razvoj javne infrastrukture I održivo upravljanje resursima				
Strateški ciljevi FBiH	Strateški cilj 3. Resursno efikasan i održiv razvoj				
Strateški ciljevi Tuzlanskog kantona	Strateški cilj 3. Resursno efikasan i održiv infrastrukturni razvoj				
Ciljevi održivog razvoja	6: Čista voda i sanitarni uslovi 7: Pristupačna energija iz čistih izvora 12: Odgovorna potrošnja i proizvodnja 13: Očuvanje klime 15: Očuvanje života na zemlji				
					
Pravci razvoja	1. Pametan rast				
Podciljevi			Akceleratori		
1.1.1. Veći dio javnih investicija u infrastrukturu			1.1. Povećanje investicija u infrastrukturu		
2.1.1. Smanjenje energetske siromaštva			2.1. Zeleni rast i čista energija		
2.1.2. Razvoj „zelenih“ vještina i poslova			3.1. Pametno upravljanje prirodnim resursima i okolišem		
3.1.1. Upravljanje rizicima od katastrofa					
3.1.2. Jačanje kontrole i praćenja kvaliteta ekosistema					

Slika 6. Povezivanje Strateškog cilja 3. sa strateškim ciljevima FBiH, Tuzlanskog kantona i Ciljevima održivog razvoja BiH

Ostvarenje strateškog cilja pratit će se kroz odabrane indikatore uticaja nakon kojih će se moći ocijeniti vrsta i stepen promjena u okruženju. Tabela sumira indikatore za koje su definisane početne i ciljne vrijednosti ostvarenja strateškog cilja 3.

Tabela 15. Indikatori (uticaja) realizacije Strateškog cilja 3.

STRATEŠKI CILJ 3. URAVNOTEŽEN RAZVOJ JAVNE INFRASTRUKTURE I ODRŽIVO UPRAVLJANJE RESURSIMA	Indikator (uticaja)	Izvor	Polazna vrijednost (2024.)	Ciljna vrijednost (2034.)
	Broj priključaka domaćinstava na kanalizacionu mrežu	Općina Čelić	1.185	2.200
	Udio otpada koji se reciklira ili ponovo koristi (%)	JKP „Čistoća“	0,5%	15%
	% gubitaka vode u sistemu	JKP „Čistoća“	60%	35%

5. PRIORITETI I MJERE SA INDIKATORIMA

5.1. Prioriteti za Strateški cilj 1.

Strateški cilj 1. „Konkurentan i održiv privredni razvoj“ operacionalizira se kroz 3 prioriteta i 7 mjera, čije ostvarenje će se pratiti preko 7 indikatora.

Tabela 16. Pregled prioriteta i indikatora izlaznih rezultata sa izvorima, polaznim i ciljnim vrijednostima u okviru Strateškog cilja 1

	Prioritet	Indikatori izlaznih	Izvor	Polazna	Ciljna
--	-----------	---------------------	-------	---------	--------

rezultata			vrijednost (2025.)	vrijednost (2034.)
1.1. Razvijena poljoprivreda i prerada zasnovana na lokalnim resursima	Broj aktivnih poljoprivrednih obrta	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	30	50
	Brendirana čelička jagoda	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	NE	DA
	Vrijednost plasmana poljoprivrednih proizvoda	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	3.500.000 KM	5.000.000 KM
1.2. Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje	Broj funkcionalnih poduzetničkih zona	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove /Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	5	6
	Broj poduzetničkih potpornih institucija	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	0	1
	Vrijednost programa podrške privredi iz Budžeta Općine na godišnjem nivou	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	15.000	100.000
1.3. Konkurentan turizam	Iznos uplata boravišne takse na području Čelića na godišnjem nivou	Turistička zajednica Tuzlanskog kantona/Turistička organizacija općine Čelić (po formiranju)	0	10.000 KM
	Broj registrovanih smještajnih kapaciteta na području općine Čelić	Turistička zajednica Tuzlanskog kantona/Turistička organizacija općine Čelić (po formiranju)	0	15

Prioritet 1.1. Razvijena poljoprivreda i prerada zasnovana na lokalnim resursima

Razvoj poljoprivrednog sektora općine Čelić predstavlja jedan od ključnih pokretača lokalnog ekonomskog rasta, zasnovan na dugoj tradiciji jagodastog voća, strukturi stanovništva i izuzetno povoljnim agroekološkim uslovima. Prioritet 1.1. usmjeren je na jačanje konkurentnosti, održivosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje kroz strateška ulaganja u infrastrukturu, modernizaciju proizvodnih procesa, organizaciju proizvođača te razvoj prerade i brendiranja lokalnih proizvoda.

Poseban naglasak stavljen je na jačanje lanca vrijednosti „Čelička jagoda“, kao proizvoda po kojem je područje već prepoznatljivo. Kroz unapređenje otkupno-logističke infrastrukture, podršku brendiranju i zaštiti geografskog porijekla, te organizovanje proizvođača i unapređenje njihovih znanja, stvaraju se temelji za

stabilniji plasman i povećanje tržišne vrijednosti proizvoda. Modernizacijom proizvodnih kapaciteta i primjenom savremenih agrotehničkih mjera omogućava se veća produktivnost, smanjenje rizika i povećanje kvaliteta, što je presudno u konkurentnom agro-prehrambenom sektoru. Jačanjem zemljoradničke zadruge „Poljopromet“, poticanjem udruživanja proizvođača i edukacijama olakšava se pristup otkupu, stručnim savjetima, investicijama i zajedničkom nastupu prema otkupljivačima, trgovcima i institucijama.

Kroz ciljane finansijske podrške, organizaciju sajmova, studijskih posjeta i povezivanje s naučno-istraživačkim institucijama u zemlji i inostranstvu, proizvođači Čelića dobijaju snažniju poziciju na tržištu, lakši pristup inovacijama i mogućnost unapređenja konkurentnosti. Ove intervencije doprinose povećanju prihoda poljoprivrednih gazdinstava, smanjenju sezonske nesigurnosti, stvaranju uslova za samozapošljavanje i generiranju novih biznisa u sektoru prerade. Mjera 1.1.2. posebno naglašava važnost ulaganja u modernizaciju opreme i podršku razvoju malih porodičnih obrta i zadruga, čime se omogućava povećanje dodane vrijednosti lokalnih proizvoda, stabilniji plasman i smanjenje sezonskih rizika za proizvođače. Dodatno, planirano je unapređenje saradnje u oblasti brige o šumama i šumskom zemljištu te veća podrška razvoju lovstva na području općine.

Cilj prioriteta je unaprijediti konkurentnost i održivost poljoprivrednog sektora kroz razvoj lanca vrijednosti zasnovanog na lokalnim resursima, jačanje organizacije proizvođača, modernizaciju infrastrukture i poticanje prerade. Fokus je na povećanju produktivnosti, proširenju tržišta i stvaranju dodane vrijednosti kroz brendiranje ali i jačanje kapaciteta poljoprivrednih proizvođača. Očekuje se da ove intervencije rezultiraju rastom poljoprivredne proizvodnje, povećanjem prihoda gazdinstava, razvojem lokalne poljoprivrede, jačanjem izvoznog potencijala, posebno jagode, čime poljoprivreda ostaje ali postaje sve snažniji oslonac ukupnog privrednog razvoja Općine Čelić.

Prioritet se operacionalizira kroz 2 mjere čije ostvarenje će se pratiti preko 6 indikatora.

Tabela 17. Pregled mjera unutar Prioriteta 1.1. Razvijena poljoprivreda zasnovana na lokalnim resursima

Prioritet 1.1. Razvijena poljoprivreda i prerada zasnovana na lokalnim resursima	Mjera	Indikatori	Izvor	Polazna vrijednost (2024.)	Ciljna vrijednost (2034.)
	1.1.1. Jačanje lanca vrijednosti "Čelićka jagoda" i brendiranje proizvoda	Broj izlagača na manifestaciji Dani jagodastog voća	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	110	250
		Broj realiziranih obuka za jačanje kapaciteta proizvođača jagode	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	2	10
		Vrijednost izvoza jagode	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	0	500.000
	1.1.2. Unapređenje uslova za poljoprivrednu proizvodnju na području Čelića, lovstva i šumarstva	Broj poljoprivrednih gazdinstava koji su ostvarili pravo na novčanu podršku u oblasti biljne i animalne proizvodnje	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	600	1.000
		Broj učesnika obuka za jačanje kapaciteta poljoprivrednika	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	80 na godišnjem nivou	Min. 150 na godišnjem nivou
		Vrijednost podrške lovačkom udruženju na godišnjem nivou iz Općinskog budžeta	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	2.000 KM	10.000 KM

Prioritet „Razvijena poljoprivreda zasnovana na lokalnim resursima“ doprinosi ostvarenju Strateškog cilja 1. „Konkurentan i održiv privredni razvoj“. Poljoprivreda predstavlja ključnu razvojnu privrednu granu Općine Čelić, sa snažnom tradicijom jagodastog voća i značajnim potencijalima za unapređenje proizvodnje, prerade i plasmana proizvoda na šire tržište. Kako bi se ojačao ovaj sektor, potrebno je unaprijediti organizaciju i povezivanje proizvođača, modernizirati proizvodne procese, osigurati pristup savremenoj infrastrukturi te poticati unapređenje infrastrukture te promicati razvoj prerade zasnovane na lokalnim sirovinama.

Konkurentnosti i održivosti poljoprivredne proizvodnje u Čeliću dopriniće aktivnosti usmjerene na jačanje lanca vrijednosti „Čelička jagoda“, brendiranje proizvoda, standardizaciju kvaliteta i uvođenje savremenih agrotehničkih i tehnoloških rješenja. Modernizacijom otkupno-logističke infrastrukture, razvojem mini prerađivačkih kapaciteta i povećanjem dostupnosti stručne podrške, proizvođačima se omogućava stabilniji plasman, veća dodana vrijednost i bolja tržišna pozicija. Jačanje zadrugarstva, unapređenje poslovnih procesa i podrška pristupu međunarodnim fondovima dodatno će doprinijeti povećanju produktivnosti i ulaganjima u sektor. Podrškom umrežavanju i saradnji poljoprivrednih proizvođača doprinosi se povećanom stepenu organiziranog otkupa ali i stabilnosti poslovanja poljoprivrednika. Pored navedenog, u svrhu jačanja kapaciteta poljoprivrednika i njihovom značajnijem nastupu na tržištu, raditi će se na realizaciji obuka i savjetovanju poljoprivrednika. Mjere podrazumijevaju unapređenje koordinacije sa nadležnim institucijama u oblasti šumarstva i dodatnu podršku razvoju lovstva na području općine.

Detaljna razrada mjera data je u Prilogu 3 dokumenta.

Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja SDG 2: Svijet bez gladi i SDG8: Dostojanstven rad i ekonomski rast te SDG9: Industrija, inovacije i infrastruktura.

Prioritet 1.2. Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje

Razvoj lokalnog poduzetništva jedan je od ključnih pokretača ekonomskog rasta općine Čelić, posebno imajući u vidu mali broj poslovnih subjekata, potrebu za modernizacijom i diversifikacijom privrednih aktivnosti te značajan razvojni potencijal koji nosi lokalna dijaspora. Kako bi se osigurali preduslovi za dinamičniji razvoj privrede, neophodno je unaprijediti poslovno okruženje kroz ulaganja u poduzetničku infrastrukturu, digitalizaciju administrativnih procesa i jačanje institucija podrške poduzetnicima.

Konkurentnoj i inovativnoj privredi Čelića dopriniće aktivnosti koje će omogućiti efikasnije pokretanje i razvoj biznisa, uključujući jačanje poduzetničkih zona, uspostavu info centra, razvoj elektronskog obrtnog registra, programe refundacija i poticaja, te ciljane mjere za jačanje konkurentnosti postojećih privrednih subjekata. Poseban fokus bit će stavljen na pristup EU i drugim međunarodnim fondovima, jačanje kapaciteta za pripremu poslovnih projekata i podršku tehnološkoj modernizaciji i certifikaciji. Ove intervencije stvaraju uslove za povećanje inovativnosti, produktivnosti i tržišne otpornosti lokalne privrede.

Dijaspora predstavlja vrijedan resurs za ekonomski razvoj Čelića, te će se kroz planirane programe intenzivirati saradnja i komunikacija sa stručnjacima, investitorima i poduzetnicima porijeklom iz Čelića. Aktivnosti poput kreiranja baze dijasporne, jačanja organizacije Dana dijasporne, razvoja investicionog vodiča i platformi za B2B saradnju dopriniće privlačenju investicija, transferu znanja i otvaranju pristupa vanjskim tržištima. Na ovaj način se jača investiciona pozicija općine i stvara širok prostor za ostvarenje novih ekonomskih prilika.

Provedbom aktivnosti navedenih u okviru ovog prioriteta očekuje se povećanje investicija, otvaranje novih radnih mjesta i jačanje ukupne ekonomske otpornosti i atraktivnosti općine Čelić kao poslovne destinacije.

Prioritet se operacionalizira kroz 3 mjere čije ostvarenje će se pratiti preko 9 indikatora.

Tabela 18. Pregled mjera unutar Prioriteta 1.2. „Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje“

Prioritet 1.2. „Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje“	Mjera	Indikatori	Izvor	Polazna vrijednost (2024.)	Ciljna vrijednost (2034.)
	1.2.1. Razvoj poduzetničke infrastrukture	Popunjenost poduzetničkih zona na području Čelića	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	75%	95%
		Broj korisnika poduzetničkih potpornih institucija na području Čelića	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove/ Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	0	10
		Broj realiziranih aktivnosti promocije poduzetničke infrastrukture općine Čelić na godišnjem nivou	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	0	2
	1.2.2. Razvoj lokalnog poduzetničkog eko sistema i start up podrške	Uspostavljen info centar za poduzetnike	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	NE	DA
		Broj podnesenih inicijativa za unapređenje poslovnog okruženja	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	0	1 godišnje
		Broj obuka za jačanje kapaciteta privrednih subjekata na području Čelića	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	0	2 godišnje
	1.2.3. Unapređenje poslovnog i investicionog okruženja kroz aktivno uključivanje dijaspore	Uspostavljena funkcionalna baza dijaspore i sistema redovne komunikacije sa dijasporom Čelića	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja/ Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	Ne	Da
		Broj aktivnosti na privredno-sajamskoj	Stručna služba Općinskog vijeća,	21	30

	manifestaciji uz učešće dijaspore	općinskog načelnika i zajedničkih poslova		
	Broj privrednih subjekata sa stranim ulaganjem na području Čelića	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	1	5

Prioritet „Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje“ doprinosi ostvarenju Strateškog cilja 1. „Konkurentan i održiv privredni razvoj“. Kako bi se ubrzao razvoj lokalne privrede, neophodno je stvoriti stabilne i predvidive uslove za razvoj poduzetničkih aktivnosti kroz jačanje i modernizaciju postojećih poduzetničkih zona, stvaranje preduslova za formiranje novih te unapređenje rada poduzetničkih potpornih institucija kao ključnih elemenata lokalnog poslovnog ekosistema.

Konkurentnoj privredi Čelića doprinijet će aktivnosti usmjerene na unapređenje konkurentnosti i inovativnosti postojećih privrednih subjekata, digitalizaciju i razvoj elektronskih registara i alata, te jačanje kapaciteta za pristup EU i drugim međunarodnim fondovima. Ove intervencije približit će lokalna preduzeća savremenim trendovima poslovanja, olakšati pokretanje novih biznisa i unaprijediti poslovne procese, što će stvoriti osnovu za otvaranje novih radnih mjesta, rast investicija i povećanje ukupne ekonomske aktivnosti. U cilju unapređenja poslovnog ambijenta ključno je pojednostaviti procedure osnivanja biznisa iz nadležnosti lokalne samouprave te osigurati snažniju savjetodavnu i mentorsku podršku za buduće i postojeće poduzetnike.

Dijaspora predstavlja važan razvojni potencijal Općine Čelić, jer okuplja poduzetnike i stručnjake koji mogu doprinijeti investicijama, transferu znanja i otvaranju novih tržišta. Kroz uspostavljanje redovne komunikacije, organizaciju tematskih događaja i razvoj investicionih materijala i digitalnih platformi, omogućit će se bolje povezivanje dijaspore s lokalnim privrednim subjektima i stvaranje novih poslovnih prilika. Na taj način, dijaspora postaje aktivan partner u razvoju konkurentnog i poticajnog poslovnog okruženja.

Detaljna razrada mjera data je u Prilogu 3 dokumenta.

Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja: SDG8: Dostojanstven rad i ekonomski rast i SDG9: Industrija, inovacije i infrastruktura.

Prioritet 1.3. Konkurentan turizam

Razvoj turističke infrastrukture i jačanje turističkih kapaciteta na području općine Čelić doprinijet će pozicioniranju općine kao nove, prepoznatljive mikro-destinacije zasnovane na prirodnim resursima, ruralnom ambijentu i autentičnim proizvodima. Prioritetne mjere obuhvataju izgradnju, uređenje i modernizaciju turističke infrastrukture, unapređenje promocije te jačanje stručnih kapaciteta lokalnih turističkih aktera, s ciljem stvaranja a potom i povećanja konkurentnosti turističkog sektora i stvaranja održivih osnova za rast broja posjetilaca.

Razvojem turističke infrastrukture, uspostavom Turističke organizacije općine, otvaranjem Turističkog centra i poticanjem ulaganja u turizmu stvorit će se bolja dostupnost ključnim lokalitetima i rekreativnim sadržajima, uključujući pješačko–biciklističke staze, moto staze, eko-rute i prirodne turističke zone. Planirane aktivnosti usmjerene su na izgradnju atraktivne, sigurne i savremene turističke ponude, uz očuvanje prirodnih i kulturno-historijskih vrijednosti i uvažavajući specifičnosti Čelića. Uvođenjem digitalnih alata, turističke signalizacije i modernih informativnih sistema, posjetioći će dobiti kvalitetniju, dostupniju i jasniju prezentaciju lokalnih atrakcija, što doprinosi većoj posjećenosti i dužem zadržavanju turista u destinaciji.

Valorizacija prirodnih resursa poput Humaca, Begove vode i Šibošnice, te razvoj sadržaja koji povezuju poljoprivredu i turizam kroz agroturizam (plantaže jagode, degustacije, kućna radinost), omogućavaju stvaranje jedinstvenog i autentičnog turističkog proizvoda. Očuvanje i uređenje lokalnih kulturno-historijskih objekata i tradicionalnih domaćinstava stvara dodatnu vrijednost i doprinosi očuvanju identiteta zajednice. Aktivnosti su usklađene s načelima održivosti te uravnotežuju zaštitu prirode i kulturne baštine s potrebama savremenih posjetilaca.

Poseban naglasak stavlja se na jačanje stručnih kapaciteta turističkih radnika, organizaciju edukacija, tematskih događaja i promociju mogućnosti bavljenja turizmom, posebno u ruralnijim područjima gdje postoje neiskorišteni potencijali za razvoj smještaja i dopunskih djelatnosti. Razvojem suvenira, tematskih ruta te aktivnim učešćem na sajmovima i manifestacijama u regiji, dodatno se povećava vidljivost Čelića kao turističke destinacije.

Cilj prioriteta je obogatiti i diversifikovati turističku ponudu, unaprijediti turističku infrastrukturu, te ojačati kapacitete turističkih radnika i lokalnih aktera, što će uz adekvatnu promociju povećati privlačnost turističkih lokaliteta Čelića i doprinijeti održivom razvoju lokalne zajednice.

Provedbom aktivnosti navedenih u okviru ovog prioriteta očekuje se povećanje investicija u turizmu, razvoj turističke infrastrukture i povećanje broja turista.

Prioritet se operacionalizira kroz 2 mjere čije ostvarenje će se pratiti preko 6 indikatora.

Tabela 19. Pregled mjera unutar Prioriteta 1.3. Konkurentan turizam

Mjera		Indikatori	Izvor	Polazna vrijednost (2024.)	Ciljna vrijednost (2034.)
Prioritet 1.3. Konkurentan turizam	1.3.1. Unapređenje i razvoj turističke infrastrukture	Broj postavljenih znakova turističke signalizacije	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	1	6
		Broj uređenih i obilježenih pješačkih i biciklističkih staza na području općine	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	2/0	5/5
		Broj rekonstruisanih i uređenih objekata kulturno-historijskog naslijeđa	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja,	1	5
	1.3.2. Razvoj turističkih kapaciteta i promocija lokalnog turizma	Funkcionalna Turistička organizacija općine Čelić	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	Ne	Da
		Razvijen autohtoni suvenir Čelića	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	NE	DA
		Broj digitalnih i štampanih promotivnih materijala turizma općine	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	1	5

Prioritet „Konkurentan turizam“ doprinosi ostvarenju Strateškog cilja 1. „Konkurentan i održiv privredni razvoj“.

Razvoj turističke infrastrukture i poticanje investicija u turizmu predstavlja ključni korak ka stvaranju atraktivnog i funkcionalnog okruženja koje omogućava razvoj različitih oblika turizma u općini Čelić – od rekreativnog i izletničkog, preko ruralnog i agroturizma, do kulturno-manifestacijskog turizma. Planirane mjere usmjerene su na povećanje dostupnosti i vidljivosti turističkih atrakcija kroz izradu Master plana turizma, postavljanje i modernizaciju turističke signalizacije, uređenje prirodnih lokaliteta poput Humaca, Begove vode i Šibošnice, uspostavljanje pješačko-biciklističkih staza i eko-ruta te razvoj savremene digitalne infrastrukture. U fokusu je održivo korištenje prirodnih i kulturnih resursa i njihovo prilagođavanje potrebama savremenih posjetilaca.

Pored podrške uspostavi i radu Turističke organizacije Općine Čelić kao ključnog aktera u destinacijskom menadžmentu, planirane su i aktivnosti na poticanju razvoja novih subjekata u oblasti turizma i jačanju postojećih kapaciteta te uspostava Turističkog centra Brnjik. Kroz podizanje svijesti stanovništva i drugih lokalnih aktera (obrnici, poljoprivrednici i udruženja) o mogućnostima bavljenja turizmom i poduzetništvom, te kroz podršku domaćinstvima za proširenje smještajnih kapaciteta, stvorit će se osnove za razvoj agroturizma i dopunskih djelatnosti u ruralnijim područjima. Ove aktivnosti doprinose diversifikaciji lokalne ekonomije i otvaranju novih izvora prihoda.

Realizacija tematskih događaja, edukacija, brendiranja Čelića kao destinacije, kreiranje tematskih ruta te provođenje promotivnih kampanja i učestvovanje na sajmovima i turističkim manifestacijama doprinijet će povećanju broja posjetilaca i jačanju turističkog identiteta općine. Time se osigurava veći ekonomski doprinos turizma lokalnoj zajednici, jača prepoznatljivost Čelića i stvara temelj za dugoročno održiv i konkurentan turistički razvoj.

Detaljan pregled mjera dat je u Prilogu 3 dokumenta.

Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja SDG8: Dostojanstven rad i ekonomski rast te SDG9: Industrija, inovacije i infrastruktura.

5.2. Prioriteti za Strateški cilj 2.

Strateški cilj 2. „Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane“ operacionalizira se kroz 2 prioriteta i 6 mjera, čije ostvarenje će se pratiti preko 8 indikatora.

Tabela 20. Pregled prioriteta i indikatora izlaznih rezultata sa izvorima, polaznim i ciljnim vrijednostima u okviru Strateškog cilja 2

	Prioritet	Indikatori izlaznih rezultata	Izvor	Polazna vrijednost (2024.)	Ciljna vrijednost (2034.)
Strateški cilj 2. Zajednica kvalitetnih javnih usluga i	2.1. Kvalitetne javne usluge i društvena infrastruktura	Broj upisane djece u JU za predškolski odgoj i obrazovanje „Čelić“	JU za predškolski odgoj i obrazovanje „Čelić“	48 (2025/2026.)	90
		Broj korisnika socijalne pomoći na području Čelića	JU Centar za socijalni rad Čelić	1.300	900

		Pokrivenost stanovništva zdravstvenim osiguranjem	JU Dom zdravlja Čelić	78,77%	99%
		Broj aktivnosti JU Gradska biblioteka Čelić na godišnjem nivou (izložbe, promocije knjiga, edukacije i sl.)	JU Gradska biblioteka Čelić	4	10
		Uvedena e-uprava	Stručna služba Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i zajedničkih poslova	Ne	Da
	2.2. Jačanje otpornosti zajednice i osnaživanje civilnog sektora	Broj registriranih klizišta	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	11	7
		% uređenih vodotokova	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	20%	50%
		Broj aktivnih udruženja na području općine	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	20	22

Prioritet 2.1. Kvalitetne javne usluge i društvena infrastruktura

U narednom planskom periodu, jedan od fokusa Općine Čelić u oblasti društvenog razvoja biće prostorno-materijalno i sadržajno unapređenje obrazovnog sistema, u skladu s nadležnostima općinske uprave. Poseban akcent stavlja se na modernizaciju i proširenje predškolske ustanove, te materijalno-tehničko opremanje osnovnoškolskih i srednjoškolske ustanove, poboljšanje energetske svojstava školskih objekata te jačanje inkluzivnih praksi, kako bi sva djeca – uključujući djecu iz udaljenih mjesnih zajednica, djecu iz socijalno osjetljivih porodica i djecu s teškoćama u razvoju – imala jednake šanse za kvalitetno obrazovanje i razvoj. Kroz programe stipendiranja, podršku mobilnim stručnim timovima i saradnju sa univerzitetima, Čelić nastoji povećati obrazovni nivo i stručnost stanovništva te zadržati mlade u lokalnoj zajednici.

Podrška unapređenju socijalnih programa, zdravstvene zaštite i boračke zaštite, uz ciljne mjere pronatalitetne politike i programe za ranjive grupe, ima za cilj povećanje socijalne sigurnosti i kvaliteta usluga za porodice, starije osobe, osobe sa invaliditetom i socijalno ugrožene. Jačanje kapaciteta JU Centar za socijalni rad Čelić, Doma zdravlja Čelić i područnih ambulanti, razvoj integrisanih programa podrške, digitalizacija usluga i saradnja sa višim nivoima vlasti doprinijeće dostupnijim i kvalitetnijim uslugama, smanjenju socijalne isključenosti i stvaranju humanijeg okruženja za život.

Oblasti kulture, sporta, slobodnog vremena i omladinskih programa predstavljaju ključne segmente kvaliteta života u općini Čelić. Unapređenjem infrastrukture (stadioni, sportski poligoni, rekreativne zone, prostori mjesnih zajednica), jačanjem rada JU „Gradska biblioteka Čelić“, uspostavljanjem Omladinskog centra i podrškom manifestacijama, klubovima i udruženjima stvara se raznovrsnija i sadržajnija ponuda za djecu, mlade i sve stanovnike. Planirani programi podrške mladima treba da rezultiraju većom društvenom angažovanošću, boljom zapošljivošću i razvojem životnih vještina, što je od posebne važnosti u malim i demografski osjetljivim sredinama poput Čelića.

Za Općinu Čelić, efikasna, transparentna i građanima dostupna javna uprava predstavlja nužan preduslov za stvaranje povoljnog poslovnog okruženja i podizanje ukupnog kvaliteta života. Daljnja digitalizacija administrativnih procesa, jačanje kapaciteta općinskih službenika, unapređenje upravljanja imovinom i razvijanje internih mehanizama praćenja učinka doprinijeće bržem, pouzdanijem i kvalitetnijem pružanju usluga građanima, privrednicima i potencijalnim investitorima.

Cilj ovog prioriteta je unapređenje obrazovnog sistema, socijalno-zdravstvenih i programa podrške boračkoj populaciji, kulture, sporta, omladinskih sadržaja i društvene infrastrukture, uz jačanje javne uprave, kako bi se povećao kvalitet života i jednakost mogućnosti za sve građane Općine Čelić te stvorili uslovi za održiv društveni i ekonomski razvoj zajednice.

Prioritet se operacionalizira kroz 4 mjere čije ostvarenje će se pratiti preko 14 indikatora.

Tabela 21. Pregled mjera unutar Prioriteta 2.1. Razvoj i unapređenje društvene infrastrukture i javnih usluga

Prioritet 2.1. Razvoj i unapređenje društvene infrastrukture i javnih usluga					
Mjera	Indikatori		Izvor	Polazna vrijednost (2024.)	Ciljna vrijednost (2034.)
2.1.1. Jačanje obrazovne infrastrukture i inkluzije	Iznos sredstava uložениh u podršku obrazovanju iz Budžeta Općine Čelić na godišnjem nivou		Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	422.000 KM	1.000.000 KM
	Broj mobilnih stručnih timova za podršku predškolskoj ustanovi i školama u inkluziji djece i savremene inkuluzivne pedagogije		Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	0	1
	Broj osnovnih škola koje su unaprijedile EE		Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	2	3
	Broj učeničkih/studentskih stipendija iz Budžeta Općine Čelić		Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	0/20	10/30
2.1.2. Dostupno zdravstvo i socijalna i boračka zaštita	Broj ranjivih lica na području općine Čelić (djeca/odrasli)		JU Centar za socijalni rad Čelić	45/559	30/400
	Vrijednost podrške boračkoj populaciji iz Budžeta Općine Čelić		Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	40.000 KM	80.000 KM
	Vrijednost materijalno-tehničkog opremanja primarne i		Služba civilne zaštite,	30.000 KM	100.000 KM

		sekundarne zdravstvene zaštite u okviru Doma zdravlja Čelić i područnih ambulanti iz Budžeta Općine Čelić	društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja		
	2.1.3. Unapređenje sportske i kulturne infrastrukture te podrške mladima	Broj aktivnih članova JU „Gradska biblioteka“ Čelić	JU „Gradska biblioteka“ Čelić	36	100
		Vrijednost realiziranih sredstava podrške sportskim organizacijama iz Budžeta Općine Čelić na godišnjem nivou	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	47.000 KM	100.000 KM
		Vrijednost realiziranih sredstava podrške udruženjima iz oblasti kulture i kulturno-historijskog nasljeđa iz Budžeta Općine Čelić na godišnjem nivou	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	15.000 KM	30.000 KM
		Funkcionalno Vijeće mladih Čelić	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	Ne	Da
	2.1.4. Efikasna javna uprava i javne usluge	Vrijednost budžetskih sredstava za obuke zaposlenika Općinske uprave Čelić	Stručna služba Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i zajedničkih poslova	6.000 KM	15.000 KM
		Broj izrađenih regulacionih planova	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	0	3
		Osiguran pristup OSI svim dijelovima zgrade Općinske uprave	Stručna služba Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i zajedničkih poslova	Ne	Da

Prioritet „Kvalitetne javne usluge i društvena infrastruktura“ doprinosi ostvarenju Strateškog cilja 2. „Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane“.

Kroz podršku unapređenju obrazovne infrastrukture, modernizaciju školskih i predškolskih ustanova te jačanje inkluzivnih obrazovnih sadržaja, Općina Čelić će poboljšati cjelokupni kvalitet odgojno-obrazovnog procesa i povećati pristup obrazovanju za djecu i mlade, s aspekta svoje nadležnosti u oblasti obrazovanja. Povećanje obrazovnih kapaciteta, razvoj mobilnih stručnih timova, saradnja sa univerzitetima i podsticaji kroz stipendiranje doprinijeće većem stepenu obrazovanosti i stručnosti stanovništva, stvaranju kvalitetnije radne snage i dugoročno jačanju lokalne ekonomije. Jačanje inkluzivnih programa i osiguranje jednakih mogućnosti za sve kategorije učenika doprinosi i većem stepenu društvene kohezije.

Ciljana podrška unapređenju socijalnih i društvenih programa, uz fokus na razvoj preventivnih i integrisanih usluga za najugroženije kategorije stanovništva, doprinijeće poboljšanju kvaliteta života socijalno ugroženih, djece, osoba treće životne dobi, osoba s invaliditetom i boračke populacije. Mjere pronatalitetne politike i podrška energetske siromašnim domaćinstvima stvaraju sigurnije i stabilnije životno okruženje za porodice i stvaraju pretpostavke za demografsko jačanje zajednice.

Podrška u oblasti zdravstva biće usmjerena ne samo na materijalno-tehničko opremanje Doma zdravlja Čelić i područnih ambulanti, nego i na jačanje savjetovališta, mentalnog zdravlja, preventivnih programa i zdravstvene edukacije građana. Time će se unaprijediti dostupnost i kvalitet zdravstvenih usluga, podići nivo javnog zdravlja i smanjiti zdravstvene nejednakosti između različitih dijelova općine.

Planirane aktivnosti u oblasti kulture, sporta, slobodnog vremena i omladinskih programa usmjerene su na unapređenje infrastrukture i razvoj novih sadržaja koji će ojačati društveni život Općine Čelić. Modernizacija biblioteke, podrška sportskim klubovima, izgradnja sportskih i dječijih poligona i rekreativnih zona, kao i uspostava Omladinskog centra doprinijeće većoj društvenoj angažovanosti, razvoju talenata i kreiranju prostora za lični i kolektivni napredak stanovnika, posebno mladih.

Dala digitalizacija javne uprave, stručno usavršavanje zaposlenika i unapređenje upravljanja imovinom ključni su za povećanje efikasnosti i transparentnosti Općinske uprave Čelić. Modernizacija administrativnih procesa doprinijeće bržem pružanju usluga, boljem poslovnom ambijentu, povećanom povjerenju građana i jačanju profesionalnog, funkcionalnog i otvorenog sistema lokalne uprave.

Detaljan pregled mjera dat je u Prilogu 3 dokumenta.

Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja: SDG 3 Zdravlje i blagostanje, SDG 4 Kvalitetno obrazovanje, SDG 5 Rodna ravnopravnost, SDG8: Dostojanstven rad i ekonomski rast SDG 9 Industrija, inovacije i infrastruktura, SDG 10 Smanjenje nejednakosti, SDG16 Mir, pravda i jake institucije i SDG 17 Partnerstvom do ciljeva.

Prioritet 2.2. Jačanje otpornosti zajednice i osnaživanje civilnog sektora

Općina Čelić usmjerena je ka cjelovitom pristupu zaštiti i sigurnosti, gradeći temelje za zajednicu otpornu na rizike, sigurnu za život i spremnu na buduće izazove kroz unapređenje mjera zaštite od prirodnih i tehničko-tehnoloških nesreća. U okviru planiranih aktivnosti poseban fokus stavljen je na smanjenje rizika od poplava i klizišta, kao najizraženijih prijetnji na području općine. Kroz uređenje vodotokova i odvodnih kanala smanjiće se rizik od plavljenja naselja i poljoprivrednih površina, dok će sanacija klizišta doprinijeti stabilnosti tla i zaštiti stambenih objekata, putne infrastrukture i poljoprivrednog zemljišta. Paralelno, planirano je podizanje svijesti građana o rizicima od prirodnih nepogoda kroz edukativne aktivnosti, preventivne kampanje i uključivanje stanovništva u mjere pripravnosti.

Poseban naglasak stavlja se na jačanje kapaciteta vatrogasnih struktura i Sistema civilne zaštite Čelića, kroz uspostavu Profesionalne vatrogasne jedinice, opremanje modernom opremom i vozilima, te redovnu realizaciju vježbi i obuka. Time se osigurava spremnost općine da efikasno odgovori na požare, odrone, ekstremne vremenske uslove i druge krizne situacije.

Stabilan, aktivan i umrežen civilni sektor ključan je za poboljšanje kvaliteta života i uspješnu realizaciju razvojnih inicijativa u manjim i ruralnim zajednicama poput Čelića. Udruženja i mjesne zajednice suočavaju se sa ograničenim finansijskim i organizacijskim kapacitetima, te će kroz ovaj prioritet biti snažno podržani programi za jačanje njihovih znanja, održivosti i dugoročne stabilnosti. Planirane aktivnosti stavljaju naglasak i na povećanje učešća građana u procesima donošenja odluka, javnim konsultacijama i kreiranju razvojnih politika, čime se osigurava da rješenja budu u skladu s potrebama lokalne zajednice.

Cilj prioriteta je unaprijediti ličnu i imovinsku sigurnost građana, smanjiti rizike od poplava, klizišta, požara i drugih prirodnih nesreća te izgraditi snažniji i aktivan civilni sektor. Strateške intervencije u okviru ovog prioriteta doprinose većoj otpornosti zajednice, većoj uključenosti građana i dugoročno održivom društvenom razvoju Općine Čelić.

Prioritet se operacionalizira kroz 2 mjere čije ostvarenje će se pratiti preko 6 indikatora.

Tabela 22. Pregled mjera unutar Prioriteta 2.2. Jačanje otpornosti zajednice i osnaživanje civilnog sektora

Mjera	Indikatori	Izvor	Polazna vrijednost (2024.)	Ciljna vrijednost (2034.)
Prioritet 2.2. Jačanje otpornosti zajednice i osnaživanje civilnog sektora	2.2.1. Jačanje sigurnosti i zaštite stanovništva	Funkcionalna PVJ	Ne	Da
		Nivo opremljenosti struktura zaštite i spašavanja na području općine Čelić	50%	90%
		Broj kamera u okviru video nadzora općine	1	5
	2.2.2. Unapređenje kapaciteta i djelovanja civilnog sektora	Vrijednost dodijeljenih sredstava podrške udruženjima na području općine iz Općinskog budžeta (godišnje)	126.000 KM	200.000 KM
		Vrijednost dodijeljenih sredstava podrške MZ području općine iz	30.000 KM	100.000 KM

		Općinskog budžeta (godišnje)	djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja		
		Broj organiziranih obuka za predstavnike civilnog sektora u svrhu jačanja njihovih kapaciteta na godišnjem nivou	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	1	3

Prioritet „Jačanje otpornosti zajednice i osnaživanje civilnog sektora“ doprinosi ostvarenju Strateškog cilja 2. „Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane“.

Sanacija klizišta, uređenje vodotokova i odvodnih kanala radi smanjenja rizika od poplava, uspostava protivpožarnih puteva i jačanje preventivnih mjera zaštite od požara predstavljaju ključne aktivnosti usmjerene na smanjenje rizika od prirodnih i drugih nesreća na području Općine Čelić. Dodatno, planirano je podizanje svijesti građana o rizicima od prirodnih nepogoda, edukacija o sigurnom rukovanju vatrom te osposobljavanje i stručna nadogradnja vatrogasnih struktura i civilne zaštite. Unapređenje opremljenosti i jačanje kapaciteta sistema zaštite i spašavanja doprinijeće efikasnijem odgovoru na potencijalne nesreće i bržoj normalizaciji stanja nakon kriznih događaja.

Podrška programima i radu nevladinih organizacija u Čeliću, zajedno sa jačanjem njihovih kapaciteta i unapređenjem saradnje između civilnog, javnog i privatnog sektora, stvorice snažnije temelje za brži i održiviji razvoj lokalne zajednice. Aktivnije uključivanje mjesnih zajednica i građana u procese donošenja odluka, kreiranje razvojnih politika i realizaciju lokalnih projekata omogućit će formiranje snažnog, održivog i participativnog civilnog društva, koje predstavlja neizostavan faktor napretka Općine Čelić.

Detaljan pregled mjera dat je u Prilogu 3 dokumenta.

Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja SDG 3 Zdravlje i blagostanje, SDG 16 Mir, pravda i jake institucije i SDG 17 Partnerstvom do ciljeva.

5.3. Prioriteti za Strateški cilj 3.

Strateški cilj 3., „Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima“ operacionalizira se kroz 2 prioriteta i 5 mjera, čije ostvarenje će se pratiti preko 7 indikatora.

Tabela 23. Pregled prioriteta i indikatora izlaznih rezultata sa izvorima, polaznim i ciljnim vrijednostima u okviru Strateškog cilja 3

Strateški	Prioritet	Indikatori izlaznih	Izvor	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost
-----------	-----------	---------------------	-------	--------------------	-------------------

rezultata			(2024.)	(2034.)
3.1. Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture	% asfaltiranih puteva na području općine	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	90%	100%
	Broj korisnika priključenih na javni vodovodni sistem	JKP „Čistoća“ Čelić	2.800	3.400
	% domaćinstava koji nemaju pristup kanalizacionoj mreži	JKP „Čistoća“ Čelić	40%	10%
	Ukupan broj korisnika usluge odvoza smeća	JKP „Čistoća“ Čelić	3.500	4.000
3.2. Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje EE i klimatske otpornosti	Udio domaćinstava koja koriste čvrsta goriva za grijanje	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	> 80%	≤60%
	Broj dana sa prekoračenjem PM2.5 tokom zime	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	10-15 dana na osnovu mobilnih mjerenja	5 – 7 dana
	Udio energetske siromašnih domaćinstava	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	40%	25%

Prioritet 3.1. Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture

Cestovna infrastruktura jedan je od ključnih preduslova za sveukupni privredni i društveni razvoj općine Čelić, jer omogućava bržu, sigurniju i efikasniju povezanost među mjesnim zajednicama, kao i sa susjednim gradovima i općinama i širim regionalnim centrima. Modernizacijom i rekonstrukcijom cestovne mreže ne unapređuje se samo protočnost saobraćaja, već se direktno utiče na kvalitet svakodnevnog života građana, mobilnost radne snage, dostupnost javnih usluga i ukupnu sigurnost učesnika u saobraćaju. U narednom planskom periodu prioritet će imati asfaltiranje i sanacija lokalnih puteva i ulica, rekonstrukcija mostova, kao i uređenje autobuske stanice i stajališta radi poboljšanja uslova javnog prevoza.

Poboljšanje sistema vodosnabdijevanja predstavlja jedno od strateških opredjeljenja općine Čelić. Planirane aktivnosti obuhvataju sanaciju i modernizaciju postojeće vodovodne mreže, povećanje akumulacionih kapaciteta, izvođenje hidrogeoloških istraživanja i drugih pripremnih radova za proširenje mreže, uvođenje novih količina vode u sistem te smanjenje gubitaka kroz uvođenje DMA zona i aktivnu detekciju curenja. Ovaj segment infrastrukture ima presudan značaj za stabilnost komunalnih usluga, zaštitu zdravlja građana i stvaranje boljih preduslova za privredu, posebno u sektoru poljoprivredne proizvodnje.

U oblasti društvene i komunalne infrastrukture, općina Čelić će nastaviti sa proširenjem javne rasvjete, sve većim prelaskom na LED tehnologiju i uvođenjem sistema „pametnog upravljanja“, čime se omogućavaju značajne energetske uštede i podiže nivo sigurnosti na javnim površinama. Paralelno će se raditi na unapređenju parking prostora i uređenju grobalja, kao i na ozelenjavanju urbanih zona, sadnji drvoreda i uređenju parkovskih površina, što doprinosi kvaliteti života stanovništva i dugoročnoj zaštiti okoliša.

Općina Čelić provodi sveobuhvatne aktivnosti unapređenja upravljanja otpadom i zaštite okoliša, što će se nastaviti i u narednom periodu. Ključni koraci uključuju sanaciju divljih deponija i deponije „Cerik“, uspostavu reciklažnog dvorišta i „zelenih otoka“, modernizaciju opreme i vozila JKP „Čistoća“ te podizanje svijesti građana o pravilnom odlaganju otpada. Posebno važan segment predstavlja unapređenje sistema odvodnje i tretmana otpadnih voda kroz izgradnju centralnog kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, kao i sanaciju i kontrolu septičkih jama, što je jedan od ključnih strateških projekata općine u narednom planskom periodu.

Cilj prioriteta je unaprijediti javnu infrastrukturu i stepen zadovoljstva građana kroz izgradnju i rekonstrukciju cestovne mreže, modernizaciju sistema vodosnabdijevanja i javne rasvjete, uređenje javnih površina i parking prostora, dodatno poboljšanje uslova ukopa i informatičko praćenje komunalnih sistema, te unapređenje efikasnosti upravljanja otpadom i otpadnim vodama. Očekivani efekti prioriteta ogledaju se u boljoj sigurnosti i mobilnosti stanovništva, stabilnom i proširenom vodosnabdijevanju, ekološki održivom i modernom komunalnom sistemu, smanjenju zagađenosti zraka, vode i tla, te unaprijeđenom kvalitetu života građana općine Čelić.

Prioritet se operacionalizira kroz 3 mjere čije ostvarenje će se pratiti preko 9 indikatora.

Tabela 24. Pregled mjera unutar Prioriteta 3.1. Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture

Prioritet 3.1. Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture	Mjera	Indikatori	Izvor	Polazna vrijednost (2024.)	Ciljna vrijednost (2034.)
	3.1.1. Rekonstrukcija i izgradnja saobraćajne infrastrukture	% sanirane cestovne infrastrukture na godišnjem nivou	Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora, privredu i razvoj	10%	15%
		Broj mostova na području općine	Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora, privredu i razvoj	16	18
		Funkcionalna glavna autobusna stanica	Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora, privredu i razvoj	Ne	Da
	3.1.2. Modernizacija javne rasvjete i komunalne infrastrukture	Dužina proširenja vodovodnog sistema na godišnjem nivou na tercijarnoj mreži	JKP Čistoća	1 km godišnje	2 km godišnje
		Vrijednost instalacije novih rasvjetnih tijela	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	48.000	60.000

		Izrađen registar flore i faune	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	Ne	Da
	3.1.3. Unapređenje sistema odvoza otpada i odvodnje otpadnih voda	Funkcionalno reciklažno dvorište	JKP Čistoća	Ne	Da
		Broj uspostavljenih zelenih otoka	JKP Čistoća	0	1
		Dužina novoizgrađene kanalizacione mreže na godišnjem nivou	JKP Čistoća	100 m	2 km

Prioritet „Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture“ doprinosi ostvarenju Strateškog cilja 3. „Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima“.

Razvojem i modernizacijom cestovne infrastrukture, uključujući rekonstrukciju i izgradnju puteva, mostova i autobuskih sadržaja na području općine Čelić, stvaraju se preduslovi za unapređenje mobilnosti stanovništva, bolju povezanost mjesnih zajednica i povoljniji poslovni ambijent, što direktno utiče na dalji privredni i društveni razvoj općine.

Kvalitetnija komunalna infrastruktura doprinijet će povećanju zadovoljstva građana uslovima života kroz planirane aktivnosti sanacije i proširenja vodovodne mreže, uvođenja novih količina vode u sistem, smanjenja gubitaka u mreži, te proširenja i modernizacije javne rasvjete sa fokusom na LED tehnologiju i „smart“ upravljanje. Uređenje javnih prostora, proširenje parking kapaciteta i unapređenje uslova ukopa kroz uređenje postojećih grobalja i planiranje novih lokacija dodatno utiču na kvalitet svakodnevnog života stanovništva.

Planirane strateške intervencije podrazumijevaju i unapređenje sistema upravljanja otpadom kroz sanaciju deponije „Cerk“ i divljih deponija, uspostavu reciklažnih kapaciteta, nabavku savremene opreme za javno komunalno preduzeće i razvoj „zelenih otoka“, uz paralelno jačanje svijesti građana o pravilnom zbrinjavanju otpada.

Proširenje kanalizacione infrastrukture i unapređenje efikasnosti upravljanja otpadnim vodama – uključujući izgradnju centralnog kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda – usmjereni su na smanjenje rizika po zdravlje, zaštitu okoliša, očuvanje kvaliteta voda i tla te povećanje zadovoljstva građana javnim komunalnim uslugama. Realizacija prioriteta rezultirat će sigurnijom, funkcionalnijom i održivijom infrastrukturom, sa značajnim doprinosom zaštiti okoliša i unapređenju kvaliteta života u općini Čelić.

Detaljan pregled mjera dat je u Prilogu 3 dokumenta.

Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja: SDG 6 Čista voda i sanitarni uslovi, SDG 9 Industrija, inovacije i infrastruktura, SDG 12 Održiva proizvodnja i potrošnja, SDG15 Očuvanje života na zemlji.

Prioritet 3.2. Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje EE i klimatske otpornosti

Energetska efikasnost i promicanje korištenja obnovljivih izvora energije postavljeni su u središte djelovanja Općine Čelić kroz niz strateških intervencija usmjerenih na zaštitu okoliša, smanjenje potrošnje energije i jačanje klimatske otpornosti lokalne zajednice a što je u skladu sa izrađenim LEAP i SECAP dokumentima Općine Čelić. Planirano je provođenje mjera rekonstrukcije i energetske obnove javnih objekata, uvođenje energetske efikasne tehnologije, kao i realizacija programa poticaja ali i podrška domaćinstvima i privrednim subjektima za apliciranje na programe za primjenu mjera energetske efikasnosti, uključujući ugradnju solarnih kolektora, toplotnih pumpi, izolacije te drugih tehnologija za smanjenje energetske gubitaka. Na taj način jača se otpornost zajednice, smanjuju troškovi energije i doprinosi očuvanju okoliša.

Posebna strateška intervencija odnosi se na uspostavu stacionarne stanice za praćenje kvalitete zraka koja će omogućiti kontinuirano prikupljanje podataka i praćenje efekata primjene planiranih mjera na smanjenje zagađenosti. Paralelno s tim, uvođenje LED rasvjete i prelazak na „smart“ sisteme upravljanja javnom rasvjetom doprinijet će smanjenju potrošnje električne energije i smanjenju emisija CO₂.

Problemi energije, životne sredine i siromaštva u snažnoj su međuzavisnosti. Energetsko siromaštvo, kao nemogućnost domaćinstava da osiguraju dovoljno toplote, električne energije i energenata za osnovne potrebe, predstavlja jedan od ključnih izazova za dio stanovništva općine Čelić. Zbog toga su planirane mjere usmjerene na identifikaciju i mapiranje energetske ranjivosti domaćinstava, uspostavu sistema ciljane podrške, subvencionisanje mjera energetske efikasnosti i zamjene neefikasnih grijnih sistema. Edukacije za stanovništvo, savjetodavna podrška i kampanje o energetske pismenosti dodatno će doprinijeti smanjenju rizika od energetskog siromaštva.

Cilj prioriteta je unaprijediti energetske efikasnost i klimatsku otpornost zajednice, povećati upotrebu obnovljivih izvora energije i smanjiti energetsko siromaštvo, čime se očekuje poboljšanje kvalitete zraka, veći nivo zaštite okoliša i dugoročna održivost razvoja. Realizacijom planiranih strateških intervencija povećat će se kvalitet života građana, smanjiti troškovi energije i osigurati ekološki sigurnije i otpornije životno okruženje u općini Čelić.

Prioritet se operacionalizira kroz 2 mjere čije ostvarenje će se pratiti preko 4 indikatora.

Tabela 25. Pregled mjera unutar Prioriteta 3.2. Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje EE i klimatske otpornosti

Prioritet 3.2. Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje EE i klimatske otpornosti	Mjera	Indikatori	Izvor	Polazna vrijednost (2024.)	Ciljna vrijednost (2034.)
	3.2.1. Energetska efikasnost i klimatska otpornost zajednice	Funkcionalna stacionarna stanica za mjerenje kvalitete zraka	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	Ne	Da
		Broj realiziranih kampanja o EE na godišnjem nivou	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	1	5
		Broj električnih službenih vozila Općine	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	0	1
	3.2.2. Smanjenje energetskog	Uspostavljen sistem mjerenja i efektivnog ciljanja energetskih	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih	NE	DA

	siromaštva	siromašnih domaćinstva	pitanja		
		Broj realiziranih edukacija stanovništva na temu energetske siromaštva i energetske efikasnosti na godišnjem nivou	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	1	5

Prioritet „Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje energetske efikasnosti i klimatske otpornosti“ doprinosi ostvarenju Strateškog cilja 3. „Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima“.

Uspostava stacionarne stanice za mjerenje kvalitete zraka, rekonstrukcija javnih objekata u cilju unapređenja energetske efikasnosti, realizacija programa poticaja stanovništvu za sprovođenje mjera energetske efikasnosti kao i promicanje i instalacija fotonaponskih sistema, uz paralelne kampanje za podizanje svijesti o prednostima korištenja obnovljivih izvora energije, predstavljaju ključne strateške intervencije u okviru prioriteta. Daljim prelaskom na LED i „smart“ sisteme upravljanja javnom rasvjetom očekuje se smanjenje potrošnje električne energije i smanjenje emisija CO₂, što doprinosi dugoročnoj zaštiti okoliša.

U kontekstu smanjenja energetske siromaštva, planirano je uspostavljanje sistema identifikacije i ciljanja energetski ugroženih domaćinstava, pružanje tehničke i savjetodavne pomoći, te realizacija subvencija i mjera podrške zamjeni neefikasnih grijnih sistema, čime se doprinosi sigurnijem, zdravijem i ekonomičnijem zagrijavanju domaćinstava. Edukacije građana i javne kampanje o energetske efikasnosti i raspolaganju energijom dodatno će jačati energetske pismenost stanovništva i doprinijeti smanjenju energetske siromaštva.

Detaljan pregled mjera dat je u Prilogu 3 dokumenta.

Ovaj prioritet i pripadajuće mjere u skladu su sa ciljevima održivog razvoja: SDG 9 Industrija, inovacije i infrastruktura, SDG 11 Održivi gradovi i zajednice, SDG 12 Održiva proizvodnja i potrošnja, SDG 13 Zaštita klime i SDG15 Očuvanje života na zemlji.

6. KLJUČNI STRATEŠKI PROJEKTI

Uspješnoj implementaciji Strategije razvoja općine Čelić za period 2026.-2034. doprinijeti će i implementacija ključnih strateških projekata kao intervencija najvećeg značaja za ostvarenje strateških ciljeva. Strateški projekti imaju višestruki efekat na razvoj općine. Rezultati strateških projekata trebaju doprinijeti pozitivnom utjecaju na poboljšanje kvaliteta života građana i omogućiti održivi rast i razvoj.

Ključni strateški projekat 1. Izgradnja zelene pijace

Kratak opis projekta: Projekat „Izgradnja zelene pijace“ predstavlja jedan od prioriternih infrastrukturnih projekata usmjerenih na jačanje lokalne ekonomije, unapređenje uslova za plasman domaćih poljoprivrednih proizvoda te stvaranje funkcionalnog, uređenog i higijenski sigurnog prodajnog prostora na području općine. Trenutno, lokalni primarni proizvođači, mali poduzetnici i zanatlije nemaju na raspolaganju adekvatan, infrastrukturno opremljen prostor za prodaju svojih proizvoda. Prodaja se najčešće odvija na improviziranim lokacijama bez osnovnih uslova za higijenu, sigurnost hrane, zaštitu proizvoda i komfor kupaca, što ograničava razvoj lokalne poljoprivrede i malog biznisa, smanjuje vidljivost domaćih proizvoda te utiče na sveukupni kvalitet ponude.

Projektom je planirana izgradnja funkcionalne, organizovane i tehnički opremljene zelene pijace koja će stvoriti moderniziran, uređen i siguran prostor za sve vrste lokalnih proizvođača, uz unapređenje higijenskih, infrastrukturnih i sigurnosnih standarda. Projektom se osigurava baza za razvoj kratkih lanaca snabdijevanja, jačanje lokalnog brendiranja, unapređenje pristupa tržištu i povećanje prihoda lokalnih domaćinstava i poduzetnika. Izgradnja zelene pijace ujedno doprinosi aktivaciji neformalnih prodajnih tokova, smanjenju sive ekonomije i jačanju vidljivosti lokalne proizvodnje. Projekt će imati direktan pozitivan efekat na poljoprivrednike, žene poduzetnice, mlade poljoprivredne proizvođače i zanatlije, te doprinijeti stvaranju održivih ekonomskih prilika i razvoju lokalne zajednice.

Očekivani izlazni rezultat: Do kraja 2027. godine uspostavljen i infrastrukturno opremljen prostor za prodaju poljoprivrednih i drugih proizvoda, uz osiguranje svih higijenskih, tehničkih i organizacijskih preduslova za rad te minimalno 80 proizvođača i poduzetnika (poljoprivrednih proizvođača, zanatlija, prerađivača i drugih lokalnih poslovnih subjekata) koristi infrastrukturu zelene pijace za prodaju svojih proizvoda, uz stabilno povećanje broja korisnika u narednim godinama.

Indikativni finansijski okvir: Vrijednost projekta je 500.000,00 KM od čega 10.000 KM iz Budžeta Općine Čelić a 490.000 KM sa viših nivoa vlasti odnosno Vlade Tuzlanskog kantona.

Ključni strateški projekat 2. Rekonstrukcija Turističkog centra Brnjik

Kratak opis projekta: Projekat „Rekonstrukcija Turističkog centra Brnjik“ predstavlja jedan od najvažnijih razvojnih turističkih projekata Općine Čelić, koji ima za cilj modernizaciju, proširenje i funkcionalno unapređenje turističke infrastrukture, s fokusom na održivi turizam, razvoj lokalne ekonomije i valorizaciju prirodnih i kulturnih resursa općine. Postojeći centar je infrastrukturno dotrajavao i ne zadovoljava savremene standarde smještaja, rekreacije i ugostiteljstva, što ograničava turistički potencijal i utiče na nisku posjećenost.

Projektom je predviđena sveobuhvatna rekonstrukcija objekata (krov, fasada, stolarija, instalacije), uređenje enterijera kao i izgradnja novih turističkih, ugostiteljskih i sportskih sadržaja. Rekonstrukcija centra Brnjik direktno doprinosi povećanju turističke privlačnosti općine, stvaranju novih radnih mjesta, brendiranju lokalnih proizvoda i dugoročnom razvoju ekonomije. U prostorijama Centra biti će smještena i buduća Turistička organizacija Općine Čelić stvarajući time polugu razvoja turizma općine u narednom planskom periodu.

Očekivani rezultati: Funkcionalan, moderniziran i infrastrukturno opremljen turistički centar Brnjik, sa unaprijeđenim smještajnim kapacitetima, rekreativnim sadržajima i infrastrukturuom, spreman za turističke i rekreativne aktivnosti tokom cijele godine koji 2034. godine dostiže minimalno 2.000 korisnika godišnje, uključujući turiste, rekreativce, sportiste, učesnike manifestacija i korisnike ugostiteljskih i pratećih sadržaja centra.

Indikativni finansijski okvir: Vrijednost projekta je 728.000,00 KM od čega se sa viših nivoa vlasti odnosno Vlade Tuzlanskog kantona očekuje 528.000 KM a Vlade FBiH 200.000 KM.

Ključni strateški projekat 3. „Uspostava Omladinskog centra Čelić“

Kratak opis projekta: Projekat „Uspostava Omladinskog centra Čelić“ predstavlja ključnu infrastrukturnu i programsku inicijativu usmjerenu na unapređenje položaja mladih, njihovu društvenu uključenost, zapošljivost, obrazovni razvoj i kvalitet života. Trenutno na području općine Čelić ne postoji funkcionalan i namjenski prostor

u kojem bi mladi mogli razvijati lične, društvene i profesionalne vještine, učestvovati u edukativnim, kreativnim, kulturnim i sportskim sadržajima, te realizovati projekte od značaja za zajednicu, a upravo se kao ključna potreba u oblasti malih ističe navedeno.

Omladinski centar će biti multifunkcionalna infrastruktura koja obuhvata prostor za neformalno obrazovanje, coworking i digitalni rad, kreativne radionice, sportsko-rekreativne aktivnosti, psihosocijalnu podršku, savjetovalište za mlade, kao i prostor za rad omladinskih organizacija i neformalnih grupa. Uspostava centra omogućit će kvalitetan, siguran i poticajan ambijent, čime će mladi dobiti priliku za razvoj kompetencija, aktivno učešće u društvu, jačanje mentalnog zdravlja te kreiranje inicijativa koje doprinose socio-ekonomskom razvoju zajednice.

Očekivani rezultati: Uspostavljen i u potpunosti funkcionalan Omladinski centar Čelić, sa infrastrukturom i opremom koji provodi programe usmjerene na zapošljavanje, obrazovanje, društvenu participaciju, kreativni razvoj i promociju zdravih stilova života mladih, uz stabilno povećanje broja korisnika i aktivnosti.

Indikativni finansijski okvir: Vrijednost projekta je 450.000,00 KM od čega se sa viših nivoa vlasti odnosno Vlade Tuzlanskog kantona očekuje 150.000 KM i Vlade FBiH 150.000 KM, dok iz Budžeta Općine Čelić 150.000 KM.

Ključni strateški projekat 4. Sanacija deponije Cerik i uspostava modernog sistema upravljanja otpadom

Kratak opis projekta: Deponija komunalnog otpada Cerik nalazi se 2,5 km od centra Čelića, uz regionalnu saobraćajnicu prema Brčkom, i predstavlja glavno odlagalište otpada za 11 mjesnih zajednica Općine Čelić. Lokacija se nalazi u zoni sa povećanim ekološkim rizicima – neposredna blizina vodotoka, neadekvatan sistem odvajanja i tretmana otpada, nedostatak sanitarnih barijera i dugogodišnje odlaganje bez standardizovanog sistema upravljanja predstavljaju dugoročnu prijetnju kvaliteti zemljišta, voda i zdravlju stanovništva. Od 2016. godine provedene su brojne pripremne aktivnosti: izrađen Plan upravljanja otpadom, Tehnološki elaborat sanacije, Studija uticaja na okoliš, Prostorni plan, Plan upravljanja otpadom 2023–2027 i Idejni projekt sanacije deponije. Također je izgrađen montažni objekat za presovanje kartona i plastike. Međutim, postojeća deponija i dalje predstavlja ekološki problem i nužna je hitna sanacija, zatvaranje i uspostava savremenog sistema upravljanja otpadom.

Projektom je planirana izrada nove projektne dokumentacije, zatvaranje i tehnička sanacija postojeće deponije, izgradnja reciklažnog dvorišta, modernizacija sistema selektivnog prikupljanja otpada, nabavka opreme, razvoj regionalnog transportnog sistema te kontinuirani monitoring stanja. Time se osigurava prelazak sa zastarjelog i rizičnog odlaganja na moderan, siguran i održiv sistem cirkularnog upravljanja otpadom, potpuno usklađen s EU standardima.

Projekat će imati direktne koristi za stanovnike svih mjesnih zajednica, JKP „Čistoća“, poljoprivredna gazdinstva, privredu i okoliš, te dugoročno doprinijeti smanjenju troškova odlaganja, povećanju reciklaže i smanjenju ekoloških rizika.

Očekivani rezultati: Izvršena tehnička sanacija i zatvaranje postojeće deponije Cerik, izgrađeno reciklažno dvorište i uspostavljen funkcionalan sistem selektivnog prikupljanja otpada na području svih mjesnih zajednica te uspostavljen održiv i ekološki siguran sistem upravljanja komunalnim otpadom u općini Čelić, sa značajnim smanjenjem količina otpada koje se odlažu i punom integracijom u regionalni sistem upravljanja otpadom.

Indikativni finansijski okvir: 5.300.000 KM od čega se od viših nivoa vlasti odnosno Vlade Tuzlanskog kantona očekuje 1.000.000 KM i Vlade FBiH 3.000.000 KM, iz EU i drugih međunarodnih donatora 450.000 KM, JKP Čistoća 50.000 KM i Budžeta Općine 800.000 KM.

Ključni strateški projekat 5. Izgradnja centralnog kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)

Kratak opis projekta: Projekat izgradnje centralnog kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV) jedan je od strateški najvažnijih infrastrukturnih projekata Općine Čelić. Neadekvatan sistem odvodnje

otpadnih i fekalnih voda predstavlja ozbiljan rizik za zdravlje stanovništva, kvalitet poljoprivrednog zemljišta, površinskih i podzemnih voda te cjelokupni ekosistem što ima direktne posljedice na poljoprivredu i stočarstvo. Projektom je planirana izgradnja jedinstvenog sistema koji obuhvata glavni kolektor sa šahtovima, proširenje i povezivanje kanalizacione mreže, te izgradnju savremenog biološkog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, potpuno usklađenog s EU standardima. Uspostava SCADA sistema omogućava digitalni nadzor, automatiku, praćenje protoka i kvaliteta vode u realnom vremenu.

Osim građevinskih radova, projekat obuhvata: izradu idejnog i glavnog projekta, rješavanje imovinsko-pravnih odnosa na lokaciji PPOV-a, pribavljanje svih dozvola, instalaciju elektro i mašinske opreme te testni rad i obuku osoblja. Realizacija ovog projekta direktno doprinosi zaštiti zdravlja stanovništva, očuvanju biodiverziteta, ispunjenju EU direktiva o komunalnim otpadnim vodama i stvaranju preduslova za razvoj privrede, posebno prehrambene proizvodnje.

Očekivani rezultati: Izgrađen glavni kolektor sa pratećom infrastrukturom i završena izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda sa instaliranom SCADA opremom i funkcionalan sistem prikupljanja i prečišćavanja otpadnih voda obuhvata centralni dio općine i povezane mjesne zajednice, uz značajno poboljšanje kvaliteta životne sredine i eliminaciju direktnog ispuštanja otpadnih voda.

Indikativni finansijski okvir: 15.500.000 KM od čega se od viših nivoa vlasti odnosno Vlade Tuzlanskog kantona očekuje 3.000.000 KM i Vlade FBiH 5.000.000 KM, iz EU i drugih međunarodnih donatora 3.900.000 KM, JKP Čistoća 200.000 KM i Budžeta Općine 3.400.000 KM.

7. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR

Indikativni finansijski okvir za implementaciju Strategije razvoja općine Čelić za period 2026–2034. Godine prikazuje raspodjelu planiranih sredstava prema strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama. Ukupna vrijednost implementacije Strategije za navedeni planski period iznosi 145.913.000 KM, od čega je 40.180.000 KM planirano iz Budžeta Općine Čelić, dok će preostalih 107.333.000 KM biti osigurano iz eksternih izvora, uključujući više nivoa vlasti, EU fondove, međunarodne organizacije i druge donatore.

Ovaj finansijski okvir omogućava potpun uvid u potrebne resurse za realizaciju strateških ciljeva usmjerenih na održivi ekonomski razvoj, jačanje poduzetništva, razvoj poljoprivrede i turizma, unapređenje društvene infrastrukture i javnih usluga, te ravnomjerni razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture uz istovremenu zaštitu okoliša, podizanje energetske efikasnosti i smanjenje energetske siromaštva.

Značajni naponi usmjereni na osiguravanje eksternih izvora finansiranja već su pokrenuti i moraju se nastaviti u narednom periodu kako bi se omogućila puna implementacija planiranih strateških intervencija. Poseban fokus bit će stavljen na jačanje partnerskih odnosa s višim nivoima vlasti, međunarodnim donatorima i privatnim sektorom, te na aktivno apliciranje i pripremu projekata za finansiranje iz EU i drugih razvojnih fondova.

Tabela 26. Indikativni finansijski okvir implementacije Strategije

INDIKATIVNI FINANSUSKI OKVIR							
STRATEGIJE RAZVOJA OPĆINE ČELIĆ ZA PERIOD 2026-2034. GODINA							
Oznaka strateškog cilja, prioriteta i mjere		%	Ukupno (KM)	Budžet (KM)	Ostali izvori	Naziv potencijalnog izvora	Koordinacijsko tijelo
					Iznos (KM)		
UKUPNO STRATEGIJA			147.513.000	40.180.000	107.333.000		
1.	STRATEŠKI CILJ 1. Konkurentan i održiv privredni razvoj	40,32	59.478.000	11.510.000	47.968.000		
1.1.	Razvijena poljoprivreda i prerada zasnovana na lokalnim resursima	31,66	46.700.000	3.510.000	43.190.000		

1.1.1.	Jačanje lanca vrijednosti "Čelička jagoda" i brendiranje proizvoda		21.700.000	1.500.000	20.200.000	EU sredstva: 200.000 KM, FMVPS TK i MINPVS 20.000.000 KM	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
1.1.2.	Unapređenje uslova za poljoprivrednu proizvodnju na području Čelića, lovstva i šumarstva		24.500.000	2.000.000	22.500.000	FMVPS TK i MINPVS 22.500.000 KM	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
KSP_1	Izgradnja zelene pijace		500.000	10.000	490.000	Vlada TK 490.000	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
1.2.	Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje	4,47	6.600.000	5.500.000	1.100.000		
1.2.1.	Razvoj poduzetničke infrastrukture		2.500.000	1.500.000	1.000.000	FMRPO 500.0000 KM, Vlada TK 500.000	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
1.2.2.	Razvoj lokalnog poduzetničkog ekosistema i start-up podrške		2.000.000	2.000.000	0		Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
1.2.3.	Unapređenje poslovnog i investicionog okruženja kroz aktivno uključivanje dijaspore		2.100.000	2.000.000	100.000	EU sredstva 50.000; Ostale donacije 50.000 KM	Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova
1.3.	Konkurentan turizam	4,19	6.178.000	2.500.000	3.678.000		
1.3.1.	Unapređenje i razvoj turističke infrastrukture		3.450.000	1.200.000	2.250.000	EU sredstva 250.000 MINTTS TK i FMOIT 1.500.000 KM, Zavod za očuvanje kulturno historijskog naslijeđa TK 500.000 KM	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
1.3.2.	Razvoj turističke infrastrukture i poticanje investicija u turizmu		2.000.000	1.300.000	700.000	EU sredstva 200000; Vlada Tk i Vlada FBiH 500000	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
KSP_2	Rekonstrukcija turističkog centra Brnjik		728.000	0	728.000	Vlada TK 528.000 KM i Vlada FBiH 200.000	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
2.	Strateški cilj 2. Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane	28,30	41.750.000	14.750.000	27.000.000		
2.1.	Kvalitetne javne usluge i društvena infrastruktura	23,56	34.750.000	9.250.000	25.500.000		
2.1.1.	Jačanje obrazovne infrastrukture i inkluzije		2.950.000	1.500.000	1.450.000	MPTK 200.000 KM, MONKTK 750.000 KM EU sredstva 500.000	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
2.1.2.	Dostupno zdravstvo i socijalna i boračka zaštita		23.150.000	2.500.000	20.650.000	MRSP TK i FMRSP 650.000 KM, MBPTK i FMBI 20.000.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
2.1.3.	Unapređenje sportske i kulturne infrastrukture te podrške mladima		6.900.000	4.300.00	2.600.000	Vlada TK i Vlada FBiH 2.400.000 KM, EU sredstva 200.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
KSP_3	Uspostava Omladinskog centra Čelić		450.000	150.000	300.000	Vlada TK 150.000 KM i Vlada FBiH 150.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
2.1.4.	Efikasna javna uprava i javne usluge		1.300.000	800.000	500.000	Vlada TK 200.000 KM i Vlada FBiH 300.000 KM	Stručna služba Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i zajedničkih poslova
2.2.	Jačanje otpornosti zajednice i osnaživanje civilnog sektora	4,75	7.000.000	5.500.000	1.500.000		
2.2.1.	Jačanje sigurnosti i zaštite stanovništva		4.000.000	2.500.000	1.500.000	EU sredstva 500.000 KUCZ i FUCZ 1.000.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
2.2.2.	Unapređenje kapaciteta i djelovanja civilnog sektora		3.000.000	3.000.000	0		Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
3.	Strateški cilj 3. Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima	31,38	46.285.000	13.920.000	32.365.000		
3.1.	Razvoj komunalne i saobraćajne	28,63	42.235.000	11.850.000	30.385.000		

	infrastrukture						
3.1.1.	Rekonstrukcija i izgradnja saobraćajne infrastrukture		15.500.000	4.500.000	11.000.000	Direkcija cesta TK 10.000.000 KM, Vlada TK i Vlada FBiH 1.000.000 KM	Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora, privredu i razvoj
3.1.2.	Modernizacija javne rasvjete i komunalne infrastrukture		3.885.000	2.150.000	1.735.000	JKP Čistoća 635.000 KM Vlada TK 550.000 KM Vlada FBiH 550.000 KM	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove
3.1.3.	Unapređenje sistema odvoza otpada i odvodnje otpadnih voda		2.050.000	1.000.000	1.050.000	Vlada FBiH Vlada TK, Fond za zaštitu okoliša Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove 700.000 KM, JKP Čistoća 60.000 KM, EU sredstva 290.000 KM	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove
KSP_4	Sanacija deponije Cerik i uspostava modernog sistema upravljanja otpadom		5.300.000	800.000	4.500.000	Vlada TK 1.000.000 KM i Vlada FBiH 3.000.000, EU sredstva 400.000 KM, JKP Čistoća 100.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
KSP_5	Izgradnja centralnog kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)		15.500.000	3.400.000	12.100.000	Vlada TK 3.000.000 KM i Vlada FBiH 5.000.000, EU sredstva 3.900.000 KM, JKP Čistoća 200.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
3.2.	Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje EE i klimatske otpornosti	2,78	4.050.000	2.070.000	1.980.000		
3.2.1.	Energetska efikasnost i klimatska otpornost zajednice		3.700.000	2.000.000	1.700.000	Vlada TK i Vlada FBiH 1.200.000 KM, EU sredstva 500.000	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove
3.2.2.	Smanjenje energetskog siromaštva		350.000	70.000	280.000	EU sredstva 100.000 KM, Vlada TK i Vlada FBiH 280.000 KM	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove

Tabela 27. Pregled ključnih strateških projekata sa indikativnim finansijskim okvirom

Naziv	Ukupno (KM)	Budžet (KM)	Ostali izvori	Naziv potencijalnog izvora	Koordinacijsko tijelo
KSP_1 Izgradnja zelene pijace	500.000	10.000	490.000	Vlada TK 490.000	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
KSP_2 Rekonstrukcija turističkog centra Brnjik	728.000	0	728.000	Vlada TK 528.000 KM i Vlada FBiH 200.000	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
KSP_3 Uspostava Omladinskog centra Čelić	450.000	150.000	300.000	Vlada TK 100.000 KM i Vlada FBiH 100.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
KSP_4 Sanacija deponije Cerik i uspostava modernog sistema upravljanja otpadom	5.300.000	800.000	4.500.000	Vlada TK 1.000.000 KM i Vlada FBiH 3.000.000, EU sredstva 400.000 KM, JKP Čistoća 100.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
KSP_5 Izgradnja centralnog kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)	15.500.000	3.400.000	12.100.000	Vlada TK 3.000.000 KM i Vlada FBiH 5.000.000, EU sredstva 3.900.000 KM, JKP Čistoća 200.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja

8. OKVIR ZA PROVOĐENJE, PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJU STRATEGIJE RAZVOJA

U svrhu osiguranja efikasnog sistema razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji BiH, 2017. godine donesen je Zakon o razvojnog planiranju i upravljanju razvojem u FBiH i odgovarajući podzakonski akti, kako je obrazloženo u uvodnom dijelu Strategije. Na nivou Općine Čelić poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem trenutno obavlja Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj, a u narednom periodu planirano je jačanje kapaciteta i organizacijsko osnaživanje ove funkcije kako bi se osigurala bolja koordinacija, planiranje i izvještavanje o implementaciji strateških dokumenata.

Zakonom o razvojnog planiranju i upravljanju razvojem u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 32/17) i Uredbom o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji BiH („Službene novine

FBiH“, br. 74/19 i 2/21) jasno su definisane obaveze vezane za implementaciju razvojnih strategija. Regulatorni okvir određuje da su trogodišnji i godišnji planovi rada ključni provedbeni dokumenti za operativno sprovođenje Strategije razvoja.

Proces trogodišnjeg planiranja počinje izradom smjernica koje priprema općinski načelnik u saradnji sa službom nadležnom za razvojno planiranje. Proces izrade Smjernica je usklađen sa izradom Akcionog plana za implementaciju Strategije razvoja Općine Čelić, koji se izrađuje svake planske godine po principu 1 + 2.

Trogodišnji plan rada operacionalizira strateške ciljeve i mjere i predstavlja osnov za Dokument okvirnog budžeta (DOB) i Program javnih investicija (PJI). Godišnji plan rada se izrađuje na temelju trogodišnjeg plana i uključuje konkretne aktivnosti za implementaciju strateških prioriteta. Godišnji plan rada pripremaju sve nadležne općinske službe, a konačno se konsoliduje na nivou Općine Čelić, čime se osigurava usklađenost svih sektora. Mjere iz Strategije integrišu se u planove rada kao programi sa jasno definisanim aktivnostima, rokovima i indikatorima učinka.

Prema Uredbi, koordinaciju procesa planiranja, monitoringa i izvještavanja vrše rukovodeći državni službenici – pomoćnici načelnika / šefovi službi, svaki u skladu sa svojim nadležnostima. Oni su odgovorni za izradu i praćenje dijelova trogodišnjih i godišnjih planova rada i godišnjih izvještaja. Godišnji izvještaj o radu obavezno sadrži pregled realizacije planiranih aktivnosti, očekivanih i ostvarenih rezultata, iskorištenosti odobrenih finansijskih sredstava i analizu razloga eventualnog neizvršenja aktivnosti. Konsolidovani godišnji izvještaj o radu službi priprema sekretar općinskog organa uprave u saradnji sa rukovodećim državnim službenicima, nakon čega se izvještaj dostavlja općinskom načelniku do 10. februara tekuće godine, a Općinsko vijeće Čelić usvaja godišnji izvještaj najkasnije do 28. februara tekuće godine. Izvještaj se objavljuje na web stranici Općine Čelić radi osiguranja transparentnosti.

Uporedo sa godišnjim izvještajem o radu priprema se i Izvještaj o razvoju, koji sagledava ukupne razvojne trendove i napredak u ostvarivanju strateških ciljeva iz strateških dokumenata. Izvještaj o razvoju izrađuje nadležna razvojna služba, a općinski načelnik ga dostavlja Općinskom vijeću radi informisanja i isti se objavljuje na web stranici Općine.

Uređeno je i područje evaluacije strateških dokumenata kroz Uredbu o evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji BiH. Evaluacija je proces kojim se procjenjuje efekat, relevantnost, efikasnost i održivost intervencija i strateških mjera. Za strateške dokumente na nivou jedinica lokalne samouprave obavezna je evaluacija u toku, koja se provodi s ciljem utvrđivanja stepena implementacije strateških dokumenata i prikupljanja preporuka za izradu narednih strateških dokumenata. Za Općinu Čelić evaluacija u toku provest će se u pretposljednjoj godini implementacije Strategije razvoja (2033. godine), a evaluaciju će realizovati nezavisni evaluator.

Tabela 28 .Pregled aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja Općine Čelić

Osnovne aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja	
Aktivnosti(*)	Nadležnost (ko?)
Priprema mehanizama i alata za praćenje i izvještavanje o ostvarenju strategije razvoja (uključujući lokalizirane ciljeve održivog razvoja BiH)	Nositelj procesa: Šef Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj Učesnici procesa: Ostali službenici Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
Izrada Akcionog plana za implementaciju Strategije 1+2	Nositelj procesa: Šef Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj Učesnici procesa: Ostali službenici Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj /šefovi općinskih službi (dostavljaju prijedloge aktivnosti za Akcioni plan za implementaciju Strategije 1+2 iz svojih nadležnosti)
Definisanje Smjernica na temelju strateško-programskih dokumenata za naredni 1+2 planski ciklus	Nositelj procesa: Načelnik u saradnji sa šefom Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj Učesnici procesa: Ostali službenici Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj

Priprema trogodišnjih i godišnjih planova rada službi, uključujući projekte iz strategije razvoja i vezane redovne aktivnosti	Nositelj procesa: Rukovodioci nadležnih organa uprave Općine Čelić (službi), sekretari/pomoćnici u službama Učesnici procesa: Službenici općinskih službi
Izrada Trogodišnjeg i Godišnjeg plana rada Općine Čelić	Nositelj procesa: Sekretar općinskog organa uprave i Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova Učesnici procesa: Načelnik i službenici Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
Usklađivanje godišnjih planova rada službi i Godišnjeg plana rada Općine Čelić sa usvojenim Budžetom (<u>za narednu godinu</u>)	Nositelj procesa: Rukovodioci nadležnih službi, sekretari/pomoćnici u službama, Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova Učesnici procesa: Službenici općinskih službi
Usvajanje Godišnjeg plana rada Općine Čelić (<u>za narednu godinu</u>)	Nositelj procesa: Općinsko vijeće Čelić Učesnici procesa: Načelnik
Razrada projekata iz Godišnjeg plana rada	Nositelj procesa: Šef Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj Učesnici procesa: Ostali službenici Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj, ostale općinske službe
Praćenje i privlačenje eksternih izvora finansiranja projekata	Nositelj procesa: Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj Učesnici procesa: Ostale nadležne općinske službe
Praćenje provođenja Godišnjeg plana rada općinskog organa uprave i ostvarenja strateških ciljeva	Nositelj procesa: Šef Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj Učesnici procesa: Ostali službenici Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
Izrada godišnjih izvještaja o radu općinskih službi	Nositelj procesa: Šefovi općinskih službi Učesnici procesa: ostali službenici u općinskim službama
Uključivanje javnosti u praćenje provođenja strategije razvoja	Nositelj procesa: Šef Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj Učesnici procesa: Ostali službenici Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
Priprema i razmatranje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Nositelj procesa: Šef Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj, ostale općinske službe Učesnici procesa: Ostali službenici Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj /šefovi službi i ostali službenici u općinskim službama
Priprema i razmatranje Godišnjeg izvještaja o radu Općine Čelić (za prethodnu godinu)	Nositelj procesa: Sekretar Općinskog organa uprave/Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova Učesnici procesa: šefovi nadležnih općinskih službi
Usvajanje i objavljivanje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Nositelj procesa: Šef Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj Učesnici procesa: Ostali službenici Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
Usvajanje i objavljivanje Godišnjeg izvještaja o radu Općine Čelić (za prethodnu godinu)	Nositelj procesa: Općinsko vijeće Čelić Učesnici procesa: Načelnik, sekretar Općinskog organa uprave/ Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova
Ostale važne aktivnosti: ▪ Uspostavljanje i unaprijeđenje međugradske/međuopćinske saradnje ▪ Pokretanje procesa evaluacije strategije razvoja	Nositelj procesa: Šef Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj, ostale općinske službe Učesnici procesa: Ostali službenici Službe za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj, ostale općinske službe

9. PRILOZI

Prilog 1: Usklađenost strateških ciljeva općine Čelić sa ključnim strateškim dokumentima viših nivoa vlasti

Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH propisuje vertikalnu koordinaciju i usklađivanje kao koordinaciju odgovornosti i procesa između nadležnih institucija na različitim nivoima vlasti u Federaciji i usklađivanje strateških dokumenata na različitim nivoima vlasti u Federaciji prema zajedničkim razvojnim ciljevima, dok se horizontalna koordinacija i usklađivanje odnosi na koordinaciju odgovornosti i procesa institucija, kao i usklađivanje strateških dokumenata, odnosno usklađivanje strategije razvoja i sektorskih strategija na istom nivou upravljanja u Federaciji, kantonima i jedinicama lokalne samouprave prema zajedničkim razvojnim ciljevima.

Kao što je ranije navedeno, strateški ciljevi i prioriteti Općine Čelić za period 2026.-2034. godina usklađeni su sa ključnim strateškim dokumentima u Tuzlanskom kantonu, Federacije BiH i BiH, ali i uvažavaju ostale planske dokumente Općine Čelić kao što su Strategija smanjenja energetske siromaštva. U narednoj tabeli dat je pregled usklađenosti sa strategijama razvoja i sektorskim strategijama viših nivoa vlasti.

Tabela 29. Pregled međusobne usklađenosti Strategije razvoja općine Čelić za period 2026.-2034. sa drugim strateškim dokumentima višeg nivoa vlasti

Vezani strateški cilj, prioritet i/ili mjera iz strategije razvoja općine Čelić	Strateški dokument višeg nivoa
Strategija razvoja FBiH 2021.– 2027.	
Strateški cilj 1. Konkurentan i održiv privredni razvoj Prioritet 1.1. Razvijena poljoprivreda i prerada zasnovana na lokalnim resursima Prioritet 1.2. Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje Prioritet 1.3. Konkurentan turizam	Strateški cilj 1. Ubrzan ekonomski razvoj PRIORITET 1.2. Unapređenje poslovnog okruženja Mjera 1.2.1. Podrška razvoju gospodarstva, Mjera 1.2.3. Unapređenje tehničkih i kadrovskih resursa pružatelja poslovnih usluga PRIORITET 1.3. Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora Mjera 1.3.1. Olakšati i ubrzati procese ulaska u poslovnu aktivnost i izlaska iz nje Mjera 1.3.3. Podržavati razvoj preduzetništva kreativnog sektora Mjera 1.3.4. Podržavati razvoj preduzetništva turističkog sektora PRIORITET 1.4. Podržavati izvoz i stvaranje proizvoda više dodane vrijednosti Mjera 1.4.3. Jačati internacionalizaciju i uključivanje u globalne lance vrijednosti Mjera 1.4.4. Stimulirati povezivanje s bh. dijasporom PRIORITET 3.5. Poticati razvoj ruralnih prostora Mjera 3.5.1. Razvijati ruralnu infrastrukturu i dostupnost usluga u ruralnim područjima Mjera 3.5.2. Uspostaviti funkcionalne kapacitete za poljoprivredu i ruralni razvoj Mjera 3.5.3. Unaprijediti kvalitet i konkurentnost poljoprivredno-prehrambene proizvodnje i otpornost poljoprivrednih proizvođača
Strateški cilj 2. Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane Prioritet 2.1. Kvalitetne javne usluge i	Strateški cilj 2. Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj PRIORITET 2.1. Unaprjeđivati obrazovni sistem, Mjera 2.1.1. Unaprjeđivati kvalitet visokog obrazovanja,

društvena infrastruktura Prioritet 2.2. Jačanje otpornosti zajednice i osnaživanje civilnog sektora	znanstvenog rada i znanstvene baze; Mjera 2.1.2. Poboljšavati kvalitet predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja za potrebe razvoja i osigurati inkluzivno obrazovanje za sve; PRIORITET 2.2. Poboljšavati ishode zdravstvenog sustava, Mjera 2.2.1. Unaprijediti pristup i smanjiti nejednakost u zdravstvenim uslugama; Mjera 2.2.3. Jačati informatizaciju i digitalizaciju sustava zdravstvene zaštite; Mjera 2.2.4. Unapređenje djelovanja u kriznim javno zdravstvenim situacijama PRIORITET 2.3. Poboljšavati rast stanovništva, stabilnost obitelji i položaj mladih, Mjera 2.3.1. Poticati natalitet i zaštitu obitelji s djecom; Mjera 2.3.2. Unaprjeđivati reproduktivno zdravlje i oblast ranog rasta i razvoja djeteta; 2.3.4. Promovirati toleranciju, nenasilje i rodnu ravnopravnost u obitelji i društvu, i razvijati programe socijalne uključenosti; Mjera 2.3.5. Unaprijediti uvjete za razvoj i bavljenje sportom PRIORITET 2.5. Smanjivati siromaštvo i socijalnu isključenost, Mjera 2.5.1. Podržavati bolju ciljanost socijalne zaštite; Mjera 2.5.3. Unaprjeđivati međusektorsku saradnju, infrastrukturu i kompetencije pružatelja usluga socijalne zaštite; Strateški cilj 4. Transparentan, efikasan i odgovoran javni sektor PRIORITET 4.2. Staviti javnu upravu u službu građana, Mjera 4.2.1. Jačati političko i institucionalno vođenje i koordinaciju reforme javne uprave i ekonomskih reformi, Mjera 4.2.2. Uspostaviti funkcionalnu i racionalnu organizaciju javnog sektora, Mjera 4.2.4. Osigurati preduvjete za veću apsorpciju EU fondova, Mjera 4.2.6. Provesti digitalnu transformaciju javne uprave
---	--

Strateški cilj 3. Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima Prioritet 3.1. Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture Prioritet 3.2. Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje EE i klimatske otpornosti	Strateški cilj 3 Resursno efikasan i održiv razvoj PRIORITET 3.1. Unaprjeđivati zaštitu i korištenje prirodnih resursa, Mjera 3.1.1. Podizati svijest o zaštiti okoliša, klimatskim promjenama i nužnosti razvoja zelenih vještina; Mjera 3.1.2. Unapređivati pravni i institucionalni okvir regulacije okoliša i razvoj komunalne infrastrukture; Mjera 3.1.7. Unapređivati integralno upravljanje otpadom i sistem cirkularne ekonomije PRIORITET 3.2. Unapređivati kvalitet zraka, Mjera 3.2.1. Smanjivati emisiju zagađujućih materija i stakleničkih plinova PRIORITET 3.3. Povećati energijsku efikasnost, Mjera 3.4.2. Povećavati udio obnovljivih izvora energije u finalnoj potrošnji energije
Strategija razvoja turizma Federacije Bosne i Hercegovine 2022.- 2027.	
Strateški cilj 1. Konkurentan i održiv privredni razvoj Prioritet 1.3. Konkurentan turizam	Prioritet 1: Razvoj turističkih proizvoda Mjera 1.2. Iskorištavanje glavnih turističkih resursa u FBiH Mjera 1.6. Razvijanje raznovrsnih proizvoda i osmišljavanje iskustava u okviru ruralnog turizma Mjera 1.8. Poboljšavanje privlačnosti destinacije kroz integraciju autentične gastronomske, vinske i zanatlijske ponude u turistički lanac vrijednosti Mjera1.9. Iskorištavanje ponude događaja i manifestacija Prioritet 2: Razvoj destinacijskog marketinga Mjera 2.1. Povećanje privlačnosti destinacije Mjera 2.3. Ravnomjeran turistički razvoj i smanjenje sezonalnosti
Federalna strategija zaštite okoliša 2022.-2032.	
Strateški cilj 3. Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima Prioritet 3.1. Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture Prioritet 3.2. Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje EE i klimatske otpornosti	Strateški cilj 1. Zaštititi kvalitet vode i osigurati raspoloživost vodnih resursa i njihovu održivost Prioritet 1.2. Osiguranje uvjeta za postizanje održivog korištenja vodnih resursa Prioritet 1.3. Osiguranje dovoljnih količina vode za piće i njene dostupnosti za potrebe javnog vodosnabdijevanja Prioritet 1.4. Smanjenje rizika pri ekstremnim hidrološkim pojavama uspostavom održivog sistema upravljanja poplavnim rizikom i prilagođavanje na klimatske promjene Strateški cilj 2. Smanjiti količinu otpada i povećati količinu ponovno upotrijebljenih materijala Prioritet 2.4. Unaprijediti sistem upravljanja komunalnim otpadom Prioritet 2.5. Unaprijediti sistem upravljanja posebnim kategorijama otpada Prioritet 2.6. Sanirati površine pod neadekvatno odloženim otpadom Prioritet 2.7. Jačati svijest o pravilnom razdvajanju, prikupljanju i odlaganju otpada

	Prioritet 3.9. Jačati ekološku svijest o biodiverzitetu, očuvanju prirode i ekosistemskim uslugama Strateški cilj 4. Ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama i poboljšanje kvaliteta zraka Prioritet 4.1. Smanjene zagađivanja zraka zagađujućim materijama na nivoe koji su sigurni za ljudsko zdravlje Prioritet 4.5. Povećanje energijske efikasnosti u krajnjoj potrošnji u svim sektorima Prioritet 4.6. Povećanje udjela obnovljivih izvora energije uz reformu sistema podsticaja (usmjerenog prema građanskoj energiji) Strateški cilj 6. Održivo upravljanje prirodnim resursima Strateški cilj 7. Unaprijediti upravljanje okolišem
Strategija razvoja male privrede FBiH 2022. - 2027.	
Strateški cilj 1. Konkurentan i održiv privredni razvoj Prioritet 1.2. Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje	Strateški cilj 1. Konkurentna mala privreda temeljena na inovacijama, digitalizaciji i zelenoj cirkularnoj ekonomiji Strateški cilj 2. Razvoj poslovnog okruženja i unapređenje poduzetničke infrastrukture Strateški cilj 3. Internacionalizacija male privrede u regionalnim i globalnim lancima vrijednosti
Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja FBiH 2021.-2027.	
Strateški cilj 1. Konkurentan i održiv privredni razvoj Prioritet 1.1. Razvijena poljoprivreda i prerada zasnovana na lokalnim resursima	Strateški cilj 1 – Poticanje pametnog, otpornog i diversificiranog sektora poljoprivrede sa zajamčenom sigurnošću opskrbe hranom Strateški cilj 2 –Jačanje primjene ekoloških praksi u proizvodnji kojima se prilagođava i ublažava uticaj klimatskih promjena Strateški cilj 3 – Jačanje socio-ekonomske strukture (održivog razvoja) ruralnih područja Strateški cilj 4 – Modernizacija poljoprivrednog sektora poticanjem i razmjenom znanja, inovacija i digitalizacije u poljoprivredi i ruralnim područjima te promicanjem njihove upotrebe
Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021.-2027.	
Strateški cilj 1. Konkurentan i održiv privredni razvoj Prioritet 1.1. Razvijena poljoprivreda i prerada zasnovana na lokalnim resursima Prioritet 1.2. Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje Prioritet 1.3. Konkurentan turizam	Strateški cilj 1. Dinamičan i održiv ekonomski razvoj u povoljnom poslovnom okruženju Prioritet 1.1. Konkurentan poslovni sektor na pravcu zelene tranzicije i digitalne transformacije Mjera 1.1.2. Unapređenje poslovanja privrednih subjekata na području Tuzlanskog kantona Mjera 1.1.3 Razvoj poslovne infrastrukture na području Tuzlanskog kantona Prioritet 1.2. Razvoj održivog konkurentnog i dinamičnog sektora poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Mjera 1.2.2. Direktne novčane podrške poljoprivrednim proizvođačima u oblasti biljne i animalne proizvodnje Mjera 1.2.4. Podrška održivom ruralnom razvoju Mjera 1.2.5. Savjetodavne, stručne i ostale usluge podrške razvoju poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Prioritet 1.3. Razvoj održivog turizma u Tuzlanskom kantonu Mjera 1.3.1. Inoviranje postojećih i razvoj novih

	atraktivnih sadržaja turističke ponude sa posebnim akcentom na razvoj smještajnih kapaciteta Mjera 1.3.2. Razvoj turističke infrastrukture i poticanje investicija u turizmu Mjera 1.3.3. Promocija i brendiranje Tuzlanskog kantona kao poželjne turističke destinacije Prioritet 2.4. Poticati i razvijati sportsko-kulturne aktivnosti Mjera 2.4.3. Unapređenje uslova za kulturno-historijski razvoj
Strateški cilj 2. Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane Prioritet 2.1. Kvalitetne javne usluge i društvena infrastruktura Prioritet 2.2. Jačanje otpornosti zajednice i osnaživanje civilnog sektora	Strateški cilj 1. Dinamičan i održiv ekonomski razvoj u povoljnom poslovnom okruženju Prioritet 1.4. Djelotvorna, otvorena i odgovorna javna uprava Strateški cilj 2. Razvijen inkluzivni i prosperitetni društveni sektor sa jednakim pravima za sve građane Prioritet 2.1. Unapređenje i modernizacija obrazovanja i nauke Mjera 2.1.1. Izgradnja i proširivanje kapaciteta javnih predškolskih ustanova Mjera 2.1.2. Poboljšati kvalitet osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja Mjera 2.1.3. Digitalizacija i informatizacija osnovnog i srednjeg obrazovanja Prioritet 2.2. Razvoj savremenog sistema zdravstvene zaštite Mjera 2.2.1. Jačanje materijalno-tehničkih i ljudskih kapaciteta zdravstvenih ustanova Prioritet 2.3. Unapređenje sistema socijalne zaštite i položaja ranjivih grupa stanovništva Mjera 2.3.1. Podržati socijalnu uključenost marginaliziranih grupa i bolju ciljanost socijalne zaštite. Mjera 2.3.2. Podrška jačanju socijalno-društvenih programa, socijalnog rada i pronatalitetnih mjera i politika Mjera 2.3.3 Jačanje saradnje javnog i nevladinog sektora Mjera 2.3.4. Jačanje institucionalnih kapaciteta u području implementacije politike prema mladima Prioritet 2.4. Poticati i razvijati sportsko-kulturne aktivnosti Mjera 2.4.1. Unapređenje uslova za razvoj i bavljenje sportom Prioritet 2.5. Unapređenje javne sigurnosti i održivo upravljanje rizicima od prirodnih i drugih nesreća Mjera 2.5.1. Jačanje kapaciteta općina i gradova za pružanje odgovora na prirodne i druge nesreće te ublažavanje i otklanjanje direktnih posljedica prirodnih i drugih nesreća Mjera 2.5.2. Unapređenje stanja lične i imovinske sigurnosti i zaštite ljudskih prava na području Tuzlanskog kantona Prioritet 3.2. Povećanje energijske efikasnost Mjera 3.2.3. Proširenje mreže snabdijevanja toplotnom energijom u daljinskom sistemu grijanja

Strateški cilj 3. Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima Prioritet 3.1. Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture Prioritet 3.2. Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje EE i klimatske otpornosti	Strateški cilj 3 Resursno efikasan i održiv infrastrukturni razvoj Prioritet 3.1. Unapređenje zaštite okoliša, komunalne infrastrukture i planskog korištenja prirodnih resursa i prostora Mjera 3.1.2. Uspostava funkcionalnog sistema upravljanja otpadom Mjera 3.1.4. Izgradnja nove i modernizacija postojeće vodne infrastrukture Prioritet 3.2. Povećanje energijske efikasnost Mjera 3.2.1. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i mjera energijske efikasnosti u javnim objektima Mjera 3.2.2. Unapređenje energijske efikasnosti stambenog i saobraćajnog sektora Prioritet 3.3. Modernizacija saobraćajne infrastrukture Mjera 3.3.1. Izgraditi mrežu autocesta/brzih cesta na području Tuzlanskog kantona Mjera 3.3.2. Izgraditi mrežu regionalnih cesta na području Tuzlanskog kantona
Strategija razvoja turizma Tuzlanskog kantona za period 2024.-2027.	
Strateški cilj 1. Konkurentan i održiv privredni razvoj Prioritet 1.3. Konkurentan turizam	Strateški cilj 1. Poticati razvoj održivog turizma u Tuzlanskom kantonu Prioritet 1.1. Unapređenje poticajnog okruženja za razvoj održivog turizma Mjera 1.1.1. Inoviranje postojećih i razvoj novih atraktivnih sadržaja turističke ponude sa posebnim akcentom na razvoj smještajnih kapaciteta Mjera 1.1.2. Razvoj turističke infrastrukture i poticanje investicija u turizmu Prioritet 1.2. Unapređenje destinacijskog menadžmenta i promocije održivog turizma Mjera 1.2.1. Promocija i brendiranje Tuzlanskog kantona kao poželjne turističke destinacije Strateški cilj 2. Unaprijediti konkurentnost turizma Tuzlanskog kantona Prioritet 2.1. Unapređenje i razvoj tematskih oblika turizma i turističke infrastrukture Tuzlanskog kantona Mjera 2.1.1. Kreirati ponudu konkurentnih tematskih oblika turizma Mjera 2.1.2. Izgraditi i razviti prepoznatljiv turistički proizvod
Okvirna energetska strategija BiH do 2035	
Strateški cilj 3. Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima Prioritet 3.2. Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje EE i klimatske otpornosti	<i>Strateški prioritet:</i> Korištenje resursa <i>Specifična strateška smjernica:</i> Odgovarajuće korištenje i upravljanje potencijalima obnovljivih izvora energije, te postizanje većeg udjela čišće energije u sektoru električne energije, grijanju i hlađenju te transportu kroz izradu Akcijskih planova <i>Strateški prioritet:</i> Učinkovito korištenje energije

	<i>Specifična strateška smjernica:</i> Daljnji razvoj i provedbu mjera energetske učinkovitosti u području ušteda za finalnu potrošnju zgradarstva, industrije, transporta i ostalih područja sukladno novoj Direktivi 2012/27/EU <i>Specifična strateška smjernica:</i> Promocija i ekspanzija sustava daljinskog grijanja te visoko učinkovite kogeneracije korištenjem otpadne topline, otpada i obnovljivih izvora energije gdje god je to moguće i ekonomski isplativo
Transportna Strategija Federacije Bosne i Hercegovine 2016-2030	
Strateški cilj 3. Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima Prioritet 3.1. Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture	Strateški cilj: Zadovoljavanje potreba u smislu održavanja, unapređenja i razvoja transportne infrastrukture Podciljevi: Uklanjanje uskih grla na putovima s malim brzinama, Razvoj regionalne mreže cesta;

Prilog 2 – Sažeti pregled strategije

Redni broj i oznaka	Indikator	Izvor indikatora	Polazna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ukupno (KM)	Budžet Institucije (KM)	Ostali izvori (KM)
STRATEŠKI CILJ 1. Konkurentan i održiv privredni razvoj	Nivo razvijenosti – indeks/rang	FZZPR*	0,47	0,55	59.478.000	11.10.000	47.968.000
	Vrijednost izvoza (u KM)	FZS**	14.864.752	26.000.000			
	Broj registrovanih poljoprivrednih obrta	Općina Čelić	212	350			
Prioritet 1.1. Razvijena poljoprivreda i prerada zasnovana na lokalnim resursima	Broj aktivnih poljoprivrednih obrta	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	30	50	46.700.000	3.510.000	43.190.000
	Brendirana čelička jagoda	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	Ne	Da			
	Vrijednost plasmana poljoprivrednih proizvoda	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	3.500.000 KM	5.000.000 KM			
Mjera 1.1.1. Jačanje lanca vrijednosti "Čelička jagoda" i brendiranje proizvoda	Broj izlagača na manifestaciji Dani jagodastog voća	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	110	250	21.700.000	1.500.000	20.200.000
	Broj realiziranih obuka za jačanje kapaciteta proizvođača jagode	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	2	10			
	Vrijednost izvoza jagode	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	0	500.000			
	Broj poljoprivrednih gazdinstava koji su ostvarili pravo na novčanu podršku u	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	600	1000	24.500.000	2.000.000	22.500.000

	oblasti biljne i animalne proizvodnje						
	Broj učesnika obuka za jačanje kapaciteta poljoprivrednika	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	80 na godišnjem nivou	Min. 150 na godišnjem nivou			
	Vrijednost podrške lovačkom udruženju na godišnjem nivou iz Općinskog budžeta	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	2.000 KM	10.000 KM			
KSP_1 Izgradnja zelene pijace					500.000	10.000	490.000
PRIORITET 1.2 Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje	Broj funkcionalnih poduzetničkih zona	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove /Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	5	6	6.600.000	5.500.000	1.100.000
	Broj poduzetničkih potpornih institucija	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	0	1			
	Vrijednost programa podrške privredi iz Budžeta Općine na godišnjem nivou	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	15	100			
Mjera 1.2.1. Razvoj poduzetničke infrastrukture	Popunjenost poduzetničkih zona na području Čelića	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove	75%	95%	2.500.000	1.500.000	1.000.000
	Broj korisnika poduzetničkih potpornih institucija na području Čelića	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove/ Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	0	10			
	Broj realiziranih aktivnosti promocije poduzetničke infrastrukture općine Čelić na godišnjem nivou	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove	0	2			
Mjera 1.2.2. Razvoj lokalnog poduzetničkog eko sistema i start up podrške	Uspostavljen info centar za poduzetnike	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	Ne	Da	2.000.000	2.000.000	0
	Broj podnesenih inicijativa za unapređenje poslovnog okruženja	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	0	1 godišnje			
	Broj obuka za jačanje kapaciteta privrednih subjekata na području Čelića	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	0	2 godišnje			
Mjera 1.2.3. Unapređenje poslovnog i investicionog okruženja kroz aktivno uključivanje dijaspora	Uspostavljena funkcionalna baza dijaspora i sistema redovne komunikacije sa dijaspomom Čelića	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja/ Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	Ne	Da	2.100.000	2.000.000	100.000
	Broj aktivnosti na privredno- sajamskoj manifestaciji uz učesće dijaspora	Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova	21	30			
	Broj privrednih subjekata sa stranim ulaganjem na području Čelića	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	1	5			

PRIORITET 1.3 Konkurentan turizam	Iznos uplata boravišne takse na području Čelića na godišnjem nivou	Turistička zajednica Tuzlanskog kantona/Turistička organizacija općine Čelić (po formiranju)	0	10.000 KM	6.178.000	2.500.000	3.678.000
	Broj registrovanih smještajnih kapaciteta na području općine Čelić	Turistička zajednica Tuzlanskog kantona/Turistička organizacija općine Čelić (po formiranju)	0	15			
Mjera 1.3.1. Unapređenje i razvoj turističke infrastrukture	Broj postavljenih znakova turističke signalizacije	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	1	6	3.450.000	1.200.000	2.250.000
	Broj uređenih i obilježenih pješačkih i biciklističkih staza na području općine	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	2/0	5/5			
	Broj rekonstruisanih i uređenih objekata kulturno-historijskog naslijeđa	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja,	1	5			
Mjera 1.3.2. Razvoj turističkih kapaciteta i promocija lokalnog turizma	Funkcionalna Turistička organizacija općine Čelić	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	Ne	Da	2.000.000	1.300.000	700.000
	Razvijen autohtoni suvenir Čelića	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	Ne	Da			
	Broj digitalnih i štampanih promotivnih materijala turizma općine	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	1	5			
KSP_2 Rekonstrukcija Turističkog centra Brnjik					728.000	0	728.000
STRATESKI CILJ 2: Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane	Stanovništvo (procjena sredinom godine)	FZZPR	9.562	9.500	41.150.000	14.750.000	27.000.000
	Stopa nataliteta	FZS	4,9	5,5			
	Broj učenika u osnovnom obrazovanju	FZZPR	620	600			
Prioritet 2.1. Kvalitetne javne usluge i društvena infrastruktura	Broj upisane djece u JU za predškolski odgoj i obrazovanje „Čelić“	JU za predškolski odgoj i obrazovanje „Čelić“	48 (2025/2026.)	90	34.150.000	9.250.000	25.500.000
	Broj korisnika socijalne pomoći na području Čelića	JU Centar za socijalni rad Čelić	1.300	900			
	Pokrivenost stanovništva zdravstvenim osiguranjem	JU Dom zdravlja Čelić	78,77%	99%			
	Broj aktivnosti JU Gradska biblioteka Čelić na godišnjem nivou (izložbe, promocije knjiga, edukacije i sl.)	JU Gradska biblioteka Čelić	4	10			
	Uvedena e-uprava	Stručna služba Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i zajedničkih poslova	Ne	Da			
Mjera 2.1.1. Jačanje obrazovne infrastrukture i inkluzije	Iznos sredstava uloženi u podršku obrazovanju iz Budžeta Općine Čelić na	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	422.000 KM	1.000.000 KM	2.950.000	1.500.000	1.450.000

	godišnjem nivou						
	Broj mobilnih stručnih timova za podršku predškolskoj ustanovi i školama u inkluziji djece i savremene inkluzivne pedagogije	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	0	1			
	Broj osnovnih škola koje su unaprijedile EE	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	2	3			
Mjera 2.1.2. Dostupno zdravlje i socijalna i boračka zaštita	Broj ranjivih lica na području općine Čelić (djeca/odrasli)	JU Centar za socijalni rad Čelić	45/559	30/400			
	Vrijednost podrške boračkoj populaciji iz Budžeta Općine Čelić	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	40.000 KM	80.000 KM			
	Vrijednost materijalno-tehničkog opremanja primarne i sekundarne zdravstvene zaštite u okviru Doma zdravlja Čelić i područnih ambulanti iz Budžeta Općine Čelić	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	30.000 KM	100.000 KM	23.150.000	2.500.000	20.650.000
Mjera 2.1.3. Unapređenje sportske i kulturne infrastrukture te podrške mladima	Broj aktivnih članova JU „Gradska biblioteka“ Čelić	JU „Gradska biblioteka“ Čelić	36	100			
	Vrijednost realiziranih sredstava podrške sportskim organizacijama iz Budžeta Općine Čelić na godišnjem nivou	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	47.000 KM	100.000 KM			
	Vrijednost realiziranih sredstava podrške udruženjima iz oblasti kulture i kulturno-historijskog naslijeđa iz Budžeta Općine Čelić na godišnjem nivou	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	15.000 KM	30.000 KM	6.900.000	4.300.000	2.600.000
	Funkcionalno Vijeće mladih Čelić	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	Ne	Da			
KSP_3 Uspostava Omladinskog centra Čelić					350.000	150.000	300.000
Mjera 2.1.4. Efikasna javna uprava i javne usluge	Vrijednost budžetskih sredstava za obuku zaposlenika Općinske uprave Čelić	Stručna služba Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i zajedničkih poslova	6.000 KM	15.000 KM	1.300.000	800.000	500.000
	Broj izrađenih regulacionih planova	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove	0	3			

	Osiguran pristup OSI svim dijelovima zgrade Općinske uprave	Stručna služba Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i zajedničkih poslova	Ne	Da			
Prioritet 2.2. Jačanje otpornosti zajednice i osnaživanje civilnog sektora	Broj registriranih klizišta	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	11	7	7.000.000	5.500.000	1.500.000
	% uređenih vodotokova	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	20%	50%			
	Broj aktivnih udruženja na području općine	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	20	22			
Mjera 2.2.1. Jačanje sigurnosti i zaštite stanovništva	Funkcionalna PVJ	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	Ne	Da	4.000.000	2.500.000	1.500.000
	Nivo opremljenosti struktura zaštite i spašavanja na području općine Čelić	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	50%	90%			
	Broj kamera u okviru video nadzora općine	Stručna Služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova	1	5			
Mjera 2.2.2. Unapređenje kapaciteta i djelovanja civilnog sektora	Vrijednost dodijeljenih sredstava podrške udruženjima na području općine iz Općinskog budžeta (godišnje)	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	126.000 KM	200.000 KM	3.000.000	3.000.000	0
	Vrijednost dodijeljenih sredstava podrške MZ području općine iz Općinskog budžeta (godišnje)	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	30.000 KM	100.000 KM			
	Broj organiziranih obuka za predstavnike civilnog sektora u svrhu jačanja njihovih kapaciteta na godišnjem nivou	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	1	3			
STRATEŠKI CILJ 3: Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima	Broj priključaka domaćinstava na kanalizacionu mrežu	Općina Čelić	1.185	2.200	45.285.000	13.920.000	32.365.000
	Udio otpada koji se reciklira ili ponovo koristi (%)	JKP „Čistoća“	0,5%	15%			
	% gubitaka vode u sistemu	JKP „Čistoća“	60%	35%			
Prioritet 3.1. Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture	% asfaltiranih puteva na području općine	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	90%	100%	41.235.000	11.850.000	30.385.000
	Broj korisnika priključenih na javni vodovodni sistem	JKP „Čistoća“ Čelić	2.800	3.400			

	% domaćinstava koji nemaju pristup kanalizacionoj mreži	JKP „Čistoća“ Čelić	40%	10%			
	Ukupan broj korisnika usluge odvoza smeća	JKP „Čistoća“ Čelić	3.500	4.000			
Mjera 3.1.1. Rekonstrukcija i izgradnja saobraćajne infrastrukture	% sanirane cestovne infrastrukture na godišnjem nivou	Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora, privredu i razvoj	10%	15%	15.500.000	4.500.000	11.000.000
	Broj mostova na području općine	Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora, privredu i razvoj	16	18			
	Funkcionalna glavna autobusna stanica	Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora, privredu i razvoj	Ne	Da			
Mjera 3.1.2. Modernizacija javne rasvjete i komunalne infrastrukture	Dužina proširenja vodovodnog sistema na godišnjem nivou na tercijarnoj mreži	JKP Čistoća	1 km godišnje	2 km godišnje	3.885.000	2.150.000	1.735.000
	Vrijednost instalacije novih rasvjetnih tijela	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	48	60			
	Izrađen registar flore i faune	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	Ne	Da			
Mjera 3.1.3. Unapređenje sistema odvoza otpada i odvodnje otpadnih voda	Funkcionalno reciklažno dvorište	JKP Čistoća	Ne	Da	2.050.000	1.000.000	1.050.000
	Broj uspostavljenih zelenih otoka	JKP Čistoća	0	1			
	Dužina novoizgrađene kanalizacione mreže na godišnjem nivou	JKP Čistoća	100 m	2 km			
KSP_4 Sanacija deponije Cerik i uspostava modernog sistema upravljanja otpadom					5.300.000	800.000	4.500.000
KSP_5 Izgradnja centralnog kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)					14.500.000	3.400.000	12.100.000
Prioritet 3.2. Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje EE i klimatske otpornosti	Udio domaćinstava koja koriste čvrsta goriva za grijanje	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	> 80%	≤60%	4.050.000	2.070.000	1.980.000
	Broj dana sa prekoračenjem PM2.5 tokom zime	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	10-15 dana na osnovu mobilnih mjerenja	5 – 7 dana			
	Udio energetske siromašnih domaćinstava	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	40%	25%			
Mjera 3.2.1. Energetska efikasnost i klimatska otpornost zajednice	Funkcionalna stacionarna stanica za mjerenje kvalitete zraka	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	Ne	Da	3.700.000	2.000.000	1.700.000
	Broj realiziranih kampanja o EE na godišnjem nivou	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	1	5			

	Broj električnih službenih vozila Općine	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	0	1			
Mjera 3.2.2. Smanjenje energetske siromaštva	Uspostavljen sistem mjerenja i efektivnog ciljanja energetskih siromašnih domaćinstva	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	Ne	Da	350.000	70.000	280.000
	Broj realiziranih edukacija stanovništva na temu energetske siromaštva i energetske efikasnosti na godišnjem nivou	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	1	5			

Prilog 3 – Detaljan pregled mjera

Veza sa strateškim ciljem		1. Konkurentan i održiv privredni razvoj
Prioritet	1.1. Razvijena poljoprivreda i prerada zasnovana na lokalnim resursima	
Naziv mjere	1.1.1. Jačanje lanca vrijednosti "Čelička jagoda" i brendiranje proizvoda	
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere	
	Cilj mjere je uspostaviti konkurentan, prepoznatljiv i tržišno održiv lanac vrijednosti „Čelička jagoda“ kroz jačanje proizvodnih kapaciteta, standardizaciju kvaliteta, unapređenje organizacije proizvođača i razvoj brenda koji omogućava veći dohodak proizvođačima i pozicioniranje Čelića kao vodeće jagodarske destinacije u regiji.	
	Aktivnosti mjere - Jačanje kapaciteta zemljoradničke zadruge „Poljopromet“ - Poticanje osnivanja i opremanje mini otkupno-logističkog centra s rashladom - Sprovedba aktivnosti brendiranja i zaštite geografskog porijekla "Čelička jagoda" - Jačanje kapaciteta proizvođača jagode kroz obuke i edukaciju o primjeni savremenih agrotehničkih mjera, upotrebi tehnologije i inovacija u poljoprivredi, posebno cirkularne ekonomije i precizne poljoprivrede	

	- Jačanje pregovaračkih vještina proizvođača jagode - Osiguranje pristupa savremenim informacionim tehnologijama, agronomskom savjetovanju i podršci pri implementaciji agrotehničkih mjera - Podrška jačanju infrastrukturne opremljenosti proizvođača jagode - Novčane podrške proizvođačima jagode - Podrška proizvođačima jagode za učešće na domaćim i međunarodnim sajmovima - Realizacija i osnaživanje manifestacije Dani jagodičastog voća - Realizacija i osnaživanje Konferencije proizvođača jagode - Osigurati studijske posjete, razmjene iskustava, kolaborativne projekte sa međunarodnim proizvođačima jagode i drugim relevantnim akterima - Osigurati povezivanje sa naučno-istraživačkim institucijama, istraživačkim centrima, institutima i drugim akterima u BiH i inostranstvu				
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Broj izlagača na manifestaciji Dani jagodastog voća	110	250	Služba za računovo-dstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	
	• Broj realiziranih obuka za jačanje kapaciteta proizvođača jagode	2	10	Služba za računovo-dstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	
	• Vrijednost izvoza jagode	0	500.000	Služba za računovo-dstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere ogleda se u većoj konkurentnosti i održivosti lokalne poljoprivredne proizvodnje kroz jačanje pozicije „Čeličke jagode“ na domaćem i regionalnom tržištu, rast prihoda poljoprivrednih gazdinstava, smanjenje sezonskih rizika te dugoročno jačanje identiteta i imidža općine Čelić kao prepoznatljive jagodarske destinacije čime se doprinosi ukupnom ekonomskom razvoju područja.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	21.700.000	1.500.000	/	200.000	20.000.000 Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva TK Federalno ministarstvo

					poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
Period implementacije mjere	2026.-2034. godina				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj				
Nosioci mjere	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj, Zadruga Poljopromet				
Ciljne grupe	Proizvođači jagode, prerađivači i otkupljivači, poljoprivredna gazdinstva				

Veza sa strateškim ciljem		1. Konkurentan i održiv privredni razvoj
Prioritet	1.1. Razvijena poljoprivreda i prerada zasnovana na lokalnim resursima	
Naziv mjere	1.1.2. Unapređenje uslova za poljoprivrednu proizvodnju na području Čelića, lovstva i šumarstva	
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere	
	Cilj mjere je stvoriti povoljnije ekonomske, infrastrukturne i organizacione uslove za razvoj konkurentne, održive i inovativne poljoprivredne proizvodnje na području općine Čelić, kroz jačanje kapaciteta proizvođača, udruženja i zadruga, unapređenje zemljišne politike, modernizaciju proizvodnje i snažniju tržišnu povezanost.	
	Aktivnosti mjere	
	- Podrška marketinškom i promotivnom aspektu poljoprivrednih proizvođača - Podrška poljoprivrednim proizvođačima i udruženjima poljoprivrednika u nastupu na poljoprivrednim, turističkim i drugim privrednim sajmovima - Podrška u promovisanju poljoprivrednih proizvoda te povezivanju s otkupljivačima i trgovcima - Jačanje kapaciteta udruženja poljoprivrednika i zadruga u oblasti menadžmenta, marketinga i drugih oblasti - Sprovedba analiza poljoprivrednog zemljišta za potrebe definisanja uređenja poljoprivrednog zemljišta, potencijalno rekultivacije za drugu namjenu - Podrška okrupnjavanju poljoprivrednog zemljišta - Jačanje kapaciteta poljoprivrednih proizvođača kroz obuke i edukaciju o primjeni savremenih agrotehničkih mjera, upotrebi tehnologije i inovacija u poljoprivredi, posebno cirkularne ekonomije i precizne poljoprivrede - Podrška jačanju infrastrukturne opremljenosti poljoprivrednih proizvođača - Provođenje poticajnih mjera podrške proizvodnji ratarskih i povrtlarskih kultura, voćarskih kultura te animalnoj proizvodnji - Redovno ažuriranje Registra poljoprivrednih proizvođača (RPG) - Promocija prednosti registracije poljoprivrednih obrta - Podrška registraciji poljoprivrednih obrta - Osmisliti i implementirati program za jačanje stočarstva kroz podršku mladim farmerima, modernizaciju farmi i siguran otkup mlijeka uz razvoj lokalnih brendova - Osmisliti i implementirati program podrške ženama u poljoprivredi kroz edukacije, mentorstvo i pristup finansijskoj pomoći - Provoditi antierozione mjere, uključujući pošumljavanje klizišta, uređenje	

	odvodnih kanala i zaštitu erozijom ugroženih površina - Održavanje monitoringa kvaliteta tla i edukaciju o pravilnoj upotrebi agrokemikalija, kako bi se smanjili rizici po zdravlje i okoliš. - Zaštititi najkvalitetnije klase zemljišta kroz prostorne planove, komasaciju i mjere očuvanja poljoprivrednog područja. - Koordinacija aktivnosti sa JP Šume TK u svrhu unapređenja šumskih ekosistema kroz konverziju degradiranih površina u mješovite preborne šume, jačanje uzgojnih mjera i pojačan nadzor nad šumskim područjima. - Ojačati kapacitete sistema protivgradne zaštite, uz koordinaciju sa nadležnim institucijama i osiguranje redovnog održavanja opreme i mreže zaštite - Ažurirati Plana zaštite od grada (tuče) - Podrška loklanom lovačkom udruženju za realizaciju programa održavanja i postavljanja novih hranilišta i solila u nedovoljno pokrivenim zonama i dr. aktivnosti			
Ključni strateški projekat	Izgradnja zelene pijace	Očekivani izlazni rezultat		
		Do 2027. godine osiguran prostor od 1.500 m ² za prodaju poljoprivrednih proizvoda i ostalih proizvoda uz osiguranje higijenskih i ostalih preduslova		
		Očekivani krajnji rezultat		
		Do kraja 2027. godine minimalno 80 korisnika poljoprivrednih i drugih proizvođača i poduzetnika koristi infrastrukturu zelene pijace za prodaju proizvoda		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Broj poljoprivrednih gazdinstava koji su ostvarili pravo na novčanu podršku u oblasti biljne i animalne proizvodnje	600	1.000	Služba za računovo-dstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
	• Broj učesnika obuka za jačanje kapaciteta poljoprivrednika	80 na godišnjem nivou	Min. 150 na godišnje m nivou	Služba za računovo-dstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
	• Vrijednost podrške lovačkom udruženju na godišnjem nivou iz Općinskog budžeta	2.000 KM	10.000 KM	Služba za računovo-dstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provođenjem mjere doprinosi se ukupnom ekonomskom razvoju općine Čelić kroz jačanje poljoprivrednog sektora kao pokretača lokalne privrede. Povećava se produktivnost, konkurentnost i otpornost proizvodnje, jačaju kapaciteti			

	proizvođača i zadruga, te se potiče rast prihoda i zaposlenosti. Aktivnim uključivanjem žena i mladih u savremenu, tržišno orijentisanu poljoprivredu doprinosi se demografskoj obnovi i diverzifikaciji lokalne ekonomije.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	24.500.000	2.000.000	/	/	22.500.000 Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva TK Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
Period implementacije mjere	2026.-2034. godina				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj				
Nosioci mjere	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj				
Ciljne grupe	Poljoprivredni proizvođači, stanovnici općine				

Strateški cilj		1. Konkurentan i održiv privredni razvoj			
Prioritet	1.2. Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje				
Naziv mjere	1.2.1. Razvoj poduzetničke infrastrukture				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Cilj mjere je osigurati uslove za razvoj poduzetničke aktivnosti kroz jačanje postojećih poduzetničkih zona, stvaranje uslova za formiranje novih te poticanje osnivanje i razvoja poduzetničkih potpornih institucija, kao značajnog segmenta poslovnog okruženja na lokalnom nivou.				
	Aktivnosti mjere				
	- Infrastrukturno unapređenje postojećih poduzetničkih zona - Uspostavljanje i razvoj novih poduzetničkih zona - Uspostava poslovnog inkubatora sa mentorskom i stručnom podrškom poljoprivrednim proizvođačima kako bi se dodala vrijednost lokalnim proizvodima - Podrška osnivanju i jačanju kapaciteta novih poduzetničkih potpornih institucija na području općine (poduzetnički centar) - Realizacija promotivnih aktivnosti poduzetničke infrastrukture općine Čelić				
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Popunjenost poduzetničkih zona na području Čelića	75%	95%	Služba za urbanizam, stambeno-	

					komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove
	Broj korisnika poduzetničkih potpornih institucija na području Čelića	0	10		Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove/ Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
	Broj realiziranih aktivnosti promocije poduzetničke infrastrukture općine Čelić na godišnjem nivou	0	2		Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere ogleda se u stvaranju funkcionalnog i poticajnog poslovnog okruženja koje omogućava brži rast mikro, malih i srednjih preduzeća, povećanje broja novoosnovanih biznisa, veću iskorištenost poduzetničkih zona, rast investicija i otvaranje novih radnih mjesta što stvara temelje za dugoročni ekonomski razvoj.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	2.500.0000	1.500.000	/	/	Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta 500.000 Vlada TK 500.000
Period implementacije mjere	2026.-2034.				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj				
Nosioci mjere	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj, Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove				
Ciljne grupe	Mikro, mali i srednji poduzetnici, budući poduzetnici i start-upovi, investitori, dijaspora				

Veza sa strateškim ciljem		1. Konkurentan i održiv privredni razvoj			
Prioritet	1.2. Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje				
Naziv mjere	1.2.2. Razvoj lokalnog poduzetničkog eko sistema i start up podrške				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Cilj mjere je unaprijediti poslovno okruženje i povećati konkurentnost poduzetnika na području općine Čelić kroz jačanje kapaciteta, uspostavu kvalitetne informacijsko-savjetodavne podrške, smanjenje parafiskalnih opterećenja, poticanje osnivanja novih biznisa i jačanje kapaciteta postojećih privrednih subjekata za inovacije, modernizaciju i pristup domaćim i međunarodnim izvorima finansiranja.				
	Aktivnosti mjere				
	- Uspostava info centra za poduzetnike u okviru Općinske uprave Čelić - Uspostava elektronskog obrtnog registra - Realizacija programa refundacije troškova za osnivanje obrta i privrednog društva - Realizacija programa unapređenja konkurentnosti i inovativnosti postojećih privrednih subjekata - Analiza administrativnih i drugih taksi na nivou Općine, kreiranje prijedloga i inicijativa za smanjenje parafiskalnih nameta za poslovanje na području općine Čelić - Realizacija programa podrške osnivanju novih poslovnih subjekata na području Općine - Jačanja kapaciteta privrednih subjekata sa područja Čelića za povlačenje sredstava iz EU i drugih međunarodnih programa podrške razvoju privrede - Realizacija programa podrške i jačanje kapaciteta lokalnih poduzetnika za apliciranje za poticaje za modernizaciju opreme i certifikaciju proizvodnje - Osmisliti i realizirati program prekvalifikacija i podrške samozapošljavanju žena i mladih u deficitarnim zanimanjima (usluge, turizam, zdravstvo, poljoprivredna prerada) - Podrška učešću privrednih subjekata sa područja Čelića na domaćim i međunarodnim sajmovima				
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Uspostavljen info centar za poduzetnike	NE	DA	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	
	• Broj podnesenih inicijativa za unapređenje poslovnog okruženja	0	1 godišnje	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i	

					razvoj
	Broj obuka za jačanje kapaciteta privrednih subjekata na području Čelića	0	2 godišnje		Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere ogleda se u stvaranju efikasnog, transparentnog i poticajnog poslovnog ambijenta koji potiče osnivanje novih i jačanje konkurentnosti postojećih privrednih subjekata te time doprinosi rastu poduzetničke aktivnosti, povećanju investicija, otvaranju novih radnih mjesta i jačanju ekonomske otpornosti općine Čelić.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	2.000.000	2.000.000	0	0	0
Period implementacije mjere	2026.-2034.				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj				
Nosioci mjere	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj				
Ciljne grupe	Postojeća preduzeća i obrtnici na području općine Čelić				

Veza sa strateškim ciljem	1. Konkurentan i održiv privredni razvoj
Prioritet	1.2. Razvijeno poduzetništvo i poticajno poslovno okruženje
Naziv mjere	1.2.3. Unapređenje poslovnog i investicionog okruženja kroz aktivno uključivanje dijaspor
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere
	Cilj mjere je unapređenje investicionog potencijala općine kroz jačanje kapaciteta i povezivanja privrednih subjekata i sa predstavnicima dijaspor, promotivne aspekte ali i kreiranje prilika i sistema za investiranje od strane dijaspor na području Čelića.
	Aktivnosti mjere
	- Kreiranje baze dijaspor i sistema redovne komunikacije sa dijasporom - Realizacija manifestacije Dani dijaspor - Poticanje većeg učešća dijaspor na privredno-sajamskoj manifestaciji uz uključivanje dijaspor kroz B2B susrete i druge oblike umrežavanja - Kreiranje kataloga potencijalnih investicionih projekata na području Čelića - Uspostava platforme za povezivanje i saradnju dijaspor i potencijalnih i postojećih privrednih subjekata sa područja Čelića - Izrada digitaliziranog i štampanog seta promotivnog materijala i investicionog vodiča općine - Realizacija programa "Investiraj u svoj kraj" – informacije, grantovi i sufinansiranje lokalnih projekata dijaspor - Uspostava programa saradnje i redovne komunikacije sa privrednim sektorom u svrhu procjene potreba za tržište rada i osiguranja praktične

	nastave za učenike				
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	Uspostavljena funkcionalna baza dijaspora i sistema redovne komunikacije sa dijasporom Čelića	Ne	Da	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja/ Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	
	Broj aktivnosti na privredno-sajamskoj manifestaciji uz učešće dijaspora	21	30	Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova	
	Broj privrednih subjekata sa stranim ulaganjem na području Čelića	1	5	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere ogleda se u jačanju ekonomskih veza između dijaspora i Općine Čelić kroz stvaranje poticajnog okruženja za investicije, transfer znanja i poslovno umrežavanje. Ove aktivnosti doprinose diverzifikaciji privrede, povećanju konkurentnosti lokalnih preduzeća i dugoročnom ekonomskom rastu Čelića zasnovanom na međunarodnom poslovnom povezivanju i snažnijem investicionom potencijalu.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	2.100.000	2.000.000	0	50.000	50.000 (individualni donatori)
Period implementacije mjere	2026.-2034.				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova				
Nosioci mjere	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja, Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova, Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj				

Ciljne grupe	Predstavnici dijaspore, lokalni poduzetnici i stanovništvo
--------------	--

Veza sa strateškim ciljem		1. Konkurentan i održiv privredni razvoj			
Prioritet	1.3. Konkurentan turizam				
Naziv mjere	1.3.1. Unapređenje i razvoj turističke infrastrukture				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Cilj mjere je stvoriti osnovne infrastrukturne, planske i promotivne pretpostavke za razvoj održivog turizma na području općine Čelić kroz valorizaciju prirodnih resursa, uređenje i opremanje ključnih lokaliteta, uspostavu turističkih zona i eko-ruta, te poticanje ulaganja u smještajne i kulturno-rekreativne sadržaje.				
	Aktivnosti mjere				
	- Izrada Master plana razvoja turizma općine Čelić 2027–2034 s fokusom na prirodne resurse, rekreaciju i agroturizam; - Inventarizacija i kartiranje turističkih potencijala - Definisanje turističkih zona i investicijskih lokacija - Uređenje i opremanje ključnih turističkih lokacija (Humci, Begova voda, Šibošnica (klupe, sjenice, rasvjeta, sanitarije, parkirališta) - Uspostava pješačko–biciklističkih staza i “eko-rute” koja povezuje turističke lokalitete i plantaže Jagoda - Postavljanje i održavanje turističke i informativne signalizacije kroz općinu - Uvođenje podsticaja i grantova za adaptaciju i izgradnju smještajnih kapaciteta (pansioni, seoska domaćinstva, mini kampovi); - Sufinansiranje rekonstrukcije i uređenja objekata kulturno-historijskog nasljeđa - Postavljanje besplatnog Wi-Fi signala i “smart” info tabli na turističkim lokacijama; - Unapređenje web stranice Visit Majevice i mobilne aplikacije s mapom atrakcija, lokalnim ponudama i kontaktima; - Promocija eko-certifikata i održivih standarda u turističkim objektima.				
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Broj postavljenih znakova turističke signalizacije	1	6	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	
	• Broj uređenih i obilježenih pješačkih i biciklističkih staza na području općine	2/0	5/5	Služba za računovodstvene poslove, trezora,	

					privredu i razvoj
	Broj rekonstruisanih i uređenih objekata kulturno-historijskog naslijeđe	1	5		Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja,
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat ogleda se u stvaranju prepoznatljive turističke destinacije Čelić koja generira dodatne prihode, povećava broj posjetilaca i potiče razvoj pratećih djelatnosti. Ove aktivnosti doprinose povećanju vidljivosti općine, jačanju lokalnog identiteta i dugoročno unapređuju kvalitet života stanovnika.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	3.450.000	1.200.000	0	250.000	1.500.000 Federalno ministarstvo okoliša i turizma Federalno ministarstvo kulture i sporta Ministarstvo trgovine, saobraćaja i turizma TK Zavod za očuvanje kulturno-historijskog naslijeđa TK 500.000
Period implementacije mjere	2026.-2034.				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja, Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova				
Nosioci mjere	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja, Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova,				
Ciljne grupe	Stanovnici općine, turisti, lokalna udruženja				

Veza sa strateškim ciljem	1. ODRŽIVI EKONOMSKI RAZVOJ
Prioritet	1.3. Konkurentan i održiv privredni razvoj
Naziv mjere	1.3.2. Jačanje turističkih kapaciteta i promocija lokalnog turizma
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere Cilj mjere je uspostaviti funkcionalan i organiziran sistem razvoja turizma Općine Čelić kroz jačanje institucionalnih kapaciteta, unapređenje

	<i>destinacijskog menadžmenta i poticanje lokalnog stanovništva i privrednih subjekata na uključivanje u turističke aktivnosti.</i>			
	Aktivnosti mjere			
	- Podrška uspostavi Turističke organizacije općine Čelić - Podrška uspostavi i realizaciji aktivnosti Turističkog centra - Realizacija aktivnosti podizanja svijesti stanovništva ali i drugih aktera (planinari, obrtnici i dr.) o mogućnostima bavljenja turizmom i poduzetništvom i podrška domaćinstvima ruralnih područja općine za proširenje i stavljanje u funkciju smještajnih kapaciteta (postojeći objekti, višak stambenih prostora i sl.) u turističke svrhe - Realizacija tematskih događaja iz oblasti turizma – obuke, okrugli stolovi, seminari, tematski sastanci poslovnih subjekata, turističkih radnika, udruženja i drugih aktera u oblasti turizma. - Obuka i jačanje kapaciteta u cilju podizanja znanja i vještina turističkih radnika na području općine, posebno o destinacijskom menadžmentu, projektnom menadžmentu, razvoju turističkog proizvoda i dr. - Izrada digitalnih i štampanih promotivnih materijala turizma općine - Realizacija promotivnih kampanja i događaja - Povezivanje poljoprivrede i turizma kroz koncept agroturizma (posjete plantažama, degustacije, kućna radinost); - Kreiranje tematskih ruta: "Ruta jagode", "Staza sela i zanata". - Učešće na sajmovima i turističkim manifestacijama u TK, Brčko distriktu i regiji;			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Funkcionalna Turistička organizacija općine Čelić	Ne	Da	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
	• Razvijen autohtoni suvenir Čelića	Ne	Da	Služba za računovo-dstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
	• Broj digitalnih i štampanih promotivnih materijala turizma općine	1	5	Služba za računovo-dstvene poslove, trezora, privredu i razvoj
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<i>Razvojni efekat mjere ogleda se u stvaranju prepoznatljive turističke destinacije Čelić, zasnovane na lokalnim resursima, agroturizmu i autentičnim proizvodima. Uspostavom Turističke organizacije i Turističkog centra, jačanjem znanja turističkih radnika i uključivanjem lokalnog stanovništva u razvoj smještaja i turističkih usluga, povećava se kvalitet i dostupnost turističke ponude te time i doprinos cjelokupnom razvoju.</i>			
Ključni strateški projekat	Rekonstruk	Očekivani izlazni rezultat		

	cija Turističkog centra Brnjik	Do 2028. godine funkcionalan turistički centar sa prostornim, smještajnim kapacitetima i promotivnim aspektima turizma Čelića			
		Očekivani krajnji rezultat			
		Do kraja 2034. godine broj korisnika Centra iznosi 2.000 na godišnjem nivou			
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	2.000.000	1.300.000	0	200.000	500.000 Vlada FBiH Vlada TK
Period implementacije mjere	2026.-2034.				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja, Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova,				
Nosioci mjere	Služba za računovodstvene poslove, trezora, privredu i razvoj Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja, Stručna služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova,				
Ciljne grupe	Turistički radnici, turisti, lokalna udruženja, poduzetnici, vlasnici domaćinstava, stanovnici i dr.				

Veza sa strateškim ciljem	2. Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane
Prioritet	2.1. Kvalitetne javne usluge i društvena infrastruktura
Naziv mjere	2.1.1. Jačanje obrazovne infrastrukture i inkluzije
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere
	Unaprijediti kvalitet, dostupnost i inkluzivnost obrazovnih usluga na području općine Čelić te osiguranje jednakih mogućnosti za svu djecu i mlade, uključujući djecu iz socijalno osjetljivih grupa i djecu s teškoćama u razvoju.
	Aktivnosti mjere
	- Sufinansiranje programa rekonstrukcije i opremanja predškolske ustanove, centralnih osnovnih i područnih škola savremenim učilima, IT opremom i didaktičkim sredstvima, sa posebnim fokusom na digitalizaciju nastavnog procesa - Podrška projektima unapređenja energetske efikasnosti obrazovnih objekata, posebno područnih škola (toplotna izolacija, stolarija, rasvjeta, grijanje). - Poticanje socijalne uključenosti djece s teškoćama u razvoju kroz jačanje inkluzivnih usluga, angažman asistenata u nastavi i obuke nastavnika za rad u inkluzivnom okruženju - Subvencioniranje korištenja usluga predškolskih ustanova za djecu iz socijalno osjetljivih porodica te povećanje dostupnosti ranog i predškolskog odgoja - Proširenje kapaciteta JU Predškolski odgoj i obrazovanje Čelić - Podrška programima formalnog i neformalnog obrazovanja, stručnog

	usavršavanja i pedagoškog razvoja nastavnog i stručnog osoblja u oblasti digitalnih kompetencija, STEM-a i inkluzivnih metoda rada. - Nagrađivanje, uvođenje stipendiranja učenika srednjih škola i nastavak stipendiranja studenata sa područja općine Čelić, sa posebnim fokusom na talentirane učenike, deficitarna zanimanja i socijalno osjetljive kategorije. - Podrška razvoju mobilnih stručnih timova za podršku predškolskoj ustanovi i školama u inkluziji djece i savremene inkluzivne pedagogije - Podrška realizaciji programa edukacija nastavnika i roditelja o inkluzivnom razvoju djeteta - Podrška nabavci asistivne tehnologije - Uspostaviti programe stručnog osposobljavanja i prekvalifikacija u saradnji sa privrednim sektorom, MSS Čelić i Biroom za zapošljavanje Čelić - Razviti programe saradnje sa univerzitetima u Tuzli i Brčkom - Subvencije za prevoz učenika			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Iznos sredstava uložених u podršku obrazovanju iz Budžeta Općine Čelić na godišnjem nivou	422.000 KM	1.000.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
	• Broj mobilnih stručnih timova za podršku predškolskoj ustanovi i školama u inkluziji djece i savremene inkluzivne pedagogije	0	1	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
	• Broj osnovnih škola koje su unaprijedile EE	2	3	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
	• Broj učeničkih/studentskih stipendija iz Budžeta Općine Čelić	0/20	10/30	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Implementacijom mjere će se doprinijeti prostorno-materijalnom i sadržajnom unapređenju obrazovnog procesa te potaknuti uključivanje učenika u obrazovni proces što će doprinijeti razvoju obrazovanja i stepena obrazovanosti i stručnosti stanovnika grada.			

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	2.950.000	1.500.000	/	500.000	200.000 Ministarstvo privrede TK Ministarstvo obrazovanja i nauke TK 750.000
Period implementacije mjere	2026.-2034. godina				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja				
Nosioci mjere	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja, JU za predškolski odgoj i obrazovanje „Čelić“, Osnovna škola Vražići, Osnovna škola Humci, Osnovna škola Čelić, MSS Čelić				
Ciljne grupe	Obrazovne ustanove, nastavni i pedagoški kadar, roditelji djece predškolske dobi, osnovne i srednje škole, studenti				

Veza sa strateškim ciljem	2. Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane
Prioritet	2.1. Kvalitetne javne usluge i društvena infrastruktura
Naziv mjere	2.1.2. Dostupno zdravstvo i socijalna i boračka zaštita
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere <i>Cilj mjere je osigurati dostupne, pravovremene i kvalitetne zdravstvene i socijalne usluge za sve građane na području općine Čelić kroz jačanje sistema socijalne zaštite, unaprjeđenje zdravstvene infrastrukture, razvoj integrisanih programa podrške ranjivim grupama i redovnu podršku boračkoj populaciji.</i> Aktivnosti mjere - Realizacija programa jednokratnih novčanih podrški socijalno ugroženim stanovnicima - Realizacija programa jednokratnih novčanih podrški porodiljama - Poticati snažniju koordinaciju sa Biroom za zapošljavanje, obrazovnim i zdravstvenim institucijama te nevladinim organizacijama, kako bi se razvili integrisani programi podrške ranjivim grupama, s naglaskom na zapošljavanje, socijalnu inkluziju i preventivni rad - Podrška dodatnom infrastrukturnom IT opremanju, digitalizaciji usluga i dostupnosti e-servisa Centra za socijalni rad Čelić - Proširiti programe socijalne i psihosocijalne podrške ranjivim grupama na području Čelića i kroz jačanja kapaciteta Centra za mentalno zdravlje - Uspostaviti saradnju sa nevladinim organizacijama i međunarodnim donatorima i drugim akterima u svrhu uspostave dnevnih centara i programa pomoći u kući za starije osobe i osobe s invaliditetom - Podrška boračkoj populaciji i boračkim organizacijama sa područja Čelića - Realizacija programa podrške energetske siromašnim domaćinstvima - Podrška materijalno-tehničkom opremanju primarne i sekundarne zdravstvene zaštite u okviru Doma zdravlja Čelić i područnih ambulanti - Podrška jačanju kapaciteta zdravstvenih radnika

	- Provedba aktivnosti na promociji zdravstvene zaštite koja uključuje vakcinaciju, promociju higijenskih mjera, educiranje o pravilnom ponašanju i osiguravanje brze reakcije u slučaju epidemija - Jačanje kapaciteta savjetovališta u okviru DZ Čelić i podrška sprovedbi aktivnosti na podizanju svijesti o bolestima, ovisnosti te prevenciji istih. - Poticanje učešća učenika osnovnih i srednjih škola na edukativnim radionicama o prevencijama bolesti i unapređenju cjelokupnog zdravlja				
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Broj ranjivih lica na području općine Čelić (djeca/odrasli)	45/559	30/400	JU Centar za socijalni rad Čelić	
	• Vrijednost podrške boračkoj populaciji iz Budžeta Općine Čelić	40.000 KM	80.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	
	• Vrijednost materijalno-tehničkog opremanja primarne i sekundarne zdravstvene zaštite u okviru Doma zdravlja Čelić i područnih ambulanti iz Budžeta Općine Čelić	30.000 KM	100.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Implementacijom mjere će se doprinijeti kvalitetnijoj socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti stanovnika općine, unapređenju položaja ranjivih grupa i osoba treće životne dobi na području Čelića te doprinijeti zadržavanju stanovništva na području grada.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	23.150.000	2.500.000	0	0	650.000 KM Ministarstvo za rad, socijlanu politiku i povratak i Federalno ministarstvo rada I socijalne politike 20.000.000 KM KM Ministarstvo za boračka pitanja TK I Federalno ministarstvo boraca I invalida odbrambeno-oslobodičakog/ domovinskog rata

Period implementacije mjere	2026.-2034. godina
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
Nosioci mjere	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja JU Centar za socijalni rad Čelić JU Dom zdravlja Čelić
Ciljne grupe	Socijalno ugrožene kategorije stanovništva, višečlane porodice, osobe treće životne dobi, osobe sa invaliditetom, ranjive grupe, boračka populacija

Veza sa strateškim ciljem	Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane
Prioritet	2.1. Kvalitetne javne usluge i društvena infrastruktura
Naziv mjere	2.1.3. Unapređenje sportske i kulturne infrastrukture te podrške mladima
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere
	<i>Cilj mjere je unaprijediti infrastrukturu i sadržaje u oblasti sporta, kulture, slobodnog vremena i omladinskih programa, kako bi se poboljšao kvalitet života građana i stvorili uslovi koji podstiču ostanak i aktivno učešće mladih na području općine.</i>
	Aktivnosti mjere
	- Podrška materijalno-tehničkom opremanju JU Gradska biblioteka Čelić - Podrška modernizaciji i digitalizaciji bibliotečkih procesa, širenju knjižnog fonda i obogaćenju savremenim izdanjima - Podrška razvoju programa čitalačke pismenosti i kulturno-obrazovnih radionice za djecu i mlade - Realizacija programa besplatne članarine u gradskoj biblioteci - Podrška organizacija kulturnih i sportskih događaja i manifestacija na području općine (Smotra folklor – Ljepota različitosti, Zimska liga u futsalu i dr.) - Sufinansiranje programa i projekata sportskih organizacija u oblasti sporta, tjelesne kulture i sportskih manifestacija, sportskih klubova i uspješnih sportista - Sufinansiranje programa i projekata udruženja iz oblasti kulture i kulturno-historijskog naslijeđa - Realizacija aktivnosti na promociji sporta i motivisanju stanovništva da se aktivno uključe u rad sportskih klubova - Realizacija aktivnosti na prenamjeni Sportske dvorane - Uspostava Zavičajnog muzeja - Nastavak uređenja Stadiona „Mehmedalija Muratović – Čopak“ uključujući tribine, svlačionice i prateću infrastrukturu i ostalih stadiona na području općine - Podrška ponovnom aktiviranju Sportskog saveza Čelić - Izgradnja sportskih poligona i rekreativnih zona za djecu, mlade sportsite i sl. u MZ - Podrška udruženjima za pitanja mladih - Realizacija aktivnosti na unapređenju programa zapošljavanja i samozapošljavanja mladih - Realizacija programa podrške medijskim kućama s fokusom na izradu promotivnih priča o uspješnim mladim ljudima sa područja Čelića i drugih pozitivnih priča - Jačanja prostornih kapaciteta MZ za kvalitetno provođenje vremena mladih i cjelokupnog stanovništva

	- Poticati aktiviranje i funkcionisanje Vijeća mladih Čelić - Podrška uspostavi Omladinskog centra Čelić				
Ključni strateški projekat	Uspostava Omladinskog centra Čelić	Očekivani izlazni rezultat			
		Do 2030. godine funkcionalan Omladinski centar Čelić			
		Očekivani krajnji rezultat			
		Do kraja 2030. godine Omladinski centar sprovodi programe usmjerene na zapošljavanje, obrazovanje, društvenu participaciju i zdrav stil života mladih			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Broj aktivnih članova JU „Gradska biblioteka“ Čelić	36	100	JU „Gradska biblioteka“ Čelić	
	• Vrijednost realiziranih sredstava podrške sportskim organizacijama iz Budžeta Općine Čelić na godišnjem nivou	47.000 KM	100.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	
	• Vrijednost realiziranih sredstava podrške udruženjima iz oblasti kulture i kulturno-historijskog nasljeđa iz Budžeta Općine Čelić na godišnjem nivou	15.000 KM	30.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	
	• Funkcionalno Vijeće mladih Čelić	Ne	Da	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Implementacijom mjere će se doprinijeti boljem kvalitetu infrastrukture i sadržaja u oblasti sporta, kulture i slobodnog vremena te podrške mladima na području općine Čelić, što će doprinijeti većoj informisanosti građana te kulturnom i društvenom razvoju.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)

finansiranja	6.900.000	4.300.000	/	500.000	2.400.000 Vlada TK i Vlada FBiH
Period implementacije mjere	2026.-2034. godina				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja				
Nosioci mjere	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja JU „Gradska biblioteka Čelić“ Vijeće mladih općine Čelić				
Ciljne grupe	Stanovnici općine, sportska udruženja, udruženja iz oblasti kulture, mladi				

Veza sa strateškim ciljem		Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane		
Prioritet	2.1. Kvalitetne javne usluge i društvena infrastruktura			
Naziv mjere	2.1.4. Efikasna javna uprava i javne usluge			
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere			
	Cilj mjere je povećati efikasnost, transparentnost i kvalitet rada Općinske uprave Čelić kroz digitalizaciju javnih usluga, jačanje profesionalnih kapaciteta službenika, unapređenje upravljanja imovinom, modernizaciju administrativnih procesa i jačanje mehanizama kontrole i praćenja učinka, kako bi građani i privreda imali brže, pouzdanije i dostupnije administrativne servise.			
	Aktivnosti mjere			
	- Analiza potreba za obukama službenika Općinske uprave Čelić - Ažuriranje softvera i obuka zaposlenih za rad na softveru za upravljanje dokumentima Općinske uprave - Materijalno-tehničko opremanje Općinske uprave Čelić - Realizacija obuka za namještenike, državne službenike i rukovodeće državne službenike u skladu sa procijenjenim potrebama - Realizacija obuka o upravljanju razvojem i izradi projektnih prijedloga službenika Općinske uprave Čelić - Edukacija i motivisanje stanovništva da koriste e-usluge javne uprave - Jačanje kapaciteta inspekcija za efikasnije obavljanje rada - Izrada i usvajanje regulacionih planova i integracija principa zelene infrastrukture u prostorno planiranje - Izrada digitalnog arhiva - Izrada adresnog registra - Rješavanje imovinsko- pravnih odnosa imovine u vlasništvu Općinske uprave Čelić - Rekonstrukcija poslovnih i stambenih prostora u vlasništvu Općine - Jačanje kapaciteta internih revizora u svrhu efikasnije revizije procesa - Razvoj internih mehanizama praćenja, kontrole i evaluacije učinka rada Općinske uprave - Izgradnja lifta za potrebe pristupa OSI u zgradi Općinske uprave Čelić			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Vrijednost budžetskih sredstava za obuke zaposlenika Općinske	6.000 KM	15.000 KM	Stručna služba Općinskog

	uprave Čelić				vijeća, Općinskog načelnika i zajedničkih poslova
	Broj regulacionih planova	0	3		Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove
	Osiguran pristup OSI svim dijelovima zgrade Općinske uprave	Ne	Da		Stručna služba Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i zajedničkih poslova
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere ogleda se u stvaranju moderne, odgovorne i funkcionalne lokalne uprave koja pruža kvalitetnije, transparentnije i digitalno dostupne usluge, što doprinosi većem povjerenju građana, boljem poslovnom okruženju, bržem rješavanju upravnih postupaka i efikasnijem korištenju javnih resursa, te time jača ukupni institucionalni kapacitet i razvojni potencijal Općine Čelić.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	1.300.000	500.000		300.000	500.000 Vlada TK i Vlada FBiH
Period implementacije mjere	2026.-2034. godina				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Stručna služba Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i zajedničkih poslova Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove				
Nosioci mjere	Stručna služba Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i zajedničkih poslova Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove				
Ciljne grupe	Službenici općinske uprave i javnih institucija, stanovnici općine				

Veza sa strateškim ciljem	Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane
Prioritet	2.2. Jačanje otpornosti zajednice i osnaživanje civilnog sektora

Naziv mjere	2.2.1. Jačanje sigurnosti i zaštite stanovništva			
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere			
	<i>Cilj mjere je smanjiti rizik od opasnosti od poplava i drugih prirodnih nesreća u svrhu unapređenja sigurnosti i zaštite stanovništva.</i>			
	Aktivnosti mjere			
	- Osigurati dosljednu primjenu propisa iz oblasti prostornog planiranja, građenja i upravljanja komunalnim otpadom, uz pojačan inspekcijski nadzor nad bespravnom gradnjom i odlaganjem otpada koje može dovesti do začepljenja vodotokova - Uređenja korita kako bi se proaktivno djelovalo na zaštitu od potencijalnih poplava - Razviti, redovno ažurirati i provoditi planove zaštite i spašavanja, uključujući organizacione mjere, protokole za brzu intervenciju i sistem normalizacije života nakon poplavnih događaja - Uspostaviti Profesionalnu vatrogasnu jedinicu - Razviti mehanizme za naknadu štete od prirodnih nepogoda, posebno u poljoprivredi, voćarstvu i na stambenim objektima, te osigurati saradnju s kantonalnim i federalnim institucijama kada lokalni resursi nisu dovoljni - Unaprijediti kapacitete za upravljanje klizištima kroz dosljednu primjenu propisa o gradnji, sanaciju klizišta, brzo uklanjanje odrona, raščišćavanje saobraćajnica i organizaciju evakuacije ugroženog stanovništva. - Planirati i osigurati alternativni smještaj za domaćinstva pogođena klizištima ili drugim katastrofama, uz razvoj protokola za hitnu relokaciju. - Uspostava novih i unapređenje postojećih protivpožarnih puteva - Promicanje svijesti o rizicima od prirodnih nepogoda - Razvoj i primjena preventivnih mjera zaštite od požara - Edukacija građana o sigurnom postupanju s vatrom te osposobljavanje vatrogasne jedinice - Organiziranje stručnih radionica sa subjektima od važnosti za zaštitu i spašavanje, njihovo uvezivanje i jačanje saradnje - Provedba vježbi civilne zaštite - Ekipiranje i opremanje struktura civilne zaštite - Sanacija klizišta - Uspostava video nadzora općine - Realizacija aktivnosti na unapređenju sigurnosti građana u saradnji sa MUPom Tuzlanskog kantona			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije
	• Funkcionalno PVJ	Ne	Da	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
	• Nivo opremljenosti struktura zaštite i spašavanja na području općine Čelić	50%	90%	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave

					<i>i boračkih pitanja</i>
	Broj kamera u okviru video nadzora općine	1	5		Stručna Služba Općinskog vijeća, općinskog načelnika i zajedničkih poslova
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere ogleda se u povećanju otpornosti i sigurnosti lokalne zajednice kroz smanjenje rizika od poplava, požara, klizišta i drugih prirodnih nepogoda, unapređenje upravljanja prostorom i komunalnim sistemima, te jačanje kapaciteta za brzu reakciju i oporavak u kriznim situacijama. Ova mjera doprinosi zaštiti života i imovine stanovništva, očuvanju poljoprivrednih i šumskih resursa, stabilnosti infrastrukture i kontinuitetu javnih usluga, čime se dugoročno jača kvalitet života, sigurnost i održivi razvoj Općine Čelić.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	4.000.000	2.500.000	/	500.000	1.000.000 KUCZ TK FUCZ FBIH
Period implementacije mjere	2026.-2034. godina				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja				
Nosioci mjere	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora i privredu				
Ciljne grupe	Stanovnici općine, vatrogasna jedinica, privredni subjekti				

Veza sa strateškim ciljem	Zajednica kvalitetnih javnih usluga i jednakih mogućnosti za građane
Prioritet	2.2. Jačanje otpornosti zajednice i osnaživanje civilnog sektora
Naziv mjere	2.2.2. Unapređenje kapaciteta i djelovanja civilnog sektora
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere
	- Cilj mjere je ojačati aktere civilnog sektora kako bi postali održiviji i sa osnaženim kapacitetima preduzeli aktivnije učešće u razvoju cjelokupne lokalne zajednice
	Aktivnosti mjere
	- Podrška programima i projektima udruženja i fondacija sa područja Općine Čelić - Organizacija i realizacija obuka za jačanje kapaciteta lokalnih nevladinih organizacija u oblastima projektnog menadžmenta, pisanja projektnih prijedloga, digitalnog marketinga, socijalnog poduzetništva, upravljanja organizacijom i drugim temama. - Jačanje saradnje između civilnog sektora, Općinske uprave Čelić i lokalnih privrednika, kroz zajedničke inicijative, javne pozive i konsultativne procese.

	- Podrška umrežavanju udruženja iz Čelića sa organizacijama iz drugih lokalnih zajednica u Tuzlanskom kantonu, BiH i inostranstva, radi razmjene iskustava, partnerstava i jačanja sposobnosti za zajedničke, kolaborativne projekte. - Podrška većoj uključenosti građana u procese donošenja odluka i razvojne politike općine, kroz javne rasprave, forume građana, konsultacije i uključivanje mladih u procese planiranja. - Jačanje kapaciteta mjesnih zajednica Općine Čelić, kroz edukacije, infrastrukturno opremanje, digitalizaciju procesa i uključivanje MZ u planiranje i realizaciju lokalnih razvojnih projekata.				
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Vrijednost dodijeljenih sredstava podrške udruženjima na području općine iz Općinskog budžeta (godišnje)	126.000 KM	200.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	
	• Vrijednost dodijeljenih sredstava podrške MZ području općine iz Općinskog budžeta (godišnje)	30.000 KM	100.000 KM	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	
	• Broj organiziranih obuka za predstavnike civilnog sektora u svrhu jačanja njihovih kapaciteta na godišnjem nivou	1	3	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere ogleda se u stvaranju aktivnije, inkluzivnije i povezanije zajednice i povećanju participacije građana, što doprinosi efikasnijoj realizaciji lokalnih projekata i stvaranju snažnog civilnog društva koje je važan partner u ukupnom razvoju općine Čelić.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	3.000.000	3.000.000	/	/	/
Period implementacije mjere	2026.-2034. godina				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja				
Nosioci mjere	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja				

Ciljne grupe	<i>Udruženja i fondacije, mjesne zajednice, stanovnici, predstavnici privatnog sektora</i>
---------------------	--

Veza sa strateškim ciljem		3. Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima			
Prioritet	3.1. Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture				
Naziv mjere	3.1.1. Rekonstrukcija i izgradnja saobraćajne infrastrukture				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Cilj mjere je unaprijediti sigurnost, funkcionalnost i povezanost cestovne infrastrukture na području općine kroz rekonstrukciju i izgradnju puteva i mostova, modernizaciju autobuske stanice i stajališta te unapređenje javnog prevoza u saradnji s prevoznicima, kako bi se osigurao kvalitetniji, sigurniji i pouzdaniji saobraćaj za sve građane.				
	Aktivnosti mjere				
	- Asfaltiranje nekategorisanih i kategorisanih cesta i ulica - Sanacija i rekonstrukcija lokalnih i regionalnih cesta i ulica - Izgradnja i rekonstrukcije mostova - Završetak izgradnje autobuske stanice - Uređenje postojećih autobuskih stajališta - Kontinuirana saradnja sa javnim prevoznicima u svrhu unapređenje kvaliteta javnog saobraćaja				
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• % sanirane cestovne infrastrukture na godišnjem nivou	10%	15%	Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora, privredu i razvoj	
	• Broj mostova na području općine	16	18	Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora, privredu i razvoj	
	• Funkcionalna glavna autobusna stanica	Ne	Da	Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora, privredu i razvoj	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere ogleda se u sigurnijoj, funkcionalnijoj i bolje povezanoj cestovnoj infrastrukturi, koja omogućava brže i pouzdanije kretanje stanovništva, bolju dostupnost javnih usluga i veću mobilnost građana. Sve ove				

	<i>aktivnosti zajedno podižu kvalitet života, podstiču lokalni ekonomski razvoj i jačaju integralnu povezanost općine Čelić.</i>				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	15.500.000	4.500.000	/	/	10.000.000 KM Direkcija cesta TK 500.000 KM Vlada TK Vlada FBiH 500.000 KM
Period implementacije mjere	2026.-2034.				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora, privredu i razvoj				
Nosioci mjere	Služba za finansije, računovodstvo, poslove trezora, privredu i razvoj				
Ciljne grupe	Stanovnici općine				

Veza sa strateškim ciljem	3. Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima
Prioritet	3.1. Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture
Naziv mjere	3.1.2. Modernizacija javne rasvjete i komunalne infrastrukture
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere <i>Cilj mjere je unaprijediti funkcionalnost, sigurnost i održivost komunalnih sistema kroz modernizaciju vodovodne mreže, javne rasvjete i drugih elemenata komunalne infrastrukture, digitalizaciju upravljanja te očuvanje i uređenje zelenih površina i javnih prostora, čime se poboljšava kvalitet života građana i stvaraju preduslovi za održiv razvoj općine.</i>
	Aktivnosti mjere - Sanacija postojeće vodovodne mreže - Izvođenje hidrogeoloških istraživanja i drugih pripremnih radnji za proširenje vodovodne mreže na području općine - Uvođenje novih količina vode u postojeći sistem vodosnabdijevanja - Uspostava DMA zone i aktivne detekcije curenja - Rekonstrukcija cjevovoda i uspostava novih rezervoara - Automatizacija dezinfekcije - Uređenje zona zaštite - Proširenje javne rasvjete - dalje širenje LED rasvjete i prelazak na „smart“ upravljanje te preventivno održavanje - Izrada katastra zelenih površina - Analiza mogućnosti ublažavanja efekata urbanog toplotnog ostrva putem zelene infrastrukture i konkretnih mjera izgradnje zelene infrastrukture na kritičnim lokacijama - Uređenje i proširenje parkovskih zona, sadnja drvoreda i lokalne kampanje ozelenjavanja.

	- Unapređenje sistema parkiranja i izgradnja novih parking prostora kroz proširenje kapaciteta i uvođenje digitalne naplate (parkomati/mobilna aplikacija) - Izrada registra flore i faune - Realizacija inicijative na proglašenju zaštićenih područja na području općine - Koordinacija sa nadležnim preduzećima za razvoj optičke mreže i proširenje 4G/5G mreže - Koordinacija sa nadležnim preduzećima za proširenje i rekonstrukciju NN mreže u svrhu potpune elektrifikacije i smanjenja tehničkih gubitaka - Izrada registra grobalja i uređenje pristupa, ograde i posuda - Osiguranja grobalja u svrhu zaštite kulturno-historijskih lokaliteta				
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	Dužina proširenja vodovodnog sistema na godišnjem nivou na tercijarnoj mreži	1 km godišnje	2 km godišnje	JKP Čistoća	
	• Vrijednost instalacije novih rasvjetnih tijela	48.000	60.000	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	
	• Izrađen registar flore i faune	NE	DA	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere ogleda se u stvaranju sigurnije, funkcionalnije i održivije komunalne infrastrukture koja poboljšava kvalitet života stanovnika općine Čelić.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	3.885.000	2.150.000	0	250.000	635.000 JKP Čistoća 550.000 Vlada TK 550.000 Vlada FBiH
Period implementacije mjere	2026.-2034.				

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	<i>Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove</i>
Nosioci mjere	<i>JKP Čistoća, Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove</i>
Ciljne grupe	<i>Stanovnici općine, privredni subjekti</i>

Veza sa strateškim ciljem	3. Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima
Prioritet	3.1. Razvoj komunalne i saobraćajne infrastrukture
Naziv mjere	3.1.3. Unapređenje sistema odvoza otpada i odvodnje otpadnih voda
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere Cilj mjere je unaprijediti kvalitet upravljanja otpadom, otpadnim vodama i komunalnim sistemima kroz sanaciju nesanitarnih odlagališta, uspostavu infrastrukturnih i tehnoloških rješenja za selekciju, reciklažu i tretman otpada, jačanje kapaciteta javnog komunalnog preduzeća i inspekcijskih službi te modernizaciju kanalizacije i fekalne mreže, čime se osigurava očuvanje okoliša, zaštita javnog zdravlja i stvaranje održivog i efikasnog komunalnog sistema na području općine. Aktivnosti mjere - Sanacija divljih deponija na području općine - Sanacija deponije „Cerik“ - Uspostava reciklažnog dvorišta - Razvoj selektivnog prikupljanja i odvoza otpada - Unapređenje kapaciteta i opremljenosti javnog komunalnog preduzeća (dodatno specijalno vozilo i posude, nabavka presa, vaga i kontejnerskog sistema za sortiranje i privremeno skladištenje otpada - Podrška funkcionisanju JKP Čistoća - Uspostava „zelenih otoka“ - Razmatranje mogućnosti i integracija sa drugim regionalnim deponijama - Jačanje svijesti stanovništva o potrebi adekvatnog odlaganja otpada - Uspostava sistema evidencija o produkciji i količinama posebnih kategorija otpada - Uspostava postrojenja za prikupljanje i uništavanje otpada animalnog porijekla - Uspostava GIS katastra komunalnih uređaja - Uspostava registra septičkih jama - Unapređenje inspekcijskog nadzora u oblasti komunalnih poslova - Edukacija uposlenika JKP „Čistoća“ o upravljanju otpadom i EU standardi, projektni menadžment, IT obuke, nove tehnologije i dr; - Izgradnja nove kanalizacijske mreže - Uspostava sistema i donošenje odluke o načinu upoja i odvajanja oborinskih voda od kanalizacionih - Sanacija nesanitarnih septičkih jama - Unapređenje sistema kontrole izgradnje, održavanja i pražnjenja septičkih jama - Uspostavljanje sistema monitoringa/nadgledanja pri izgradnji stambenih i poslovnih objekata koji bi osigurali gradnju septičkih jama u skladu sa sanitarno-higijenskim standardima - Proširenje obuhvata sistema za navodnjavanje i odvodnju

Ključni strateški projekat	Sanacija deponije komunalnog otpada „Cerik“ Čelić	Očekivani izlazni rezultat			
		Do 2032. godine sanirana deponija Cerik Čelić			
		Očekivani krajnji rezultat			
		Do kraja 2034. godine započet proces reciklaže na deponiji			
Ključni strateški projekat	Izgradnja centralnog kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV)	Očekivani izlazni rezultat			
		Do 2034. Godine funkcionalan centralni kolektor i pripadajući šahtovi te postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda			
		Očekivani krajnji rezultat			
		Do kraja 2034. godine osigurana 100% pokrivenost stanovništva sistemom odvodnje otpadnih voda			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Funkcionalno reciklažno dvorište	Ne	Da	JKP Čistoća	
	• Broj uspostavljenih zelenih otoka	0	1	JKP Čistoća	
	• Dužina novoizgrađene kanalizacione mreže na godišnjem nivou	100 m	2 km	JKP Čistoća	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere je uspostava ekološki sigurnog i efikasnog sistema upravljanja otpadom i otpadnim vodama, smanjenje zagađenja i rizika po zdravlje te podizanje kvaliteta komunalnih usluga.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	2.050.000	1.000.000	/	290.000	60.000 – JKP 700.000 Vlada FBiH Vlada TK, Fond za zaštitu okoliša Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove
Period implementacije mjere	2026.-2034.				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za urbanizam, stambeno-komunalna, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove				

Nosioci mjere	JKP Čistoća i Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske
Ciljne grupe	Stanovnici općine, JKP

Veza sa strateškim ciljem		3. Uravnotežen razvoj javne infrastrukture uz održivo upravljanje resursima		
Prioritet	3.2. Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje EE i klimatske otpornosti			
Naziv mjere	3.2.1. Energetska efikasnost i klimatska otpornost zajednice			
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere			
	Cilj mjere je doprinijeti zaštiti okoliša, postići smanjenje emisije stakleničkih plinova, smanjenje potrošnje električne energije i minimiziranje toplotnih gubitaka u objektima na području općine Čelić uz provedbu mjera energetske efikasnosti.			
	Aktivnosti mjere			
	- uspostava sistema za praćenje kvalitete zraka – postavljanje stacionarne stanice - rekonstrukcija javnih objekata u cilju unapređenja energetske efikasnosti - realizacija programa poticaja stanovništvu za sprovedbu mjera EE (solarni kolektori, toplotne pumpe, izolacija i sl.) - promocija i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije poput solarnih panela, - realizacija edukacija stanovništva o prednostima i mogućnostima korištenja obnovljivih izvora energije, kao i o načinima štednje energije i smanjenja emisija stakleničkih plinova. - promocija pasivne i niskoenergetske gradnje kao mehanizma za smanjenje potrošnje energije - poticanje uspostave agrosolara u ruralnim zonama - poticanje smanjenja korištenja čvrstih goriva i uvođenje ekološki prihvatljivih sistema grijanja - realizacija kampanja o smanjenju emisija iz vozila i promociji pješaćenja/biciklizma - organizacija „Dana planete Zemlje“ i lokalnih eko-akcija - uvođenje školskih eko-patrola i ekoloških sekcija - saradnja s mjesnim zajednicama i NVO na realizaciji akcija čišćenja i sadnje drveća - realizacija kampanja o energetske pismenosti i zelenom budžetu - kontinuirana edukacija relevantnih uposlenika JLS i pripadajućih javnih preduzeća o zakonskim obavezama u oblasti sistemskog upravljanja energijom - informisanje javnosti o neophodnosti ublažavanja klimatskih promjena i kontinuirana edukacija građana o praktičnim aspektima energetske efikasnosti - ugradnja fotonaponskih (PV) sistema na individualnim stambenim zgradama - nabavka električnih vozila u nadležnosti JLS - promocija održive mobilnosti i smanjenja upotrebe privatnih vozila - izgradnja punionice za električna vozila			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije

	Funkcionalna stacionarna stanica za mjerenje kvalitete zraka	Ne	Da	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove	
	Broj kampanja	1	5	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove	
	Broj električnih službenih vozila Općine	0	1	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi unapređenju zaštite okoliša, smanjenju zagađanja i cjelokupnoj udobnosti života na području Općine Čelić.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	3.700.000	2.000.000	/	500.000	1.200.0000 Vlada TK i Vlada FBiH
Period implementacije mjere	2026.-2034.				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove				
Nosioci mjere	Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspekcijske poslove, nevladine organizacije, osnovne i srednja škola i dr.				
Ciljne grupe	Stanovnici općine, vlasnici privatnih stambenih objekata i dr.				

Prioritet	3.2. Efikasna zaštita okoliša uz unapređenje EE i klimatske otpornosti				
Naziv mjere	3.2.2 Smanjenje energetskeg siromaštva				
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja**	Cilj mjere				
	Cilj mjere je ublažiti rizik energetskeg siromaštva te doprinijeti smanjenju energetskeg siromaštva na području općine				
	Aktivnosti mjere				
	- identifikacija i mapiranje energetske siromašne domaćinstava - uspostava sistema mjerenja i efektivnog ciljanja energetske siromašne domaćinstva - podrška energetske siromašne domaćinstvima - realizacija provjere i savjetodavne intervencije za energetske ranjiva domaćinstva - informisanje i savjetovanje u pripremi dokumentacije za prijavu na javne pozive za sufinansiranje energetske efikasnosti - realizacija kampanja „energetske pismenosti“ i „energetske efikasnosti“ - finansiranje i sufinansiranje organizacijama civilnog društva za projekte iz oblasti energetskeg siromaštva - unapređenje standarda energetske efikasnosti (grijanje, topla voda, el. energija) uz visoke stope sufinansiranja za energetske siromašna domaćinstva - sprovedba malog energetskeg paketa efikasnih tehnologija za energetske siromašna domaćinstva - podrška u zamjeni neefikasnih grijnih tijela za domaćinstva u riziku od energetskeg siromaštva - realizacija edukacije stanovništva i javne kampanje na temu energetskeg siromaštva i energetske efikasnosti				
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti *	Ciljne Vrijednosti **	Izvor verifikacije	
	• Uspostavljen sistem mjerenja i efektivnog ciljanja energetske siromašne domaćinstva	Ne	Da	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	
	• Broj realiziranih edukacija stanovništva na temu energetskeg siromaštva i energetske efikasnosti na godišnjem nivou	1	5	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi unapređenju zaštite okoliša, smanjenju zagađanja i cjelokupnoj udobnosti života na području općine.				
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Ukupno (KM)	Budžetska sredstva (KM)	Kreditna sredstva (KM)	Sredstva EU (KM)	Ostali izvori (KM)
	350.000	70.000	/	100.000	180.000

					Vlada TK Vlada FBiH
Period implementacije mjere	2026.-2029.				
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja				
Nosioci mjere	JU Centar za socijalni rad Čelić, Služba za računovodstvene, poslove trezora, privredu i razvoj				
Ciljne grupe	NVO, stanovnici općine				

Prilog 4 – Socioekonomska analiza

Socioekonomska analiza izrađena je u procesu izrade Strategije razvoja Općine Čelić za period 2026-2034. godina i sadrži detaljan prikaz socio-ekonomskih kretanja u posljednjih 5 godina.

Geografski položaj

Općina Čelić administrativno pripada Tuzlanskom kantonu i Federaciji Bosne i Hercegovine, i smještena je u sjeveroistočnom dijelu Bosne i Hercegovine, ekonomski pripada regiji Sjeveroistočna Bosna i Hercegovina. Zajedno sa još 12 gradova/općina čini Tuzlanski kanton.

Teritorija općine prostire se na području planinskog vijenca Trebovac – Majevice i njegovih podgorina, koje se pružaju u dinarskom pravcu sjeverozapad–jugoistok. Tokom geološke prošlosti, ovaj planinski vijenac doživio je značajne promjene i erozivna razaranja, pa danas često odstupa od pravilne linije planinskog grebena. Iznimku čini njegov središnji dio – Stolice, Nišan i Okresnica – koji zadržava izgled pravog grebena. Od tih najviših uzvišenja, greben se nastavlja preko razuđenih i nepravilnih brda prema dolini rijeke Bosne na sjeverozapadu, dok na jugoistoku završava prema dolini rijeke Drine. Prema Semberiji i Posavini spušta se postepeno i blago.

Sjeverna granica Majevice, koja prolazi dijelom teritorije od istoka prema zapadu, obilježena je nizom visova i kosa, među kojima se ističu Žunova (523 m), Papratnica, Vjeternik (705 m) i Oparkovica (717 m). Južno od ove linije nalazi se područje Majevice, gdje su smještena naselja Lukavica, Miladići, Humci, Brezje, Nahvioci, Šibošnica, Drijenča i Visori. Sjeverozapadno i sjeveroistočno od linije nalaze se podmajevačka naselja Velino Selo, Vražići, Brnjik, Ratkovići i Čelić.

Graniči se na istoku sa opštinom Lopare, na sjeveru sa Brčko distrikt BiH, na zapadu sa gradom Srebrenikom i na jugu sa gradom Tuzla. Administrativni, kulturni i privredni centar općine je Čelić, smješten na regionalnom putu Tuzla–Brčko, te na ušću rijeka Gnjica i Šibošnica.

Općina Čelić zauzima površinu od 136,8 km² i deveta je površinom lokalna zajednica Tuzlanskog kantona. Općina Čelić ima gustinu naseljenosti od 68,3 stanovnika po km², dok Tuzlanski kanton ima gustinu naseljenosti od 164 stanovnika po km² i spada u kategoriju gusto naseljenih lokacija. Površinu Čelića zauzima 17 naseljenih mjesta.

Slika 7. Geografski položaj općine Čelić u Tuzlanskom kantonu i Bosni i Hercegovini

Iako općina nema direktan izlaz na magistralne puteve ni na željezničku mrežu, njena geografska blizina tri ključna urbana centra – Tuzle, Bijeljine i Brčkog – daje joj važan tranzitni i razvojni značaj. Najznačajnije putne komunikacije su vezane za dvije regionalne ceste i reda R304 (uključuje R459 i L056004), i koja čini ključnu saobraćajnu arteriju koja povezuje općinu Čelić sa gradom Tuzla. Tuzla, kao administrativno sjedište kantona i univerzitetski, privredni i zdravstveni centar, predstavlja glavno gravitaciono područje. Ova cesta se dalje povezuje sa magistralnom cestom M112 (koja, također, nosi oznaku M14), omogućavajući pristup prema Doboju i Kalesiji, te tako povezuje Čelić s važnim regionalnim centrima i granicama entiteta.

Posebnu geostratešku vrijednost određuje joj blizina državne granice sa Republikom Srbijom (udaljenost oko 82 km), što stvara mogućnost za razvoj prekogranične saradnje u oblastima trgovine, poljoprivrede, turizma i infrastrukturnih projekata. Brčko distrikt, sa svojom specifičnom administrativnom strukturom i strateškim položajem na rijeci Savi, dodatno jača mogućnosti za trgovinu, logistiku i prekograničnu saradnju.

Sa druge strane, općina je udaljena oko 20 km od graničnih prelaza sa Republikom Hrvatskom (EU) te je u blizini transportnih koridora i riječne luke Brčko Distrikta BiH, što je svakako jedna od razvojnih prednosti ovog područja. Naime, druga značajna saobraćajnica, regionalna cesta I reda R303 (R458), povezuje općinu Čelić sa Distriktom Brčko i nastavlja prema granici sa Hrvatskom. Ova cesta omogućava pristup koridoru Vc, važnom prometnom pravcu koji povezuje regiju sa širim europskim mrežama.

Ovakav geoprometni položaj omogućava stanovništvu Čelića pristup obrazovanju, zdravstvu i tržištu rada u spomenutim centrima, dok lokalnoj privredi pruža oslonac za razvoj kroz razmjenu roba i usluga, poljoprivrednu i drvoprerađivačku proizvodnju te potencijalno jačanje turizma vezanog uz prirodne resurse i ruralni prostor. Istovremeno, prostorna udaljenost od glavnih saobraćajnica i ograničena infrastruktura predstavljaju izazov.

Stoga, Čelić se može okarakterisati kao periferno-tranzitna općina čiji se razvojni potencijali u velikoj mjeri oslanjaju na blizinu tri velika administrativna i ekonomska središta, što ga čini važnim dijelom regionalnih razvojnih tokova i prostorom s izraženim mogućnostima za jačanje integracije u šire kantonalne, međuentitetske ali i međunarodne procese.

Demografske karakteristike

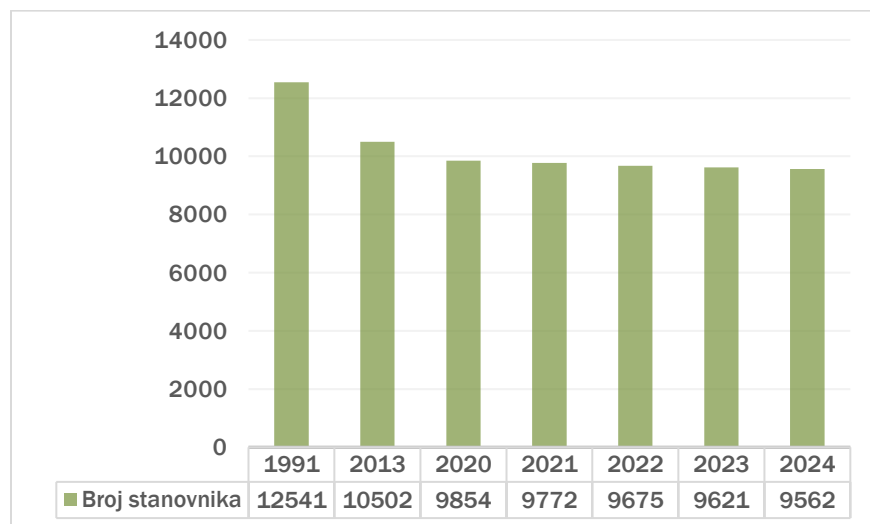
Područje općine čini 20 naseljenih mjesta, organizovanih unutar 11 mjesnih zajednica, a prema Popisu stanovništva iz 2013. godine, evidentiran je određen broj naseljenih mjesta bez stanovništva. Urbani centar općine je naseljeno mjesto Čelić. Područje Općine Čelić je organizovano unutar 11 mjesnih zajednica i to:

1. MZ Brnjik,
2. MZ Čelić,
3. MZ Drijenča,
4. MZ Donji Humci,
5. MZ Gornji Humci,
6. MZ Nahovići,
7. MZ Ratkovići,

8. MZ Sitari,
9. MZ Šibošnica,
10. MZ Velino selo i
11. MZ Vražići.

Prema podacima iz službenog popisa stanovništva iz 1991. godine, na području Čelića živjelo je 12.541 stanovnika te su ratna dejstva u periodu 1991.-1995. uticala na smanjenje broja stanovništva. Ovdje je potrebno napomenuti da je prije ratnih dejstava Opština Čelić bila u sastavu Opštine Lopare na popisu 1991. godine. Naime, 1991. godine donesena je Odluka o raspisivanju referenduma za izdvajanje iz Skupštine opštine Lopare i SAO Semberije i Majevice po mjesnim zajednicama Koraj, Čelić, Ratkovići, Brnjik, Vražići, Velino Selo, Sitari, Donji Humci, Gornji Humci, Nahvioci, Šibošnica i Drijenča te je po održanom referendumu Predsjedništvo R BiH 10. marta 1994. godine donijelo Uredbu sa zakonskom snagom o obrazovanju općine Čelić.

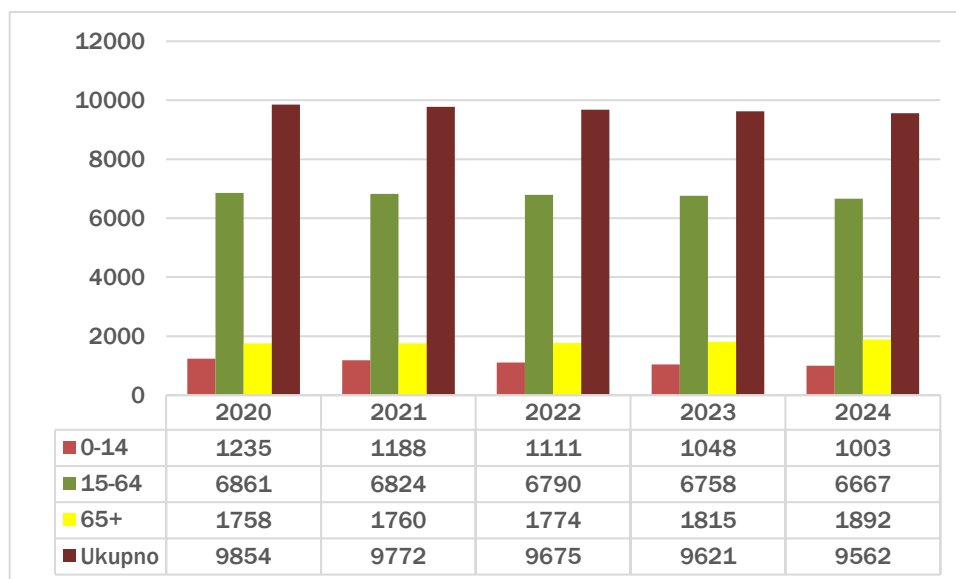
Prema posljednje dostupnim statističkim podacima, u 2024. godini na području općine Čelić živjelo je ukupno 9.562 stanovnika što je manje za 1% u odnosu na 2023. godinu odnosno za 9% u odnosu na 2013. godinu te 23,7% u odnosu na 1991. godinu, te općina Čelić bilježi kontinuiran pad broja stanovnika na godišnjem nivou (Slika 2.), baš kao i Tuzlanski kanton čijih 2,22% stanovništva živi na području Čelića u 2024. godini.

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Slika 8. Pregled broja stanovnika općine Čelić prema popisima iz 1991.- i 2013. godine te prema statističkim podacima u periodu 2020.-2024. godina

Značajan razvojni izazov Čelića u demografskom pogledu jeste i kontinuiran porast udjela starijeg stanovništva (65 godina i više) koji je u 2024. godini iznosio 19,8% a u 2020. godini 17,8%, uz kontinuirano smanjenje udjela mlađeg stanovništva koji u 2024. godini iznosi 10,5%, dok je u 2020. godini iznosio 12,5% (Slika 3.). Navedeno ukazuje na potrebu još snažnije sprovedbe pronatalitetne politike i strateških intervencija usmjerenih ka zadržavanju stanovništva. Slični trendovi zabilježeni su i na nivou Tuzlanskog kantona, pri čemu udio stanovnika starije dobi (65+) godina je približan onom na nivou Čelića i iznosi 18,9% od ukupne populacije, dok je udio osoba od 0 do 14 godina 10,9%.

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Slika 9. Struktura stanovništva općine u periodu 2020.-2024. godina

Čelić ima razvijenu dijasporu i osobe koje bi zasigurno se željele uključiti u razvoj lokalne zajednice, jer je uticaj dijasporu na razvoj svakako značajan. Prema posljednje dostupnim podacima Internog popisa stanovništva, koji je sproveden 2018. godine, procijenjeno je da približno 3.600 stanovnika općine Čelić boravi izvan granica Bosne i Hercegovine, uglavnom na privremenom radu u inostranstvu. Ovaj podatak ukazuje na značajan udio dijasporu u ukupnoj populaciji općine, što ima višestruke socioekonomske implikacije, kako na lokalnu zajednicu, tako i na šire procese migracija u zemlji.

Najveći broj iseljenika iz Čelića nastanjen je u ekonomski razvijenim državama, prije svega u Saveznoj Republici Njemačkoj, Švicarskoj Konfederaciji, Sjedinjenim Američkim Državama, Republici Sloveniji i Republici Austriji. Ove zemlje predstavljaju dominantna odredišta bosanskohercegovačkih migracija, što je u skladu sa širim regionalnim trendovima radne mobilnosti i ekonomskih migracija stanovništva.

Iako postoji niz negativnih efekata odlaska stanovništva od smanjenja radno aktivnog stanovništva i ubrzanog starenja populacije do slabljenja lokalne zajednice, smanjenje nataliteta i promjene u porodičnim strukturama svakako doznake iz inostranstva često predstavljaju ključni izvor prihoda za brojne porodice a pozitivne strane se ogledaju i u tome što istovremeno, iseljeništvu doprinosi razvoju kroz transfer znanja, iskustava i potencijalnih investicija, čime dijaspora ostaje važan resurs za budući društveno-ekonomski napredak općine.

Pandemija COVID-19, koja je obilježila 2020. i 2021. godinu, značajno je pogoršala demografske pokazatelje na području općine Čelić, posebno u pogledu mortaliteta i prirodnog priraštaja. U tim godinama stopa smrtnosti iznosila je 11,4, odnosno 11,5, dok je prirodni priraštaj bilježio negativne vrijednosti od -43 u 2020. i -61 u 2021. godini. Ovi podaci ukazuju na snažan utjecaj pandemije, koji se manifestovao kroz povećan broj smrtnih ishoda, posebno među starijom populacijom, uz istovremeno smanjen broj rođenih. Nakon stabilizacije zdravstvenog sistema i popuštanja posljedica pandemije, 2023. godine stopa mortaliteta je smanjena na 8,7, što ukazuje na određeni oporavak. Ipak, prirodni priraštaj ostaje izrazito negativan, iznoseći -50 u 2024. godini, dok je stopa nataliteta dodatno opala sa 5,2 u 2020. na 4,9 u 2024. godini. Sve navedeno dodatno naglašava prisutne demografske probleme – kontinuirani pad nataliteta, starenje stanovništva i iseljavanje mlađe populacije što stvara dodatni pritisak na održivost lokalne zajednice i njenih resursa.

Prema dostupnim statističkim podacima, na području općine Čelić se na godišnjem nivou u prosjeku sklapa oko 50 brakova, dok se istovremeno evidentira približno 4 razvoda. Ovi pokazatelji ukazuju na relativno stabilne bračne i porodične odnose u lokalnoj zajednici, budući da je broj razvoda višestruko manji u odnosu na broj sklopljenih brakova. Takav omjer može se tumačiti kao indikator očuvanja tradicionalnih vrijednosti i

društvene kohezije, iako je potrebno uzeti u obzir da migracije i smanjenje ukupnog broja stanovnika utiču na apsolutne vrijednosti ovih pokazatelja.

Prema saznanjima Razvojnog tima, na području općine u posljednjem periodu evidentan je povratak stanovništva iz inostranstva, kako starijih osoba koje se vraćaju radi trajnog boravka, tako i mlađih generacija koje sve češće prepoznaju lokalnu zajednicu kao prostor za život, rad i investiranje a posebno za pokretanje vlastitog biznisa.

Razvojni problemi i potrebe u području demografije sumirani su u narednoj tabeli.

Tabela 30. Razvojni problemi i potrebe u području demografije

Razvojni problemi	Razvojne potrebe	Podsektor
Negativan prirodni priraštaj Povećanje udjela starijeg stanovništva (65+) i smanjenje udjela mladog stanovništva (0-14)	- Nastaviti implementirati pronatalitetnu politiku uz redovna alociranja budžetskih sredstava za ovu svrhu. - Kreirati programe podrške natalitetu kroz povećanje kapaciteta vrtića i subvencije za predškolski odgoj i obrazovne djece.	Demografske karakteristike
Kontinuiran pad broja stanovnika Odlazak stanovništva u inostranstvo u potrazi za poslom i boljim okruženjem	- Osigurati poticajne programe i druge mjere kako bi se potaknulo zadržavanje stanovništva na području grada, s naglaskom na zapošljavanju, podršci u rješavanju stambenih pitanja i slično, posebno fokusirano na mlade	
Nedovoljno iskorišten potencijal dijaspora	- Kreirati bazu podataka dijaspora - Aktivno uključivanje dijaspora kroz strateške intervencije koje će dodatno jačati povezanost i povjerenje dijaspora za veće uključivanje u društveni život zajednice	

Pregled ključnih ekonomskih indikatora razvoja

Indeks razvijenosti

Prema razvijenoj i primjenjivanoj metodologiji Federalnog zavoda za programiranje „indeks razvijenosti“, predstavlja sveobuhvatni pokazatelj razvoja lokalne zajednice i u sebi sadrži indikatore poput prihoda od poreza na dohodak po stanovniku, stepena zaposlenosti, kretanja stanovništva, udjela starog stanovništva u ukupnom stanovništvu te stepena obrazovanja radne snage.

Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja iz 2024. godine, od ukupno 79 općina u Federaciji Bosne i Hercegovine, Čelić zauzima 75. mjesto po rangu razvijenosti te spada u grupu V (od 5 grupa razvijenosti) po razvijenosti lokalnih zajednica Federacije BiH sa još 13 gradova/općina Federacije BiH, te spada u grupu izuzetno nerazvijenih JLS Federacije BiH. Indeks razvijenosti općine Čelić u 2024. godini iznosio je 0,47 i Čelić je pao za jedno mjesto na ljestvici indeksa razvijenosti u odnosu na prethodne tri godine kada je zauzimao 74. mjesto.

Ukoliko se posmatra nivo Tuzlanskog kantona, Čelić je 11. prema indeksu razvijenosti u 2024. godini, od 13 lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona i ispod na ljestvici razvijenosti se nalaze Teočak i Sapna.

Vanjskotrgovinska razmjena

Saldo vanjskotrgovinske razmjene Čelića bilježi kontinuirane trendove rasta od 2020. do 2024. godine kada je zabilježen manji pad u odnosu na 2023. godinu. Naime, podaci o vanjskotrgovinskoj razmjeni na području Čelića ukazuju na kontinuirano povećanje vrijednosti izvoza sa područja Čelića od 2020. godine, pri čemu je iznos ostvarenog izvoza u 2024. godini (14.864.752 KM), tri puta veći u odnosu na 2020. godinu kada je iznosio 4.761.212 KM (Tabela 2.).

Tabela 2. Vanjsko-trgovinska razmjena Općine Čelić u periodu 2020.-2024. godina

	Uvoz	Izvoz	Pokrivenost uvoza izvozom %	Saldo trgovinske razmjene
2020.	6.469.608	4.761.212	73,59	-1.708.395
2021.	9.936.331	9.668.023	97,30	-268.308
2022.	10.164.612	13.952.354	137,26	3.787.742
2023.	10.794.299	14.592.540	135,19	3.798.241
2024.	12.113.650	14.864.752	122,71	2.751.102
TK (2024.)	2.826.974.030	2.219.938.858	78,53	-607.035.172
Udio Čelić u TK (2024.)	0,42%	0,67%	/	/
FBiH (2024.)	20.193.845.333	10.734.000.138	53,15	-9.459.845.195
Udio Čelić u FBiH (2024.)	0,05%	0,13%	/	/

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Međutim, istovremeno je kontinuirano rasla i vrijednost uvoza, sa 6.469.608 KM u 2020. godini na 12.113.650 KM u 2024. godini što je gotovo dvostruko povećanje u četiri godine. Navedena dinamika rezultirala je saldonom trgovinske razmjene od 2.751.102 KM i pokrivenošću uvoza izvozom od čak 122,71% u 2024. godini. Iako se 2024. suficit blago smanjio u odnosu na prethodne godine, i dalje predstavlja značajan pozitivan rezultat. Smanjenje se može tumačiti činjenicom da je rast uvoza (12,3% u odnosu na 2023.) bio dinamičniji od rasta izvoza (1,9%) te sveukupna navedena dinamika ukazujući na rastuću integraciju privrede Čelića u regionalne i međunarodne tokove, ali i na relativno veću konkurentnost lokalnih proizvoda na inostranom tržištu.

Preduzeća izvoznici sa područja Čelića u ukupnom izvozu Tuzlanskog kantona u 2024. godini ostvarili su udio od 0,67%, dok uvoz na području ove lokalne zajednice u ukupnom uvozu Tuzlanskog kantona u istoj godini iznosi 0,42%. Naime, Tuzlanski kanton je u 2024. godini ostvario negativan saldo od -607 miliona KM, uz pokrivenost uvoza izvozom od 78,5%. dok nasuprot tome, Čelić u istom periodu bilježi suficit i pokrivenost od 122,7%, što ga svrstava u rijetke lokalne zajednice sa pozitivnim trgovinskim bilansom te iako iako Čelić ekonomski nije dominantan u TK, on iznadprosječno doprinosi izvoznim performansama kantona.

Općina Čelić se izdvaja po izvozu ponajviše zahvaljujući kompanijama Senex d.o.o. (kupaćilski namještaj), Mrkaljević d.o.o. (PVC i ALU stolarija) i Tehnomarket-Pirić d.o.o. (namještaj i građevinski materijal), koje ostvaruju značajan dio prihoda na inostranim tržištima. Njihovi rezultati doprinose činjenici da Čelić bilježi suficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni, što ga čini pozitivnim izuzetkom u odnosu na kantonalni i federalni prosjek.

Naime, Federacija BiH je u 2024. godini zabilježila izrazito nepovoljnu strukturu razmjene: pokrivenost uvoza izvozom od svega 53,1% i deficit od gotovo -9,5 milijardi KM. Ukoliko se posmatra nivo Federacije BiH, ostvarena vrijednost izvoza sa područja Čelića u izvozu FBiH u 2024. godini iznosi 0,13%, a uvoza 0,05%. Uprkos malom obimu, Čelić se može prepoznati kao primjer lokalne ekonomije koja značajno nadmašuje federalni prosjek u pogledu strukture vanjskotrgovinske razmjene.

Struktura izvoza (namještaj, stolarija, građevinski materijal) ima potencijal za inovacije, ali lokalna privreda nema razvijenu bazu start-upova niti široku primjenu digitalnih tehnologija što je značajna razvojna implikacija u narednom periodu.

U kontekstu vaskotrgivinske razmjene, dodatno, neophodno je identifikovati i dodatno podržati one sektore privrede koji generiraju izvoznu vrijednost (poljoprivreda, prerađivačka industrija, specijalizirani proizvodi), kroz subvencije i pristup novim tržištima dok rast uvoza u 2024. ukazuje na potrebu za razvojem supstitucijskih proizvoda na lokalnom nivou i jačanja domaćih lanaca vrijednosti.

Poslovni subjekti

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, broj poslovnih subjekata na području Čelića u periodu 2020 – 2024. bilježi stabilan rast. Ukupan broj poslovnih subjekata povećan je sa 493 (2020.) na 598 (2024.) čineći rast od 21,3% u četiri godine (Tabela 3.)

Tabela 3. Kretanje broja poslovnih subjekata, pravnih lica i obrta na području Čelića u periodu 2020.-2024. godina

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Tuzlanski kanton (2024.)	Udio Čelić u TK (2024.)%
Pravna lica	175	174	182	184	175	10.314	1,67
Jedinice u sastavu pravnih lica	98	90	90	90	89	6.295	1.41
Fizička lica - obrtnici	220	238	264	293	334	9.698	3.34
Ukupno poslovnih subjekata	493	502	536	567	598	26.301	2.27

Izvor: Federalni zavod za statistiku

U 2024. godini na području Čelića poslovalo je ukupno 598 poslovnih subjekata, od čega 175 pravnih lica, 89 jedinica u sastavu pravnih lica i 334 obrta. Najdinamičniji rast bilježi se kod fizičkih lica – obrtnika, pri čemu je u 2020. godini zabilježeno 220 obrtnika te je taj broj veći za čak 52% u 2024. godini i iznosi 334.

Broj pravnih lica stagnira, sa blagim oscilacijama (175 u 2020. i isto toliko u 2024.), dok su jedinice u sastavu pravnih lica u blagom padu (sa 98 u 2020. godini na 89 u 2024. godini. Upravo, najviši rast i više od polovine ukupnih poslovnih subjekata čine **obrnici**, što ukazuje da su glavni nosilac rasta poslovnog sektora u Čeliću **obrnici i mali biznisi**, dok je sektor pravnih lica stabilan, bez značajnijeg povećanja.

Ukoliko se posmatra broj poslovnih subjekata na području Tuzlanskog kantona u 2024 godini Čelić je relativno mali učešćem u broju pravnih lica (1,67%) i jedinica u sastavu pravnih lica (1,41%), ali se izdvaja po nešto većem udjelu u broju obrtnika (3,34%).

Cjelokupno privredu Čelića u najvećoj mjeri čine poslovni subjekti u oblasti poljoprivrede, u kojoj se u posljednje četiri godine bilježi snažan rast broja poslovnih subjekata – sa 89 u 2020. godini na čak 220 u 2024. godini (Tabela 4.), ponajviše zahvaljujući rastu broja registrovanih poljoprivrednih obrta. Ovaj rast odražava značaj poljoprivrede kao glavnog oslonca lokalne ekonomije i pokazuje da se sve veći broj domaćinstava i pojedinaca formalizuje kroz obrte. Takav razvoj ukazuje na rastući potencijal za dalju valorizaciju poljoprivredne proizvodnje, ali i na potrebu za snažnijim ulaganjima u prerađu, brendiranje i plasman proizvoda na šira tržišta, kako bi se dodala vrijednost i osigurala dugoročna održivost.

Tabela 4. Pregled sektorske strukture poslovnih subjekata na području Čelića u periodu 2020.-2024. godina

Vrsta djelatnosti	Broj poslovnih subjekata				
	2020	2021	2022	2023	2024

Poljoprivreda, šumarstvo i robolov	89	104	127	141	220
Vađenje ruda i kamena	0	0	0	0	0
Prerađivačka industrija	43	45	46	48	38
Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija klimatizacija	1	1	1	3	3
Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1	1	1	1	1
Građevinarstvo	30	35	38	43	39
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	119	118	119	118	99
Prijevoz i skladištenje	13	12	12	15	13
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	34	33	34	35	18
Informacije i komunikacije	1	2	3	4	4
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	7	7	7	8	8
Poslovanje nekretninama	0	0	0	0	0
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	11	11	11	13	13
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	4	3	6	5	6
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	20	13	13	13	13
Obrazovanje	16	16	16	16	16
Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	9	10	11	12	12
Umjetnost, zabava i rekreacija	21	21	21	20	20
Ostale uslužne djelatnosti	74	70	70	72	75
Djelatnosti domaćinstava kao poslodavaca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0	0	0	0
Djelatnosti vanteritorijalnih organizacija i tijela	0	0	0	0	0
Ukupno	493	502	536	567	598

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Prema brojnosti poslovnih subjekata potom slijedi trgovina na veliko i malo, pa iako tradicionalno važna, bilježi opadajući trend – sa 119 subjekata u 2020. na 99 u 2024. godini ukazujući zasigurno da su na rast konkurencije, otvaranje većih marketa ali i razvoj digitalnih kanala prodaje koji su utjecali na smanjenje broja manjih trgovinskih preduzeća. Trgovina i dalje ostaje druga najvažnija grana lokalne privrede, ali sa jasno izraženom potrebom za prilagodbom novim tržišnim uslovima.

Pored ova dva dominantna sektora, značajnu ulogu imaju i građevinarstvo te prerađivačka industrija, iako s oscilacijama u broju subjekata. Građevinarstvo je stabilno i povezano s kontinuiranom potražnjom za infrastrukturnim i privatnim investicijama, dok prerađivačka industrija bilježi blagi pad, što naglašava potrebu za modernizacijom i jačanjem konkurentnosti.

Ukupna slika ukazuje na privredu u kojoj dominiraju tradicionalni sektori, ali koja u narednom periodu mora težiti diversifikaciji i većem razvoju sektora s višom dodanom vrijednošću.

Strukturom privrednih subjekata na području Čelića preovladavaju obrtnici koji čine više od polovinu registrovanih biznisa. Prema evidencijama Općinske uprave Čelić, u periodu 2020.-2024. godina desile su se značajne oscilacije u odnosu između novoosnovanih i zatvorenih obrta. U 2020. godini uslijed uticaja COVID -19 pandemije došlo je do zatvaranja 30 obrta dok su istovremeno otvorena 22 obrta, čineći negativan saldo obrtničke aktivnosti. Godine 2021. i 2022. dolazi do oporavka, jačanja poduzetničkog duha i povratka povjerenja u poslovno okruženje te se bilježe 24 odnosno 32 više otvorenih obrta u odnosu na zatvorene respektivno. Godine 2024. se bilježi situacija relativno visokog broja novoosnovanih obrta (68) ali je istovremeno došlo do značajnog povećanja zatvaranja (57), što upućuje na strukturne probleme u održivosti biznisa. U konačnici Tabela 5. prikazuje da je u 2024. godini registrovano rekordnih 158 novih obrta, uz

istovremeno smanjenje broja zatvaranja na 39 što rezultira snažnim neto rastom (+119) i pokazuje da Čelić ulazi u razdoblje intenzivnog poduzetničkog razvoja koje je potrebno održati u narednom periodu.

Tabela 31. Dinamika poduzetničke aktivnosti na području općine Čelić ogledala kroz broj novoosnovanih i zatvorenih obrta u periodu 2020.-2024. godina

Godina	Novoosnovani obrti	Zatvoren i obrti	Razlika
2020.	22	30	-8
2021.	43	19	24
2022.	64	32	32
2023.	68	57	11
2024.	158	39	119

Izvor: Općina Čelić

Analiza navedenog rasta po djelatnostima otkriva da je najznačajniji rast ostvaren u sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribolova, gdje, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku broj obrtnika raste sa 81 u 2020. godini na čak 212 u 2024. godini. Ovaj rast odražava ključnu ulogu poljoprivrede u lokalnoj ekonomiji i usmjerava strateški fokus na razvoj agrobiznisa i ruralne ekonomije. Pored toga, stabilan rast je zabilježen i u građevinarstvu (sa 13 na 22 obrta) te u segmentu stručnih i tehničkih djelatnosti, koji zadržavaju konstantan broj obrtnika (7–8) (Tabela 6.)

Tabela 32. Sektorska struktura obrta na području Čelića u periodu 2020.-2024. godina

Vrsta djelatnosti	Fizička lica-obrtnici				
	2020	2021	2022	2023	2024
Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	81	95	117	131	212
Vađenje ruda i kamena	0	0	0	0	0
Prerađivačka industrija	20	25	23	25	18
Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija klimatizacija	0	0	0	0	0
Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	0	0	0	0	0
Građevinarstvo	13	18	20	25	22
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	48	47	48	50	34
Prijevoz i skladištenje	2	2	3	6	6
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	29	27	28	29	12
Informacije i komunikacije	0	0	1	1	1
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0	0	0	0	0
Poslovanje nekretninama	0	0	0	0	0
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	7	7	7	8	8
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3	2	4	3	4
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	0	0	0	0	0
Obrazovanje	2	1	1	1	1
Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	0	0	0	1	1
Umjetnost, zabava i rekreacija	0	0	0	0	0
Ostale uslužne djelatnosti	15	14	12	13	15
Djelatnosti domaćinstava kao poslodavaca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0	0	0	0

Djelatnosti vanteritorijalnih organizacija i tijela	0	0	0	0	0
Ukupno	220	238	264	293	334

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Istovremeno, određene djelatnosti bilježe opadajući trend. Posebno se ističe pad u trgovini na veliko i malo (sa 48 u 2020. na 34 u 2024.), a još izraženiji pad vidljiv je u ugostiteljstvu i turizmu (sa 29 u 2020. na svega 12 u 2024.), što ukazuje na nedovoljnu konkurentnost turističko-ugostiteljskih biznisa i potrebu za hitnim mjerama u navedenog segmentu. Prerađivačka industrija oscilira (20–25 obrtnika), ali bilježi pad u 2024. (18), dok su oblasti informacija i komunikacija, obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite i dalje zastupljene u minimalnom broju.

Prema podacima iz evidencije Općinske uprave čelić struktura vlasnika aktivnih obrta u općini Čelić pokazuje da su muškarci i dalje većina u poduzetničkim aktivnostima (ali istovremeno vidljivo je da je udio žena značajan – preko 40%. Ovaj podatak ukazuje da Čelić ima relativno visoku zastupljenost žena u obrtništvu te upravo strateški razvojni fokus može biti na ženskom poduzetništvu, posebno u oblastima u kojima žene već imaju snažniji angažman, poput uslužnih djelatnosti, trgovine, ugostiteljstva, ali i u dijelu poljoprivrede. Podrška ženama kroz programe finansijske pomoći, edukacije i mentorstva može dodatno ojačati lokalni poduzetnički ekosistem, povećati zaposlenost i doprinijeti ekonomskoj i društvenoj inkluziji. Istovremeno, potrebno je raditi na smanjenju rodni barijera u sektorima gdje su žene još uvijek slabije zastupljene (građevinarstvo, prerađivačka industrija, IT), čime bi se osigurala uravnoteženija i održivija struktura poduzetništva u općini.

Prema podacima Finansijsko-informatičke agencije o stanju privrednih društava na području Federacije BiH koji su predali završne finansijske izvještaje, privredna društva općine Čelić u periodu 2022–2024. pokazuju stabilnost i otpornost, iako njihov udio u ukupnoj privredi Tuzlanskog kantona ostaje relativno skroman.

Tabela 7. Pregled pokazatelja poslovanja privrednih društava na području Čelića u periodu 2022.–2024. godina i TK u 2024. godini

	Broj privrednih društva	Vrijednost ukupne imovine	Ukupna vrijednost prihoda	Vrijednost izvoza	Broj zapo- slenih	Ukupna dobit	Ukupni gubitak
2022.	61	82.436.752	71.933.229	13.583.823	520	8.165.951	556.267
2023.	55	859.13.416	73.154.274	15.184.126	536	7.767.213	150.905
2024.	61	98.173.989	78.679.522	13.183.440	565	12.181.944	283.615
TK (2024.)	4.419	11.521.146.463	11.805.940.125	1.880.573.316	72.456	961.499.752	199.623.230
Udio Čelić u TK 2024. (%)	1,38	0,85	0,67	0,70	0,78	1,27	0,14

Izvor: Finansijsko-informatička agencija

Na osnovu podataka iz Tabele 7. može se zaključiti da se broj privrednih društava na području Čelića kretao između 55 i 61, što je oko 1,4% kantonalnog ukupnog broja u 2024. godini, dok se zaposlenost povećala sa 520 u 2022. godini na 565 radnika u 2024. godini. Time se potvrđuje da Čelić ostaje mikro i mala privredna sredina s aspekta privrednih društava i pokazatelja obima njihovog poslovanja, ali sa stabilnim rastom radne angažovanosti. Vrijednost ukupne imovine privrednih društava Čelića porasla je za gotovo petinu u tri godine, dok prihodi bilježe blaži, ali kontinuiran rast. Posebno je značajno da se izvoz, iako oscilira, održava na nivou od 13–15 miliona KM, čime privredna društva sa područja Čelića ostvaruju oko 0,7% ukupnog kantonalnog izvoza, što je nesrazmjerno visoko u odnosu na njegovu veličinu.

Ukoliko se posmatraju finansijski pokazatelji ostvareni od strane privrednih društava Čelića, isti potvrđuju da Čelić ima povoljniju strukturu poslovanja od kantonalnog prosjeka. Ukupna dobit privrednih društava sa područja Čelića porasla je sa 8,2 miliona KM u 2022. na 12,2 miliona KM u 2024. godini, dok gubici ne prelaze 300 hiljada KM godišnje. Za razliku od Tuzlanskog kantona, gdje značajan broj firmi bilježi gubitke i gdje su oscilacije izraženije, privreda Čelića pokazuje stabilnost i visok nivo profitabilnosti. Usporedbe radi, u odnosu na

ostale 4 izuzetno razvijene općine na području TK, prema poslovanju privrednih društava Čelić se izdvaja kao primjer male, ali stabilne privrede koja može biti jezgro daljeg razvoja ukoliko se strateški podrži širenje prerađivačkih kapaciteta i diversifikacija poslovnih djelatnosti. Također, iako mali po obimu i udjelu u kantonalnim tokovima, Čelić ima jasnu komparativnu prednost u održivosti poslovanja i izvoznom potencijalu, što predstavlja važan razvojni resurs i osnovu za dalju diversifikaciju i povećanje privrednih kapaciteta.

Strateška odrednica privrednog razvoja Čelića u narednom periodu treba biti građena na njegovim ključnim resursima i komparativnim prednostima, prije svega snažnoj poljoprivrednoj osnovi i stabilnoj mikro-privredi, što zahtijeva ulaganja u agrobiznis i preradu poljoprivrednih proizvoda radi stvaranja veće dodane vrijednosti. Visoka izvozna orijentacija, koja već sada nadmašuje druge male općine TK, poželjno je da se dodatno potiče kroz programe podrške malim i srednjim preduzećima, razvoj poduzetničke infrastrukture i povezivanje sa EU tržištima. Paralelno je neophodna diversifikacija privrede jačanjem prerađivačke industrije i modernih uslužnih djelatnosti, dok se rast zaposlenosti i poduzetništva može ubrzati kroz ulaganja u ljudski kapital, posebno programe za mlade, žene i povratnike iz dijaspore. Na taj način Čelić može učvrstiti poziciju male, ali izvožno orijentisane i finansijski stabilne lokalne privrede.

Pregled stanja i kretanja u poljoprivredi

Poljoprivreda u općini Čelić predstavlja ključni i strateški najvažniji privredni sektor, čija je konkurentska prednost u značajnoj mjeri određena prirodnim resursima i tradicijom. Zahvaljujući povoljnom geografskom položaju, klimatskim uslovima te raznolikosti reljefnih formi i tipova zemljišta, područje općine nudi široke mogućnosti za razvoj raznovrsne poljoprivredne proizvodnje. Posebnu vrijednost daje i dugogodišnja tradicija bavljenja poljoprivredom, posebno proizvodnji jagode, koja je duboko ukorijenjena u lokalnoj zajednici i predstavlja važan element identiteta i kontinuiteta privrednog života.

Zemljišni fond općine Čelić jasno odražava specifičnosti podneblja i može se podijeliti u dvije osnovne cjeline: aluvijalna, odnosno ravničarska tla, pogodna za intenzivnu poljoprivredu, te luvisol tla, sa pod-površinskim glinovitim slojem, koja omogućavaju razvoj različitih kultura uz primjenu adekvatnih agrotehničkih mjera. Takva pedološka i hidrološka raznolikost, u kombinaciji s povoljnom geostrateškom pozicijom općine, stvara pretpostavke za ubrzan i dinamičan razvoj lokalne privrede, u kojem poljoprivreda može zadržati ulogu primarnog pokretača i nosioca ukupnog ekonomskog rasta.

Klimatski i prirodni parametri ukazuju da gotovo cijela teritorija općine Čelić ima povoljne uslove za poljoprivrednu proizvodnju, pri čemu kombinacija biljne i animalne proizvodnje čini zaokružen sistem koji se razvija unutar općinskog područja. Prigorski dio uz padine Majevice posebno je pogodan za pčelarstvo i uzgoj bobičastog voća, proizvoda koji imaju potencijal za zaštitu geografskog porijekla ili za certifikaciju u okviru organske proizvodnje. Ravničarski i blago brežuljkasti dijelovi općine omogućavaju uzgoj širokog spektra poljoprivrednih kultura, a bobičasto voće, po kojem je regija već prepoznata, predstavlja stratešku nišu s potencijalom za dalju afirmaciju. Organiziran pristup proizvodnji, zajedno sa zaštitom i brendiranjem proizvoda, ključan je za njihovu promociju i snažnije pozicioniranje na inostranim tržištima, čime se otvara prostor za kreiranje jasnog poljoprivrednog identiteta Čelića.

Na teritoriji općine Čelić poljoprivredno zemljište čini 41,7% ukupne površine, dok šumsko zemljište zauzima 58,3%, što ukazuje na značajnu prirodnu bazu za razvoj i poljoprivrede i šumarstva. Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja, ukupna površina poljoprivrednog zemljišta iznosi 6.966 ha, od čega na obradivo zemljište otpada 6.719 ha. Strukturu obradivog zemljišta dominantno čine oranice i bašte (5.702 ha), što jasno pokazuje predispoziciju općine za intenzivnu proizvodnju ratarskih i povrtlarskih kultura. Pored toga, voćnjaci zauzimaju 1.017 ha, dok livade i vinogradi nisu zastupljeni (Tabela 8).

Tabela 33. Struktura poljoprivrednog zemljišta prema kategorijama

Kategorija zemljišta	ha
Oranice i bašte	5.702
Voćnjaci	1.017

Vinogradi	0,00
Livade	0,00
Ukupno obradivo zemljište	6.719
Pašnjaci	247
Ribnjaci	0
Trstici i bare	0
UKUPNO	6.966

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Značajan prostor zauzimaju i pašnjaci (247 ha), što upućuje na preduslove razvoja stočarstva.

Prema podacima nadležne općinske službe, ukupna površina šumskog zemljišta od 5.079,61 ha dodatno potvrđuje resursni potencijal ovog prostora, dok 480 ha neplodnog zemljišta predstavlja relativno mali udio. Ovakva struktura zemljišta jasno ukazuje na snažan potencijal za diverzifikaciju poljoprivredne proizvodnje, kombinaciju biljne i stočarske djelatnosti, uz mogućnost integracije sa šumskim resursima.

Od ukupnog poljoprivrednog zemljišta 10,9% je državnog vlasništva, a 89,1% kao posjednici su upisana fizička i pravna lica.

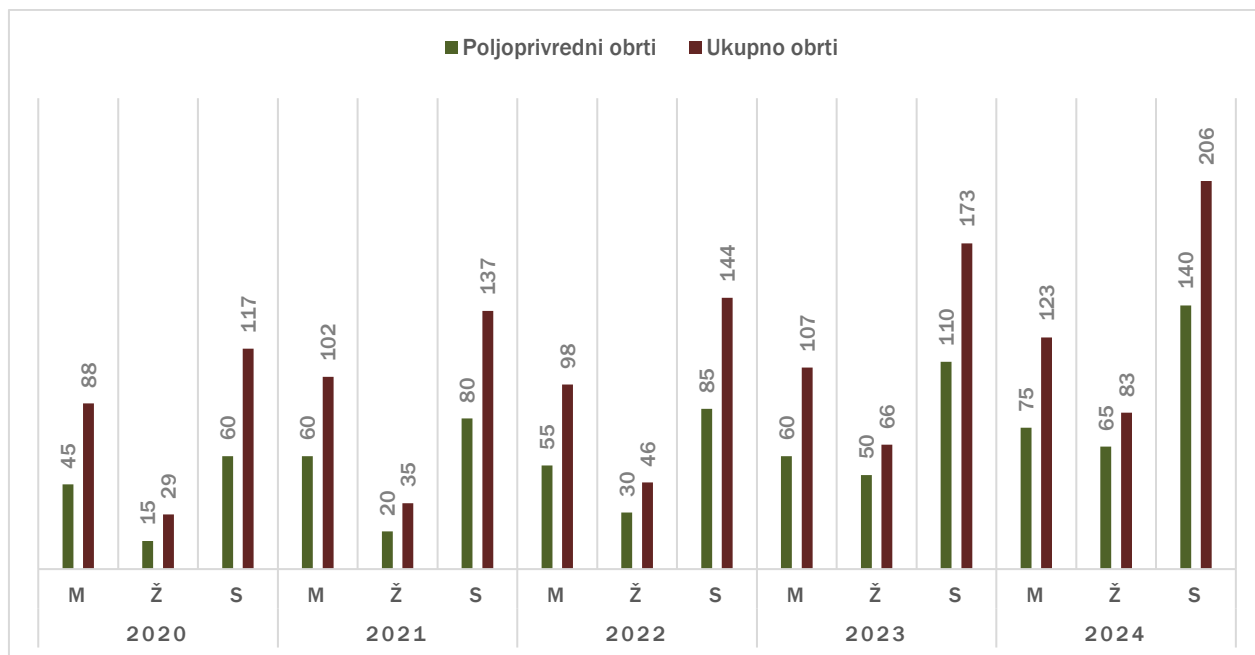
U periodu od 2020. do 2024. broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u općini Čelić porastao je sa 752 na 1.100, što predstavlja povećanje od gotovo 46% u pet godina (Tabela 9.). Ova dinamika rasta jasno potvrđuje trend formalizacije poljoprivredne proizvodnje i sve veće uključenosti domaćinstava u sistem poticaja i podrški.

Tabela 9. Pregled broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava na području općine Čelić u periodu 2020.-2024. godina

Godina	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava	752	830	911	1.008	1.100

Poljoprivredna gazdinstva u općini Čelić karakterizira usitnjen zemljišni posjed, što otežava ekonomičnost i konkurentnost proizvodnje, uz dodatni izazov neriješenih imovinsko-pravnih odnosa koji ograničavaju ulaganja i proces okrupnjavanja zemljišta. Istovremeno, evidentno je nedovoljno korištenje savremenih metoda, tehnologija i mehanizacije u proizvodnji, što značajno utiče na produktivnost i kvalitet poljoprivrednih kultura. Ove karakteristike ukazuju na potrebu za institucionalnom podrškom, modernizacijom i edukacijom proizvođača kako bi se unaprijedila efikasnost, povećala dodana vrijednost i ojačala konkurentnost lokalne poljoprivrede.

Ukoliko se, pak, posmatra registrovana poljoprivredna aktivnost u vidu samostalne djelatnosti, prema podacima Općinske uprave Čelić registrovani poljoprivredni obrti čine oko dvije trećine svih aktivnih obrtnika (60 od 117 u 2020., te 140 od 206 u 2024). Ujedno, broj poljoprivrednih obrta bilježi snažan rast sa 60 u 2020. na 140 u 2024. (Slika 4.), što je više nego udvostručavanje (+133%) što potvrđuje da je poljoprivreda u Čeliću glavni generator registracije novih obrta, te ključna grana lokalnog samozapošljavanja i poduzetničkog razvoja.

Slika 10. Pregled udjela poljoprivrednih obrta u ukupnom broju aktivnih obrta na području Čelića sa polnom strukturom vlasnika obrta u periodu 2020.-2024. godina

I žene na području Čelića se sve više odlučuju za registraciju poljoprivrednih obrta. Dok su 2020. godine žene činile oko 25% vlasnica poljoprivrednih obrta (15 od 60), do 2024. taj udio se povećao na 46% (65 od 140). Ovo pokazuje pozitivan trend uključivanja žena u poljoprivredno poduzetništvo, što ima i ekonomske i društvene implikacije (povećanje zaposlenosti, diverzifikacija prihoda domaćinstava, jačanje uloge žena u ruralnom razvoju).

Razloge porasta broja registrovanih poljoprivrednika, prije svega, nalazimo o procesu formalizacije poljoprivredne proizvodnje pri čemu se sve veći broj poljoprivrednih domaćinstava odlučuje se na registraciju obrta kako bi ostvarili pravo na različite vrste novčanih podrški, subvencija i poticaja, posebno usmjerenih ka mladima i ženama, koje dodjeljuju kantonalni i federalni nivoi vlasti kao i u kontekstu prednosti i većeg iznosa poticaja u slučaju registrovanog poljoprivrednog obrta. Kod ovakvih slučajeva, u narednom planskom periodu neophodno je raditi na kreiranju uslova za očuvanje registrovane poljoprivredne aktivnosti i jačanja njene konkurentnosti.

Dodatno, drugi važan razlog svakako je povećana svijest o važnosti pravnog statusa radi pristupa tržištima i sklapanja ugovora sa otkupljivačima a potom i učešća u javnim pozivima i kreditnim linijama za podršku poljoprivrednoj proizvodnji.

Biljna proizvodnja u općini Čelić predstavlja temelj poljoprivredne aktivnosti i ključnu razvojnu granu lokalne ekonomije, zahvaljujući povoljnim agroekološkim uslovima, raznovrsnosti zemljišnih tipova i tradiciji uzgoja. Struktura biljne proizvodnje je raznolika i obuhvata žitarice, voće i povrće, pri čemu su pojedine kulture razvijene u kontinuitetu i imaju prepoznatljiv tržišni potencijal. Žitarice, posebno kukuruz kao dominantna kultura, osiguravaju stabilnu osnovu kako za ljudsku potrošnju, tako i za stočarsku proizvodnju.

Prema podacima Općinske uprave Čelić, u period 2020.-2024. godina žitarice pokazuju stabilne prinose uz blage oscilacije. Pšenica i tritikale kreću se između 160–190 tona, dok je ječam na sličnom nivou (160–190 tona). Kukuruz je daleko dominantnija kultura sa prosječnih 800–900 tona godišnje, što potvrđuje njegovu ulogu osnovne ratarske kulture. Tržišne cijene ostaju relativno niske (oko 600–650 KM po toni), što ograničava ekonomski efekat i ukazuje na potrebu za većom preradom ili animalnom upotrebom.

Voće je strateška specijalizacija Čelića a ova općina daleko je poznata po "Čeličkoj jagodi". Naime, Proizvodnja jagode predstavlja najistaknutiju agro-specijalnost općine Čelić i jedan od ključnih segmenata lokalne biljne proizvodnje, po kojem je ovo područje prepoznatljivo i izvan granica Tuzlanskog kantona. Prema dostupnim podacima, na prostoru općine djeluje više od 300 proizvođača koji obrađuju oko 75 hektara površina pod jagodom, od čega se preko 90% nalazi u plastenicima / visoki tunelima, što omogućava stabilne prinose i produženu sezonu berbe. U proizvodnji se koriste visokoprinosne i tržišno tražene sorte poput *Clery*, *Asja*, *Alba*, *Aprika* i *Brila*, koje su se pokazale prilagođenim agroekološkim uslovima Čelića.

Prosječni prinosi u plasteničkoj proizvodnji su oko 2,5 tone po dulumu, a pojedini proizvođači dostižu i do 3,5 tone po dunumu, ali proizvođači ističu izazove u vidu visokih troškova ulaznih inputa, osjetljivosti usjeva na klimatske promjene i tržišnih oscilacija cijena u vršnim periodima. Uprkos tome, jagodarstvo u Čeliću postaje strateška razvojna niša podržana lokalnim i kantonalnim mjerama subvencija za plastenike, sadni materijal i manifestacije, a dodatnu vrijednost nudi mogućnost brendiranja („Čelička jagoda“), plasmana na šira tržišta te potencijalne sertifikacije kroz organske standarde ili zaštitu geografskog porijekla. Ovome svakako doprinosi i tradicionalna manifestacija „Dani jagodičastog voća“ u Čeliću koja služi kao platforma za promociju Čelića kao centra jagodastog voća u BiH te jača vidljivost lokalnih proizvođača, doprinosi njihovom brendiranju i otvara prostor za širenje prodajnih kanala, uključujući i potencijalne izvozne aranžmane.

Pored jagode, najznačajnija kultura su šljive sa oko 1.900–2.100 tona godišnje, što regiju jasno svrstava u poznato voćarsko područje. Jabuke i kruške bilježe stabilne, manje količine (50 i 30 tona), dok su orasi, trešnje, višnje i breskve prisutni u manjim obimima, ali uz visoke jedinične cijene (npr. orasi 12–15.000 KM/t). Posebno je interesantan rast vrijednosti trešnje u 2024. (25 t po cijeni 2.200 KM), što upućuje na potencijal za specijalizirane niše.

Povrće se proizvodi u manjim količinama, ali je prisutno u kontinuitetu. Najveći obim ima krompir sa stabilnih 500–600 tona. Ostali usjevi (paradajz, paprika, luk, krastavci) su marginalni po obimu, ali imaju tržišnu vrijednost i mogu se posmatrati kao dopunske kulture. Poseban potencijal leži u krastavcu, gdje je, uz manje količine (50–75 t), cijena relativno visoka (1.800–2.000 KM/t).

Okosnica razvoja distribucije poljoprivrednih proizvoda općine Čelić bio je privredni gigant „Frigos - Frutex“ koji je direktno i posebno indirektno kroz otkup poljoprivrednih proizvoda zapošljavao više od 50% radnog stanovništva, a čiji su pogoni bili locirani u Čeliću, najvećim naseljem na prostoru Općine. Međutim, ovaj privredni subjekt više nije u funkciji ostavljajući poljoprivredne proizvođače da proizvode plasiraju kroz pijace, maloprodajne lance i direktnu prodaju na kućnom pragu te dio kroz Fruit prom doo Čelić. Najveći dio proizvodnje jagode i drugog jagodičastog voća ide prema Tuzli, Sarajevu i Mostaru, dok se manji obim otkupljuje za preradu ili završava u regionalnim trgovačkim centrima. Dio proizvođača sarađuje s otkupljivačima i veletrgovcima koji robu distribuiraju prema većim gradovima ili izvoze u zemlje okruženja, ponajviše Hrvatsku i Sloveniju, što potvrđuje da proizvodnja jagode ima i izvozni karakter.

Stočarstvo je također značajno zastupljeno u cjelokupnoj poljoprivrednoj proizvodnji Čelića. Govedarstvo je jedna od centralnih grana animalne proizvodnje u Čeliću. Prema podscima Općinske uprave Čelić prikazanim u Tabeli 9. broj grla goveda pokazuje trend blagog opadanja – sa 1.200 grla u 2020. na oko 1.000 grla u 2024. ali ipak, tržišna vrijednost po grlu je porasla sa 3.000 na 3.500 KM, što ukazuje na rast cijena i povećanu tržišnu potražnju. Paralelno, proizvodnja mlijeka bilježi blagi pad sa 6,2 miliona litara na 5,7 miliona litara u 2024., ali uz rast otkupne cijene sa 0,65 KM na 0,75 KM/l. Najznačajniji otkupljivač mlijeka na području Čelića je Mljekara Smajić sa sjedištem u Čeliću koja otkupljuje mlijeko direktno od proizvođača sa prostora općine Čelić i susjednih općina, što omogućava sigurniji plasman malim gazdinstvima. Pored otkupa, mljekara proizvodi osnovne mliječne prerađevine (mlijeko, pavlaka, sir), koji se plasiraju uglavnom na području Tuzlanskog kantona i okolnih regija, čime „Smajić“ doprinosi jačanju prepoznatljivosti čeličke poljoprivrede i kreira dodatni kanal distribucije.

Tabela 10. Pokazatelji stočarstva, peradarstva i pčelarstva na području Čelića u periodu 2020.-2024. godina

Vrste	2020	2021	2022	2023	2024
-------	------	------	------	------	------

poljoprivredne proizvodnje	količina (u tonama)	ukupna tržišna cijena (u KM)	količina (u tonama)	ukupna tržišna cijena (u KM)	količina (u tonama)	ukupna tržišna cijena (u KM)	količina (u tonama)	ukupna tržišna cijena (u KM)	količina (u tonama)	ukupna tržišna cijena (u KM)
Broj grla stoke	1200	3000	1180	3000	1150	3000	1050	3500	1000	3500
Proizvodnja mlijeka(litara)	6200000	0.65	6200000	0.7	6000000	0.7	5800000	0.7	5700000	0.75
Broj grla ovaca	1700	350	1700	400	1700	400	1700	450	1700	450
Proizvodnja meda(kg)	8000	20	8000	20	6500	20	6500	25	8500	25

Ovčarstvo u Čeliću je stabilno i održava se na oko 1.700 grla tokom cijelog perioda 2020–2024. Vrijednost po grlu porasla je sa 350 KM u 2020. na 450 KM u 2024., što odražava rast tržišne potražnje. Ovčarstvo je značajno jer se u dobroj mjeri oslanja na dostupne pašnjake (više od 6.000 ha), čime se ostvaruje održivost i optimalno korištenje prirodnih resursa. Uloga ovčarstva je važna i kao dopuna porodičnim gazdinstvima, gdje doprinosi diverzifikaciji prihoda.

Pčelarstvo se pokazuje kao specifična i rastuća niša. Proizvodnja meda je oscilirala – sa 8.000 kg (2020–2021) pala je na 6.500 kg (2022–2023), da bi se 2024. ponovo oporavila na 8.500 kg. Cijena meda je u isto vrijeme porasla sa 20 KM po kg na 25 KM po kg što pokazuje rastuću tržišnu vrijednost i interes za lokalno porijeklo meda. Ova djelatnost je posebno značajna u prigorskim dijelovima uz Majevicu, gdje ekološki uslovi i flora omogućavaju visok kvalitet proizvoda sa potencijalom za organsku i brendiranu proizvodnju.

Peradarstvo se uglavnom razvija u okviru porodičnih gazdinstava, sa manjim, ali stabilnim učešćem u ukupnom animalnom sektoru, pri čemu je poseban interes tržišta za domaćom organskom proizvodnjom jaja i pilića.

Iako se u proteklom periodu bilježi smanjenje stočnog fonda ili pak stabilan nivo animalne proizvodnje, uočava se veći prihod po jedinici proizvodnje, što potvrđuje potrebu za modernizacijom i povećanjem produktivnosti. Za naredni planski period, strateški prioritet treba biti modernizacija stočarske proizvodnje kroz ulaganja u genetiku i ishranu, razvoj mini-prerađivačkih kapaciteta, te jačanje kooperativnog modela koji bi osigurao stabilniji otkup i bolju pregovaračku poziciju proizvođača. Paralelno, potrebno je podstaći diverzifikaciju u pčelarstvu i sitnoj stoci, sa fokusom na brendirane proizvode sa geografskim porijeklom, posebno vezano za razvoj ruralnog turizma i korištenja turističkog potencijala majevičkog kraja.

Podaci o rastu i razvoju poljoprivredne na području Čelića potkrepljuju se analizom trenda odobrenih novčanih podrški za poljoprivrednike u Čeliću kako na nivou Tuzlanskog kantona tako i Federacije BiH. Naime, prema podacima iz Tabele 11, poljoprivredni proizvođači sa područja Čelića zabilježili su više nego dvostruko povećanje odobrenih novčanih podrška sa nivou Tuzlanskog kantona u periodu 2020–2024. Naime, navedeni iznos je sa 1,14 miliona KM u 2020. godini porastao na 2,81 milion KM. Iako je u 2023. godini zabilježen blagi pad u odnosu na prethodnu godinu, već 2024. godine izdvajanja dostižu navedeni maksimalni iznos u posmatranom periodu. Odobreni iznosi novčanih podrški za poljoprivrednike na području Čelića a sa nivou Federacije BiH su rasli do 2023. godine, kada je dostignut nivo od 1,2 miliona KM, koji je zadržan i u 2024. godini.

Tabela 11. Pregled broja korisnika u Čeliću novčanih podrški u poljoprivredi na nivou TK i FBiH u periodu 2020.-2024. godina

Godina	Tuzlanski kanton (KM)	Federacija BiH (KM)*	Broj korisnika u Čeliću
2020.	1.141.835	650.000	630
2021.	1.914.321	750.000	720
2022.	2.396.715	1.000.000	790
2023.	2.312.702	1.200.000	840
2024.	2.810.340	1.200.000	850

*Napomena: iznosi za federalni nivo su procjene zbog nedostatka preciznih podataka.

Navedeni pokazatelji ogledaju se kako u rastu prosječnog iznosa po korisniku tako i u rastu broja korisnika novčanih podrški. Naime, broj korisnika novčanih podrški u poljoprivredi sa područja Čelića bilježi stabilan i

kontinuiran rast – od 630 u 2020. godini do 850 u 2024. godini. Ovaj trend potvrđuje povećanu uključenost lokalnih proizvođača u sistem podrške, širenje baze registrovanih poljoprivrednih gazdinstava i postupnu formalizaciju proizvodnje.

Lovstvo

Na području općine Čelić lovstvo ima dugu tradiciju i značajno je povezano s lokalnom zajednicom, te se temelji na zakonskoj regulativi, biološkim znanjima i ekološkim principima. Općina Čelić ima izrazite prirodne i organizacione prednosti za razvoj lovstva. Lovište „Vjetrenik“ obuhvata površinu od 13.599 hektara, od čega 8.860 hektara čine lovne površine sa raznovrsnim staništima – šumama, poljoprivrednim zemljištem, livadama i vodotocima. Takva kombinacija omogućava bogatstvo faune, uključujući krupnu i sitnu divljač poput srna, divljih svinja, zečeva i fazana, ali i brojne prateće vrste. Očuvani ekosistem potvrđuje da ovo područje ima stabilnu osnovu za održivo gazdovanje divljači, što je značajan resurs u kontekstu ekološke i privredne valorizacije.

Pored prirodnih vrijednosti, Čelić raspolaže razvijenom organizacionom strukturom i lovno-tehničkom infrastrukturom. Naime, upravljanje lovnim područjem povjereno je Lovačkom društvu „Vjetrenik-Šibošnica“ Čelić, koje djeluje u skladu sa zakonom i strateškim planovima gazdovanja divljači. U lovištu „Vjetrenik“ registrovana je raznolika divljač: od glavnih vrsta (srna – 479 jedinki, divlja svinja – 55, zec – 182, fazan – 299) do sporednih i pratećih vrsta (prepelica – 1.250, lisica – 115, jazavac – 32, divlja mačka – 8, kuna bjelica – 124, šljuka, jarebica, golub grivnjaš, jastrebovi, gavran, vrana, svraka). U posljednje vrijeme primjetno je i širenje šakala (*Canis aureus*), jedne od najinvazivnijih predatorskih vrsta u Evropi, što zahtijeva poseban pristup u upravljanju populacijama. iako predstavlja izazov u ekološkom smislu, može se istovremeno posmatrati i kao prilika za razvoj specifičnih oblika turizma. Kontrolisano i plansko upravljanje populacijom šakala može postati osnova za organizovane lovne aranžmane, čime se otvara nova niša u ponudi lovnog turizma. Ovakvi aranžmani mogu privući domaće i strane lovce zainteresovane za kontrolu invazivnih vrsta, uz osiguravanje da se aktivnosti provode u skladu s važećim zakonom i principima održivosti.

Monitoring brojnosti i zdravstvenog stanja divljači provodi se kontinuirano, a korištenje se odvija u skladu s godišnjim planovima odstrela i zakonom definisanim lovnim sezonama.

Infrastruktura lovišta u općini Čelić može se ocijeniti kao solidno razvijena i funkcionalna, budući da obuhvata širok spektar objekata neophodnih za savremeno i održivo upravljanje divljači i sastoji se od: hranilišta za različite vrste divljači (84 objekta ukupno), solila (197), pojilišta (20), kaljužišta (17), te specijalizirane objekte poput prihvatilišta za fazane, automatskih hranilica, visinskih zasjeda (17), nastrešnica (17), lovačkih kuća (9), lovačkog doma i mreže lovnih staza. Međutim, iako postojeća infrastruktura zadovoljava osnovne potrebe, evidentni su prostorni disbalansi – pojedini dijelovi lovišta imaju adekvatan broj objekata, dok u drugim zonama nedostaju ključni sadržaji. To ukazuje na potrebu za planskim održavanjem i selektivnim proširenjem infrastrukture kako bi se osigurala ravnomjerna pokrivenost i povećala funkcionalnost cijelog sistema. Ulaganja u modernizaciju i optimalnu distribuciju lovno-uzgojnih objekata doprinijela bi ne samo efikasnijem gazdovanju divljači, već i unapređenju atraktivnosti lovišta za razvoj lovnog turizma u budućnosti.

Lovstvo u Čeliću, zahvaljujući prostornim i ekološkim karakteristikama, predstavlja važan segment očuvanja prirodne ravnoteže, ali i potencijal za razvoj lovnog turizma. Njegova integracija s ruralnim turizmom, gastronomskom ponudom i smještajnim kapacitetima mogla bi stvoriti dodatnu vrijednost i doprinijeti diverzifikaciji lokalne ekonomije.

Pregled stanja i kretanja u oblasti turizma

Općina Čelić, kao dio kontinentalnog turističkog područja Bosne i Hercegovine, raspolaže raznovrsnom prirodnom i kulturnom osnovom koja predstavlja dobru polaznicu za oblikovanje prepoznatljive i diferencirane turističke ponude. Bogatstvo prirodnih resursa, očuvani ruralni pejzaži i autentična kulturno-historijska baština omogućavaju diverzifikaciju turističkog proizvoda u više tržišnih niša, što daje priliku da Čelić u narednom planskom periodu razvije turizam kao značajnu dopunsku, privrednu djelatnost. Naime, bez obzira na navedene potencijale, nažalost, turizam općine Čelić nije dovoljno razvijen.

Na osnovu valorizacije prirodnih i stvorenih vrijednosti prostora općine Čelić, u okviru prostorno-planske dokumentacije definisane su prostorne cjeline i posebno zaštićena područja namijenjena razvoju turizma i rekreacije. Uočavajući upravo prilike i potencijale te potrebu za jačim zamahom podrške razvoju turizma u Čeliću Općinska uprava Čelić je u proteklom periodu pokrenula aktivnosti na uspostavi Turističke zajednice Čelić i otvaranju Turističkog centra s 7 prostorija, salom za sastanke i uredom za turističku zajednicu kako ni se doprinijelo stvaranju institucionalnog i infrastrukturnog okvira koji će omogućiti sistematsko upravljanje turističkim razvojem, profesionalnu promociju destinacije i koordinaciju svih relevantnih aktera na lokalnom nivou.

Na području općine nalazi se niz prirodnih atrakcija, među kojima se posebno izdvajaju Humačko jezero, pećine u Vražićima, šumski kompleksi bogati florom i faunom, te riječni tokovi Šibošnice i Gnjice. Ovi resursi pružaju potencijal za razvoj rekreacijskog, izletničkog, ekološkog i ribolovnog turizma. Prostrani poljoprivredni krajobrazi dodatno naglašavaju ruralni identitet općine, što otvara prostor za brendiranje Čelića kao autentične agro-ruralne destinacije.

Od antropogenih resursa značajni su sakralni objekti, prahistorijska i srednjovjekovna nalazišta, nekropole stećaka, spomenici NOB-a, ali i postojeći sportsko-rekreativni sadržaji poput bazena „Mrkaljević“. Ovi resursi predstavljaju osnovu za razvoj kulturno-historijskog i vjerskog turizma, te doprinose kreiranju integrisane i tematski povezane turističke ponude.

Humačko jezero predstavlja jedan od najznačajnijih prirodnih potencijala za razvoj turizma u općini Čelić. Smješteno u očuvanom prirodnom ambijentu, okruženo šumama i poljoprivrednim površinama, jezero nudi pogodnosti za različite vidove turizma – od izletničkog i rekreacijskog, preko ribolovnog i sportskog, do ekološkog i vikend turizma. Njegova atraktivnost leži u mirnom i autentičnom pejzažu, koji se može nadograditi infrastrukturnim sadržajima poput šetnica, odmorišta, kampinga i manjih sportskih zona. U kombinaciji sa seoskim domaćinstvima i lokalnom gastro ponudom, Humačko jezero ima potencijal da postane centralna tačka vikend i ruralnog turizma na području općine.

Razvoj ovog resursa već je prepoznat kroz projekte podržane od strane EU, posebno u okviru inicijativa za jačanje turističke infrastrukture u regiji Majevice. Ulaganjem u osnovne prateće kapacitete – pristupne puteve, parking, sanitarne čvorove, info-table i promotivne aktivnosti – Humačko jezero bi moglo značajno doprinijeti stvaranju prepoznatljive turističke ponude Čelića. Njegova integracija s postojećim rutama kao što su bicklističko-pješačke, dodatno povećava atraktivnost i osigurava povezanost s drugim resursima, što ga čini strateškom polaznicom za dalji razvoj turizma u općini.

Uprkos postojanju vrijednih resursa, trenutna turistička ponuda Općine Čelić je nedovoljno razvijena i tek u početnim fazama institucionalizacije. Na području općine ne postoji razvijena hotelska i pansionerska ponuda. Trenutno, najveći broj posjetitelja se zadržava tokom jednodnevnih posjeta, dok se noćenja uglavnom realiziraju u susjednim općinama. Bazen „Mrkaljević“, sa pratećim sadržajima, privlači posjetitelje u ljetnim mjesecima, ali nema kapacitet za zadržavanje turista na duži period.

Pregled dolazaka i noćenja turista na području općine Čelić trenutno nije moguć, budući da ne postoji sistem evidencije ovih podataka. Ipak, u praksi je evidentno da značajan broj posjetitelja boravi na prostoru općine – prije svega lovci tokom lovne sezone, kao i veći broj izletnika koji posjećuju pojedine prirodne lokalitete i zadržavaju se po nekoliko dana. Međutim, zbog nedostatka odgovarajućih smještajnih kapaciteta, posjetitelji su primorani koristiti usluge smještaja u okolnim općinama i gradovima, čime Čelić gubi potencijalne prihode i multiplikativne efekte turizma.

Općina trenutno nema svoju turističku organizaciju, ali se trenutno planira uspostava i rješavanje ovog nedostatka u planiranju i promociji turizma. Evidencija dolazaka i noćenja je nepotpuna – Turistička zajednica Tuzlanskog kantona vodi registre, ali podaci nisu ažurni niti odražavaju stvarni broj posjetitelja. Lovni i izletnički turizam također nije adekvatno statistički praćen, pa potencijalni efekti ostaju nevidljivi u zvaničnim izvještajima.

Dodatno, nedostaje sistemska turistička signalizacija, interpretativne table i sigurnosni standardi na ključnim lokalitetima. Kamp u Vražićima prepoznat je kao potencijal, ali zahtijeva značajna ulaganja u infrastrukturu kako bi mogao biti integrisan u ponudu.

Lokalni proizvođači voća, meda, mesnih i mliječnih proizvoda, kao i aktivna udruženja (npr. UNITED, airsoft klubovi), posjeduju značajan potencijal za oblikovanje autentične turističke ponude. Međutim, njihova uloga u lancu vrijednosti nije sistemski prepoznata ni dovoljno podržana, zbog čega doprinos zajednice nije na odgovarajućem nivou.

Na osnovu resursa, Čelić ima predispozicije za razvoj različitih selektivnih oblika turizma:

- ruralni i eko turizam, oslonjen na poljoprivredu, lokalne proizvode i očuvani prirodni ambijent,
- rekreacijski turizam, kroz šetnje, planinarenje i biciklizam,
- avanturistički turizam, poput slobodnog penjanja i airsoft aktivnosti,
- lovni i ribolovni turizam, u saradnji s Lovačkim društvom i uz valorizaciju vodenih resursa,
- vjerski i kulturno-historijski turizam, temeljen na sakralnim objektima, stećcima i spomeničkoj baštini,
- gastronomija i etno-turizam, kroz ponudu domaćih proizvoda i autohtonih recepata.

Općina Čelić je u posljednjim godinama uključena u nekoliko značajnih projekata usmjerenih na razvoj turističke infrastrukture i valorizaciju prirodnih i kulturnih resursa a neki od ključnih su:

1. Uređenje prostora oko Humačkog jezera – realizuje se u okviru projekta EU za lokalne zajednice, s ciljem da se jezero pretvori u atraktivnu turističku lokaciju i mjesto za odmor, rekreaciju i očuvanje prirodnih vrijednosti.
2. Via Majevice – međuopćinska inicijativa koja povezuje Čelić sa Loparama, Sapnom, Teočakom i Ugljevikom. Projekat uključuje promociju regije, kreiranje zajedničke ponude, edukacije u oblasti ruralnog turizma, snimanje promotivnih materijala i organizaciju donatorskih konferencija.
3. EU projekti za jačanje turističke infrastrukture – kroz partnerske aktivnosti planirano je uređenje niza turističkih lokaliteta u regiji Majevice (nekropole stećaka, izvori sumporne vode, planinarski domovi i kulturni centri), s ciljem podizanja kvaliteta infrastrukture i unapređenja turističke ponude.

Resursna osnova općine Čelić jasno pokazuje da postoji potencijal za oblikovanje raznovrsne turističke ponude – od ruralnog i avanturističkog turizma, preko kulturno-historijskog i vjerskog, do gastronomskog i rekreativnog segmenta. Ipak, trenutno stanje zahtijeva strateške intervencije u nekoliko pravaca a rije svega finalizacije uspostave destinacijskog menadžmenta kroz formiranje turističke organizacije, jačanje promocije i statističkog praćenja. Potom, razvoj osnovne infrastrukture i standarda (signalizacija, sigurnost, kategorizacija smještaja), jačanje uključenosti lokalne zajednice i proizvođača u kreiranje ponude i stvaranje brenda te diversifikacija proizvoda s ciljem da se poveća dužina boravka i potrošnja turista. Promocija mogućnosti i podrška otvaranju novih turističkih biznisa svakako je potencijalni fokus narednog perioda.

U narednom planskom periodu (2026.–2034.), Čelić treba svoju turističku ponudu temeljiti na valorizaciji prirodnih i kulturnih resursa, stvaranju autentičnih doživljaja i promociji, uz naglasak na održivost i uključivanje lokalne zajednice. Aktivan rad na promociji i zaštitu projekata poboljšanja saobraćajne i druge infrastrukture (putevi, regionalne veze, signalizacija), posebno onih koji nisu formalno u nadležnosti općine, predstavljaju preduslov za razvoj turizma i veću dostupnost destinacije.

Stanje poduzetničke infrastrukture

Na području Tuzlanskog kantona uspostavljeni su svi oblici poduzetničke infrastrukture Kantona i to poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije. Trenutno, na području Tuzlanskog kantona je uspostavljeno ili je u fazi iniciranja 29 poslovnih zona u svim lokalnim zajednicama Tuzlanskog kantona sa razvijenom infrastrukturom, mješovitim vlasništvom (javno i privatno) i mogućnostima greenfield i brownfield investicija u različite privredne grane.³

Na području općine Čelić uspostavljeno je 6 poslovnih zona.

³Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021.-2027., Prilog 4 Socio-ekonomska analiza, str. 16

Privredno–poslovna i trgovačka zona “Etivaža” u općini Čelić osnovana je odlukom iz 2009. godine i nalazi se 1 km od centra grada, s razvijenom cestovnom infrastrukturom i direktnim izlazom na putne pravce prema Brčkom i Tuzli, udaljena 64 km od aerodroma Tuzla i 18 km od željezničke pruge. Površine 3,81 ha, infrastrukturno izgrađena, odnosno dobro povezana saobraćajnom infrastrukturom kako unutar zone tako i sa regionalnom cestom kojima je dostupna komunalna i ostala infrastruktura, popunjena privrednim subjektima (trgovinska djelatnost, benzinska pumpa, proizvodna djelatnost) sa mogućnošću prostornog širenja i izgradnje novih privrednih subjekata.

Preduzetnička zona “Brnjik” u općini Čelić osnovana je 2009. godine i nalazi se u centru naselja MZ Brnjik, obuhvatajući prostor Doma kulture, parka, fudbalskog terena, stare kasarne i dijela riječnih korita. Zona se prostire na 7,61 ha, sa razvijenom cestovnom infrastrukturom i direktnim izlazom na regionalnu cestu R459 prema Brčkom i Tuzli, a udaljena je 67 km od Aerodroma Tuzla i 18 km od željezničke pruge. Jedan dio zone je u funkciji privrednih subjekata čija djelatnost uključuje domove za starije i nemoćne, rehabilitacijske centre, građevinarstvo, sa mogućnošću prostornog širenja i izgradnje novih privrednih subjekata zdravstvene institute i poliklinike, hotele, etno-rekreacione parkove i ugostiteljstvo. U zoni trenutno posluju četiri subjekta sa preko 100 zaposlenih, dok je planirano ukupno deset subjekata. Popunjenost iznosi 30%, a 70% površine je slobodno za ulaganja.

Preduzetnička zona “Cerik” u općini Čelić smještena je na ulazu u općinu iz pravca Brčko Distrikta, uz razvijenu cestovnu infrastrukturu i direktan izlaz na R458 cestu prema Brčkom i Tuzli, te 63 km udaljenosti od Aerodroma Tuzla i 18 km od željezničke pruge, kao i u blizini buduće trase autoputa Beograd–Sarajevo. Površine 6,86 ha, zona je namijenjena prerađivačkoj industriji u šumarstvu i poljoprivredi, skladištima i sušionama, te sadrži planove za sanaciju postojeće deponije, prečistač otpadnih voda i proizvodnju zelene energije. Trenutno je 50% popunjena, sa tri aktivna subjekta i planiranih deset poduzetničkih projekata, uz mogućnost otvaranja oko 50 novih radnih mjesta.

Preduzetnička zona “Frigos” u općini Čelić uspostavljena je 2016. godine donošenjem Odluke o provođenju prostornog plana Općine Čelić za period 2012.-2032. godine broj: 01-23-2198/11 od 29.12.2016. godine i nalazi se 1km od centra naselja MZ Čelić, jednim dijelom u vodozaštitnoj zoni vodoopskrbnog područja općine Čelić. Zona se prostire na 7,17 ha, sa razvijenom cestovnom infrastrukturom i direktnim izlazom na regionalnu cestu R459 prema Brčkom i Tuzli, a udaljena je 63 km od Aerodroma Tuzla i 18 km od željezničke pruge. Zona je namijenjena proizvodno poslovnoj djelatnosti. U zoni trenutno posluju dva privredna subjekta sa oko 100 zaposlenih čija djelatnost je proizvodnja, bez mogućnosti prostornog širenja ali sa mogućnošću izgradnje novih privrednih subjekata unutar zone. Zona ima veoma dobru položajnu pogodnost, ali je prostorno ograničena.

Preduzetnička zona “Šibošnica” u općini Čelić uspostavljena je 2016. godine donošenjem Odluke o provođenju prostornog plana Općine Čelić za period 2012.-2032. godine broj: 01-23-2198/11 od 29.12.2016. godine i nalazi se u centru naselja MZ Šibošnica. Zona se prostire na 1,33 ha, sa razvijenom cestovnom infrastrukturom. Zona je namijenjena proizvodno-poslovnoj i trgovačkoj djelatnosti. U zoni trenutno posluju četiri privredna subjekta čija djelatnost je trgovina, sa mogućnošću prostornog širenja i izgradnje novih privrednih subjekata. Zona ima veoma dobru položajnu pogodnost, ali je prostorno ograničena.

Preduzetnička zona “Humci” u općini Čelić uspostavljena je 2016. godine donošenjem Odluke o provođenju prostornog plana Općine Čelić za period 2012.-2032. godine broj: 01-23-2198/11 od 29.12.2016. godine kao planirana zona.

Na području Čelića nisu uspostavljene formalne poduzetničke potporne institucije. Većinu aktivnosti na zastupanju interesa poduzetnika i obrtnika te razvoju poduzetništva sprovode udruženja privrednika i lokalna udruženja, dok je općina dio podrške u okviru projekata Udruženja za razvoj NERDA, te aktivnosti Obrtničke i Privredne komore Tuzlanskog kantona kao kantonalnih poduzetničkih potpornih institucija.

Tržište rada

Podaci o radnosposobnom stanovništvu su izuzetno važni jer određuju veličinu i strukturu lokalne radne snage, što direktno utiče na zapošljavanje, privlačenje investicija i ekonomski rast ujedno ukazujući na demografske trendove i održivost zajednice.

Ukoliko se posmatraju podaci o radnosposobnom stanovništvu na području Čelića u period 2020.-2024. godina isti pokazuju na smanjenje broja sa 6.861 (2020. godine) na 6.667 (u 2024. godini), što predstavlja pad od 194 osobe ili približno 2,8% u petogodišnjem razdoblju (Tabela 12.).

Tabela 12. Pregled broja i udjela radnosposobnog stanovništva u ukupnoj populaciji općine Čelić u periodu 2020.-2024. godina

Godina	Broj	%
2020.	6.861	69,6
2021.	6.824	69,8
2022.	6.790	70,2
2023.	6.758	70,2
2024.	6.667	69,7

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Udio radnosposobnog stanovništva u ukupnoj populaciji varirao je u rasponu od 69,6% do 70,2%, pri čemu je najveći procenat zabilježen u 2022. i 2023. godini (70,2%). Godine 2024. udio blago opada na 69,7%, što upućuje na trend smanjenja i broja i relativnog udjela. U usporedbi sa Tuzlanskim kantonom Čelić ima nešto povoljniju strukturu radnosposobnog stanovništva od kantonalnog prosjeka koji u 2024. godini iznosio 68,1%.

Slika stanja na tržištu rada općine Čelić radna snaga je pala sa 3.409 (2020. godine) na 3.234 (2024. godine), što je smanjenje od 175 osoba ili oko 5,1% (Tabela 13.). Istovremeno, stopa aktivnosti bilježi blagi, ali kontinuiran pad sa 49,7% na 48,5%, što ukazuje da se smanjuje udio radnosposobnog stanovništva uključenog u tržište rada. Ovaj trend je vjerovatno posljedica kombinacije demografskog starenja i iseljavanja mlađe populacije, što direktno smanjuje raspoloživ radni kontingent.

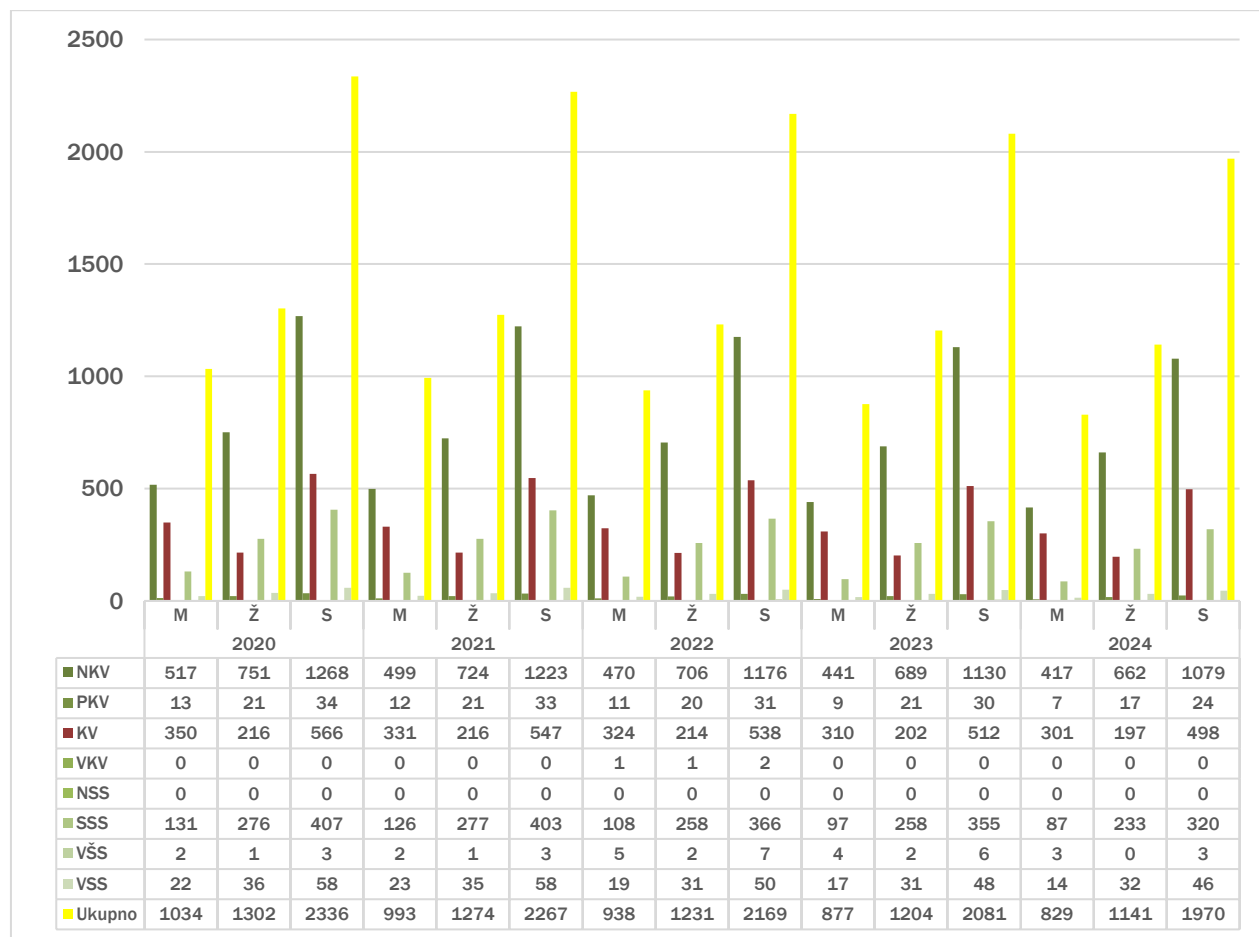
Tabela 13. Prikaz pokazatelja stanja na tržištu rada općine Čelić u periodu 2020.-2024. godina

Godina	Radna snaga	Broj zaposlenih	Stopa zaposlenosti	Broj nezaposlenih	Stepen nezaposlenosti	Stopa aktivnosti
2020.	3.409	1.073	15,6	2.336	68,5	49,7
2021.	3.371	1.104	16,2	2.267	67,3	49,4
2022.	3.342	1.173	17,3	2.162	64,9	49,2
2023.	3.301	1.220	18,1	2.081	63,0	48,8
2024.	3.234	1.264	19,0	1.970	60,9	48,5

Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja, broj zaposlenih u općini Čelić u 2024. godini iznosio je 1.264 osobe, što predstavlja porast od 17,8% u odnosu na 2020. godinu kada je zaposlenih bilo 1.073. Paralelno s tim, stopa zaposlenosti porasla je sa 15,6% na 19,0%, što ukazuje na određenu prilagodljivost lokalne privrede uprkos smanjenju radne snage. Ipak, u poređenju s prosjekom Tuzlanskog kantona, gdje stopa zaposlenosti u 2024. godini iznosi 35,2%, Čelić značajno zaostaje, što jasno ukazuje na nedovoljno iskorištavanje lokalnog radnog potencijala i manju ponudu kvalitetnih radnih mjesta. Pozitivno je što zaposlenost u Čeliću raste kontinuirano, bez prekida, što govori o stabilnom, ali sporom tempu napretka. Međutim, relativno nizak nivo zaposlenosti i skroman apsolutni rast – u prosjeku oko 50 novih radnih mjesta godišnje – nisu dovoljni da preokrenu negativne demografske trendove i smanje visoku nezaposlenost koja je u 2024. godini dosegla nivo od 60,9% te je Čelić po visini nezaposlenosti prvi u Tuzlanskom kantonu na kojem je nezaposlenost iznosila 37,4%. Iako se u proteklom periodu bilježi određeno poboljšanje kroz kontinuirano smanjenje stope nezaposlenosti sa 68,5% u 2020.godini na 60,9% u 2024. godini nezaposlenost ostaje izrazito visoka, što ukazuje na strukturne probleme tržišta rada – nesklad između ponude i potražnje za radom, te ograničene prilike za zapošljavanje u lokalnoj ekonomiji.

Nezaposlenost u Čeliću dominira među nekvalifikovanim i kvalifikovanim radnicima, dok je udio visokoobrazovanih nezaposlenih nizak ali značajan za razvojne politike jer ukazuje na rizik od odlaska kadrova (slika 5.). NKV čine najveći dio nezaposlenih i to 1.268 osoba u 2020. te 1.079 u 2024. Godini što je pad od

oko 15%, ali i dalje najveća kategorija. KV radnici su druga najbrojnija grupa nezaposlenih, ali je njih nivo stabilan te je broj nezaposlenih u ovoj kategoriji u 2020. godini iznosio 566 da bi taj broj pao na 498 u 2024. godini

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Slika 11. Pregled spolne i obrazovne strukture nezaposlenih osoba na području Čelića u periodu 2020.-2024. godina

Lokalno tržište rada ne apsorbira ni dovoljno osoba sa srednjom stručnom spremom čiji je broj u 2024. godini iznosio 320, dok je broj nezaposlenih osoba sa VSS nizak i iznosi 46 u istoj godini. Iako broj visokoobrazovanih nezaposlenih nije velik, on pokazuje da i ovaj profil ne nalazi dovoljno posla u lokalnoj ekonomiji, što može dovesti do migracija mladih obrazovanih ljudi.

Strukturom nezaposlenih osoba na području Čelića dominiraju žene koje su konstantno brojnije među nezaposlenima (oko 60%) – npr. u 2024. 1.141 žena naspram 829 muškaraca, a dominantno su NKV, KV i SSS profili. Većina nezaposlenih žena nema formalne kvalifikacije, što značajno ograničava njihovu zapošljivost.

Stoga bi strateške intervencije u narednom periodu trebale biti usmjerene ka podršci programima prekvalifikacije i doškovanja žena, posebno u deficitarnim zanimanjima, jačanje ženskog poduzetništva i samozapošljavanja, te razvoj sektorskih programa zapošljavanja u oblastima u kojima žene tradicionalno imaju značajnu zastupljenost, kao što su usluge, turizam i zdravstvo, čime bi se povećala njihova ekonomska uključenost i doprinijelo smanjenju nezaposlenosti.

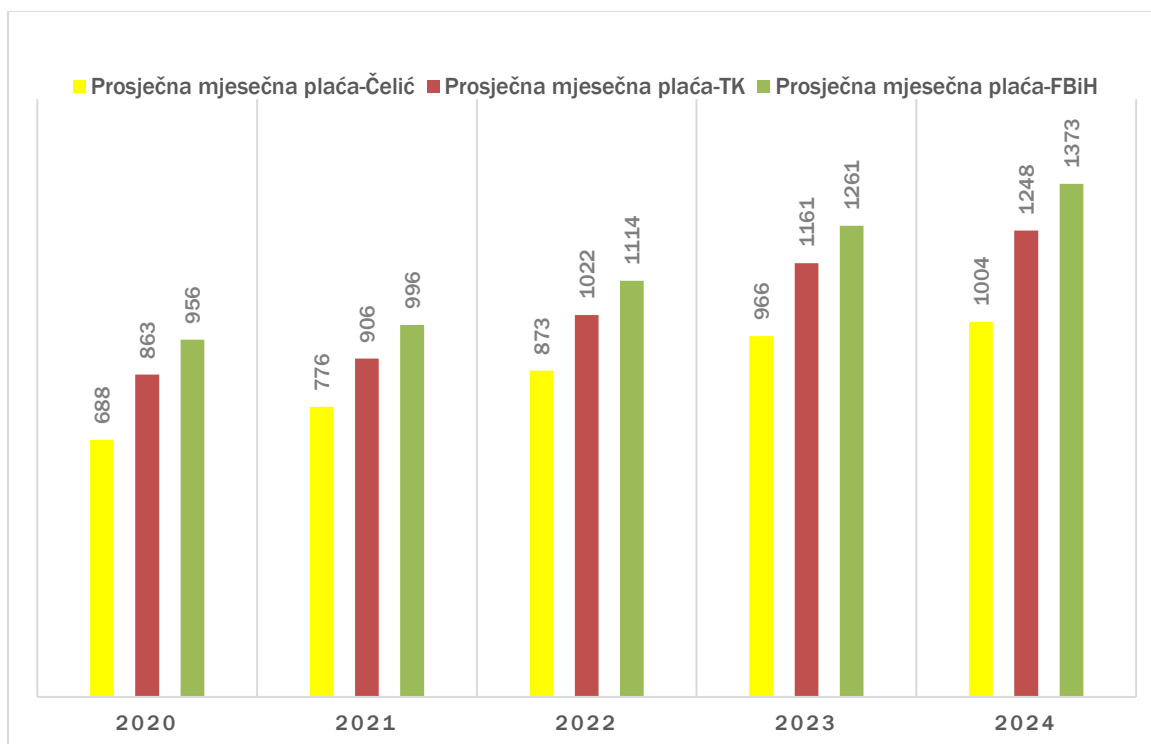
Podaci Biroa za zapošljavanje Čelić o registriranim nezaposlenim, iako Biro evidentira sve prijavljene nezaposlene osobe, dok FZZPR koristi harmonizovane statističke izvore i procjene na nivou FBiH, pokazuju iste trendove kao podaci Federalnog zavoda za programiranje razvoja. Podaci Biroa za zapošljavanje Čelić potvrđuju

pad ukupne nezaposlenosti tokom posmatranog perioda – sa 2.792 nezaposlene osobe u 2020. godini na 2.048 u 2024. godini.

Važno je naglasiti da dio osoba evidentiranih na spiskovima Biroa za zapošljavanje formalno ne učestvuje u aktivnoj potrazi za poslom. Njihovo redovno prijavljivanje najčešće je motivisano ostvarivanjem prava na zdravstveno osiguranje koje im pripada kao nezaposlenima, dok su u praksi angažovani u radu u inostranstvu ili obavljanju aktivnosti u okviru sivog tržišta rada. Ovaj fenomen, prisutan u cijeloj državi, značajno iskrivljuje stvarnu sliku tržišta rada i predstavlja jedan od ključnih faktora koji usporavaju njegov razvoj i otežavaju planiranje efektivnih mjera zapošljavanja.

Plaće

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, prosječna neto plaća, na području Čelića u 2024. godini, iznosila je 1.004. KM što je za 244 KM niže od od prosječne plate u Tuzlanskom kantonu, što znači da radnici u Čeliću u prosjeku zarađuju oko 20% manje od kantonalnog prosjeka. Odnos je još i nepovoljniji ukoliko se posmatra federalni prosjek, te je prosječna mjesečna neto plaća u Čeliću u 2024. godini niža za 369 KM u odnosu na prosjek Federacije odnosno za cca. 27% (Slika 6.).

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Slika 12. Kretanje prosječne mjesečne neto plaće na području općine Čelić, TK i FBiH u periodu 2020.-2024. godina

Pozitivno je svakako što je prosječna mjesečna neto plaća kontinuirano rasla na području Čelića od 2020. godine, te je u 2024. godini viša za 316 KM u odnosu na 2020. godinu ili 46% u pet godina. Prema iznosu mjesečne neto plaće općina Čelić je dvanaesta, odnosno pretposljednja, od svih lokalnih zajednica Tuzlanskog kantona u 2024. godini, u kojem je najviši iznos mjesečne neto plaće u 2024. godini zabilježen na području grada Tuzla (1.431 KM).

U Federaciji BiH, time i TK i Čeliću rast plaća se više može pripisati regulatornim i tržišnim pritiscima nego stvarnom rastu produktivnosti. Jedan od faktora svakaako je i povećanje zakonom propisanog minimalnog iznosa neto plaće u FBiH, što je imalo direktan uticaj na radnike u sektorima s niskim primanjima, dok su drugi inflatorni pritisci koji su poslodavce potakli na korekciju dohodaka. Dodatno, migracije radne snage i manjak radnika na domaćem tržištu stvarali su pritisak na rast plata, dok je svakako jedan dio, iako manji, rezultat usklađivanja kolektivnih ugovora i korekcija u javnom sektoru.

Penzije/mirovine

U skladu sa ranije prezentiranim podacima o demografskim kretanjima na području općine Čelić, u prilog idu i podaci o broju penzionera na području ove lokalne zajednice. Naime, ukupan broj korisnika penzionera u Čeliću porastao je sa 992 u 2020. na 1.057 u 2024. godini, što predstavlja rast od 6,6% u petogodišnjem periodu. Ovaj porast ukazuje na proces starenja stanovništva i na sve veći broj osoba koje ulaze u penzioni sistem. Najveći udio čine korisnici starosnih penzija, čiji se broj povećao sa 483 na 566, dok su invalidske i porodične penzije ostale stabilne ili bilježe manja odstupanja (Tabela 14.).

Tabela 14. Broj penzionera, vrste i iznos penzija u općini Čelić u periodu 2020.-2024. godina

	2020.		2021.		2022.		2023.		2024.	
	Broj	Prosječna visina	Broj	Prosječna visina	Broj	Prosječna visina	Broj	Prosječna visina	Broj	Prosječna visina
Starosna	483	192.709	505	202.269	528	241.608	526	293.239	566	351.587
Invalidska	146	50.531	127	44.492	124	49.177	123	58.517	126	64.117
Porodična	363	123.285	371	125.268	368	142.245	362	169.267	365	181.324
UKUPNO	992	366.525	1.003	372.029	1.020	433.030	1.011	521.023	1.057	597.028

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Ukupna izdvajanja za penzije u Čeliću povećana su sa 366.525 KM u 2020. na 597.028 KM u 2024., što je rast od 63% dok je prosječna penzija u Čeliću porasla sa oko 369,5 KM u 2020. na približno 565 KM u 2024. godini, što predstavlja rast od gotovo 53% u petogodišnjem periodu. Dok je rast bio umjeren u prvim godinama, značajniji skok zabilježen je od 2022. godine nadalje, što je posljedica zakonskih usklađivanja, inflatornih pritisaka i rasta minimalnih plaća.

U 2024. godini broj penzionera na području Tuzlanskog kantona iznosio je 75.119, dok je ukupno isplaćeni iznos penzija 51.007.007 KM, implicirajući prosječnu penziju u iznosu od 679 KM. Sa druge strane, broj penzionera u Federaciji BiH iznosio je 367.094 a ukupno isplaćeni iznos penzija bio je 256.390.751 KM implicirajući prosječnu isplaćenu penziju 698,4 KM.

Navedeni podaci ukazuju da penzioneri Čelića čine 1,4% penzionera Tuzlanskog kantona i 0,29% ukupnog broja penzionera Federacije BiH. Usporedba prosječnog iznosa penzija ukazuje da penzioneri u Čeliću primaju mjesečno u prosjeku 113 KM manje od kantonalnog prosjeka i 133 KM manje od federalnog prosjeka, što jasno pokazuje slabiji ekonomski položaj ove lokalne zajednice.

Prikazani trendovi pokazuju da penzioni sistem sve više finansijski prati rast troškova života, ali istovremeno povećava fiskalni pritisak i otvara pitanje dugoročne održivosti.

Ključni problemi i potrebe u području ekonomskog razvoja

Razvojni problemi i potrebe u području ekonomskog razvoja predstavljeni su u narednoj tabeli.

Tabela 34. Razvojni problemi i potrebe u području ekonomskog razvoja

Razvojni problemi	Razvojne potrebe	Podsektor
-------------------	------------------	-----------

Dinamičan rast uvoza u odnosu na izvoz Uska baza izvoznika i zavisnost od nekoliko kompanija Nedovoljna inovativnost i digitalizacija	- Podržati razvoj supstitucijskih proizvoda (poljoprivreda, prehrambena i građevinska industrija) kroz edukacije, podršku umrežavanju ili jačanju kapaciteta lokalnih MSP - Pružiti podršku razvoju lokalnih lanaca vrijednosti i povezivanje proizvođača i prerađivača posebno onih koji mogu zamijeniti uvoz - Pružiti podršku jačanju kapaciteta lokalnih MSP-a i obrta za digitalnu transformaciju	Vanjsko trgovinska razmjena/Poslovni subjekti
Stagnacija broja pravnih lica, rast nosi obrtništvo Dominacija poljoprivredne djelatnosti Pad djelatnosti trgovine i ugostiteljstva te oscilacije prerađivačke industrije	- Sprovesti aktivnosti na smanjenju parafiskalnih nameta na lokalnom nivou te uputiti inicijative za smanjenje nameta na višim nivoima vlasti - Kreirati i realizirati programe podrške jačanju konkurentnosti postojećih pravnih lica - Realizirati aktivnosti na uspostavi agro-inkubatora sa različitim infrastrukturnim segmentima (hladnjače, mini-prerađivački pogoni, brendiranje) kao i mentorskom i stručnom podrškom poljoprivrednim proizvođačima kako bi se dodala vrijednost lokalnim proizvodima. - Kreirati programe podrške i jačati kapacitete lokalnih poduzetnika za apliciranje za poticaje za modernizaciju opreme i certifikaciju proizvodnje	Poslovni subjekti
Usitnjenost poljoprivrednih proizvođača Nekonkurentnost poljoprivrednih proizvođača Zastarjela opremljenost poljoprivrednika Zavisnost od jagodarstva i manjak brendiranja Pad stočarske proizvodnje	- Povećati kvalitet i kvantitet podrške poljoprivrednim proizvođačima kroz regresiranje kamata, finansiranje zapošljavanja, pomoć pri kupovini opreme i sl. u cilju unapređenja njihove konkurentnosti. - Nastaviti podržavati umrežavanje poljoprivrednih proizvođača radi kvalitetnijeg nastupa na tržištu i unapređenja konkurentnosti i pregovaračke pozicije na tržištu. - Realizirati programe podrške jačanju kapaciteta i konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača posebno uvođenje sistema precizne poljoprivrede i digitalnih alata te sprovoditi edukacije o modernim agrotehnikama - Zaštita geografskog porijekla „Čelička jagoda“ - Osmisliti i implementirati program za jačanje stočarstva kroz podršku mladim	Poljoprivreda

(govedarstvo, mlijeko)	farmerima, modernizaciju farmi i siguran otkup mlijeka uz razvoj lokalnih brendova	
Rodna neravnopravnost i održivost ženskog poduzetništva	- Osmisliti i implementirati program podrške ženama u poljoprivredi kroz edukacije, mentorstvo i pristup finansijskoj pomoći	
Neravnomjerna raspoređenost i zastarjelost lovno-tehničke infrastrukture	- Osmisliti i realizirati program održavanja i postavljanja novih hranilišta i solila u nedovoljno pokrivenim zonama	Lovstvo
Nedovoljno iskorištavanje turističkih potencijala za razvoj turizma	- Kreirati i implementirati mjere i aktivnosti koje će za cilj imati veću promociju turističkih sadržaja Čelića uz istovremeno poticanje razvoja turističke infrastrukture ali i turističkih kapaciteta (vještine i znanja) pružaoca turističkih usluga na području Čelića.	Turizam
Nedovoljno razvijena evidencija i turistička infrastruktura	- Osnaživati ruralno stanovništvo grada za bavljenje turizmom - Finalizirati uspostavu turističke organizacije i jačati kontinuirano sadržaje turističkog centra	
Niska iskorištenost poslovnih zona	- Nastaviti sa aktivnostima podrške razvoju postojećih poslovnih zona	Poduzetnička infrastruktura
Nepostojanje ostalih oblika poduzetničke infrastrukture	- Animirati i pružiti podršku uspostavi novih oblika poduzetničke infrastrukture	
Visoka nezaposlenost, posebno među ženama i nisko/nekvalifikovanim radnicima	- Osmisliti i realizirati program prekvalifikacija i podrške samozapošljavanju žena i mladih u deficitarnim zanimanjima (usluge, turizam, zdravstvo, poljoprivredna prerada)	Tržište rada

Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja

Obrazovni proces na području općine Čelić se odvija u ustanovama predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja. Na području općine djeluje jedna javna ustanova za predškolski odgoj i obrazovanje, JU za predškolski odgoj i obrazovanje „Čelić“, 7 osnovnih škola koje obuhvataju 3 centralne i 4 područne osnovne škole, te jedna srednja škola, JU Mješovita srednja škola Čelić.

JU za predškolski odgoj i obrazovanje „Čelić“ osnovana je 2023. godine i predstavlja ključnu obrazovnu instituciju za rani razvoj djece u općini te je nakon godina iščekivanja i ukazane potrebe izvršen prvi upis djece u dva programa:

- Jaslička grupa (djeca uzrasta od 6 mjeseci do 3 godine)
- Vrtićke grupe (djeca uzrasta od 3 godine do polaska u osnovnu školu)

Cjeloviti razvojni program se implementira u skladu sa Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju ("Službene novine Tuzlanskog kantona", br. 10/20 - prečišćen tekst i 5/22 i 5/25) te obuhvata program njege,

odgoja i obrazovanja, zdravstvene zaštite, ishrane i socijalne zaštite djece predškolske dobi, Ustanova organizuje programe cjelodnevnog boravka (od 6:00 do 17:00 sati) i poludnevnog boravka (od 7:00 do 12:00 ili od 8:00 do 13:00 sati), pri čemu su odgojne grupe formirane u skladu s Pedagoškim standardima, vodeći računa o uzrastu i brojnosti djece. Tokom prvog upisnog roka u pedagoškoj 2023/2024. godini upisano je 38 djece (20 dječaka i 18 djevojčica), u pedagoškoj 2024/2025 godini broj je porastao na 48 djece (27 dječaka i 21 djevojčica). U pedagoškoj 2025/2026 godini upisano je 48 djece (23 djevojčice i 25 dječaka) čime je vrtić dosegao maksimalne prostorne i kadrovske kapacitete.

Ustanova trenutno raspolaže s tri odgajateljice i medicinskom sestrom, što predstavlja minimum potreban za postojeći broj djece, ali istovremeno ukazuje na ograničene ljudske resurse i nedovoljnu mogućnost prihvata većeg broja polaznika. S obzirom na rastuće potrebe lokalne zajednice za predškolskim obrazovanjem, očigledna je potreba za dodatnim ulaganjima u proširenje prostora, povećanje broja odgajatelja i stabilnije budžetsko finansiranje. Time bi se omogućilo da ustanova nastavi kvalitetno pružati usluge, poštujući pedagoške standarde i da odgovori na sve veću potražnju roditelja za uključivanje djece u predškolski sistem.

Pored navedenog, a uzimajući u obzir da je u godini pred polazak u osnovnu školu, predškolski odgoj i obrazovanje obavezan za svu djecu predškolskog uzrasta, predškolsko obrazovanje se odvija i u osnovnim školama na području općine Čelić, te uključuje svu djecu koja nisu obuhvaćena nekim oblikom predškolskog odgoja i obrazovanja prije polaska u osnovnu školu kroz program predškolske nastave u trajanju od 150 sati.

Osnovni odgoj i obrazovanje na području Čelića se odvija u tri osnovne škole: Osnovna škola Vražići, Osnovna škola Humci i Osnovna škola Čelić te četiri pripadajuće područne škole Područna škola Brnjik, Područna škola Velino selo, Područna škola Ratkovići i Područna škola Šibošnica.

Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja ukupno je 620 učenika pohađalo osnovne škole na području Čelića te se broj učenika u osnovnim školama smanjio sa 715 u 2020. godini na navedenih 620 u 2024. godini što čini pad od 13,3% u pet godina odnosno periodu 2020.-2024. godina. Paralelno, broj odjeljenja u osnovnim školama Čelića je pao sa 45 na 42, a broj nastavnika oscilira (od 84 u 2020., 75. U 2021., 80 u 2022, 82 u 2023. na 77 u 2024. godini (Tabela 16.).

Tabela 16. Pregled broja učenika osnovnih škola na području Čelića, Tuzlanskog kantona i Federacije BiH u periodu 2020.-2024. godina

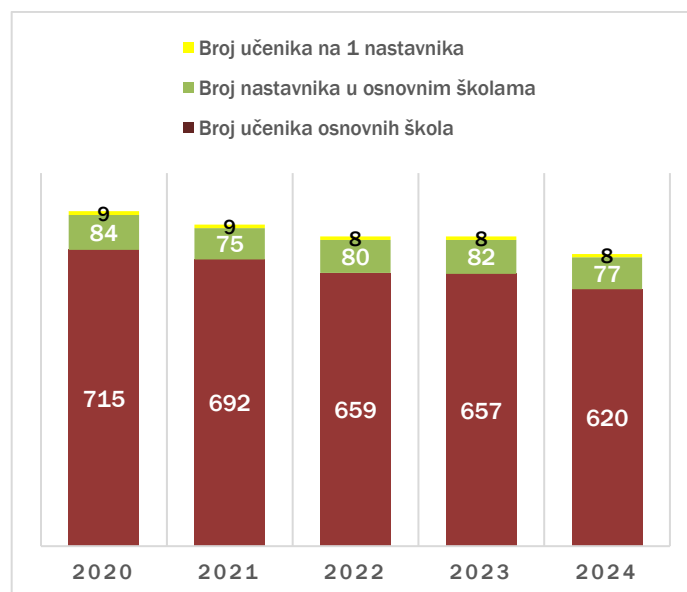
Pokazatelji	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Broj učenika osnovnih škola Čelić	715	692	659	657	620
Broj učenika osnovnih škola TK	35.813	35.847	35.205	34.675	33.436
Broj učenika osnovnih škola FBiH	174.938	172.500	169.804	166.817	163.675

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Na nivou Tuzlanskog kantona i Federacije BiH također se bilježe negativni trendovi u broju učenika osnovnih škola, ali znatno blažeg intenziteta. U Tuzlanskom kantonu broj učenika se u istom periodu smanjio za 6,6%, dok je u Federaciji BiH pad iznosio 6,4%. To znači da Čelić gubi učenike gotovo dvostruko bržim tempom od prosjeka kantona i Federacije. Ovakva disproporcija ukazuje da je općina Čelić suočena s izraženijim demografskim i društvenim pritiscima od šireg okruženja, te zahtijeva ciljane intervencije kako bi se ublažile posljedice i osigurala održivost lokalnog obrazovnog sistema.

Navedeni pokazatelji vidljivi su i kroz omjer broja učenika na 1.000 stanovnika, pri čemu u Čeliću u 2024. godini broj učenika na 1.000 stanovnika iznosi 65. u 2024. godini u poređenju sa Tuzlanskim kantonom i Federacijom BiH (76), što potvrđuje brže demografsko praznjenje i gubitak mladog stanovništva.

Istovremeno, omjer nastavnika po učeniku u Čeliću je povoljniji u odnosu na prosjek kantona i Federacije BiH. U 2024. godini 1 nastavnik dolazi na oko 9 učenika u Čeliću (Slika 7). Sa druge strane, u Tuzlanskom kantonu i FBiH u prosjek jedan nastavnik dolazi na deset učenika.

Slika 13. Pregled broja učenika i nastavnika u osnovnim školama Čelića u periodu 2020.-2024. godina

Ovakav odnos omogućava veću individualizaciju nastave i potencijalno viši kvalitet obrazovnog procesa, ali sa druge strane postavlja pitanje finansijske održivosti zbog relativno visokih troškova po učeniku.

Broj djece koja do škole putuje 4 km i više u školskoj 2025/2026. godini iznosio je 43 te su isti u ovoj školskoj godini imali organiziran prevoz do škole. U kontekstu inkluzivne nastave, ukupno 15 učenika sa posebnim potrebama pohađalo je nastavu u osnovnim školama na području Čelića, pri čemu škole imaju adekvatan ili pak djelimično adekvatan pristup za djecu sa posebnim potrebama.

Što se tiče opremljenosti osnovnih škola, sve centralne osnovne škole imaju fiskulturnu salu i biblioteku, te su djelimično opremljene računarskom opremom za potrebe osoblja, ali i učenika, s tim da Biblioteka JU OŠ Čelić nije opremljena računarskom opremom za potrebe osoblja i učenika. Navedeno je potrebno u narednom periodu dodatno unaprijediti, naročito uzimajući u obzir trend razvoja digitalnih tehnologija te unapređenje procesa digitalne transformacije obrazovnog sistema. Mjere energetske efikasnosti sprovedene su u svim osnovnim školama (uključujući područne), izuzev OŠ Vražići, najvećim dijelom finansirane iz sredstava Budžeta Tuzlanskog kantona te implementacijom projekata finansiranih od strane međunarodnih donatora.

OŠ Vražići kao energent za zagrijavanje u objektu centralne škole koristi pelet, što je efikasniji način zagrijavanja prostora ali mjere EE nisu sprovedene. U objektu područne škole u Brnjiku je urađeno utopljenje zgrade, te se u područnim školama koristi ugalj za zagrijavanje objekta.

U JU OŠ "Čelić" Čelić se koristi energent – pelet za zagrijavanje prostora, te su sprovedene određene energetske mjere: utopljavanje zgrade - fasada, zamjena vanjske stolarije, rekonstrukcija krova, instaliranje kotla na pelet.

U OŠ Humci koja i dalje koristi ugalj i drvo za zagrijavanje prostora izvršena je zamjena kotlova za grijanje-ugalj, zamijenjena vanjska stolarija, zamijenjeni krovovi te ugrađeni solarni paneli. Međutim i dalje ostaje potreba daljeg energetskog utopljavanja i unapređenja energetske efikasnosti školskih objekata.

Kada je u pitanju proces srednjeg obrazovanja i odgoja na području općine Čelić, isti se odvija u okviru JU Mješovita srednja škola Čelić, koja nudi sljedeće obrazovne programe:

- Ekonomska škola (ekonomski tehničar – poslovno-pravni smjer, finansijsko računovodstveni smjer, poslovno – pravni tehničar),

- Medicinska škola (medicinska sestra - tehničar),
- Mašinska stručna škola (automehaničar, zavarivač, instalater centralnog grijanja),
- Poljoprivredno – prehrambena škola (prehrambeni prerađivač)
- Trgovinska stručna škola (Trgovac),
- Stručna škola uslužnih djelatnosti (Frizer)

Prema podacima dostaljenim od strane MSŠ Čelić, broj učenika u JU „Mješovita srednja škola“ Čelić, pao je sa 211 u 2020/2021. na 132 učenika u 2024/2025. školskoj godini, odnosno za skoro 30%. Navedeno se dovodi u vezu sa smanjenjem broja učenika koji završavaju osnovno obrazovanje kao direktna posljedica negativnih demografskih trendova. U školskoj 2024./2025. godini upisana su 43 učenika u prvi razred srednje škole dok u prosjeku 2 učenika godišnje napusti školovanje prije njegovog okončanja.

Tradicionalno dominantni smjerovi, poput automehaničara/zavarivača i ekonomskog tehničara – poslovno pravnog smjera, bilježe kontinuirani pad interesa i značajan gubitak upisanih, dok je smjer medicinska sestra-tehničar ugašen nakon 2022/23. godine jer ne postoji zainteresovanost učenika. Ovi pokazatelji jasno ukazuju na demografske izazove, ali i na promjenu obrazovnih i tržišnih preferencija učenika.

Istovremeno, škola je uvođenjem novih profila zanimanja demonstrirala fleksibilnost i spremnost prilagođavanja savremenim potrebama tržišta rada. Smjerovi poput ekonomskog tehničara – poslovna informatika, frizer i trgovac pokazuju rastući interes i u kratkom periodu privukli su značajan broj učenika (npr. poslovna informatika 16 učenika, frizer 15 učenika u 2024/25. godini). Ali i dalje najtraženije i najbrojnije zanimanje upravo čini automehaničar-zavarivač. Ovi trendovi otvaraju prostor za daljnji razvoj i modernizaciju kurikula, posebno u segmentu uslužnih i informatičkih djelatnosti, koje su prepoznate kao perspektivne u lokalnom i širem kontekstu tržišta rada. Što je posebno atraktivno za žene, s obzirom da se u većoj mjeri, u odnosu na muškarce odlučuju za zanimanje frizer i trgovac, te finansije i računovodstvo i poslovna informatika. Ključni izazov ostaje racionalizacija profila sa niskim brojem upisanih učenika (prehrambeni prerađivač, instalater centralnog grijanja), jer njihova održivost dugoročno postaje upitna. S druge strane, fokus na jačanje novih atraktivnih smjerova, uz kvalitetno kadrovsko i infrastrukturno opremanje, može doprinijeti da MSŠ Čelić postane atraktivna škola u oblasti praktičnih i tržišno orijentisanih zanimanja.

U školi je zaposleno ukupno 29 nastavnika i to 11 nastavnika i 18 nastavnica te je ovaj omjer znatno povoljniji od prosjeka u Tuzlanskom kantonu i Federaciji BiH, gdje se u srednjim školama kreće između 10–12 učenika po nastavniku. To znači da je nastavnog osoblja više nego dovoljno za postojeći broj učenika, pa čak i iznad standarda. Pedagoški posmatrano, takav odnos omogućava visoku individualizaciju nastave i bolji rad s učenicima, ali finansijski i organizacijski može biti teret – jer relativno mali broj učenika zahtijeva značajna izdvajanja za plate i održavanje nastavnog kadra.

JU MSŠ Čelić ne raspolaže sa sportskom dvoranom te se fizička aktivnost učenika u zatvorenom prostoru odvija kroz teoretsku nastavu i učionice, a jedan dan u sedmici koriste fiskulturnu salu OŠ Čelić. Ova obrazovna ustanova raspolaže vlastitom bibliotekom, a u nedostatku stručne literature učenici ove srednje škole koriste usluge JU Gradska biblioteka Čelić, dok je pristup informacionim tehnologijama odnosno računarskoj opremi nastavnom osoblju i učenicima obezbijeđen ali nedovoljno adekvatan. Značaj digitalne transformacije obrazovanja je podcrtan nakon suočavanja sa pandemijom COVID-19 i potrebom organiziranja online nastave, te je identificirana potreba kontinuiranog jačanja opremljenosti obrazovnih ustanova, naročito sa savremenom opremom i alatima. U proteklom periodu su provedene mjere energetske efikasnosti i mjere na uređenju školskog objekta te je zgrada utopljena i stolarija zamijenjena, a škola koristi pelet kao energent za zagrijavanje objekta.

Osim redovnog srednjoškolskog obrazovanja, u okviru JU Mješovite srednje škole Čelić razvijen je i program stručnog osposobljavanja odraslih za deficitarna i tržišno relevantna zanimanja za sva zanimanja za koje se odvija nastava u školi. Sva navedena zanimanja verificirana su i mogu se upisati u radnu knjižicu, što omogućava formalno priznavanje kvalifikacija i veću konkurentnost kandidata na tržištu rada.

Škola je zvanično registrovana za obrazovanje i poučavanje odraslih, no zbog nedovoljnog interesa kandidata program se ne odvija. Nastavak realizacije ovog vida obrazovanja zavisi od potreba i iskazanog interesa lokalne zajednice, ali i od uspostavljanja bolje saradnje sa Zavodima za zapošljavanje na općinskom, kantonalnom i

federalnom nivou. Pored stručnog osposobljavanja, MSŠ Čelić nudi i mogućnost vanrednog školovanja odraslih za sva zanimanja koja se obrazuju u okviru redovnog sistema, što otvara prostor za fleksibilnije pristupe obrazovanju i cjeloživotnom učenju u skladu sa savremenim zahtjevima tržišta rada.

U općini Čelić nema visokoškolskih ustanova, a studenti iz Čelića svoje obrazovanje nastavljaju uglavnom na Univerzitetu u Tuzli, te univerzitetima i fakultetima u Sarajevu ili Brčko Distriktu. Nažalost, ne postoje podaci o broju upisanih studenata sa područja Čelića na visokoškolskim ustanovama.

Općina Čelić u svom godišnjem budžetu izdvaja sredstva za podršku obrazovnim ustanovama, konkretno za JU za predškolski odgoj i obrazovanje u vidu subvencija za rad i funkcionisanje ove ustanove, pri čemu je navedeni iznos u 2025. godini iznosio rekordnih 280.859 KM.

Također, Općina Čelić na godišnjem nivou vrši isplati subvencija đacima za prevoz koja u 2025. godini iznosi 80.000 KM.

U proteklom periodu, Općina Čelić je godišnje dodjeljivala stipendije redovnim studentima sa područja općine a postupak dodjele definisan je Odlukom o utvrđivanju uslova, kriterija i postupka dodjele jednogodišnje stipendije. Posljednjih godina pokazuje se kontinuitet u finansijskoj podršci studentima, uz male oscilacije u obuhvatu i iznosima. Broj korisnika stipendija kretao se od 19 do 28 studenta godišnje, a prosječan iznos po stipendiji varirao je između 800 i 1.360 KM (Tabela 17.). Uočava se da se, iako je broj stipendista smanjen nakon 2022. godine, finansijska podrška po korisniku povećala, što ukazuje na nastojanje da se studentima osigura kvalitetnija, a ne nužno kvantitativno šira podrška.

Tabela 17. Pregled dodijeljenih stipendija iz Budžeta Općine Čelić u periodu 2021. - 2024. godina

Godina	2021.	2022.	2023.	2024.
Broj stipendija	19	28	22	20
Ukupan iznos stipendija	17.100	22.400	29.920	24.000
Prosječan iznos stipendije	900	800	1360	1200

Program stipendiranja tako ostaje važan instrument zadržavanja i motivacije mladih, posebno u kontekstu ispodprosječnog indeksa razvijenosti i izraženog trenda migracija mladog stanovništva. Preporuka je u narednom periodu povezati stipendiranje sa praksama, mentorstvom i lokalnim razvojnim projektima, čime bi se povećala razvojna održivost ulaganja u obrazovanje.

Zdravstvena zaštita

Na području općine Čelić postoji primarna zdravstvena zaštita i određeni nivo sekundarne zdravstvene zaštite koji obavlja Javna ustanova Dom zdravlja Čelić. Sekundarna zdravstvena zaštita pruža se kroz organizirane specijalističko-konsultativne službe – Internističku ambulantu, Ambulantu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, Pedijatrijsku ambulantu, Oftamološku ambulantu, Neuropsihijatrijsku ambulantu, Dermatovenerološku ambulantu, Pneumofiziološku ambulantu Opštu hiruršku ambulantu te Medicinu rada.

Zdravstvena zaštita na primarnom nivou provodi se kroz rad Službe porodične medicine organizovane kroz 6 timova. Pored Doma zdravlja Čelić, na području općine djeluju i 4 područne ambulante – Ambulanta Vražići, Ambulanta Humci, Ambulanta Šibošnica i Ambulanta Ratkovići. Pored navedenog, zdravstvena zaštita na primarnom nivou obuhvata i praćenje zdravstvenog stanja stanovnika i provođenje mjera za zaštitu, prevenciju i unapređenje zdravlja stanovnika.

Sa aspekta tehničkih resursa, Dom zdravlja raspolaže sa tri vozila hitne pomoći, što omogućava adekvatnu pokrivenost terena i pravovremeni odgovor u hitnim medicinskim situacijama. U kontekstu kadrovske strukture, Dom zdravlja Čelić zapošljava ukupno 53 zdravstvena radnika, od čega je 21 muškarac (39,6%) i 32 žene (60,4%), što ukazuje na izraženu rodnu dominaciju žena u ovoj profesiji, naročito u sestrinskom i tehničkom kadru.

Struktura zaposlenih pokazuje da liječnici opće prakse čine manji udio ukupnog kadra sa svega 5 zaposlenih (4 muškarca i 1 žena), dok je broj specijalista također skroman – ukupno 5 (3 muškarca i 2 žene). Posebno je značajno naglasiti da u Domu zdravlja Čelić ne postoji zaposlen ginekolog, što predstavlja ozbiljan izazov u pružanju zdravstvene zaštite ženama, te upućuje na potrebu hitnog kadrovskog jačanja u ovoj oblasti.

Medicinski tehničari čine najbrojniju grupu sa ukupno 30 zaposlenih (9 muškaraca i 21 žena), što predstavlja 56,6% svih zdravstvenih radnika. Ovaj segment kadra osigurava kontinuitet rada i dostupnost osnovnih zdravstvenih usluga, ali u isto vrijeme naglašava neravnotežu između broja tehničkog i broja ljekarskog kadra. Pored navedenog, u ustanovi je zaposleno i 12 osoba u kategoriji ostalog osoblja, dok stomatološke usluge pruža 1 stomatolog.

Budžet Doma zdravlja Čelić je u proteklom petogodišnjem periodu kontinuirano rastao, te je u 2024. godini iznosio rekordnih 2.916.450,56 KM što je za 41,84% više u odnosu na 2020. godinu, kada je iznosio 2.056.110,00 KM. Finansiranje rada Doma zdravlja u najvećoj mjeri je oslonjeno na Zavod zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona (oko 95% na godišnjem nivou), dok se ostatak podrške radu Doma zdravlja finansirao iz općinskog budžeta.

U kontekstu nosilaca zdravstvenog osiguranja na području općine Čelić je u periodu 2020.-2024. godine zabilježen je kontinuiran pad broja osiguranika. U 2024. godini je ukupan broj osiguranika iznosio 7.621 te je pokrivenost stanovništva zdravstvenim osiguranjem iznosila 78,77%.

Evidentirano je da je i broj vakcinisane djece na području Općine Čelić u kontinuiranom padu, te je taj broj sa 796 u 2020. godini pao na 600 u 2024. godini. Uvažavajući značaj prevencije zaraznih bolesti, posebno se ističe zdravstvena zaštita koja uključuje vakcinaciju, promociju higijenskih mjera, educiranje o pravilnom ponašanju i osiguravanje brze reakcije u slučaju epidemija.

Ključne strateške intervencije u narednom periodu trebaju biti usmjerene na jačanje kadrovskih i tehničkih kapaciteta Doma zdravlja Čelić. Prioritet je angažovanje ginekologa i dodatnih specijalista kako bi se unaprijedila dostupnost zdravstvenih usluga, te osigurala bolja ravnoteža između ljekarskog i tehničkog osoblja. Istovremeno, potrebno je modernizovati medicinsku opremu i održavati postojeća vozila hitne pomoći, kao i ojačati područne ambulante u Vražićima, Humcima, Šibošnici i Ratkovićima kako bi se osigurala ravnomjerna pokrivenost cijelog područja općine.

Poseban fokus treba staviti na preventivu i javno zdravlje, kroz intenzivniju promociju vakcinacije, higijene i zdravih životnih navika. Konačno, razvoj rodno osjetljivih politika u zdravstvu, posebno u segmentu reproduktivnog i preventivnog zdravlja žena, predstavlja strateški prioritet za podizanje kvaliteta i obuhvatnosti zdravstvene zaštite u općini Čelić.

Socijalna zaštita

Socijalna zaštita obuhvata novčane ili druge doprinose zajednice kako bi se osiguralo ostvarivanje osnovnih potreba ljudskog postojanja, te administrativnu, stručnu i drugu pomoć osobama koje nisu posve u stanju voditi brigu o svojim interesima i osigurati sebi zadovoljavanje osnovnih životnih potreba.

Socijalna zaštita u Federaciji BiH uređena je Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, br. 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16, 40/18 i 16/23), dok je u Tuzlanskom kantonu ovu oblast regulisana Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti obitelji sa djecom drugi prečišćeni tekst („Službene novine Tuzlanskog kantona“, br. 18/23 i 07/24). Socijalna zaštita na području općine Čelić se odvija kroz djelovanje JU Centar za socijalni rad Čelić.

U 2024. godini broj korisnika socijalne zaštite na području općine Čelić iznosio je 1.300 što ukazuje da skoro 15% stanovnika Čelića prima određeni vid socijalne pomoći. Broj korisnika socijalne zaštite u općini Čelić je varirao u periodu 2020.-2024. godina, s ukupno 1.080 korisnika u 2020., 955 u 2021., značajnim rastom na 1.249 u 2022., te vrhuncem u 2023. sa 1.429 korisnika, a u 2024. broj se blago smanjio na 1.300 korisnika (Tabela 18.) Najveće povećanje u analiziranom periodu utvrđeno je kod isplate dječijeg dodatka te naknade umjesto plaće roditelju koji/koja nije u radnom odnosu.

Tabela 18. Pregled broja korisnika socijalne pomoći po vrstama pomoći na području općine Čelić za period 2020-2024. godine

Vrsta	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Stalna novčana pomoć	91	76	67	62	58
Novčana naknada za pomoć i njegu druge osobe	0	0	0	0	0
Druga materijalna pomoć	90	85	222	165	160
Oposobljavanje za život i rad	0	0	0	0	0
Smještaj u drugu porodicu	2	4	5	5	5
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	12	12	13	18	13
Jednokratne novčane pomoći	138	127	187	183	126
Zdravstveno osiguranje	322	290	269	254	237
Usluge socijalnog rada i drugog stručnog rada	140	130	128	118	118
Kućna njega i pomoć u kući	0	0	0	0	0
Dječiji dodatak	275	218	297	569	518
Naknada umjesto plaće roditelju koji je u radnom odnosu	10	13	17	8	14
Naknada umjesto plaće roditelju koji/koja nije u radnom odnosu	0	0	44	47	51
Ukupno	1.080	955	1.249	1.429	1.300

Izvor: JU Centar za socijalni rad Čelić

Pravo na stalnu novčanu pomoć može ostvariti samac ili porodica koji nemaju dovoljno sredstava za uzdržavanje, a nisu u mogućnosti ostvariti svojim radom ili prihodima od imovine ili na drugi način. Prosječni iznos stalne novčane pomoći u 2024. godini koji je isplaćen od strane Centra za socijalni rad Čelić iznosio je 199,70 KM, a evidentirano je ukupno 58 korisnika, što čini značajno smanjenje u odnosu na 2020. godinu kada je broj korisnika ovog oblika pomoći iznosio 90. Sa druge strane, korištenje oblika druge materijalne pomoći se značajno povećalo sa 90 korisnika 2020. godine na 160 u 2024., što pokazuje da raste broj domaćinstava kojima je potrebna finansijska ili materijalna podrška.

Pravo na smještaj u drugu porodicu imaju djeca bez roditeljskog staranja, odgojno zanemarena djeca, odgojno zapuštena djeca i djeca čiji je razvoj ometen porodičnim/obiteljskim prilikama, te osobe s invaliditetom, stare osobe i osobe društveno negativnog ponašanja koje nisu u stanju same brinuti o sebi, a zbog stambenih ili porodičnih prilika nemaju mogućnost da im se zaštita osigura na drugi način. Također, ovo pravo mogu koristiti žene za vrijeme trudnoće, porođaja ili poslije porođaja najduže do 12 mjeseci u slučaju ako je samohrana majka, ako nema sredstava za život i ako nema stambeni prostor. Ukupno je 5 korisnika ovog prava evidentirano na području općine Čelić u 2024. godini.

Smještaj u ustanove socijalne zaštite osigurava se psihički bolesnoj osobi, odrasloj i starijoj osobi kojoj je zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju i nemoći prijeko potrebna stalna pomoć i njega druge osobe osobi nesposobnoj za rad, koja se nalazi u iznimno teškim životnim prilikama koje se ne mogu otkloniti primjenom drugih prava iz socijalne zaštite ili na drugi način. Smještaj u ustanove socijalne zaštite ima za cilj osiguravati osobi u stanju socijalne potrebe zaštitu, koja obuhvaća stanovanje, prehranu, odijevanje i drugu njegu. Na području općine broj ovih korisnika je varirao u posmatranom periodu – od 12 korisnika 2020. godine, do 18. 2023. godine da bi taj broj u 2024. godini iznosio 13 korisnika.

Broj korisnika socijalne pomoći u vidu zdravstvenog osiguranja se kontinuirano smanjuje od 2020. godine te u 2024. godini iznosi 237, kao i broja korisnika usluga socijalnog rada i drugog stručnog rada koji se sa 140 u 2020. godini smanjio na 118. (2024. godine).

Tabela 19. Iznos isplaćene pomoći putem JU Centra za socijalni rad Čelić u periodu 2020-2024. godina

Vrsta pomoći	Iznos pomoći u KM/mjesečno (prosjeak)				
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Stalna novčana pomoć	13.664,16	11.409,91	9.720,82	10.520,41	11.580,50
Novčana naknada za pomoć i negu druge osobe	-	-	-	-	-
Druga materijalna pomoć	900	1.062,50	1.850,00	2.062,50	2.000,00
Osposobljavanje za život i rad	-	-	-	-	-
Smještaj u drugu obitelj (Hraniteljstvo)	1.199,00	2.079,00	2.631,00	2.854,00	3.276,00
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	10.800,00	11.400,00	12.740,00	18.000,00	14.300,00
Jednokratne novčane pomoći	1.333,33	1.333,33	2.250,00	2.250,00	2.250,00
Zdravstveno osiguranje	4.402,48	4.126,70	4.371,25	4.660,90	5.275,68
Usluge socijalnog rada i drugog stručnog rada	-	-	-	-	-
Kućna njega i pomoć u kući	-	-	-	-	-
Dječiji dodatak	16.074,08	11.911,00	20.126,85	66.879,65	67.241,33
Naknada umjesto plaće roditelju koji je u radnom odnosu	-	1.200,15	1.409,16	4.169,08	4.378,30
Naknada umjesto plaće roditelju koji koja nije u radnom odnosu	-	-	8.134,00	51.105,92	45.273,86
Ukupno sredstava	48.373,05	44.522,59	63.233,08	162.502,5	155.575,67

Izvor: JU Centar za socijalni rad Čelić

Jednokratna pomoć može se odobriti samcu ili porodice koji zbog trenutačnih okolnosti, npr. bolesti ili smrti člana porodice, elementarnih nepogoda ili drugih nevolja i kriznih životnih situacija, prema ocjeni nadležnog tijela socijalne zaštite, nisu u mogućnosti djelimično ili u cjelosti zadovoljiti osnovne životne potrebe. Ukupan iznos prosječne mjesečne isplaćene jednokratne pomoći na području općine Čelić u 2024. godini iznosio je 2.250 KM, te je evidentirano ukupno 126 korisnika iste.

Dječiji dodatak novčano je primanje koje koriste roditelj ili druga osoba određena Zakonom, radi podrške uzdržavanja i odgoja djece. Na području općine Čelić evidentirano je u 2024. godini ukupno 518 korisnika i ovo je ujedno mjera koja bilježi najveće povećanje broja korisnika u posmatranom periodu, sa 275 (2020.) na 518 (2024.), što čini gotovo 40% svih korisnika.

Kao dio pronatalitetne politike je od 2022. godine izmjenama i dopunama kantonalnog Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti obitelji sa djecom uvedeno i pravo na naknada umjesto plaće roditelju koji nije u radnom odnosu, te je na području općine Čelić evidentiran 51 korisnik navedene naknade, dok je pravo na naknadu umjesto plaće roditelju koji je u radnom odnosu ostvarilo ukupno 14 korisnika.

JU Centar za socijalni rad Čelić predstavlja temeljnu instituciju sistema socijalne zaštite na području općine, s ključnom ulogom u pružanju pomoći ranjivim kategorijama stanovništva. Tokom pandemije COVID-19, Centar je pokazao visoku operativnu sposobnost i spremnost na brze intervencije, organizujući obilazak i pružanje pomoći starijim i socijalno ugroženim osobama. U tim okolnostima Centar je koordinirao nabavku lijekova, prehrambenih proizvoda i higijenskih potrepština, ali i pružao psihosocijalnu podršku, uključujući i osobama koje su bile u samoizolaciji. Time je potvrđena njegova uloga kao institucije koja ne pruža samo materijalnu pomoć, već i sveobuhvatnu zaštitu i podršku zajednici u kriznim situacijama.

Pored redovnih aktivnosti, Centar je u proteklom periodu ostvario saradnju s međunarodnim organizacijama, među kojima se posebno izdvaja partnerstvo s Međunarodnom organizacijom za migracije (IOM). Kroz zajedničke radionice razvijeni su programi socijalne inkluzije i osnaživanja pojedinaca i porodica, čime je dodatno ojačana uloga Centra u prevenciji socijalne isključenosti. Ovakvi projekti predstavljaju dobar primjer povezivanja lokalne institucije sa međunarodnim akterima, što doprinosi jačanju kapaciteta, unapređenju stručnih praksi i otvaranju novih mogućnosti za održivi razvoj socijalne zaštite u Čeliću.

JU Centar za socijalni rad Čelić se u potpunosti se finansira iz sredstava Budžeta Općine Čelić za koje potrebe je u periodu 2020.-2024. godina prosjeno izdvojeno oko 210.000 KM, a taj iznos u 2024. godini iznosi 251.098 KM. Finansiranje osnovne djelatnosti Centra korisnika socijalne zaštite vrši se preko Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona, odnosno Federalnog ministarstva rada i socijalne politike.

Prostorni kapaciteti JU Centra za socijalni rad Čelić su zadovoljavajući te omogućavaju povjerljiv, siguran i dostojanstven rad sa korisnicima. Pored kancelarija u kojima uposleni obavljaju poslove iz svojih domena JU Centar za socijalni rad Čelić raspolaže i posebno odvojenom kancelarijom za rad sa djecom koja je opremljena igračkama, didaktičkim materijalom i sl.

Za budući razvoj JU Centra za socijalni rad Čelić ključno je jačanje ljudskih i stručnih kapaciteta kroz zapošljavanje dodatnih socijalnih radnika, psihologa i stručnih saradnika, kao i kontinuiranu edukaciju postojećeg kadra, kako bi se odgovorilo na rastući broj korisnika i složenost njihovih potreba. Potrebna je snažnija koordinacija sa Zavodima za zapošljavanje, obrazovnim i zdravstvenim institucijama te nevladinim organizacijama, kako bi se razvili integrisani programi podrške ranjivim grupama, s naglaskom na zapošljavanje, socijalnu inkluziju i preventivni rad. Dodatno infrastrukturno IT opremanje, digitalizacija usluga i dostupnost e-servisa doprinijela bi efikasnijem radu i većoj dostupnosti za građane u udaljenim područjima, dok razvoj programa rane intervencije i preventivnih mjera može dugoročno smanjiti socijalne troškove i potrebe za kriznim intervencijama.

Osjetljive/ranjive grupe

Zadatak JU Centar za socijalni rad Čelić jeste i unapređenje zaštite žrtava nasilja, pogotovo porodičnog nasilja, prevencije nasilja, razvoj mjera zaštite prava i dobrobiti osoba izloženih nasilju. Kroz hitne intervencije, radom na terenima, te savjetodavnim razgovorima nastoje se riješiti poremećeni porodični odnosi.

Kada su u pitanju kategorije ranjivih grupa identificiranih na području općine Čelić, evidentno je da među maloljetnim licima najveći broj spada u kategoriju djece sa mentalnim i fizičkim oboljenjima čiji broj je varirao u posmatranom periodu i u 2024. godini iznosi 30 (Tabela 20.).

Tabela 20. Broj ranjivih lica na području općine Čelić u periodu 2020-2024. godina

Godina	Maloljetnici				Odrasli				
	Djeca bez roditeljskog staranja	Odgojno zanemarena i zapuštena djeca	Djeca čiji je razvoj ometen porodičnim problemima	Djeca sa mentalnim i fizičkim smetnjama	Osobe ometene u psihičkom i fizičkom razvoju i osobe sa invaliditetom	Materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe	Stare osobe bez porodičnog staranja	Osobe društveno negativnog ponašanja	Osobe i porodice u stanju soc. potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potrebna pomoć
2020.	1	2	3	37	110	294	86	1	116
2021.	1	11	7	36	140	294	86	3	91
2022.	2	10	4	36	152	289	86	1	84
2023.	2	8	6	38	160	279	84	1	59
2024.	1	6	8	30	170	273	84	1	31

Broj djece bez roditeljskog staranja ostaje minimalan (1–2 slučaja godišnje), ali zabrinjava rast broja odgojno zanemarene i zapuštene djece: sa 2 slučaja 2020. na 6 u 2024. godini. Također, djeca čiji je razvoj ometen porodičnim problemima pokazuju porast sa 3 na 8 slučajeva, što ukazuje na rast porodičnih disfunkcija. Generalno, iako se radi o manjim apsolutnim brojevima, trend rasta zanemarenosti i porodičnih problema kod djece signalizira povećanu potrebu za preventivnim i savjetodavnim programima.

Kada su u pitanju punoljetna lica, odnosno odrasli najbrojnija kategorija su materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe čiji broj u 2024. godini iznosi 273 te se u ovoj kategoriji bilježi blagi pad sa 294 korisnika u 2020. godini. Po brojnosti slijede osobe ometene u psihičkom i fizičkom razvoju i osobe sa invaliditetom, čiji broj raste s 110 korisnika u 2020. na 170 u 2024. godini što čini rast od preko 50% što ukazuje na potrebu dodatnih resursa za inkluzivne programe i usluge dugotrajne njege. Značajno je smanjenje broja osoba i obitelji kojima je usljed posebnih okolnosti potrebna pomoć, sa 116 u 2020. na samo 31 u 2024., što može biti rezultat promjena u kriterijima ili prelaska korisnika u druge kategorije. Broj starih osoba bez porodičnog staranja ostaje stabilan (oko 84), ukazujući na stalnu potrebu za institucionalnim ili alternativnim oblicima brige. Inače, kod odraslih korisnika uočava se jasna dominacija žena u većini kategorija.

Broj vojnih invalida u Čeliću u periodu 2020.-2024. godina ima trend blagog pada. Ukupan broj je sa 205 u 2020. godini pao na 181 u 2024., što predstavlja smanjenje od 11,7% (Tabela 21.). Najniža vrijednost zabilježena je upravo 2024. godine. Ove oscilacije su posljedica revizija statusa, prirodnog smanjenja broja korisnika (zbog starosti i mortaliteta) te prijenos predmeta u druge općine.

Tabela 21. Pregled broja vojnih invalida na području Čelića sa stepenom invalidnosti u periodu 2020.-2024. godina

Kategorija	Stepen invaliditeta	2020	2021	2022	2023	2024
I	100 % -potrebna pomoć sa strane	1	1	1	1	1
II	100 % - bez pomoći sa strane	10	11	9	8	8
III	90%	4	4	4	4	4
IV	80%	15	15	15	15	15
V	70%	20	20	20	19	17
VI	60%	30	29	29	28	27
VII	50%	29	27	27	27	24
VIII	40%	32	32	31	31	29
IX	30%	37	37	37	35	34
X	20%	27	24	23	23	22
UKUPNO		205	200	196	191	181

Izvor: Općina Čelić

U najbrojniju kategoriju spadaju invalidi nižeg stepena invalidnosti (20-30%), dok je zabilježen blagi pad 100% invalida ali ipak ovi najteži oblici invalidnosti, iako zastupljeni u malom broju, nose najveće zahtjeve za zdravstvenu i socijalnu zaštitu.

Na području općine Čelić vojni invalidi su gotovo u potpunosti muškarci, dok su žene zastupljene tek simbolično – svega dvije korisnice u svakoj godini od 2020. do 2024, i to u kategorijama 100% invalidnosti bez pomoći sa strane i 30% invalidnosti.

U periodu 2020–2024. svi stepeni invaliditeta bilježe kontinuiran rast iznosa prosječnih invalidnina. Povećanja su posljedica zakonskih usklađivanja, indeksacije i socijalno-ekonomskih mjera. Najizraženiji rast je kod I kategorije (100% invaliditet – potrebna pomoć sa strane), gdje prosječna invalidnina raste sa 2.018,85 KM u 2020. na 3.285,71 KM u 2024., što je povećanje od čak 63% (Tabela 22.).

Tabela 22. Kretanje iznosa prosječne invalidnine u KM na području Čelića u periodu 2020.-2024.

Kategorija	Razina invalidite-ta	Iznos prosječne invalidnine u KM				
		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
I	100 % -potrebna pomoć sa strane	2.018,85	2.049,47	2.731,44	3.149,38	3.285,71
II	100 %- bez pomoći sa strane	852,85	867,50	899,38	933,66	977,16
III	90%	470,68	477,13	494,66	515,14	537,44
IV	80%	367,99	373,03	386,73	402,74	420,18
V	70%	273,85	277,60	287,80	299,72	312,69
VI	60%	154,04	156,15	161,89	168,59	175,88
VII	50%	111,25	112,78	116,92	121,75	127,03
VIII	40%	59,90	60,73	62,95	65,56	68,40
IX	30%	51,35	52,05	53,96	56,19	58,62
X	20%	42,79	43,38	44,97	46,82	48,85

Izvor: Općina Čelić

Osobe sa visokim stepenom invaliditeta (I–III kategorija) ostvaruju najveće mjesečne naknade, koje u 2024. godini dostižu preko 3.200 KM za I kategoriju, gotovo 1.000 KM za II kategoriju i oko 537 KM za III kategoriju. Srednje kategorije invaliditeta (IV–VII) kreću se od 420 KM do 127 KM mjesečno, uz prosječan godišnji rast od 3–4%, dok su naknade za niže stepene (VIII–X) znatno manje, ali također bilježe rast, od 68 KM za 40% invaliditeta do 49 KM za 20% invaliditeta.

Sistem socijalne zaštite u Čeliću karakteriše visoka zavisnost ranjivih grupa od različitih oblika pomoći, pri čemu najveći udio imaju dječiji dodaci, materijalne pomoći i prava vezana za invaliditet, što ukazuje na izražene socioekonomske poteškoće. Većinu korisnika čine žene, posebno u kategorijama materijalno neosiguranih i starijih osoba, što potvrđuje rodnu dimenziju socijalne ranjivosti i potrebu za programima ekonomskog osnaživanja žena. Istovremeno, raste kompleksnost potreba korisnika, naročito kod djece iz disfunkcionalnih porodica, osoba sa invaliditetom i starijih bez porodične podrške, što zahtijeva razvoj integrisanih i preventivnih usluga u zajednici, pored klasičnih finansijskih transfera.

Sigurnost građana

Područje općine Čelić, zbog svojih prirodnih i geografskih karakteristika, spada među osjetljivije prostore u pogledu rizika od prirodnih i drugih nesreća. Najveće prijetnje dolaze od prirodnih nepogoda poput poplava, klizišta, suša, snježnih nanosa, zemljotresa, mraza, oluja i grada, te epidemija i epizootija, koje direktno ugrožavaju živote i imovinu stanovništva, ali i ekonomski razvoj lokalne zajednice. Pored toga, prisutni su rizici tehničko-tehnoloških nesreća, prije svega požara i zagađenja zraka, zemljišta i namirnica, dok su donedavno posebnu opasnost predstavljala i zaostala minsko-eksplozivna i neeksplozirana ubojna sredstva. Ovakva kombinacija prijetnji zahtijeva kontinuirano jačanje sistema zaštite i spašavanja, preventivno djelovanje i podizanje svijesti stanovništva kako bi se ublažile posljedice mogućih nesreća.

Područje općine Čelić, zbog svojih geografskih, geoloških i hidroloških karakteristika, izuzetno je osjetljivo na **poplave** i bujične vodotoke, pri čemu najveća plavna područja obuhvataju naselja Šibošnica, Nahiovci, Brnjik, Ratkovići i dijelove Čelića. Rijeke Šibošnica, Gnjica, Čelićka rijeka, Orahovica i brojni potoci imaju izražen bujični karakter, pa se visoki vodostaji javljaju najmanje dva puta godišnje – u proljeće i jesen, a ponekad i ljeti, uzrokujući iznenadne i intenzivne plavne talase. Štete nastale poplavama u periodu 2019.-2023. godine iznosile su preko 12 miliona KM a samo tri velike poplave u 2022. i 2023. godini izazvale su materijalnu štetu od preko 10 milona KM ostavljajući snažan udarac na lokalno stanovništvo, infrastrukturu i privredu ovog kraja. Za unapređenje sistema zaštite od poplava potrebno je osigurati dosljednu primjenu propisa iz oblasti prostornog planiranja i izgradnje objekata, uz pojačan inspekcijski nadzor nad gradnjom i odlaganjem komunalnog otpada koji često doprinosi začepljenju vodotokova. Paralelno, neophodno je formirati, obučiti i opremiti specijalizirane ekipe za spašavanje stanovništva i materijalnih dobara, te obezbijediti i pravovremeno pripremiti kapacitete za izgradnju i održavanje nasipa na kritičnim područjima. Dodatno, potrebno je razviti i redovno ažurirati planove i organizacione mjere zaštite i spašavanja, koje će omogućiti brzu intervenciju i efikasnu normalizaciju života nakon poplavnih događaja.

Sa aspekta **požarne** osjetljivosti, područje općine Čelić karakteriše kombinacija šumskih površina, obradivih i zapuštenih zemljišta te velika gustina izgrađenosti objekata, što povećava rizik od požara. Iako većina stambenih i industrijskih objekata ima čvrstu konstrukciju i osigurana putna mreža omogućava dobru dostupnost za intervencije, problem predstavlja nedovoljno razvijena hidrantska mreža i razućdenost izvorišta vode, što zahtijeva prioritetna ulaganja. U cilju smanjenja rizika i jaćanja kapaciteta zaštite, općina kroz Program razvoja zaštite i spašavanja definiše strateške ciljeve i smjernice razvoja sistema vatrogastva i zaštite od požara, a njegovo planiranje se zasniva na procjeni ugroženosti i relevantnim lokalnim specifićnostima. Na području općine ne postoji profesionalna vatrogasna jedinica što predstavlja jedan od preduslova efikasne zaštite od požara. Dakle, za efikasnu realizaciju preventivnih mjera zaštite od požara neophodno je, prije svega, unaprijediti organizaciju službe zaštite i spašavanja kroz formiranje štabova i operativnih jedinica za gašenje požara, kao i uspostavu dežurnih timova sastavljenih od zaposlenika šumskih gazdinstava tokom ljetnih sušnih perioda. Potrebno je uvesti stroge zabrane odlaganja i paljenja otpada u blizini šumskih i poljoprivrednih površina te osigurati pojaćan inspekijski nadzor i represivnije mjere kontrole, kako bi se sprijećilo nastajanje požara i smanjio rizik od njihovog širenja.

Općina Čelić je povremeno izloćena **suši** koja se javlja u nepravilnim višegodišnjim razmacima, najćešće tokom ljetnih mjeseci, kada temperature prelaze 35°C, a kišnih padavina nema i po 30 do 45 dana. Ova prirodna nepogoda zahvata cijelo područje općine i ima višestruke negativne posljedice – pogoršava zdravstveno stanje hronićnih bolesnika, izaziva nestašicu vode za piće za stanovništvo i domaće životinje, povećava rizik od požara, te uzrokuje znaćajno smanjenje prinosa i kvaliteta poljoprivrednih proizvoda. Da bi se blagovremeno i kvalitetno realizovale preventivne mjere zaštite od suše potrebno je izvršiti odrećena prilagoćavanja u smislu obezbjećenja jaćih kapaciteta izvora vode za piće, uvoćenje redukcije u vodosnabdijevanju, edukacija stanovništva o štednji vode i sprećavanju epidemije, te nabavka cisterni za pitku vodu i izgradnja rezervara za vodu.

Snijećne padavine na području općine Čelić uglavnom su umjerenog intenziteta, s prosjećnom visinom snijećnog pokrivaća od 20 do 40 cm, te uz adekvatne pripreme i odrćavanje putne infrastrukture, glavne saobraćajnice se relativno brzo osposobljavaju za normalan promet. Mećutim, u slućaju iznenadnih i obilnijih snijećnih padavina i nanosa, najkritićniji pravci su regionalni put Čelić–Brnjik–Šibošnica–Humci–Previle, posebno dio kroz Pipere i gotovo cijela dionica od Gornjih Humaca do Jasenice, gdje jaki usponi i konfiguracija terena otećavaju odrćavanje prohodnosti. Kako bi se uspješno realizovale preventivne mjere zaštite od snijećnih padavina potrebno je izvršiti odrećena prilagoćavanja u smislu primjene propisa o graćenju, utvrćivanje kritićnih mjesta i izrada pregleda istih sa najvaćnijim podacima.

Na području općine odvijaju se intezivna vazdušna kretanja. U uslovima naglih temperaturnih promjena, javljaju se olujni vjetrovi koji nanose štete usjevima, šumama, voćnjacima, elektrićnoj i telefonskoj mreći, proizvodno-poslovnim i stambenim objektima i materijalnim dobrima u njima i ugroćavaju zdravlje i život ljudi i životinja. Olujni vjetrovi u posljednje vrijeme su sve ćešći, relativno kratog vremenskog trajanja i mogu zahvatiti cjelokupno područje općine. Kako bi se sprijećile ili ublaćile štete od **oluja i grada** koje mogu ugroćiti ljude, imovinu i poljoprivredu, potrebno je primjenjivati tehnićke normative prilikom izgradnje i rekonstrukcije objekata, birati odgovarajuće poloćaje i materijale, te na taj naćin smanjiti dejstvo olujnih vjetrova. Iako ima sistem protugradne odbrane sa tri protugradne stanice (Ćelić, Velino Selo i Gornji Humci), u slućaju nepogoda nućno je organizovati mjere spašavanja stanovništva i materijalnih dobara, te razviti mehanizme za naknadu štete, posebno u poljoprivredi, voćarstvu i na graćevinskim objektima, uz mogućnost traćenja finansijske podrške kantonalnih i federalnih institucija kada lokalni kapaciteti budu nedovoljni.

Općina Čelić od 2025. godine nema opasnost i rizik od **mina i neeksplodiranih ubojnih sredstava** (NUS/MES). Ovaj rizik je u post-ratnom periodu izazvao mino-incidente u kojima su život izgubila ćetiri, a lakše i teće ranjeno jedanaest lica. Uprkos tome, u proteklim godinama ućinjeni su veliki napor i na smanjenju ove prijetnje, kroz angaćman deminerskih timova i sistemske preglede terena. Posebno vaćna je inicijativa „Majevica bez mina do kraja 2024. godine“, u okviru koje oćišćeno 9.503.040 m² oznaćenih kao sumnjive ćime je obuhvaćena većina preostalih kritićnih lokacija.

Analiza seizmoloških podataka pokazuje da područje općine Čelić historijski nije bilo izloćeno rušilaćkim **potresima**, a prema studijama Federalnog meteorološkog zavoda ne oćekuju se ni u budućnosti zemljotresi velike razorne moći. Ipak, zbog klimatskih poremećaja i sve ćešćih velikih prirodnih nesreća u svijetu, neophodno je kontinuirano provoditi preventivne mjere kroz prostorne i urbanistićke planove, uz strićktno poštivanje propisa o sigurnoj gradnji stambenih, poslovnih, industrijskih i infrastrukturnih objekata. U slućaju

nastanka potresa većih razmjera, prioritet bi bio spašavanje i zbrinjavanje ugroženih, organizovanje potrage i izvlačenja zatrpanih u ruševinama te osiguravanje osnovnih uslova za normalizaciju života. Prednost Čelića predstavlja činjenica da je većina objekata novijeg datuma, građena od čvrstih materijala sa armaturom, što značajno smanjuje rizik od težih posljedica i doprinosi većoj otpornosti lokalne zajednice.

Na području općine Čelić **klizišta** se najčešće javljaju tokom obilnih kiša, posebno u proljeće nakon topljenja snijega kada je zemljište prezasićeno vodom. Njihov nastanak dodatno uzrokuju zemljani radovi pri izgradnji puteva i objekata, nekontrolisana sječa šuma, podzemne i površinske vode, kao i nepovoljna geološka struktura tla koja pogoduje nestabilnosti. Veća i učestalija klizišta zabilježena su u naseljima Čelić, Drijenča, Vražići, Gornji Humci i Velino Selo, gdje predstavljaju trajnu prijetnju lokalnom stanovništvu. Posljedice su ozbiljne – od oštećenja infrastrukture i lokalne putne mreže, do šteta na obradivom zemljištu, šumama i stambenim objektima, naročito u naseljima brdsko-planinskog područja. Da bi se spriječile posljedice odrona i klizišta, neophodno je dosljedno primjenjivati propise vezane za izgradnju objekata, urbanizaciju i planiranje zaštitnih mjera. U slučaju aktiviranja klizišta, prioritet je obezbijediti kapacitete za brzo uklanjanje odrona i raščišćavanje saobraćajnica, te organizovati evakuaciju ugroženog stanovništva. Također, za saniranje posljedica potrebno je planirati i obezbijediti alternativni smještaj za domaćinstva koja bi mogla ostati bez svojih stambenih objekata.

Na području općine Čelić slučajevi mraza i niskih temperatura s težim posljedicama, epidemije zaraznih bolesti kod ljudi i životinja (epizootije koje se prenose na ljude) te radioaktivno i drugo zagađivanje zraka, vode, zemljišta i namirnica, su utvrđene kao prijetnje ali se one ocjenjuju kao niskog rizika pojave, što znači da trenutno ne predstavljaju ozbiljnu ugroženost, iako zahtijevaju kontinuirani monitoring i preventivnu pripravnost.

Na nivou općine Čelić formiran je Općinski štab civilne zaštite koji broji 13 članova, dok su u 11 MZ formirani štabovi civilne zaštite i jedinice opće namjene, kao i jedna jedinica civilne zaštite opće namjene pri OŠCZ (Tabela 23.)

Tabela 23. Štabovi civilne zaštite i jedinice opće namjene u mjesnim zajednicama

r/b	MJESTO FORMIRANJA	ŠTAB CIVILNE ZAŠTITE	JEDINICA CZ OPĆE NAMJENE	BROJ PRIPADNIKA
1.	Pri OŠCZ Čelić	-	Vod – 32 pripadnika	32
2.	MZ Čelić	5 – pripadnika	Vod – 32 pripadnika	37
3.	MZ Ratkovići	5 – pripadnika	Vod – 32 pripadnika	37
4.	MZ Brnjik	5 – pripadnika	Odjeljenje – 11 pripadnika	16
5.	MZ Vražići	5 – pripadnika	Vod – 32 pripadnika	37
6.	MZ Velino Selo	5 – pripadnika	Odjeljenje – 11 pripadnika	16
7.	MZ Sibošnica	5 – pripadnika	Odjeljenje – 11 pripadnika	16
8.	MZ Drijenča	5 – pripadnika	Odjeljenje – 11 pripadnika	16
9.	MZ Nahvioci	5 – pripadnika	Odjeljenje – 11 pripadnika	16
10.	MZ Donji Humci	5 – pripadnika	Vod – 32 pripadnika	37
11.	MZ Gornji Humci	5 – pripadnika	Odjeljenje – 11 pripadnika	16
12.	MZ Sitari	5 – pripadnika	Odjeljenje – 11 pripadnika	16
	U K U P N O	55	237	292

Izvor: Procjena ugroženosti općine Čelić od prirodnih i drugih nesreća, 2024.

U svim mjesnim zajednicama imenovati povjerenike civilne zaštite – 38 povjerenika.

Na nivou općine Čelić do sada su formirane tri službe zaštite i spašavanja :

1. Služba za hitnu medicinsku pomoć,
2. Komunalna služba,
3. Služba spašavanja pod ruševinama - Građevinska služba.

U narednom periodu u planu je da se formiraju još dvije službe zaštite i spašavanja :

1. Služba zaštite od požara – Vatrogasna jedinica
2. Služba zaštite životinja – Veterinarska služba

Uspostavljeno je i Dobrovoljno vatrogasno društvo sa 7 volontera koje je 80% popunjeno a koje u prosjeku na godišnjem nivou ima 20-ak intervencija. Služba za spašavanje pod ruševinama najkativnija je bila tokom poplava 2022. i 2023. godine kada je imala 15 odnosno 12 intervencija respektivno, dok 2024. godine nije bilo evidentiranih intervencija.

U funkciji je Operativni centar civilne zaštite sa jednim profesionalno zaposlenim pripadnikom koji radi 8 sati dnevno i 4 rezervna operativca koji se angažuju prilikom nastanka prirodne ili druge nesreće i tada Operativni centar radi 24 sata dnevno.

Prema nalazima i zaključcima dokumenta Procjena ugroženosti općine Čelić od prirodnih i drugih nesreća, sve strukture civilne zaštite (općinska služba civilne zaštite i službe zaštite i spašavanja, općinski i štabovi civilne zaštite u MZ-a, jedinice i povjerenici civilne zaštite i operativni centar civilne zaštite) trebale bi biti opremljene odgovarajućim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom, u skladu sa sada važećim okvirnim materijalnim formacijama, ali na žalost, trenutno stanje opremljenosti svih struktura civilne zaštite u općini je krajnje loše, odnosno ne odgovara minimalnim potrebama za preduzimanje odgovarajućih mjera u akcijama zaštite i spašavanja, u slučaju prirodne i druge nesreće.

Gotovo sva neophodna materijalno-tehnička sredstva i oprema za potrebe zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, u slučaju prirodne i druge nesreće, obezbjeđuje se putem mobilizacije istih od privrednih društava, javnih preduzeća, općinskih službi, javnih ustanova, drugih pravnih subjekata i građana koji raspolažu odgovarajućim materijalno-tehničkim sredstvima i opremom, a u skladu sa zakonskim propisima.

Značajan problem u radu i organizovanju struktura civilne zaštite, jeste popunjavanje jedinica opće namjene i povjerenika civilne zaštite. Naime postoji velika nezainteresiranost građana da učestvuje u radu ovih struktura, a zakonski propisani način popunjavanja (javni oglas) ne daje drugih mogućnosti i načina da se isti popune. Također, evidentan je neadekvatan odnos prema pojmu zaštite i spašavanja od strane građana, privrednih subjekata i drugih pravnih lica i MZ –a.

U narednom periodu neophodno je strukture civilne zaštite opremiti najnužnijim MTS –a i opremom, koja je tipizirana, a po vrsti i količinama, u skladu sa, sada važećim okvirnim materijalnim formacijama, a obučavanje pripadnika svih struktura civilne zaštite treba da bude kontinuiran proces.

Također je potrebno izvršiti nabavke najnužnijih materijalno-tehničkih sredstava i opreme, za ličnu i kolektivnu zaštitu građana, u skladu sa okvirnim materijalnim formacijama, odnosno Odlukom Vlade FBiH o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje lične i kolektivne zaštite građana i zaposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od prirodnih i drugih nesreća.

Kriminalitet i javni red i mir

Obezbjedenje i unapređenje lične, javne i imovinske sigurnosti svih stanovnika Čelića u nadležnosti je Policijske uprave Čelić, koja teritorijalno pokriva prostor grada. Podaci o kriminalitetu na području općine Čelić u periodu 2020–2024. godine prikazani u Tabeli 24. pokazuju postupan pad ukupnog broja krivičnih djela i stabilizaciju stanja javnog reda i mira. Ukupan broj evidentiranih krivičnih djela smanjen je sa 57 u 2020. na 36 u 2024. godini, što predstavlja pad od 37% u petogodišnjem periodu. Broj prijavljenih počinilaca pratio je isti trend (sa 56 na 34), uz visok procenat rasvijetljenosti krivičnih djela, koji se kreće između 70% i 82%, što je iznad prosjeka za općine slične veličine. Ovi pokazatelji ukazuju na dobru efikasnost policijskih struktura i relativno stabilno sigurnosno okruženje.

Tabela 24. Kriminalitet i javni red i mir na području općine Čelić za period 2020.-2024. godina

	Ukupan broj krivičnih djela	Ukupan broj prijavljenih počinilaca	Broj krivičnih djela po poznatom počinocu	Broj krivičnih djela po nepoznatom počinocu	Procenat ukupne rasvijetljenosti	Broj počinilaca maloljetnika	Ukupan broj prijavljenih prekršaja
2020.	57	56	22	35	71.4	0	36

2021.	50	43	19	31	77.4	1	79
2022.	36	35	15	21	76.2	2	33
2023.	35	32	18	17	70.6	0	31
2024.	36	34	25	11	81.8	0	24

Izvor: Policijska stanica Čelić

Broj krivičnih djela počinjenih od strane maloljetnika u cijelom analiziranom periodu je izuzetno nizak, s pojedinačnim slučajevima evidentiranim 2021. i 2022. godine, što potvrđuje nisku stopu maloljetničke delinkvencije u lokalnoj zajednici. Ukupan broj prijavljenih prekršaja smanjen je s 79 u 2021. na 24 u 2024., što se može tumačiti kao rezultat poboljšane prevencije i jačeg nadzora nad javnim redom i mirom.

Analiza strukture krivičnih djela prikazana u Tabeli 25. pokazuje da imovinski delikti imaju najveći udio u ukupnom kriminalitetu, iako bilježe značajan pad – sa 57,9% u 2020. na 38,9% u 2024. Ova kategorija obuhvata krađe, provale, oštećenje imovine i slične oblike delinkvencije, koji su tipični za manja i ekonomski ranjivija područja.

Krvni delikti (ubistva, teške tjelesne povrede i slično) su relativno rijetki, ali su u 2024. zabilježili blagi porast (13,9% udjela), što ukazuje na potrebu za praćenjem individualnih slučajeva nasilja i porodičnih konflikata. Narkomanija pokazuje blagi rast – od 3 slučaja 2020. na 4 slučaja 2024. godine (oko 11% udjela), što ukazuje na prisutnost problema povezanih s nezakonitom upotrebom i prometom opojnih sredstava, ali i na povećanu aktivnost policije u detekciji takvih djela. Organizirani i privredni kriminalitet, trgovina ljudima i prostitucija nisu zabilježeni.

Tabela 25. Struktura kriminaliteta na području općine Čelić u periodu 2020.-2024.

	2020		2021		2022		2023		2024	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Krvni delikti	5	8.77	4	8	4	11.11	1	2.86	5	13.89
Organizirani i privredni kriminal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Imovinski delikti	33	57.9	28	56	17	47.22	15	42.85	14	38.88
Narkomanija	3	5.26	2	4	3	8.34	4	11.44	4	11.12
Trgovina ljudima-prostitucija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Maloljetnička delikvencija	0	0	1	2	2	5.55	0	0	0	0
Ostala krivična djela	16	28.07	15	30	10	27.78	15	42.85	13	36.11
Ukupan broj/postotak	57	100	50	100	36	100	35	100	36	100

Izvor: Policijska stanica Čelić

Kategorija ostalih krivičnih djela (smetanje posjeda, falsifikovanje isprava, ugrožavanje sigurnosti, neovlašteno oružje i sl.) čini sve veći udio u ukupnom kriminalitetu – od 28% u 2020. do 36% u 2024., što je posljedica veće detekcije manjih prekršaja i efikasnijeg vođenja prekršajnih postupaka.

Civilno društvo

Na području općine Čelić djeluje oko dvadeset udruženja s više od 1.000 članova, čiji pregled i područja djelovanja su prikazani u tabeli ispod. Najaktivnija su udruženja koja se bave pitanjima ženskih prava, zaštitom prava boraca i boračke populacije, te ona iz oblasti kulture.

Većina organizacija nema profesionalno zaposleno osoblje, već se njihov rad dominantno zasniva na volonterizmu. Organizacijski i finansijski kapaciteti ovih udruženja su ograničeni, budući da većina nije samoodrživa i oslanja se na podršku općinskog budžeta, viših nivoa vlasti, međunarodnih donatora i domaćih institucija. Značajan dio organizacija još uvijek nema dovoljno razvijen projektni pristup niti potrebne kapacitete za apliciranje na javne pozive, što im ograničava pristup dodatnim izvorima finansiranja. Dosadašnja saradnja između općine i nevladinog sektora je skromna, ali pozitivna i rezultirala je zajedničkom realizacijom određenog broja projekata. U narednom planskom periodu potrebno je intenzivirati jačanje kapaciteta nevladinih aktera,

podsticati razvoj projektnih vještina i kreirati nove modele saradnje, pri čemu bi nosioci implementacije projekata trebali biti i organizacije izvan lokalne samouprave, čime bi se ojačala društvena kohezija i unaprijedila socio-ekonomska održivost zajednice

Tabela 26 Pregled aktivnih civilnih udruženja na području općine Čelić, 2025. godina

	Naziv udruženja	Područje djelovanja
1	UDRUŽENJE ŽENA "JAGODA" ČELIĆ	Ženska prava
2	UDRUŽENJE ROMA "JAGODA" ČELIĆ	Zaštita prava Roma
3	SRD "SASTAVCI" ČELIĆ	Sportski ribolov, ekologija
4	LD "VJETRENIK" ŠIBOŠNICA-ČELIĆ	Lovstvo, zaštita okoliša
5	OMLADINSKO UDRUŽENJE "REBUFF" ČELIĆ	Mladi
6	UDRUŽENJE ŽENA "VRAŽIĆI" VRAŽIĆI	Ženska prava
7	UDRUŽENJE ŽENA "AGRAR" VRAŽIĆI	Ženska prava, poljoprivreda
8	NVO "UNITED" VRAŽIĆI	Mladi, međukulturalna saradnja, obrazovanje
9	UDRUŽENJE ŽENA "BRNJIK U SRCU" BRNJIK	Ženska prava
10	OO "ZAMBAK" NAHVIOCI	Kultura, očuvanje tradicije, mjesna zajednica
11	UDRUGA MLADIH DRIJENČA	Mladi
12	KUD "MLADOST" ČELIĆ	Kultura
13	KUD "BRNJIK" BRNJIK	Kultura
14	KUD "8. OKTOBAR" RATKOVIĆI	Kultura
15	KUD "SEVDAH" VELINO SELO	Kultura
16	ORGANIZACIJA DEMOBILISANIH BORACA	Zaštita prava boraca i članova njihovih porodica
17	ORGANIZACIJA RVI	Zaštita prava boraca i članova njihovih porodica
18	ORGANIZACIJA PŠ-PB	Zaštita prava boraca i članova njihovih porodica
19	ORGANIZACIJA BORACA DOBROVOLJACA ODBRAMBENO OSLOBODILAČKOG RATA 92-95	Zaštita prava boraca i članova njihovih porodica
20	UDRUŽENJE BORACA "PRO PATRIA"	Zaštita prava boraca i članova njihovih porodica
21	UDRUŽENJE PENZIONERA OPĆINE ČELIĆ	Zaštita prava penzionera

Izvor podataka: Općina Čelić

Kultura

JU „Gradska biblioteka“ Čelić, osnovana odlukom Općinskog vijeća 2003. godine, a sa radom započela 2004. te u novim prostorijama od 2015. godine, predstavlja ključnu instituciju kulturnog i obrazovnog života lokalne zajednice. Bibliotečki fond obuhvata oko 8.000 jedinica, s posebnim naglaskom na literaturu koja pomaže učenicima u savladavanju nastavnih sadržaja iz maternjeg jezika i drugih oblasti, ali i djelima savremenih i klasičnih autora koja doprinose razvoju čitalačkih navika. Fond obuhvata knjige, časopise i drugu građu, dostupnu učenicima, nastavnicima i široj javnosti, čime biblioteka aktivno podržava proces učenja, odgoja i obrazovanja.

Iako najmlađa članica bibliotečke mreže Tuzlanskog kantona, Biblioteka je ostvarila uspješnu saradnju sa JU Narodnom i univerzitetskom bibliotekom „Derviš Sušić“ Tuzla, JU Nacionalnom i univerzitetskom bibliotekom Bosne i Hercegovine Sarajevo, Fondacijom za bibliotečku djelatnost te drugim javnim bibliotekama u BiH. Poseban značaj ima i kontinuirana saradnja s osnovnim i srednjim školama na području općine, čime biblioteka potvrđuje svoju stratešku ulogu u jačanju obrazovnih resursa, razvoju kulturnih sadržaja i izgradnji društva zasnovanog na znanju i cjeloživotnom učenju.

U 2025. godini knjižni fond iznosio je 15.220 naslova, dok broj članova kontinuirano raste i u 2025. godini iznosi 36. Biblioteka je opremljena i savremenom računarskom opremom te povezana na internet, čime su stvoreni uslovi za njeno uključivanje u COBISS sistem, što dodatno unapređuje dostupnost i kvalitet bibliotečkih usluga u općini Čelić. U biblioteci se redovno i kontinuirano organizuju promocije knjiga, književne večeri i drugi kulturni događaji koji imaju značajnu ulogu u kulturnom životu Čelića i jačanju identiteta lokalne zajednice. U kontekstu daljeg razvoja bibliotečke djelatnosti i unapređenja uloge biblioteke u društvu, neophodno je modernizovati i digitalizovati bibliotečke procese, širiti knjižni fond i obogatiti ga savremenim izdanjima, razvijati programe čitalačke pismenosti i kulturno-obrazovne radionice za djecu i mlade, kao i osigurati adekvatnu kadrovsku i tehničku podršku. Poseban akcenat treba staviti na integraciju u nacionalne i međunarodne

bibliotečke mreže, čime bi se povećala dostupnost znanja i kulturnih sadržaja, te osigurala biblioteka kao savremeni kulturni i edukativni centar za sve građane općine Čelić.

Pored ove ustanove značajna doprinos razvoju kulture na području općine daju i udruženja kulture kao što su kulturno-umjetnička društava (KUD „Mladost“ Čelić, KUD „8.oktobar“ Ratkovići i KUD „Sevdah“ Velino Selo), te nevladine organizacije poput „United“ Vražići, NVO „Pozitiva“ Humci, „Zambak“ Nahvioci.

Pored navedenih aktivnosti, posebno mjesto u ukupnim aktivnostima zauzima manifestacija „Jagodarevo/ Dani jagodastog voća BiH koje se preko 25 godina organizuje u Čeliću i uključuje kulturni, edukativni, turistički i zabavni program, uz promociju jagoda, rukotvorina i lokalne gastronomije.

Svakako tu je i folklorni događaj „Ljepota različitosti“ s naglaskom na podizanje svijesti o značaju kulture i jačanje kulturnog ambijenta zajednice te „Bosna u srcu – Čelić u srcu“ – manifestacija koja se relizira krajem sedmog i početkom osmog mjeseca, te obuhvata sve mjesne zajednice. U sklopu ove manifestacije u svim mjesnim zajednicama se organiziraju kulturna ili sportska dešavanja.

Kulturno-historijsko naslijeđe

Kulturno-historijsko naslijeđe općine Čelić obuhvata raznolike sakralne, arheološke i memorijalne cjeline koje svjedoče o dugom kontinuitetu života na ovom prostoru i isprepletenosti različitih historijskih perioda. Na prostoru općine evidentirano je 11 džamija koje čekaju na proglašenje nacionalnim spomenicima, među kojima su Čaršijska džamija u središtu Čelića, džamija na Čelić Brdu, te džamije u Brnjiku, Donjim i Gornjim Humcima, Nahviocima, Ratkovićima, Velinom Selu i Vražićima, kao i groblje Oputalj u Velinom Selu. Ovo sakralno naslijeđe značajan je element identiteta i svakodnevnog života lokalne zajednice, ali i potencijal za kulturno-obrazovne i turističke sadržaje.

Prahistorijska nalazišta (Vjetrenik, Brnjik i Dobrovac–Čelić) i srednjovjekovna nalazišta (Doli – Vražići, Kalat i Bare – Nahvioci) potvrđuju da je prostor Čelića bio naseljen i strateški važan i u ranijim civilizacijskim fazama. Posebnu vrijednost imaju nekropole stećaka – Grobljice i Rakoč u Drijenči, Kastel u Lukavici, Nišan i Krošici u Nahviocima, Mramor u Šibošnici, Čitluci u Ravnim Humcima i Krošici u Miladićima – čiji ukrasni motivi krstova, polumjeseca, mačeva i drugih simbola, te rijetki očuvani natpisi, predstavljaju vrijedan izvor historijskih i antropoloških saznanja o srednjem vijeku u sjeveroistočnoj Bosni. Ovi lokaliteti potvrđuju prisustvo specifičnog stećkovskog kulturnog kruga, koji je karakterističan za međuprostor kulturnih i religijskih uticaja.

Ovo naslijeđe nadopunjuju katolička groblja u Brezju i Drijenči, brojna mezarja u Čeliću, Ratkovićima, Vražićima, Humcima i Nahviocima, kao i spomenici i spomen-parkovi narodnooslobodilačke borbe u Šibošnici, Čeliću i Vražićima, koji predstavljaju materijalno sjećanje na 20. stoljeće i period kolektivnog otpora i oslobođenja. Raznolikost ovih lokaliteta – od prahistorije, preko srednjovjekovnog doba i osmanskog perioda, pa sve do savremene historije – potvrđuje višeslojnost kulturnog naslijeđa i kontinuitet identiteta lokalne zajednice.

Ipak, uprkos izuzetnoj kulturno-historijskoj vrijednosti, veliki broj navedenih lokaliteta nalazi se u stanju djelimične ili potpune zapuštenosti. Nedostatak sistemskog pristupa inventarizaciji, dokumentovanju, zaštiti i restauraciji dovodi do postupnog propadanja, dok nepostojanje jasne institucionalne arhitekture i nedostatak finansijskih sredstava otežavaju održavanje i funkcionalno upravljanje naslijeđem. U mnogim slučajevima teret očuvanja ostaje na lokalnim zajednicama i vjerskim institucijama, bez stručne podrške konzervatorskih i muzeoloških tijela.

U budućem planskom periodu, kulturno-historijsko naslijeđe općine Čelić može postati važan razvojni resurs, posebno u domenu kulturnog, edukativnog, manifestacijskog i zavičajnog turizma. Izrada digitalnog registra kulturno-historijskih lokaliteta, otvaranje zavičajnog muzeja, valorizacija najznačajnijih spomenika, programska saradnja između kulturnih i obrazovnih institucija, te povezivanje naslijeđa sa turističkom ponudom (tematske rute, interpretacijski centri, multimedijalne priče) značajno bi doprinijeli očuvanju i promociji bogate baštine.

Sport

Sportske aktivnosti na području općine Čelić imaju dugu tradiciju i važnu društvenu ulogu u okupljanju stanovništva, posebno mladih, i promociji zdravog načina života. Međutim, sportski sektor općine karakterišu skromni institucionalni, infrastrukturni i finansijski kapaciteti, uz evidentnu dominaciju pojedinačnih sportskih disciplina, prvenstveno fudbala, te nedostatak sistemskog pristupa razvoju sporta i sportskih politika na lokalnom nivou. Nažalost, Sportski savez općine Čelić nije aktivan, što značajno ograničava razvoj sportske djelatnosti, koordinaciju klubova i realizaciju zajedničkih projekata u oblasti sporta i rekreacije.

Na području općine Čelić trenutno djeluje nekoliko sportskih organizacija, među kojima se ističu fudbalski klubovi NK „Čelić“, NK „Vražići 92“ i NK „Ratkovići“, te Odbojkaški klub invalida (OKI) Čelić (OKI Čelić trenutno nastupa u Prvoj ligi F BiH grupa sjever). Fudbal je najrazvijeniji sport, a NK „Čelić“ aktivno nastupa u Druga liga F BiH grupa sjever, dok Škola fudbala „Čelić“ okuplja mlađe uzraste i ima važnu ulogu u sportskom odgoju djece. Ipak, evidentno je da sportsku infrastrukturu čine uglavnom otvoreni tereni bez savremenih pratećih sadržaja (svlačionice, rasvjeta, tribine). I postojeći klubovi oslanjaju se na entuzijazam pojedinaca bez značajnije profesionalizacije a interes mladih za uključivanje u rad klubova nije na značajnom nivou.

Sportska infrastruktura u općini Čelić trenutno je u fazi razvoja. Sportska dvorana Čelić je u procesu izgradnje već niz godina. Do završetka radova, sportske aktivnosti dvoranskog tipa odvijaju se u SRC "MM" Mrkaljević Bazeni Čelić, koja privremeno služi školama, klubovima i rekreativcima. Pored toga, na području općine ne postoje adekvatni prostori za rekreativne programe i fizičku aktivnost žena i starijih osoba, što dodatno ograničava pristup sportu i rekreaciji za širu populaciju i smanjuje mogućnost promicanja zdravih životnih navika kroz lokalne programe javnog zdravlja.

Stadion „Mehmedalija Muratović – Čopak“ predstavlja glavni sportski objekt na području općine Čelić i osnovnu infrastrukturu za razvoj fudbala i organizaciju sportskih manifestacija. Stadion raspolaže s oko 1.000 sjedećih mjesta, što ga čini adekvatnim za lokalna takmičenja i sportske događaje, ali su potrebna dodatna ulaganja u tribine, svlačionice i prateću infrastrukturu kako bi se osigurali kvalitetniji uslovi za treninge, takmičenja i uključivanje mladih u sportske aktivnosti. Također na području općine postoje i drugi stadioni koji zahtijevaju infrastrukturno unapređenje.

Kompleks Bazeni „Mrkaljević“ u Čeliću predstavlja jedan od rijetkih multifunkcionalnih sportskih i rekreativnih objekata na području općine. Objekat ima značajan potencijal da postane lokalni centar sporta, rekreacije i zdravog načina života, s obzirom na mogućnost organizovanja različitih sportskih, kulturnih i turističkih sadržaja tokom cijele godine, ali je potrebna dalja integracija i sistemsko uključjenje u razvoj sporta na području općine.

Općina Čelić povremeno učestvuje u međuopćinskim sportskim i rekreativnim manifestacijama poput biciklijade „Via Majevica“, ali kontinuirana programska i finansijska podrška sportskim organizacijama i rekreativnim aktivnostima nije sistemski uređena. Ipak, kroz redovnu godišnju tranšu koja u prosjeku iznosi oko 45.000 KM Općina Čelić realizuje Transfer za sport koji se dodjeljuje sportskim klubovima na području općine. Ovo je ujedno ključni instrument podrške razvoju sporta na lokalnom nivou koji omogućava osnovno funkcionisanje sportskih klubova, organizaciju takmičenja, nabavku opreme i troškove održavanja sportskih objekata. Iako finansijski obim nije velik, transfer ima visok društveni značaj, jer doprinosi očuvanju kontinuiteta sportskih aktivnosti, angažmanu djece i mladih te promociji zdravih životnih navika u lokalnoj zajednici

U narednom periodu razvoj sporta u općini Čelić treba usmjeriti na dalji razvoj sportske infrastrukture kako bi se poboljšali uslovi za treninge i takmičenja. Potrebno je ponovo aktivirati Sportski savez općine radi bolje koordinacije klubova i raspodjele sredstava, te povećati budžetsku podršku sportu. Poseban fokus treba staviti na uređenje prostora za rekreaciju žena, djece i starijih osoba, razvoj školskog i omladinskog sporta, kao i povezivanje sporta s turizmom kroz korištenje bazena „Mrkaljević“ i nove dvorane za rekreativne i društvene programe.

Mladi

Mladi na području općine Čelić predstavljaju važan razvojni potencijal, ali istovremeno i grupu koja se suočava s brojnim izazovima vezanim za zapošljavanje, obrazovanje, društvenu uključenost i kvalitet života. Prema procjenama baziranim na popisu stanovništva iz 2013. godine i projekcijama za 2025. godinu, populacija mladih (15–29 godina) čini oko 17–18% ukupnog stanovništva općine, što ukazuje na blagi pad učešća mladih u ukupnoj demografskoj strukturi. Ovaj trend prati i opće demografsko starenje stanovništva i odlazak mladih u veće centre ili inostranstvo u potrazi za obrazovanjem i zaposlenjem.

Vijeće mladih općine Čelić trenutno je u procesu reorganizacije i ponovnog uspostavljanja rada, obzirom da svih prethodnih godina nije bilo aktivno. Mladi iz Čelića prepoznali su potrebu i značaj postojanja Vijeća mladih kao prostora za zajedničko djelovanje i zagovaranje interesa mladih i shodno tome odlučili. Pokretanjem ovog procesa mladi su pokazali spremnost da preuzmu aktivniju ulogu u kreiranju politika koje direktno utiču na njihov položaj.

Općina Čelić kroz Pravilnik o omladinskim udruženjima omogućava registraciju i finansijsku podršku omladinskim i neformalnim grupama, ali je obim ovih sredstava ograničen, a broj aktivnih udruženja relativno mali. Na području općine Čelić aktivno djeluju svega četiri omladinska udruženja od kojih niti jedno nema profesionalno zaposleno osoblje, nego se njihov rad zasniva isključivo na volonterizmu. Većina članova ovih organizacija posjeduje iskustvo u pisanju i vođenju projekata, prošla je brojne obuke iz oblasti omladinskog rada, liderstva, projektnog menadžmenta i uspješno se finansiraju putem javnih poziva i grant programa lokalnih i viših nivoa vlasti, kao i međunarodnih organizacija. Iako mladi u općini Čelić pokazuju zavidan nivo organizovanosti i profesionalnog pristupa, značajan problem imaju mladi unutar MZ Čelić, koja je ujedno i sjedište općine. Naime, mladi u ovoj mjesnoj zajednici nemaju stalni prostor za rad i okupljanje, osim prostorija kojima raspolaže Udruženje mladih "Rebuff" Čelić, što često ograničava broj i obim aktivnosti. Za razliku od toga, u većini ostalih mjesnih zajednica postoje domovi kultura ili drugi prigodni prostori koji omogućavaju realizaciju različitih društvenih i kulturnih sadržaja. Uprkos prostornim ograničenjima, ovo jedino omladinsko udruženje u Čeliću predstavljaju vrijedan resurs lokalne zajednice, jer svojim angažmanom, kreativnošću i volonterizmom pokazuju da mladi mogu biti ključni nosioci društvenih promjena i partner općini u razvoju kvalitetnijeg okruženja za život i rad

Izraženi problemi mladih u Čeliću odnose se na nezaposlenost, nedostatak prilika za stručno usavršavanje i nedovoljnu društvenu participaciju. Mladi su često suočeni s odlaskom nakon završetka srednje škole zbog ograničenih mogućnosti zapošljavanja u lokalnim firmama i slabije razvijenog privatnog sektora. Iako postoje pozitivni primjeri uključivanja mladih u programe podrške zapošljavanju, poput programa „IMPAKT inkubatora poslovnih ideja“, učešće mladih je i dalje ograničeno, a potreban je veći obuhvat i kontinuirana institucionalna podrška.

Međutim, najizraženiji problem trenutno je nedostatak kulturnih i društvenih događaja, adekvatnih mjesta gdje mladi mogu provoditi svoje slobodno vrijeme. Upravo to dovodi do smanjenja društvene interakcije i pasivnosti mladih, te svoje potrebe za kulturnim izražavanjem zadovoljavaju van lokalne zajednice. Iako postoje pojedinačne inicijative i entuzijazam mladih koji nastoje oživjeti kulturni život, nedostatak podrške i infrastrukturnih uslova je ozbiljno ograničenje za kontinuitet i širu uključenost mladih. Razvijanje kulturnih programa i osiguravanje prostora za okupljanje mladih u središtu općine predstavljaju prioritetne potrebe u narednom planskom periodu, jer bi njihovim rješavanjem Čelić postao dinamičnije, inkluzivnije i privlačnije okruženje za mlade.

U oblasti obrazovanja i osposobljavanja, mladi imaju pristup osnovnom i srednjem obrazovanju u okviru lokalnih ustanova, dok se visoko obrazovanje realizuje izvan općine, uglavnom u Tuzli i Brčkom. Nedostatak programa za neformalno obrazovanje, digitalne vještine i poduzetništvo ograničava konkurentnost mladih na tržištu rada. Također, sportske i kulturne aktivnosti su nedovoljno razvijene i koncentrisane na manji broj klubova i ustanova, što umanjuje mogućnost kvalitetnog provođenja slobodnog vremena.

Socijalna i društvena uključenost mladih u kreiranje javnih politika i donošenje odluka i dalje je na niskom nivou. Ne postoji Omladinski centar niti adekvatan javni prostor namijenjen mladima, što otežava organizaciju edukativnih, volonterskih i kulturnih sadržaja. Ipak, postojanje aktivnih mladih pojedinaca i inicijativa ukazuje na potencijal koji uz podršku općine, škola i civilnog sektora može biti pokretač pozitivnih promjena.

U narednom planskom periodu potrebno je uspostaviti lokalni program za mlade koji bi objedinio mjere za zapošljavanje, obrazovanje, društvenu participaciju i zdrav stil života mladih. Poseban fokus treba usmjeriti na razvoj Omladinskog centra Čelić, povećanje finansijskih izdvajanja za projekte mladih, jačanje volonterizma i

poduzetničkih inicijativa, te uključivanje mladih u procese planiranja i donošenja odluka na lokalnom nivou. Kroz koordinisan pristup općine, obrazovnih ustanova, poslovne zajednice i omladinskih organizacija, mladi u Čeliću mogu postati ključni nosioci lokalnog razvoja i inovacija.

Lokalna samouprava

Poslove i zadaće lokalne samouprave iz direktne nadležnosti Općine Čelić, kao i upravne poslove koji su federalnim i kantonalnim zakonima stavljene u nadležnost Općine, vrši općinski organ uprave, putem slijedećih organizacionih jedinica:

1. Stručna služba Općinskog vijeća, Općinskog načelnika i zajedničkih poslova
2. Služba za računovodstvene, poslove trezora, privredu i razvoj
 - Odsjek za budžet i trezor
 - Odsjek za poljoprivredu i poduzetništvo
3. Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne, geodetske i inspeksijske poslove
4. Služba Civilne zaštite, društvenih djelatnosti, opće uprave i boračkih pitanja
 - Odsjek Civilne zaštite
 - Odsjek za opću upravu, društvene djelatnosti i boračka pitanja

U okviru sistematizacije radnih mjesta u Općinskoj upravi predviđeno je ukupno 64 pozicije, od čega je popunjeno njih 51, odnosno 79,7%. Ovaj nivo popunjenosti ograničava administrativne kapacitete i utiče na efikasnost pružanja javnih usluga građanima. Od ukupnog broja stalno zaposlenih, 23 osobe su žene, što čini 45% zaposlenih i ukazuje na relativno uravnoteženu rodnu zastupljenost u administraciji. Ipak, evidentan je nedostatak kadra u oblastima strateškog planiranja, interne revizije, društvenih djelatnosti, civilne zaštite i inspeksijskih poslova, što direktno utiče na mogućnost uprave da pravovremeno i kvalitetno odgovori na potrebe lokalne zajednice, gdje se rukovodstvo trudi da uprkos nedostatku finansijskih sredstava vrši reorganizaciju službi i poslova kako građani u ostvarivanju svojih prava ne bi trpili.

Efikasnost rada Općinske uprave ipak bilježi značajan napredak – u 2024. godini obrađeno je 9.732 predmeta, od čega je riješeno 97,24%. Ovo predstavlja veliki iskorak u odnosu na 2023. godinu, kada je stepen riješenosti predmeta iznosio 71,5%, što potvrđuje unapređenje administrativnih procesa i bolje upravljanje resursima, unatoč nedovoljnoj kadrovskoj popunjenosti.

U Općinskoj upravi kontinuirano se sprovode aktivnosti na tehničkom opremanju ali i edukaciji osoblja te je u periodu 2020.-2024.godina uloženo 30.000,00 KM za tehničko opremanje. Zaposlenici Općine Čelić na raspolaganju imaju 60 računara, te je trenutno informatička i tehnička opremljenost općinske uprave na zadovoljavajućem nivou.

U prosjeku se na godišnjem nivou izdvoji oko 3.000,00 KM za edukacije osoblja Općinske uprave što svakako nije dovoljno za osiguranje kontinuiranog usavršavanja i osavremenjivanja znanja zaposlenika u funkciji pružanja što kvalitetnijih javnih usluga.

Dalji razvoj lokalne samouprave u Čeliću prvenstveno se treba fokusirati na jačanje internih kapaciteta Općinske uprave kroz popunu upražnjenih radnih mjesta i kontinuirano profesionalno usavršavanje zaposlenika, naročito u oblastima strateškog planiranja, interne revizije, inspeksijskih poslova i civilne zaštite. Neophodno je unaprijediti organizaciju i procese rada, uvesti savremene digitalne alate i integrisane informacione sisteme koji omogućavaju veću efikasnost i transparentnost, te razvijati interne mehanizme praćenja, kontrole i evaluacije učinka. Time se osigurava kvalitetnije pružanje usluga građanima, jača institucionalna otpornost i stvara osnova za dugoročnu održivost i modernizaciju uprave.

Razvojni problemi i potrebe u području društvenog razvoja predstavljeni su u narednoj tabeli.

Tabela 27. Razvojni problemi i potrebe u području društvenog razvoja

Razvojni problemi	Razvojne potrebe	Oblast
Nedovoljni kapaciteti predškolskog odgoja u odnosu na potrebe	Proširiti kapacitete JU za predškolski odgoj i obrazovanje „Čelić“; uvesti programe	Predškolsko obrazovanje

stanovništva	subvencioniranja boravka djece u vrtiću	
Pad broja učenika i demografski pritisak na mrežu škola	Poticati ostanak mladih porodica kroz subvencije, bolju infrastrukturu i školske programe prilagođene tržištu rada	Osnovno i srednje obrazovanje
Nizak nivo digitalne opremljenosti i energetske efikasnosti školskih objekata	Modernizovati opremu škola, unaprijediti digitalne kompetencije nastavnika i učenika te nastaviti realizaciju projekata energetske efikasnosti	Obrazovanje
Nedostatak programa za cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih	Uspostaviti programe stručnog osposobljavanja i prekvalifikacija u saradnji sa MSŠ Čelić i Zavodom za zapošljavanje	Obrazovanje
Nedostatak visokoškolskih ustanova i ograničen pristup visokom obrazovanju	Nastaviti stipendiranje studenata, razviti programe saradnje sa univerzitetima u Tuzli i Brčkom	Obrazovanje
Zastarjela oprema i prostorni kapaciteti Doma zdravlja	Modernizovati medicinsku opremu, osigurati adekvatne prostore i kadrove u područnim ambulantama (Vražići, Humci, Šibošnica, Ratkovići)	Zdravstvo
Ograničeni specijalistički kapaciteti i nedovoljna prevencija bolesti	Uspostaviti preventivne programe i edukacije o zdravom životu, posebno za žene, djecu i starije osobe	Zdravstvo
Nedovoljna IT opremljenost u Centru za socijalni rad	Unaprijediti IT kapacitete Centra	Socijalna zaštita
Povećanje socijalno ugroženih kategorija i starijeg stanovništva	Proširiti programe socijalne i psihosocijalne podrške Razviti dnevne centre i programe pomoći u kući za starije osobe i osobe s invaliditetom	Socijalna zaštita
Nedovoljna digitalizacija i Gradske biblioteke Manjak aktivnih članova biblioteke	Digitalizovati fond biblioteke i proširiti kulturno-edukativne programe Uspostaviti program besplatne članarine	Kultura
Nedovoljno zaštićeno i nevalorizovano kulturno-historijsko nasljeđe	Uspostaviti zavičajni muzej Pripremati i implementirati projekte i programe za zaštitu i očuvanje kulturno-historijskog nasljeđa	Kulturno-historijsko-nasljeđe
Ograničeni prostori i infrastruktura za sport	Realizirati programe razvoja sportske infrastrukture	Sport
Neaktivnost Sportskog saveza i ograničena finansijska podrška klubovima	Aktivirati Sportski savez i povećati izdvajanja za Transfer za sport uz jasne kriterije dodjele	Sport
Finansijska neodrživost sportskih organizacija i klubova, te nedovoljna zainteresiranost mladih za uključenje u sport	Promocija sporta i zdravog života u saradnji sa obrazovnim ustanovama i medijima, te jačanje programa podrške sportskim organizacijama i klubovima uz analizu stanja sporta	Sport
Niska uključenost mladih u društvene i razvojne procese	Uspostaviti omladinski centar i programe podrške volonterizmu, samozapošljavanju i neformalnom obrazovanju	Mladi
Slaba saradnja OCD-a i institucija u planiranju društvenih politika	Uspostaviti mehanizme partnerstva između općine i civilnog sektora u realizaciji društvenih programa	Civilno društvo
Nedovoljna kadrovska popunjenost i nedovoljna tehnološka opremljenost općinske uprave Čelić	Realizirati aktivnosti na jačanju kapaciteta općinskog organa uprave kroz kadrovske jačanje i edukacije ali i tehnološko opremanje i digitalizaciju javnih usluga	Lokalna samouprava

Stanje javne infrastrukture i javnih usluga

Stanje saobraćajne infrastrukture

Općina Čelić ima strateški značajnu poziciju u saobraćajnoj mreži Tuzlanskog kantona, a ukupna dužina cestovne mreže na njenom području iznosi 202,83 kilometra. Strukturu čine nekategorizirani putevi u dužini od 107 km, lokalni putevi od 49,58 km te regionalni putevi u dužini od 46,25 km, dok na području općine ne postoje magistralne ceste niti autoceste. Od ukupne cestovne mreže, 156,58 km (107 km nekategoriziranih i 49,58 km lokalnih puteva) nalazi se u nadležnosti Općine Čelić, što je pokazatelj visokog nivoa odgovornosti lokalne samouprave za održavanje i razvoj infrastrukture. Dužine lokalnih i nekategoriziranih puteva nisu se mijenjale u periodu 2020–2024. godine, što upućuje na stabilnost mreže, ali i na ograničena ulaganja u širenje i kategorizaciju novih dionica.

Okosnicu saobraćajne mreže čini regionalna cesta I reda 304 (R459) koja prolazi kroz teritorij općine i omogućava direktan pristup različitim dijelovima kantona, kao i povezivanje Čelića sa susjednim područjima i regionalnim centrima. Na teritoriji općine nalazi se više regionalnih saobraćajnica, među kojima su R 356 (R-456) (Preville – Jasenica – Humci – Šibošnica) dužine 22,166 km, R 303 (R-458) (Čelić – Pukiš) dužine 4,577 km, R 304a R-459a (Čelić – Koraj) dužine 0,951 km i R 304 (R-459) (Tuzla – Dokanj – Jarići – Majevica – Šibošnica – Čelić) dužine 39,721 km. Ove regionalne saobraćajnice predstavljaju okosnicu prometne povezanosti Čelića sa Tuzlom, Brčkom, Srebrenikom i drugim centrima, dok lokalni i nekategorizirani putevi omogućavaju pristup naseljima i poljoprivrednim područjima. Ova struktura potvrđuje da općina posjeduje razgranatu mrežu puteva koja omogućava dobru internu povezanost, ali da je stanje infrastrukture neujednačeno – naročito kada je riječ o nekategoriziranim putevima koji čine više od 50% ukupne mreže. Potrebna su kontinuirana ulaganja u modernizaciju, asfaltiranje, odvodnju i sigurnosne elemente na lokalnim i nekategoriziranim putevima, s ciljem povećanja sigurnosti i pristupačnosti stanovništva.

Historijski posmatrano, saobraćajni pravci kroz područje Čelića imaju dugu tradiciju i važnu ulogu u povezivanju Tuzle i Brčkog. Stariji putni pravac povezuje Tuzlu preko Soline, Crnog Blata, Doka, Šibošnice, Lukavice i Brnjika sa Čelićem i Brčkom, dok noviji pravac obuhvata dionicu Tuzla – Gornja Tuzla – Lopare – Čelić – Brčko. U posljednjim decenijama razvijene su i alternativne trase Čelić – Vražići – Rahić – Srebrenik – Tuzla te Čelić – Vražići – Humci – Jasenica – Tuzla, čime je dodatno unaprijeđena povezanost s regionalnim centrima. Najbliži ulaz na autoput A4 (Zagreb–Beograd) nalazi se na udaljenosti od približno 40 kilometara preko Brčko Distrikta, dok je planirani autoput Tuzla – Brčko – Orašje, s predviđenim čvorištem „Srebrenik“, udaljen oko 37,5 kilometara, što će omogućiti direktno uključivanje Čelića na mrežu glavnih koridora Bosne i Hercegovine i povećati njegov značaj u regionalnom transportu. Na području općine funkcionišu redovne međugradске i lokalne autobuske linije koje povezuju Čelić sa Tuzlom, Brčkom i okolnim naseljima, a postoje i linije prema Hrvatskoj i Srbiji, što osigurava stalnu mobilnost stanovništva i dostupnost osnovnih usluga.

Iako općina nema željezničku infrastrukturu, ovaj nedostatak nadomješten je blizinom Međunarodnog aerodroma Tuzla, udaljenog oko 50 kilometara, koji omogućava pristup zračnom saobraćaju i jačanje turističke i ekonomske povezanosti s regijom. Pored postojećih prednosti, saobraćajna mreža zahtijeva kontinuirana ulaganja u modernizaciju i održavanje, posebno na regionalnim dionicama R459, R458 i R456, kako bi se unaprijedila sigurnost, poboljšali standardi putne infrastrukture i osiguralo nesmetano funkcionisanje javnog i privrednog života. U narednom planskom periodu potrebno je jačati lokalne puteve koji povezuju udaljenija naselja sa centralnim dijelom općine, modernizovati ključne raskrsnice i uvesti savremene mjere sigurnosti saobraćaja.

Razvoj saobraćajne infrastrukture ima strateški značaj za privredu, poljoprivredu i turizam općine Čelić. Modernizacija puteva koji povezuju agrozone, sportske i rekreativne zone na Majevici doprinijet će povećanju lokalne privredne aktivnosti i privlačenju posjetilaca. Dugoročno, povezivanje na budući autoput Tuzla–Brčko–Orašje i razvoj prateće infrastrukture stvorit će preduslove za brži protok ljudi i roba, povećati investicioni potencijal i učvrstiti poziciju Čelića kao važnog saobraćajnog čvorišta u sjeveroistočnom dijelu Bosne i Hercegovine.

Općina Čelić kontinuirano izdvaja značajna finansijska sredstva za izgradnju, modernizaciju i održavanje cestovne mreže. U periodu 2021–2024. godine izdvajanja za stavku „Putevi i mostovi“ u Budžetu Općine kretala su se u rasponu od približno 350.000 do 650.000 KM, što potvrđuje postojanje stabilne, iako ograničene, investicione dinamike usmjerene na unapređenje lokalne putne infrastrukture. U 2025. godini planiran je iznos od 406.000 KM za istu stavku, koja obuhvata kapitalna ulaganja u rekonstrukciju, modernizaciju i održavanje cestovne infrastrukture, čime se potvrđuje kontinuitet ulaganja i posvećenost općine unapređenju saobraćajne povezanosti i pristupačnosti naselja.

Stanje tehničke infrastrukture

Elektroenergetska infrastruktura

Napajanje električnom energijom na području općine Čelić osigurava se putem primarne transformatorske stanice ČTS 35/10 kV Čelić, koja je instalirana i kojom upravlja podružnica „Elektrodistribucija“ Tuzla, u sastavu JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo. Stanica je opremljena energetske transformatorom TR 8 MVA, koji obezbjeđuje stabilno i pouzdano snabdijevanje električnom energijom za cjelokupno područje općine. Na teritoriji Čelića nalazi se ukupno 59 distributivnih transformatorskih stanica, od čega je 53 u vlasništvu JP EP BiH, dok su 6 stanica u vlasništvu drugih pravnih ili fizičkih lica. Distributivna mreža obuhvata različite tipove transformatorskih postrojenja – STS-B, ŽTS, MBTS i KTS, sa naponskim nivoom od 10/0,4 kV i nazivnim snagama koje se kreću od 50 kVA do 1 MVA, čime se obezbjeđuje stabilna elektrodistributivna mreža i pokrivenost svih naseljenih područja općine.

Elektroenergetska mreža na području općine Čelić karakteriše se stabilnim razvojem i kontinuiranim održavanjem postojećih kapaciteta. Ukupna dužina elektroenergetske mreže u 2024. godini iznosi 312 km, od čega se 72 km odnosi na visokonaponsku, a 240 km na niskonaponsku mrežu (Tabela 28.).

Tabela 28. Stanje elektrodistributivne mreže na području općine

Opis	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
1. Dužina elektro mreže					
- Na visokom naponu	72 km	72 km	72 km	72 km	72 km
- Na niskom naponu	220 km	225 km	230 km	235 km	240 km
2. Dužina rekonstruirane elektro mreže					
- Na visokom naponu	0	0	0	0	0
- Na niskom naponu	0	0	0	1,5 km	1km
3. Dužina izgrađene elektro mreže					
- Na visokom naponu	0	0	0	0	0
- Na niskom naponu	5km	5 km	5 km	5 km	5 km

Izvor: Elektroprivreda BiH, područje snabdjevanja Čelić

U periodu 2020–2024. dužina visokonaponske mreže ostala je nepromijenjena, dok je niskonaponska mreža proširena za 20 km, što ukazuje na postepeno širenje mreže radi poboljšanja pokrivenosti i pouzdanosti napajanja. Rekonstrukcija mreže vršena je u ograničenom obimu – u 2023. godini rekonstruisano je 1,5 km, a u 2024. godini 1 km niskonaponske mreže, dok na visokom naponu nije bilo rekonstrukcija. Istovremeno, godišnje se u prosjeku izgradilo oko 5 km nove niskonaponske mreže, što pokazuje umjereni, ali kontinuirani razvoj elektrodistributivne infrastrukture. U periodu 2020–2024. godine, elektroenergetski sistem općine Čelić bilježi postepeno povećanje broja potrošača i istovremeno smanjenje broja domaćinstava bez priključka na mrežu, što ukazuje na stabilan razvoj distributivne infrastrukture i poboljšanje dostupnosti električne energije (Tabela 29.).

Tabela 29. Broj kupaca / potrošača električne energije

Opis	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
1. Na visokom naponu	1	1	1	2	2

2. Na niskom naponu	4.365	4.443	4.527	4.584	4.628
a) Domaćinstva	4.050	4.110	4.156	4.210	4.250
b) Javna rasvjeta	21	21	21	21	22
c) Ostala potrošnja	294	312	350	353	356
Br. domaćinstava bez priklučka el. energije	500	440	394	340	300

Broj priključaka na visokonaponsku mrežu povećan je sa 1 na 2, dok se broj priključaka na niskonaponsku mrežu povećao sa 4.365 u 2020. na 4.628 u 2024. godini, što predstavlja rast od oko 6%. U strukturi potrošača, najveći udio čine domaćinstva (4.250 u 2024.), dok javna rasvjeta bilježi minimalan, ali stabilan rast sa 21 na 22 priključka, a ostala potrošnja – koja obuhvata privredu i ostale objekte – povećana je sa 294 na 356 priključaka. Posebno je značajan podatak da je broj domaćinstava bez priključka na električnu energiju smanjen sa 500 u 2020. na 300 u 2024. godini, što predstavlja smanjenje od 40%. Ovi pokazatelji potvrđuju da je u proteklom petogodišnjem periodu ostvaren napredak u elektrifikaciji i dostupnosti napajanja, uz održavanje stabilnosti sistema i povećanje obuhvata stanovništva priključenog na elektrodistributivnu mrežu. Ipak, potreban je nastavak ulaganja u rekonstrukciju i proširenje mreže kako bi se osigurala potpuna pokrivenost i smanjili tehnički gubici u sistemu.

Isporuka električne energije na području općine Čelić u cjelini je stabilna, ali se povremeno bilježe zastoji u snabdijevanju, uglavnom uzrokovani vremenskim nepogodama. Najčešći razlozi prekida su padovi stubova i oštećenja vodova usljed jakih vjetrova ili kontakt rastinja s elektrodistributivnom mrežom, što dovodi do kratkotrajnih prekida u pojedinim naseljima. Pored toga, jednom godišnje dolazi do planiranog potpunog zastoja u isporuci električne energije zbog redovnog remonta primarne transformatorske stanice ČTS 35/10 kV Čelić, čime se osigurava pouzdanost sistema i sprečavaju veći kvarovi.

U Općini Čelić je uspostavljen informacijski sistem praćenja potrošnje energije. U Općini se nalazi 26 javnih objekata, od čega 10 objekata namijenjenih obrazovanju, 5 zdravstvenih objekata, dok su ostali objekti administrativnog karaktera. Prema podacima o potrošnji javnih objekata, može se zaključiti da se manji mjesni uredi i ambulate zagrijavaju putem električne energije, često neefikasnim uređajima. Obzirom da su dostupni podaci nepotpuni, tačan pregled potrošnje javnih objekata nije moguće dati.⁴

U narednom periodu neophodno je identificirati prioritetne dionice za rekonstrukciju i proširenje mreže, finalizirati obuhvat svih domaćinstava električnom energijom, raditi na modernizaciji i energetskej efikasnosti javne rasvjete prelaskom na LED tehnologiju, te inicirati projekat elektrifikacije udaljenijih ruralnih područja u saradnji s višim nivoima vlasti i partnerima čime će se unaprijediti stabilnost i efikasnost elektrodistributivne mreže i osigurati pouzdano napajanje za sve korisnike.

Telekomunikacijska infrastruktura

Telekomunikacijska infrastruktura na području općine Čelić je u proteklm godinama značajno unaprijeđena i danas obezbjeđuje gotovo potpunu pokrivenost teritorije savremenim komunikacijskim servisima. Na području općine dostupne su usluge fiksne i mobilne telefonije, interneta i IPTV-a, a glavni operater je BH Telecom, koji ima najrazvijeniju mrežu i najveći broj korisnika. Pored njega, prisutni su i HT Eronet d.d. Mostar i M:tel a.d. Banja Luka, kao i manji komercijalni subjekti koji nude usluge mobilne telefonije i interneta. BH Telecom je u posljednjih nekoliko godina znatno proširio obuhvat kroz ponudu integrisanih paketa (Internet, IPTV i fiksna telefonija), što je dovelo do porasta broja korisnika interneta i televizijskih usluga, ali i do smanjenja broja korisnika klasične fiksne telefonije.

Preko 99,5% teritorije općine Čelić pokriveno je signalom mobilne telefonije 3G i 4G mreže, što omogućava širok pristup digitalnim uslugama, iako tačan broj korisnika nije moguće precizno utvrditi zbog pretežnog udjela prepaid korisnika. Istovremeno, bilježi se značajan porast korisnika interneta, dok veći broj građana koristi mobilni internet putem mobilne telefonije, pa se može zaključiti da je stvarna pokrivenost stanovništva internetom gotovo jednaka pokrivenosti mobilnim signalom.

⁴ Lokalni ekološki plan akcioni plan Općina Čelić za period 2024.-2028. godina

Uprkos visokoj pokrivenosti signalom, kvalitet i brzina internet veze u pojedinim ruralnim područjima i dalje su ograničeni, što ukazuje na potrebu daljeg ulaganja u razvoj optičke infrastrukture i modernizaciju mreže. Općina Čelić može doprinijeti razvoju ove oblasti kroz saradnju s telekom operaterima na planiranju širenja optičke mreže i implementaciji projekata digitalne transformacije i e-uprave, čime bi se unaprijedila dostupnost, efikasnost i kvalitet digitalnih usluga za građane i privredu.

Sva naseljena mjesta imaju stabilnu pokrivenost RTV signalom, čime je osigurana potpuna informacijska dostupnost stanovništvu što omogućava nesmetan prijem javnih servisa i komercijalnih emitera. Na području općine Čelić ne postoje lokalne radio ili televizijske stanice koje bi imale vlastiti program, već stanovništvo prati informativne i zabavne sadržaje putem regionalnih i državnih medija, prvenstveno stanica iz Tuzle, Brčkog i okolnih gradova.. Građani imaju pristup televizijskim i radijskim programima putem zemaljskog, kablovskog i IPTV sistema, dok najveći broj domaćinstava koristi digitalne servise BH Telecoma i Telemacha, koji omogućavaju gledanje domaćih i međunarodnih kanala visoke rezolucije. Iako lokalni mediji nisu razvijeni, prisustvo savremenih digitalnih platformi i društvenih mreža omogućava brzo informisanje i uključivanje građana u javni i društveni život, dok potencijal za pokretanje lokalnog informativnog servisa ili internet radija predstavlja priliku za jačanje lokalne komunikacije, promociju kulture i transparentnosti rada javnih institucija

Na području općine Čelić ne postoji razvijen lokalni medij ili portal koji djeluje isključivo za teritorij općine, ali vijesti o Čeliću redovno objavljuju regionalni i kantonalni online mediji. Uz to, Općina Čelić ima aktivnu službeni web stranicu www.opcinacelic.ba i zvanične Facebook stranice općinskih službi, koje služe za redovno informisanje stanovništva općine. Tu su svakako web stranice i profili na društvenim mrežama škola i javnih ustanova (npr. JU Dom zdravlja Čelić, JU Gradska biblioteka Čelić), koje su postale glavni izvor lokalnih informacija i komunikacije sa građanima.

U kontekstu strateškog razvoja, jačanje lokalnih digitalnih medija ili općinskog informativnog portala predstavlja važnu priliku za povećanje transparentnosti, promociju lokalnih inicijativa i podršku razvoju lokalne zajednice kroz digitalne kanale komunikacije.

Javna rasvjeta

Javna rasvjeta predstavlja jedan od osnovnih elemenata komunalne infrastrukture, koji neposredno utiče na sigurnost građana, kvalitet života i atraktivnost javnih prostora. Ujedno, to je i jedan od najvećih potrošača električne energije u okviru javnog sektora lokalne zajednice, čija potrošnja u prosjeku iznosi između 30 % i 50 % ukupne električne energije koju troše općinske službe i javna preduzeća.

Općina Čelić je u ovom segmentu među rijetkim manjim općinama u Federaciji BiH koje su pravovremeno pokrenule sveobuhvatnu modernizaciju sistema javne rasvjete, čime su stvorene pretpostavke za dugoročne finansijske uštede i smanjenje emisija CO₂.

Do 2019. godine javna rasvjeta na području općine Čelić bila je zastarjela, s velikim udjelom neefikasnih sijalica i neujednačenom pokrivenošću naselja. Realizacijom projekta modernizacije u vrijednosti većoj od 500.000 KM, koji je izveo JKP „Čistoća“ d.o.o. Čelić, postavljene su savremene LED svjetiljke s garancijom od 10 godina, iako je provedena navedena modernizacija uz verifikovane uštede u potrošnji od 64 % – prostor za daljnja poboljšanja i optimizaciju energijske efikasnosti i dalje postoji. Tokom posljednjih pet godina kontinuirano se sprovodi program unapređenja i proširenja javne rasvjete. U cilju pokrivanja cijelog teritorija općine modernom rasvjetom, svake godine se izrađuje i realizuje „Plan i program održavanja javne rasvjete na području općine Čelić“, putem kojeg se planiraju redovne zamjene, rekonstrukcije i nova postavljanja. Rezultat tih aktivnosti je značajan rast obuhvata stanovništva javnom rasvjetom sa 60 % u 2020. na 90 % u 2024. godini, kao i povećanje broja instaliranih rasvjetnih tijela za gotovo dva puta (Tabela 30.).

Tabela 30. Pregled pokrivenosti stanovništva javnom rasvjetom

Godina	% pokrivenosti stanovništva javnom rasvjetom – procjena	Broj rasvjetnih tijela
2020.	60	660
2021.	65	700

2022.	80	970
2023.	85	1.010
2024.	90	1.250

Izvor: Općina Čelić, JP „Čistoća“ d.o.o. Čelić, obrada autora

Održavanje i upravljanje sistemom povjereno je JP „Čistoća“ d.o.o. Čelić, na osnovu godišnjeg „Plana i programa održavanja javne rasvjete“ koji usvaja Općinsko vijeće. Za 2024. godinu predviđeno je 30.000 KM budžetskih sredstava za redovno i vanredno održavanje, modernizaciju i unapređenje energetske efikasnosti, a tokom 2025. godine općina je provela nove javne nabavke za proširenje sistema javne rasvjete u MZ Drijenča, čime se nastavlja trend širenja pokrivenosti i uključivanja perifernih zona.

Prema općinskim podacima, ukupni troškovi za električnu energiju javne rasvjete prije modernizacije (2015–2019) iznosili su između 41.000 i 65.000 KM godišnje, dok se nakon 2020. taj iznos stabilizirao na značajno nižem nivou (oko 25–30.000 KM godišnje).

Iako je Općina Čelić napravila značajan iskorak u oblasti javne rasvjete te je preko 90% naseljenih područja pokriveno istom u narednom planskom periodu potrebno je raditi na daljem unapređenju sistema javne rasvjete kroz skup racionalnih i fazno provodivih mjera koje kombinuju tehničku modernizaciju, digitalizaciju i energetske efikasnost. Potrebno je provoditi redovno i preventivno održavanje, planirati zamjenu postojećih sa LED rasvjetom te dotrajalih LED modula i pokrenuti lokalnu kampanju o racionalnom korištenju energije.

Stanje komunalne infrastrukture i usluga

Vodosnabdijevanje

Pod snabdijevanjem pitkom vodom podrazumijeva se cjelokupan skup tehničkih i operativnih aktivnosti kojima se obezbjeđuje stalna i zdravstveno ispravna isporuka vode građanima. To obuhvata zahvatanje vode iz prirodnih izvora, bunara i sabirnih centara uz korištenje pumpnih sistema, njeno prečišćavanje i dezinfekciju kroz kontrolisano doziranje hlora u skladu sa sanitarnim propisima, te redovno mjesečno laboratorijsko ispitivanje fizičko-hemijskih i mikrobioloških karakteristika vode. Distribucija se vrši kroz glavnu i sekundarnu mrežu do pojedinačnih i zajedničkih vodomjera, uz redovno održavanje i kalibraciju opreme. Pored toga, posebna pažnja se posvećuje održavanju hidranata i priključaka kako bi se osigurala pouzdanost sistema, zaštita od požara i kontinuirana funkcionalnost vodovodne mreže.

JKP „Čistoća“ d.o.o. Čelić kao komunalno preduzeće od javnog interesa obavlja složen i tehnički zahtjevan sistem poslova vodosnabdijevanja, koji obuhvata zahvatanje, preradu, kontrolu kvaliteta i distribuciju pitke vode za potrebe domaćinstava, privrede i javnih institucija na području općine Čelić. Preduzeće upravlja i održava ukupno 76 kilometara aktivne vodovodne infrastrukture. Ova mreža povezuje više mjesnih zajednica i obuhvata rezervoare, pumpne stanice, sabirne centre, mjernu opremu, ventile, hidrantnu mrežu i druge pomoćne objekte sistema.

JKP „Čistoća“ upravlja sa dva odvojena vodovodna sistema i to: vodovodni sistem u koji su uvezana naselja Čelić, Ratkovići, Brnjik Vražići i Velino Selo, te vodovodni sistem iz kojeg se snabdijevaju naselja Šibošnica i Nahvioci

Broj korisnika priključenih na javni vodovodni sistem u općini Čelić pokazuje blagi, ali stabilan rast — sa 2.650 u 2020. godini na 2.800 korisnika u 2024. godini, što predstavlja povećanje od oko 5,7%.

Istovremeno, približno 700 domaćinstava koristi vodu iz lokalnih, tehnički kontrolisanih mjesnih vodovoda koji nisu pod nadzorom JKP „Čistoća“ „Čistoća“, a to su naseljena mjesta Donji Humci, Gornji Humci, Sitari i Drijenča, kao i mjesni vodovod u povratničkom mjestu Miladići.

Ukupno posmatrano, udio domaćinstava koja imaju kvalitetno i redovno regulisano snabdijevanje pitkom vodom porastao je sa oko 65% u 2020. godini na približno 70% u 2024. godini, što ukazuje na postepeno unapređenje dostupnosti i pouzdanosti vodosnabdijevanja na području općine.

Mjesna zajednica Čelić snabdijeva se vodom iz vlastitog mjesnog vodovoda koji obuhvata pet izvorišta ukupnog kapaciteta od oko 12 l/s. Zahvaćena voda se putem pumpnih postrojenja transportuje do sabirnog centra

kapaciteta 300 m³, gdje se vrši njeno privremeno akumuliranje i hidrauličko uravnoteženje sistema. Iz sabirnog centra, voda se pumpnim sistemom dalje distribuira u dva funkcionalno povezana rezervoara – „Požarike“ donja zona kapaciteta 200 m³ i „Požarike“ gornja zona kapaciteta 100 m³. Iz ovih rezervoara voda zatim gravitacionim putem dopijeva u distribucijsku mrežu i osigurava stabilno snabdijevanje stanovništva pitkom vodom. Dodatno, sistem je ojačan izgradnjom bunara kapaciteta 10 l/s, čime je povećana sigurnost i pouzdanost vodosnabdijevanja u periodima povećane potrošnje i smanjenih prirodnih dotoka.

Snabdijevanje MZ Čelić se vrši sa četiri izvorišta kapaciteta 12l/s, iz kojih se pumpama voda ispušava do sabirnog centra kapaciteta 300m³. Dio naselja Čelić do Šibošničkog mosta se snabdijeva sa izvorišta Brana u Vražićima odnosno rezervoara Krčevina iz kojega se snabdijeva navedeni dio Čelića. MZ Ratkovići se u potpunosti snabdijeva vodom iz izvorišta Brana –Vražići odnosno rezervoara Krčevina iz kojega se gravitacijom puni rezervoar u Ratkovićima zapremine 150m³, m³ (dva rezervoara). Rezervoar Krčevine se puni sa vodozahvata Brana i iz njega se distribuira voda za naselja Brnjik, Ratkovići i dio Čelića. Rezervoar Okruglo je kapaciteta 120m³ i puni se iz izvorišta Stadion.

Na području Mjesne zajednice Vražići nalazi se sistem sa tri izvorišta ukupnog kapaciteta od oko 18 l/s, iz kojih se voda pumpama transportuje u rezervoar zapremine 150 m³, a zatim distribuira potrošačima. Ovaj sistem čini osnovni izvor snabdijevanja i za Velino Selo, koje raspolaže sa dva manja izvorišta ukupnog kapaciteta od svega **0,5 l/s** i vlastitim rezervoarom od **100 m³**. Zbog nedostatka vode i nedovoljnih lokalnih kapaciteta, Velino Selo je tehnički spojeno na vodovodni sistem Vražića, čime se višak vode iz Vražića koristi za stabilizaciju snabdijevanja tog područja.

Naselje Brnjik ima dva izvorišta sličnog kapaciteta (0,5 l/s), čija je voda gravitacionim putem usmjeravana u rezervoar od 100 m³. Međutim, zbog njihove ograničene izdašnosti i čestog zamućivanja, ova izvorišta su isključena iz upotrebe, a kompletno snabdijevanje Brnjika sada se vrši iz izvorišta Brana u Vražićima, odnosno rezervoara Krčevina, koje ima stabilniji kapacitet i kvalitet vode.

U Šibošnici i Nahviocima postoje dva izvorišta kapaciteta oko 1,8 l/s, čija se voda pumpama transportuje do rezervoara od 100 m³, iz kojeg se gravitaciono snabdijeva stanovništvo. Dodatni izvor u ovom sistemu je „Visori“, sa kapacitetom 0,5 l/s, koji direktno gravitaciono puni rezervoar samo da bunara. Zahvaljujući izgradnji brane i novog bunara u MZ Nahvioci, osigurano je stabilno snabdijevanje pitkom vodom tokom cijele godine, uključujući i ljetne mjeseci kada su potrebe najveće. Iako su izvorišta u pogledu fizičko-hemijskih parametara uglavnom zdravstveno ispravna, povremeno dolazi do povećanja mutnoće uslijed padavina ili zahvata u zoni izvorišta, što zahtijeva njihovo privremeno isključenje iz sistema. Također, evidentirana su povremena odstupanja u koncentraciji rezidualnog hlora, najčešće zbog nepravilne konfiguracije sistema za doziranje na pojedinim objektima. Izvorišta na području planine Majevice, iako posjeduju određeni potencijal, još uvijek nisu u potpunosti iskorištena zbog infrastrukturnih i vlasničko-upravnih ograničenja, posebno uslijed radova javnih preduzeća koja gazduju šumama.

Sveukupno, sistem vodosnabdijevanja u ovim mjesnim zajednicama funkcioniše stabilno, ali je uočljiv neravnomjeran raspored izvorišnih kapaciteta, zavisnost pojedinih naselja od susjednih sistema, te potreba za modernizacijom opreme za dezinfekciju i povećanjem sanitarne zaštite izvorišta, kako bi se dugoročno osigurala održivost i zdravstvena sigurnost vodosnabdijevanja.

Procijenjene ukupne potrebe vodovodnog sistema općine Čelić iznose između 45 i 50 litara u sekundi, što odgovara dnevnoj potrošnji od približno 3.888 do 4.320 m³. U odnosu na te potrebe, trenutno raspoloživi kapacitet servisnih rezervoara (ukupno oko 750–1.050 m³, uključujući sabirni centar) pokriva tek 17–24% prosječne dnevne potrošnje, dok se prema standardima Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) i evropskim tehničkim preporukama (IWA, EUREAU) optimalna akumulacija treba kretati između 30% i 50% dnevne potrošnje. Ovaj deficit u akumulacionom volumenu smanjuje operativnu otpornost sistema, posebno u periodima povećane potrošnje (ljetno), hidrauličkih oscilacija, kvarova pumpnih sistema ili nestanka električne energije, kada je nemoguće održati stabilan pritisak i kontinuitet isporuke u višim zonama.

Strukturno najugroženije tačke su:

- Velino Selo, koje zbog vrlo ograničenog lokalnog kapaciteta (0,5 l/s) zavisi od dopreme vode iz sistema Vražića, čime je smanjena autonomnost i povećana hidraulička nestabilnost;

- Brnjik, čija su izvorišta zbog izrazite sklonosti zamućenju trajno isključena iz sistema, što dodatno opterećuje dotok iz Vražića;
- Područje Majevice, gdje postoje neiskorišteni potencijali vodozahvata, ali i problemi upravljanja prostorom i zaštitom izvorišnih zona usljed šumarskih aktivnosti i neadekvatne sanitarne regulacije.

Zone sanitarne zaštite izvorišta nisu u potpunosti uspostavljene niti operativno održavane, što povećava rizik od kontaminacije, naročito u zoni aluvijalnih nanosa rijeka Šibošnice i Gnjice, gdje su prisutne divlje deponije i površinski odvod otpadnih voda. Redovna kontrola kvaliteta vode vrši se mjesečno putem uzoraka koji se analiziraju u akreditovanim laboratorijama, pri čemu su rezultati uglavnom u skladu sa propisima, osim u slučajevima povećane mutnoće nakon obilnih padavina. Također se povremeno registruju oscilacije u koncentraciji rezidualnog hlora, što ukazuje na potrebu za automatizacijom i preciznijim dozirnima sistemima na pojedinim objektima.

Kada je riječ o efikasnosti i gubicima vode, stanje je izrazito nepovoljno. Procjene ukazuju da nivo neregistrovane vode odnosno gubici vode iznosi između 60% i 70%, što višestruko premašuje evropske referentne vrijednosti (20–25%). Iako je nakon 2021. zabilježeno blago poboljšanje, ovako visoki gubici ozbiljno narušavaju hidrauličku stabilnost, energetska efikasnost i finansijsku održivost sistema. Dominantni uzroci su:

- stara i materijalno neadekvatna mreža (posebno cjevovodi od azbest-cementa i čelika bez antikorozivne zaštite),
- izostanak zona upravljanja potrošnjom (DMA), što onemogućava lokalizaciju i kvantifikaciju gubitaka,
- nedostatak savremene opreme za aktivnu detekciju curenja,
- neadekvatna evidencija i mjerenje stvarnih dotoka i potrošnje zbog zastarjele vodomjerne opreme i dijela nelegalnih priključaka.

Posljedice su povećani radni pritisci i preopterećenje pumpnih stanica, što dovodi do veće potrošnje električne energije, učestalih kvarova i neopravdanih gubitaka vode, a u finansijskom smislu do smanjenih prihoda i rasta operativnih troškova po jedinici isporučene vode. Stoga je smanjenje gubitaka vode i modernizacija sistema detekcije gubitaka prepoznato kao strateški prioritet za naredni planski period.

Analiza finansijskih pokazatelja održavanja i naplate usluga vodosnabdijevanja u općini Čelić ukazuje na strukturno nedovoljna ulaganja u preventivno i plansko održavanje mreže, te ograničene mogućnosti za dugoročno očuvanje funkcionalnosti sistema. U periodu 2020–2024. godine evidentiran je nivo ulaganja u redovno održavanje vodovodne infrastrukture u rasponu od 120 do 320 KM po kilometru godišnje (konkretno: 247 KM/km u 2020., 320 KM/km u 2021., 302 KM/km u 2022., 120 KM/km u 2023. i 175 KM/km u 2024.) odnosno u prosjeku je u posmatranom petogodišnjem periodu izdvojeno oko 17.000 KM u održavanje javne vodovodne mreže što je za ukupnu mrežu dužine oko 76 kilometara, više nego tri do pet puta niži od minimalno preporučenih standarda za sistem koji zahtijeva preventivno održavanje i sanaciju starih dionica.

Stoga trenutni nivo ulaganja u Čeliću omogućava isključivo reaktivno – interventno održavanje, bez stvarne mogućnosti preventivne zamjene dotrajalih dionica, što stvara remontni deficit i povećava rizik od havarija, gubitaka i nepredviđenih troškova. Odsustvo sistematskog praćenja rekonstrukcija po kilometrima i godinama dodatno potvrđuje akumulirani infrastrukturni zaostatak, koji će zahtijevati višegodišnji plan sanacije i povećanje kapitalnih ulaganja.

S druge strane, cijena isporučene vode ostala je stabilna u posmatranom periodu i iznosi 0,98 KM/m³ za domaćinstva i 1,67 KM/m³ za privredu i ostale korisnike, što je u skladu s tarifnom politikom manjih lokalnih komunalnih preduzeća u FBiH, ali i dalje ne pokriva u potpunosti realne troškove amortizacije, energije i gubitaka.

Stopa naplate usluga porasla je sa 80% u 2020. godini na 85% u 2024., što je pozitivan trend, ali i dalje ispod praga održivosti od 92–95%, koji se smatra minimalnim za samofinansirajuće funkcionisanje vodovodnog sektora.

U kontekstu vodosnabdijevanja prioriteta u narednom planskom period trebaju biti usmjereni na smanjenje gubitaka kroz uvođenje zona upravljanja potrošnjom (DMA), nabavku opreme za detekciju curenja i postepenu zamjenu dotrajalih cjevovoda. Istovremeno, neophodno je modernizirati sisteme dezinfekcije i kontrole kvaliteta vode, ugradnjom automatskih dozirnih pumpi i formiranjem male laboratorije za praćenje osnovnih parametara te izrada GIS-a vodovodne mreže. Uređenje zona sanitarne zaštite i uklanjanje divljih deponija u blizini izvorišta dodatno bi povećali sigurnost i kvalitet vodosnabdijevanja.

Drugi set potreba odnosi se na povećanje zapremine rezervoara i digitalizaciju poslovanja. Izgradnja dodatnog rezervoara kapaciteta 300–500 m³ i sanacija postojećih omogućili bi sigurnosnu zalihu od najmanje 30% dnevnih potreba, čime bi se sistem stabilizovao u ljetnim mjesecima i pri prekidima u napajanju. Modernizacija naplate kroz e-račune, daljinsko očitavanje vodomjera i bolju evidenciju potrošnje povećala bi finansijsku održivost preduzeća, dok bi obuke zaposlenih i jačanje tehničkih kapaciteta JKP „Čistoća“ stvorili osnovu za dugoročno efikasno i samoodrživo upravljanje vodovodnim sistemom.

Odvođenje i tretman otpadnih voda

JKP „Čistoća“ d.o.o. Čelić obavlja komunalnu djelatnost odvodnje otpadnih voda, te je nadležno za upravljanje, održavanje i operativni nadzor nad cjelokupnom javnom kanalizacionom infrastrukturom na području općine. U okviru svog djelokruga, preduzeće održava i upravlja fekalnom i atmosferskom kanalizacionom mrežom, priključcima korisnika, sabirnim i inspekcionim šahtovima, kao i pratećom tehničkom opremom. Njihove aktivnosti obuhvataju redovno i vanredno održavanje mreže, otklanjanje kvarova i zagušenja, ispiranje i čišćenje cjevovoda, te osiguravanje neometanog funkcionisanja gravitacionih i mješovitih sistema.

Sveukupno stanje u oblasti odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda na području općine Čelić može se ocijeniti kao neadekvatno i infrastrukturno nezadovoljavajuće, što je posljedica zastarjele tehnologije i nepostojanja centralizovanog sistema tretmana. Postojeća kanalizaciona mreža u najvećem dijelu općine je tehnički dotrajala, sa značajnim gubicima i propuštanjima koji nastaju usljed fizičke degradacije cjevovoda. Većina ugrađenih cijevi izrađena je od betona i azbestno-cementnih materijala, bez savremenih hidroizolacionih slojeva i spojeva, što uzrokuje infiltraciju podzemnih i oborinskih voda u sistem, kao i ekfiltraciju otpadnih voda u tlo. Posljedice su česta zagušenja, zamućivanje i prekoračenja kapaciteta, te povremeno izlivanje neprečišćenih voda na površinu terena i u lokalne potoke.

Poseban infrastrukturni nedostatak predstavlja nepostojanje glavnog kolektora otpadnih voda, što onemogućava objedinjeno prikupljanje i transport komunalnih i industrijskih otpadnih voda do planiranog mjesta tretmana. Zbog toga se fekalne vode iz pojedinačnih sistema i domaćinstava nekontrolisano ispuštaju u otvorene kanale i prirodne vodotoke, najčešće bez ikakvog tretmana, što direktno ugrožava kvalitet površinskih i podzemnih voda, a time i ukupni ekosistem rijeka Gnjice i Šibošnice. Uslijed nepostojanja kolektora, kanalizacioni sistemi djeluju fragmentirano i bez hidrauličkog balansa, sa neravnomjernim prikupljanjem i značajnim tehničkim gubicima.

Ukupna dužina kanalizacione mreže na području općine Čelić, 31 kilometar u 2024. godini, što predstavlja blagi rast u odnosu na 2020. godinu kada je evidentirano 30 kilometara izgrađene mreže. Iako se ovaj porast može smatrati napretkom u prostornoj pokrivenosti, on istovremeno ukazuje na vrlo spor tempo infrastrukturnog razvoja i potrebu za sistematičnijim planiranjem izgradnje i proširenja kanalizacione infrastrukture.

Prema operativnim evidencijama JKP „Čistoća“ Čelić, koje vodi evidenciju samo o funkcionalnim i održavanim dionicama, aktivna mreža iznosi oko 20.000 metara, od čega približno 16 kilometara čini fekalna, a oko 4 kilometra atmosferska kanalizacija. Ova razlika između zvanične dužine i dužine pod upravljanjem preduzeća proizlazi iz činjenice da dio evidentiranih trasa nije tehnički funkcionalan, nije u potpunosti povezan na sistem, ili nije formalno predat JKP-u na upravljanje.

Što se tiče pokrivenosti stanovništva i priključenosti na kanalizacionu mrežu, broj priključenih domaćinstava u 2024. godini iznosi 1.185, što je povećanje u odnosu na 1.025 domaćinstava u 2020. godini. Ovo predstavlja rast od oko 15,6% u periodu od četiri godine, što ukazuje na postepen napredak, ali i dalje nedovoljnu prostornu pokrivenost u odnosu na ukupan broj domaćinstava u općini. Sa druge strane podaci o priključcima pravnih lica ne postoje.

Prosječna cijena komunalne usluge odvodnje i zbrinjavanja otpadnih voda u općini Čelić iznosi 0,30 KM/m³, što je u skladu sa tarifama tipičnim za male lokalne zajednice u Federaciji BiH, ali znatno ispod nivoa potrebnog za finansijsku održivost i amortizaciju infrastrukture. Ova cijena ne pokriva stvarne troškove održavanja, energenata, rekonstrukcije mreže i eventualnog budućeg tretmana otpadnih voda. Prema podacima JKP „Čistoća“, stopa naplate za ovu uslugu u 2024. godini iznosi oko 85%, što predstavlja umjeren napredak u odnosu na raniji period (80% u 2020.), ali je i dalje ispod preporučenog praga od 92–95%, koji se smatra minimalnim za samoodrživ rad komunalnog preduzeća.

S druge strane, sistem monitoringa i tehničkog upravljanja kanalizacionom mrežom nije uspostavljen na zadovoljavajućem nivou. Trenutno se ne vrši redovno uzorkovanje i laboratorijska analiza otpadnih voda na ispustima u recipijente, što znači da ne postoje pouzdani podaci o stepenu zagađenja površinskih voda niti o količinama i sastavu otpadnih voda koje se ispuštaju. Nedostatak GIS katastra kanalizacione mreže dodatno otežava praćenje i planiranje, jer ne postoji digitalna evidencija o trasama, profilima, materijalima, inspekcijom šahtovima, kolektorima i ispustima. Posljedica toga je da ni JKP ni Općina ne raspolažu potpunim uvidom u tehničko stanje mreže, njenu dužinu, zone rizika, niti mogu planirati racionalne sanacione i investicione zahvate.

Dakle, uslijed nepostojanja razvijenog kanalizacionog sistema i postrojenja za prečišćavanje, značajan dio komunalnih i industrijskih otpadnih voda u općini Čelić i dalje se direktno ispušta u otvorene kanale, potoke i riječne tokove, bez ikakvog tretmana. Ova praksa uzrokuje ozbiljno i dugotrajno zagađenje prirodnih vodnih resursa, a kao rezultat toga, ekosistemi vodotoka su u velikoj mjeri ekološki degradirani, a flora i fauna u riječnim koritima i njihovom priobalju gotovo u potpunosti nestali. Analize i terenska opažanja potvrđuju da su vode izrazito toksične, sa visokim koncentracijama organskih i mineralnih polutanata, amonijaka, fosfata, teških metala i bakterijskih zagađenja, što dovodi do anarobnih uslova i potpunog kolapsa biološke aktivnosti u većem dijelu sliva.

Posebno zabrinjava činjenica da se upravo tom neprečišćenom i zagađenom vodom navodnjava oko 95% poljoprivrednih površina u općini, s obzirom da su glavni vodotoci ujedno i izvori navodnjavanja. Time se kontaminacija prenosi na poljoprivredno zemljište, usjeve i stočnu hranu, čime nastaje sekundarni lanac zagađenja koji direktno utiče na zdravlje stanovništva i bezbjednost lokalne proizvodnje hrane. To svakako ugrožava održivost lokalne poljoprivrede, smanjuje produktivnost zemljišta i dugoročno narušava ekonomske osnove ruralnih domaćinstava. Ova pojava ima i socio-ekonomske posljedice kao i smanjenje potencijala za razvoj turističkih i rekreativnih sadržaja, koji bi mogli predstavljati značajan segment održivog lokalnog razvoja.

U proteklom periodu rađeno je na izgradnji vodovodne i kanalizacione mreže u naselju Čelić ali potrebno je nastaviti izgraditi preostale dionice kanalizacionih kolektora, kao i obezbjediti sistem za prečišćavanje otpadnih voda kapaciteta 10.000 ES, kako bi sistem u potpunosti postigao željene efekte. Upravo je ovo prioritetni zadatak za naredni planski period, koji bi se mogao realizovati fazno – prvo kroz izgradnju glavnog kolektora i mehaničkog tretmana, a zatim postepeno i biološkog prečištača u skladu sa važećim ekološkim standardima FBiH i EU direktivama o upravljanju otpadnim vodama.

Na području općine Čelić, većina naselja koja nisu priključena na javni kanalizacioni sistem koristi septičke jame kao privremeno rješenje za zbrinjavanje fekalnih voda. Ove jame su u velikom broju slučajeva improvizovane, tehnički neispravne i nevodonepropusne, što dovodi do infiltracije otpadnih voda u tlo i podzemne slojeve, naročito u područjima koja gravitiraju rijekama Gnjica i Šibošnica. Ne postoji jedinstven katastar septičkih jama, niti evidencija o njihovoj lokaciji, zapremini, tehničkoj ispravnosti ili učestalosti pražnjenja, što onemogućava nadzor nad njihovim radom i utvrđivanje rizika po okoliš. Komunalno preduzeće JKP „Čistoća“ pruža usluge ispumpavanja i odvoza fekalija iz septičkih jama, ali sistem upravljanja tim otpadom nije digitalizovan niti integrisan u širi okvir kontrole kvaliteta voda. Zbog široke rasprostranjenosti neadekvatnih septičkih jama, one predstavljaju jedan od glavnih difuznih izvora zagađenja podzemnih i površinskih voda na području općine. U narednom planskom periodu, prioritet treba biti uspostava jedinstvenog registra septičkih jama, uvođenje obaveze redovnog pražnjenja preko ovlaštenog operatera, te postupno priključenje domaćinstava na javni kanalizacioni sistem ili izgradnja vodonepropusnih, standardizovanih septičkih sistema u ruralnim područjima gdje centralna kanalizacija nije ekonomski opravdana.

Snabdijevanje toplotnom energijom / grijanje

Na području općine Čelić ne postoji sistem daljinskog grijanja nego se sistem toplifikacije oslanja na individualne sisteme grijanja. U stambenom sektoru dominiraju peći na čvrsta goriva, prije svega ugalj i ogrjevno drvo, dok je upotreba električne energije i lož-ulja znatno manja i uglavnom prisutna u urbanijim dijelovima općine. Ovakva struktura grijanja rezultat je i ograničenih finansijskih mogućnosti stanovništva, nedostatka toplifikacione infrastrukture, ali i tradicionalnih navika u ruralnim domaćinstvima.

Prema Popisu stanovništva iz 2013. godine, oko 18% stambenih jedinica u Čeliću posjedovalo je neki oblik centralizovanog sistema grijanja (uglavnom individualne kućne kotlovnice), dok se više od 80% domaćinstava grije lokalno, putem peći i šporeta na čvrsta goriva. Ovakav način grijanja doprinosi visokoj potrošnji fosilnih goriva i biomase, značajnom zagađenju zraka u zimskim mjesecima i niskom stepenu energetske efikasnosti stambenog fonda. Dominacija individualnih peći, često starije konstrukcije i niskog stepena iskorištenja energije, dovodi do visokih emisija čvrstih čestica (PM10 i PM2.5), sumpor-dioksida i ugljen-monoksida, što direktno utiče na kvalitet zraka i zdravlje stanovništva.

U kolektivnim stambenim objektima, kojih u općini ima ograničen broj, grijanje se gotovo u potpunosti zasniva na električnoj energiji, što povećava troškove i opterećuje elektrodistributivnu mrežu u periodima niskih temperatura. S druge strane, privredni, javni i društveni objekti uglavnom posjeduju vlastite kotlovnice, koje koriste ugalj, lož-ulje ili električnu energiju. Samo manji broj novijih poslovnih i administrativnih objekata koristi pelet ili kombinovane sisteme sa mogućnošću prelaska na obnovljive izvore energije (OIE). Ukupno posmatrano, najznačajniji izvori energije u općini Čelić su:

- električna energija,
- čvrsta goriva (ugalj, drvo, pelet),
- lož-ulje, dok prirodni gas nije dostupan u sistemu distribucije.
-

Prema podacima iz Strategije energetskog siromaštva Čelić za period 2024.-2029. godina, u pogledu energetske efikasnosti stambenog fonda, evidentni su pozitivni pomaci u posljednjih nekoliko godina. Prema podacima mjesnih zajednica, više od 40% porodičnih kuća na području općine već je obuhvaćeno određenim mjerama energetske efikasnosti – zamjena stolarije, izolacija fasada, rekonstrukcija krovova i postavljanje termičkih sistema. Ove mjere su u velikoj mjeri rezultat lokalnih inicijativa, projekata međunarodnih organizacija i pojedinačnih ulaganja stanovništva. Međutim, još uvijek postoji veliki broj objekata sa lošom termoizolacijom, zastarjelim pećima i neučinkovitim sistemima distribucije toplote.

Prioritetne mjere u sektoru grijanja općine Čelić trebaju biti usmjerene na povećanje energetske efikasnosti postojećeg stambenog fonda i postepenu tranziciju ka čistijim izvorima energije. Ključne aktivnosti mogu uključivati zamjenu zastarjelih peći i kotlova na ugalj i drvo efikasnijim uređajima na pelet ili briquete, te poticanje ugradnje termoizolacije, energetski efikasne stolarije i krovne izolacije u domaćinstvima kroz programe subvencija u partnerstvima sa višim nivoima vlasti i/ili međunarodnim donatorima. U javnim objektima (škole, općina, dom zdravlja) prioritet je prelazak na zajedničke kotlovnice sa automatskom regulacijom i mogućnošću korištenja obnovljivih izvora, čime bi se smanjila potrošnja fosilnih goriva i troškovi grijanja.

Upravljanje otpadom

Sistem upravljanja komunalnim otpadom u općini Čelić organizovan je kroz javnu komunalnu službu koju obavlja JKP „Čistoća“ d.o.o. Čelić, u skladu s Odlukom o komunalnim djelatnostima i komunalnom redu. Preduzeće obavlja cjelokupne poslove prikupljanja, odvoza i primarnog deponovanja otpada, a djelatnost obuhvata domaćinstva, privredne subjekte i javne ustanove. Na području općine djeluje 13 javnih ustanova i 155 pravnih lica koja su obuhvaćena redovnim odvozom otpada, te je 85% domaćinstava i 100% pravnih lica pokriveno organizovanim sistemom odvoza otpada. Time sistem prikupljanja i odvoza komunalnog otpada pokazuje značajan napredak u pokrivenosti stanovništva i poboljšanje operativnih performansi te je JKP „Čistoća“ d.o.o. Čelić obezbijedilo gotovo potpunu teritorijalnu pokrivenost organizovanim prikupljanjem otpada u 11 mjesnih zajednica, čime je postignut jedan od ključnih ciljeva lokalne komunalne politike, iako su infrastrukturni i logistički kapaciteti i dalje ograničeni. Ukupan broj korisnika usluge odvoza povećao se sa 2.900 u 2020. na 3.500 u 2024., što prati trend rasta obuhvata i bolje integracije ruralnih područja.

Količina prikupljenog komunalnog otpada bilježi blag, ali stabilan rast: sa 2.580 tona u 2020. na 2.618 tona u 2024., što odražava poboljšanu pokrivenost i redovnost usluge, ali i ograničene mogućnosti daljeg rasta s obzirom na broj stanovnika.

Deponija komunalnog otpada Cerik predstavlja centralnu lokaciju za odlaganje otpada s područja općine Čelić, na koju se organizovano dovozi otpad iz 11 mjesnih zajednica, dok se dio otpada transportuje na regionalnu deponiju Bijeljina; nalazi se 2,5 km od centra općine, uz regionalnu cestu prema Brčko distriktu, s lokalnim pristupnim putem širine 3 m. Lokacija je ekološki osjetljiva jer kroz nju u jesenjem i zimskom periodu protiče potok koji sakuplja oborinske vode i izlazi iz tijela deponije, čime se povećava rizik zagađenja okolnog poljoprivrednog zemljišta i vodotoka. Iako je u proteklom periodu urađena obimna planska i tehnička dokumentacija (Plan upravljanja otpadom – 2016, Tehnološki elaborat i Studija uticaja na okoliš – 2016, ažurirani Plan upravljanja otpadom 2022 i 2023–2027, Idejni projekat sanacije), te je započeta realizacija pojedinih faza kroz izgradnju montažnog objekta za presovanje i baliranje kartona i plastike, deponija i dalje zahtijeva hitnu sanaciju.

Odlaganje otpada vrši se u okviru regionalnog koncepta, jer je općina Čelić zajedno sa susjednim jedinicama lokalne samouprave (Bijeljina, Lopare, Teočak i Ugljevik) osnivač zajedničkog javnog preduzeća „EKO-DEP“ Bijeljina, čija je osnovna djelatnost regionalno odlaganje i upravljanje komunalnim otpadom. Ipak, do sada odvoz otpada na regionalnu deponiju nije bio u potpunosti operativan zbog nedostatka tehničke opreme, logističkih kapaciteta i velike udaljenosti do Bijeljine, što značajno povećava troškove transporta i opterećuje poslovanje JKP-a. U praksi se dio otpada i dalje privremeno odlaže na lokalnim, neuslovnim lokacijama, što predstavlja ekološki rizik i nesklad sa važećim zakonodavstvom FBiH i planom upravljanja otpadom TK. Ipak ohrabruje činjenica da je u posmatranom periodu (2020.-2024. godina) broj nelegalnih („divljih“) deponija smanjen sa šest na četiri, što ukazuje na povećanu kontrolu, svijest građana i efikasniji rad komunalne službe. Ipak, i pored toga, dio otpada se i dalje ne prikuplja i ne odlaže na kontrolisan način, što potvrđuje potrebu za dodatnim ulaganjima u infrastrukturu i edukaciju stanovništva. Četiri najveće nelegalne deponije su u naselju Čelić, Vražićima i Humcima te u Drijenči. Pored navedenih lokacija, na teritoriji općine prisutan je i veći broj manjih, sporadičnih odlagališta otpada, uglavnom uz lokalne puteve i riječna korita, nastalih usljed neadekvatne kontrole i niske ekološke svijesti stanovništva. Za većinu ilegalnih deponija nije izvršena procjena količine ni vrste odloženog otpada, što otežava planiranje sanacionih aktivnosti. Općina Čelić, u saradnji sa JKP „Čistoća“ i nevladnim organizacijama sporadično provodi akcije čišćenja i uklanjanja divljih deponija, ali se njihovo ponovno formiranje često ponavlja zbog nedostatka nadzora, ograničenih kapaciteta i nepostojanja sankcija za nesavjesne pojedince.

Opremljenost JKP „Čistoća“ Čelić za obavljanje poslova prikupljanja, transporta i zbrinjavanja komunalnog otpada nije na zadovoljavajućem nivou, što direktno utiče na redovnost i kvalitet usluge, naročito u udaljenim i terenski nepristupačnim mjesnim zajednicama. JKP „Čistoća“ raspolaže sa četiri specijalizovana vozila za odvoz otpada i 130 kontejnera raspoređenih na području svih mjesnih zajednica, koji služe za primarno prikupljanje otpada iz domaćinstava i poslovnih objekata, što predstavlja povećanje u odnosu na 110 kontejnera iz 2020. godine. Također JKP „Čistoća“ Čelić posjeduje i 8 kontejnera za prikupljanje stakla. Domaćinstva koriste individualne posude za otpad zapremine do 150 litara, dok pravna lica i javne ustanove raspolažu kontejnerima zapremine 1,1 m³, koji su postavljeni i na javnim površinama u naseljenim mjestima za potrebe kolektivnog prikupljanja otpada. Odvoz otpada se vrši jednom sedmično iz svake mjesne zajednice, prema unaprijed utvrđenom rasporedu, dok se ukupne aktivnosti sakupljanja i transporta obavljaju četiri dana u sedmici (ponedjeljak–četvrtak). Pored redovnog odvoza miješanog otpada, petkom se prikuplja razdvojiva ambalaža – prvenstveno kartonski i PET otpad, što predstavlja početni korak ka uspostavi sistema primarne selekcije otpada na lokalnom nivou. Procjenjuje se da se na području općine mjesečno prikupi oko 220 tona komunalnog otpada, što daje okvirno u prosjeku 2.650 tona godišnje. U strukturi otpada dominira miješani komunalni otpad iz domaćinstava.

Uprkos poboljšanjima u broju kontejnera i pokrivenosti, sortiranje otpada još uvijek je u početnoj fazi – procjene pokazuju da se godišnje izdvoji tek 8 do 12 tona korisnog otpada, što je manje od 0,5% ukupne količine prikupljenog komunalnog otpada. To znači da u općini još nije uspostavljen funkcionalan sistem primarne selekcije i reciklaže otpada, te da se većina komunalnog otpada i dalje odlaže kao miješani otpad, bez prethodnog razvrstavanja, iako su na području općine Čelić uspostavljene uređene lokacije namijenjene prikupljanju i privremenom skladištenju reciklabilanih frakcija otpada. Ovi punktovi formirani su kao pilot-projekat selektivnog prikupljanja sekundarnih sirovina, s ciljem da se unaprijedi sistem razdvajanja

otpada i podigne svijest građana o važnosti reciklaže. Navedene lokacije sastoje se od tri plastična kontejnera zapremine po 250 litara, koji su jasno obilježeni bojama prema vrsti otpada: plavi kontejner za papir i karton, zeleni za staklo i žuti za plastiku. Postavljanje ovih punktova omogućilo je početno uvođenje sistema primarne selekcije otpada, posebno u urbanim i prometnijim dijelovima općine, čime je smanjen pritisak na miješani komunalni otpad i stvoreni preduslovi za razvoj lokalne mreže reciklažnih kapaciteta. Međutim, svijest stanovništva o razvrstavanju otpada je izuzetno niska.

U narednom periodu, prioritetno je potrebno nabaviti najmanje jedno dodatno specijalno vozilo za odvoz otpada i veći broj posuda za selektivno prikupljanje, kako bi se unaprijedila operativna efikasnost i osigurala stabilnost sistema prikupljanja i zbrinjavanja otpada u cijeloj općini.

Na području općine Čelić evidentan je nizak nivo informisanosti i ekološke svijesti građana o značaju uključivanja u organizovano prikupljanje i razdvajanje otpada, što otežava uvođenje savremenih praksi upravljanja otpadom. Iako je pokrivenost domaćinstava uslugom odvoza visoka, selektivno prikupljanje gotovo da ne postoji. Prema podacima UNEP-a, s rastom prihoda raste i količina ambalažnog otpada, dok se udio organskog smanjuje, što ukazuje da će buduća struktura otpada u Čeliću zahtijevati prilagođene modele upravljanja. Trenutno ne postoji sistem praćenja i vaganja otpada po vrstama i proizvođačima, ali se procjenjuje da je godišnja količina proizvedenog otpada oko 635 tona, uz očekivani rast proizvodnje otpada po stanovniku na približno 362 kg godišnje, što zahtijeva efikasniji sistem razdvajanja i edukacije stanovništva.

Posljednji dostupni podaci o morfološkom sastavu miješanog komunalnog otpada sa područja općine Čelić datiraju iz 2016. godine a rezultati analize su pokazali da najveći procentualni udio otpada koji se stvara u općini Čelić imaju komponente biorazgradivog otpada, organskog otpada iz vrtova, stakla, te PET ambalaže, dok se najmanji dio odnosi na medicinski otpad, kožu i elektronski otpad. Na osnovu procijenjenih količina nastajanja komunalnog otpada za period 2023.-2027. godine i morfološke strukture u Lokalnom ekološkom akcionom planu Općine Čelić za period 2024.-2028. godina izrađene su procijenjene količine otpada i to ukupna godišnja količina otpada procijenjena je na oko 2.783.000 kg ($\approx$ 2.783 tona), pri čemu miješani komunalni otpad čini dominantan udio od čak 2.716.100 kg ili oko 97,6% ukupnog otpada. Ostale kategorije otpada zastupljene su u znatno manjim količinama: ambalaža od papira i kartona 6.880 kg, plastična ambalaža 2.000 kg, zemlja i kamenje 18.000 kg, otpad sa tržnica 3.000 kg, ostaci sa čišćenja ulica 28.000 kg, muljevi iz septičkih jama 3.500 kg, otpad iz čišćenja kanalizacije 3.000 kg i glomazni otpad 2.500 kg. Ova struktura jasno pokazuje da sistem selektivnog prikupljanja korisnih frakcija još nije razvijen, te da je potrebno uvesti mjere za odvajanje ambalažnog otpada, odvojeno prikupljanje biootpada i glomaznog otpada, kao i unaprijediti upravljanje muljevima iz septičkih jama i kanalizacije kako bi se smanjio pritisak na deponije i unaprijedila ekološka održivost lokalnog sistema upravljanja otpadom.

Prosječna cijena odvoza otpada po domaćinstvu iznosi 12 KM mjesečno (porast u odnosu na 8 KM iz 2020.), dok je stopa naplate usluga povećana sa 70% na 85% u istom periodu. Ovaj rast naplate potvrđuje unapređenje poslovne discipline korisnika i bolju kontrolu naplate od strane JKP-a, iako još uvijek postoji prostor za poboljšanje u pogledu efikasnosti fakturisanja i digitalizacije evidencija.

Lokalni prijevoz

Kada su u pitanju usluge javnog prevoza, općina Čelić ima razvijenu mrežu lokalnih i regionalnih autobusnih linija koje povezuju centralno gradsko područje sa većinom mjesnih zajednica i okolnim općinama. Najznačajnije linije koje trenutno saobraćaju su:

Čelić – Brčko (više dnevnih polazaka u oba smjera),
Čelić – Tuzla (više dnevnih polazaka u oba smjera),
Čelić – Humci
Čelić – Šibošnica ,
Čelić – Velino Selo

kao i nekoliko kombinovanih lokalnih linija koje opslužuju manja ruralna naselja. Ove linije održavaju privatni prijevoznici i JKP „Čistoća“ u saradnji sa koncesionim partnerima, a većina njih ima dnevne ili višednevne polaske koji omogućavaju stanovništvu pristup obrazovnim, zdravstvenim i administrativnim centrima.

Osim lokalnih linija, kroz općinu prolaze i regionalne autobuske linije, koje povezuju Čelić sa Tuzlom i Brčkom, te omogućavaju povezanost s glavnim saobraćajnim pravcima Tuzlanskog kantona i susjednih regija. Ipak, frekvencija polazaka je niža nego u urbanijim centrima, posebno vikendom i u popodnevnom satima, što ograničava mobilnost stanovništva, naročito učenika, studenata i starijih osoba.

Stanje putne infrastrukture je promjenjivog kvaliteta – veći dio lokalnih i regionalnih puteva asfaltiran je, ali zahtijeva sanaciju i redovno održavanje. Zbog konfiguracije terena i klimatskih uticaja, naročito nakon jačih kiša i poplava, dolazi do oštećenja mostova, podlokavanja i pojave klizišta. Najugroženije dionice su u dolinama rijeka Šibošnice i Gnjice, gdje su putni pravci često privremeno izvan funkcije zbog nanosa, erozije i odrona. Iako su u proteklih godinama realizovani značajni radovi na sanaciji klizišta i stabilizaciji putne mreže, problem nije u potpunosti riješen te su odroni i progresivno klizanje tla i dalje prisutni, posebno u brdskim naseljima.

Ukupno posmatrano, javni prevoz u općini Čelić je funkcionalan, ali ograničenog kapaciteta, dok je putna mreža osjetljiva na elementarne nepogode. Prioritet u narednom periodu treba biti rekonstrukcija lokalnih puteva i modernizacija postojećih autobuskih linija uvođenjem redovnijih polazaka i boljeg povezivanja ruralnih područja s općinskim centrom i regionalnim saobraćajnicama.

Parkiranje

Sistem javnog parkiranja u općini Čelić od 2021. godine je formalno uređen kroz Odluku o javnim parkiralištima na području općine Čelić (broj 01-45-608/21 od 06.05.2021.), kojom su definisane lokacije, režim korištenja, vrste parkirališta, visina naknada i nadležnosti u upravljanju. Na osnovu ove odluke, upravljanje i naplata parkiranja povjereni su JKP „Čistoća“ d.o.o. Čelić, koje obavlja poslove održavanja, nadzora i naplate parkiranja, u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima i pod nadzorom općinske komunalne inspekcije. Ovim je uveden institucionalni okvir za razvoj, regulisanje i kontrolu parkirališnih površina, čime je unaprijeđena organizacija saobraćaja i komunalni red u urbanom dijelu općine.

Prva faza organizovanog sistema parkiranja uspostavljena je početkom 2022. godine, kada je JKP „Čistoća“ počelo s naplatom parkiranja u centralnoj gradskoj zoni, konkretno na parkiralištu iza zgrade Općine i dijelu ulice Alije Izetbegovića. Ova lokacija obuhvata najfrekventniji dio Čelića, u blizini administrativnih, obrazovnih i zdravstvenih institucija. Naplata parkiranja se vrši radnim danima, dok su vikendom i praznicima parkirališta besplatna. Prema raspoloživim podacima, općina Čelić ima ukupno 95 uređenih parking mjesta u urbanom dijelu, od čega se 85 nalazi u zoni naplate, dok su preostala mjesta besplatna i namijenjena kraćem zadržavanju i posebnim korisnicima.

Upravljanje parkiralištima od strane JKP „Čistoća“ omogućilo je veći stepen kontrole i transparentnosti, dok su prihodi od naplate parkiranja postali dodatni izvor finansiranja komunalne infrastrukture. Međutim, broj parking mjesta još uvijek ne zadovoljava u potpunosti potrebe stanovništva, naročito u periodima pojačanog saobraćaja i prilikom održavanja aktivnosti većeg okupljanja. Većina parking površina je asfaltirana i funkcionalna.

S obzirom na rast broja vozila i povećanu mobilnost, u narednom planskom periodu neophodno je planirati proširenje kapaciteta javnih parkirališta kroz uređenje novih lokacija u prigradskim zonama i blizini javnih objekata, kao i modernizaciju sistema naplate uvođenjem parking automata ili mobilnih aplikacija. Paralelno s tim, potrebno je nastaviti s razvojem Odluke o zoniranju parkirališta i praćenjem stvarnih potreba kroz redovno prikupljanje podataka o popunjenosti i prometu vozila.

Groblja

Na području općine Čelić evidentirano je više aktivnih groblja i mezarja raspoređenih po mjesnim zajednicama, što odražava tradicionalnu strukturu naseljenosti i kulturno-vjersku raznolikost stanovništva. Održavanje i upravljanje grobljima organizovano je na mjesnom nivou, putem mjesnih zajednica, vjerskih zajednica i lokalnih odbora, dok nadzor i komunalna podrška u vidu održavanja pristupnih puteva i odvoza otpada pripada JKP „Čistoća“ Čelić i općinskoj službi nadležnoj za komunalne poslove.

Formalni registar grobalja na nivou općine nije uspostavljen, ali su ključni lokaliteti evidentirani kroz prostorno-plansku i kulturno-historijsku dokumentaciju te popis kojeg je radila Služba civilne zaštite, društvenih djelatnosti opće uprave i boračkih pitanja Općine Čelić.

Prema dostupnim podacima, trenutno na području općine postoje 24 groblja sa dovoljno kapaciteta a najznačajnija i najveća aktivna groblja su mezarje u Čeliću (centralno gradsko mezarje) i mezarje u Ratkovićima, koja služe za ukop stanovništva iz užeg i šireg urbanog područja. Pored njih, aktivna mezarja postoje i u Vražićima, Velinom Selu, Humcima, Drijenči, Šibošnici i Brnjiku, dok manja, seoska groblja i porodične nekropole postoje u gotovo svim mjesnim zajednicama.

Razvojni problemi i potrebe u području javne infrastrukture i usluga predstavljeni su u narednoj tabeli.

Tabela 31. Pregled razvojnih problema i potreba u oblasti javne infrastrukture

Razvojni problemi	Razvojne potrebe	Oblast
Neujednačen kvalitet lokalnih/nekategoriziranih puteva	- Rekonstrukcija i asfaltiranje prioriternih dionica	Saobraćajna infrastruktura
Postojanje klizišta i oštećenja nakon padavina	- Stabilizacija klizišta	
	- Jačanje odvodnje i zaštitnih elemenata	
Ograničen broj polazaka	- Koordinacija sa prevozniciima za uvođenje redovnijih linija i bolje povezivanje MZ s Čelićem i regionalnim centrima (Tuzla, Brčko)	Lokalni prijevoz
Slaba vikend-pokrivenost udaljenijih mjesnih zajednica		
Nedovoljna rekonstrukcija NN mreže	- Koordinacija sa nadležnim preduzećem za proširenje i rekonstrukcija NN mreže	Elektroenergetska infrastruktura
Postojanje dijela domaćinstava bez priključka	- Potpuna elektrifikacija	
	- Realizacija aktivnosti na smanjenju tehničkih gubitaka	
Spor internet i slab kvalitet veze u ruralnim zonama	- Koordinacija sa nadležnim preduzećem za razvoj optičke mreže i proširenje 4G/5G	Telekomunikacijska infrastruktura
Nerazvijena optička mreža	- Realizacija projekata e-uprave i digitalne transformacije	
Sistem rasvjete nije u potpunosti obuhvatio sve zone niti je digitalizovan	- Daljnje širenje LED rasvjete i prelazak na „smart“ upravljanje	Javna rasvjeta
	- Preventivno održavanje sistema rasvjete	
Značajni gubici vode 60–70%;	- Uspostava DMA zone i aktivna detekcija curenja	Vodosnabdijevanje
Nedovoljna akumulacija	- Rekonstrukcija cjevovoda	
Zastarjela mreža i nedovoljna sanitarna zaštita	- Uspostava novih rezervoara	
	- Automatizacija dezinfekcije	
Nema glavnog kolektora ni prečištača	- Uređenje zona zaštite	Odvodnja i tretman otpadnih voda
	- Izgradnja centralnog kolektora i postrojenja za prečišćavanje	
Ispuštanje otpadnih voda u vodotoke	- Uspostava GIS katastra mreže	
Dominacija peći na čvrsta goriva	- Uspostava registra septičkih jama	Snabdijevanje toplotnom energijom
	- Zamjena peći/kotlova efikasnijim;	
	- Uspostava grant linija za	

Niska energetska efikasnost zgrada	termoizolaciju	(grijanje)
Visoke emisije	- Uspostava zajedničkih kotlovnica u javnim objektima na OIE	
Nedovoljna selekcija/reciklaža na području općine	- Nabavka dodatnog specijalnog vozila i posuda	Upravljanje otpadom
Prisutne divlje deponije	- Uvođenje „zelenih otoka“	
Skromni logistički kapaciteti	- Realizacija edukacija i aktivnosti na podizanju svijesti	
	- Potpuni prelazak na regionalno odlaganja otpada	
	- Sanacija divljih deponija	
Neuslovna deponija koja povećava rizik zagađenja okolnog poljoprivrednog zemljišta i vodotoka	Sanacija deponije Cerik	Upravljanje otpadom
Ograničen broj uređenih naplatnih parking mjesta spram potražnje	- Proširenje kapaciteta i uvođenje digitalne naplate (parkomati/mobilna aplikacija)	Parkiranje
	- Dodatno zoniranje	
Ne postoji jedinstven registar grobalja	- Izrada registra grobalja/mezarja	Groblja
	- Uređenje pristupa, ograda i posuda na postojećim grobljima/mezarjima	
Neujednačena uređenost mezarja	- Zaštita grobalja/mezarja kao kulturno-historijskih lokaliteta	

Pregled stanja i kretanje u oblasti zaštite okoliša

Stanje zraka

Kvalitet zraka na području općine Čelić u najvećoj mjeri zavisi od kombinacije lokalnih izvora zagađenja i transgraničnih uticaja koji potiču iz industrijskih centara u okruženju, prije svega iz termoelektrana TE Tuzla i TE Ugljevik, čiji su emisioni oblaci najznačajniji regionalni izvor PM čestica, sumpor-dioksida (SO_2) i azotnih oksida (NO_x). Iako Čelić nema razvijene industrijske kapacitete koji bi sami po sebi značajno doprinosili zagađenju, lokalni izvori emisija ipak postoje, prvenstveno u sektoru individualnog grijanja, saobraćaja i manjih poslovnih subjekata koji koriste fosilna goriva. Na kvalitet zraka dodatno utiču topografske i meteorološke karakteristike područja — dolinski položaj i česte temperaturne inverzije tokom zime ograničavaju prirodnu ventilaciju, što pogoduje zadržavanju polutanata u prizemnim slojevima atmosfere.

Najznačajniji lokalni zagađivači zraka su individualna ložišta u domaćinstvima, koja u zimskim mjesecima koriste ugalj, drvo i lož-ulje. Ovi energenti, često slabog kvaliteta i sagorijevani u neefikasnim pećima i kotlovima, emituju visoke koncentracije lebdećih čestica $\text{PM}_{2.5}$ i PM_{10} , sumpor-dioksida (SO_2), azot-dioksida (NO_2) i ugljen-monoksida (CO). U urbanom dijelu općine prisutne su i emisije iz javnih objekata i lokalnih kotlovnica, dok manji doprinos potiče od saobraćaja, naročito duž regionalnih puteva R-459 i R-456. Zbog niskog intenziteta industrijske aktivnosti, Čelić spada u lokalne zajednice s pretežno difuznim izvorima zagađenja, što znači da najveći dio emisija potiče iz velikog broja manjih, necentralizovanih izvora, a ne iz velikih postrojenja.

Na području općine ne postoji stalna stanica za mjerenje kvaliteta zraka, pa se procjene zasnivaju na podacima iz susjednih općina (Tuzla, Srebrenik, Bijeljina). Prema regionalnim modelima mjerenja Federalnog hidrometeorološkog zavoda, zimske vrijednosti PM čestica i SO_2 u području donjeg toka rijeke Gnjice i Majevica nerijetko premašuju preporučene vrijednosti Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), što potvrđuje potrebu za sistemskim praćenjem i prevencijom. Posebno rizična mikroklimatska područja su naselja Čelić, Brnjik, Vražići i Humci, koja su najbliža saobraćajnim pravicima i zadržavaju zagađeni zrak tokom temperaturnih inverzija.

Uzimajući u obzir lokalnu strukturu potrošnje energije, glavni uzroci emisija su:

- individualna ložišta;
- saobraćaj i starija vozila s dizel motorima;

- emisije iz javnih i poslovnih kotlovnica (uglavnom ugalj i lož-ulje);
- vanjski uticaji termoelektrana u Tuzli i Ugljeviku.

Većina emisija za sve zagađujuće materije u općini Čelić nastaju u sezoni grijanja. Na području Čelića naročito su uočljive emisije ugljendioksida i ugljenmonoksida, kao i emisije sumpordioksida i čvrstih čestica koje su uglavnom lokalnog karaktera i nastaju u sezoni grijanja.⁵

Analiza emisija zagađujućih materija na području općine Čelić, urađena na osnovu posljednje dostupnih podataka, prikazanih u Tabeli 32. pokazuje da su emisije ugljičnog dioksida (CO₂) dominantne u ukupnom zagađenju zraka, što je u skladu s nacionalnim trendovima u općinama s ograničenom industrijskom aktivnošću, ali izraženom potrošnjom fosilnih goriva u sektoru grijanja i transporta. Ukupna godišnja emisija CO₂ iz svih sektora – stambenog, javnog i industrijskog, te saobraćaja – iznosi 20.098 tona, što potvrđuje da je upravo energetska potrošnja glavni izvor zagađenja na lokalnom nivou.

Tabela 32. Bilansi emisije općine Čelić za 2016. godinu (tona godišnje)

Sektor / Općina	SO ₂	NO _x	CO ₂	CO	NH ₃	N ₂ O	CH ₄	NMVOC	C ₆ H ₆	PM ₁₀	PM _{2.5}
Emisije iz stambenog sektora – Čelić	111	19	5.182	753	9	–	–	53	–	72	69
Emisije iz javnog sektora i industrije – Čelić	9	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Emisije iz saobraćaja – Čelić	0,4	67	13.949	74	0,4	0,4	1,1	13	2,4	6,3	5,6
Ukupne emisije – Čelić	120,4	88	20.098	837	9,04	0,4	76,1	70	2,4	79,3	75,6

Izvor: Kantonalni plana zaštite okoliša Tuzlanskog kantona za period 2023.-2028.

Najveći doprinos ukupnim emisijama CO₂ dolazi iz saobraćaja (13.949 t/god) i stambenog sektora (5.182 t/god), dok javni sektor i industrija imaju marginalan udio (manje od 2%). Ovaj raspored odražava energetska profil općine, u kojem dominiraju individualna ložišta na čvrsta goriva, starija vozila s dizel motorima, te ograničena upotreba čistijih energenata poput električne energije i peleta.

Pored CO₂, značajan uticaj na kvalitet zraka imaju i emisije ugljen-monoksida (CO) i lebdećih čestica PM₁₀ i PM_{2.5}, čije se vrijednosti u stambenom sektoru procjenjuju na 753 t/god CO, 72 t/god PM₁₀ i 69 t/god PM_{2.5}, što ukazuje na potrebu za modernizacijom sistema grijanja i prelaskom na ekološki prihvatljivije izvore energije.

Ukupno posmatrano, emisije iz stambenog sektora čine najveći udio u ukupnim emisijama lebdećih čestica i CO, dok saobraćaj dominira u emisijama azotnih oksida (NO_x). Ovakva struktura ukazuje na difuzni karakter zagađenja u Čeliću – bez velikih industrijskih izvora, ali s brojnim malim izvorima koji kumulativno utiču na kvalitet zraka.

Na području općine Čelić trenutno ne postoji stalna (stacionarna) automatska mjerna stanica za praćenje kvaliteta zraka, već se mjerenje vrši putem mobilne mjerne stanice kojom upravlja Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona. Ova mobilna stanica koristi se za povremeno praćenje stanja kvaliteta zraka u općinama koje nemaju vlastite stacionarne uređaje, uključujući Čelić, Kalesiju, Teočak i Sapnu.

Mjerenja koja su vršena mobilnom stanicom u Čeliću obuhvatala su polutante SO₂, NO₂, CO i PM_{2.5}, te su se rezultati analizirali prema Pravilniku o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju graničnih vrijednosti („Službene novine FBiH“, br. 1/12 i 24/19). Prema dostupnim podacima iz izvještaja Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša Tuzlanskog kantona i portala *Monitoring zraka TK*, najrecentniji set mjerenja putem mobilne stanice postavljene u urbanom dijelu Čelića, a vrijednosti su pokazale da se kvalitet zraka generalno kreće unutar dozvoljenih granica, uz povremena prekoračenja koncentracija lebdećih čestica (PM_{2.5}) tokom zimskih mjeseci, što se povezuje s individualnim ložištima i upotrebom čvrstih goriva.

⁵ Lokalni ekološki akcion plan općine Čelić za period 2024.-2028. godina

Stanje voda

Na području općine Čelić, stanje voda ukazuje na prisutnost izraženih pritisaka organskog zagađenja, prije svega zbog neadekvatnog sistema prikupljanja i tretmana otpadnih voda. Organske materije u površinske i podzemne tokove dopijevaju kombinovanim djelovanjem tačkastih i difuznih izvora zagađenja.

U tačkaste izvore ubraja se stanovništvo priključeno na javni sistem odvodnje — čije se otpadne vode, u nedostatku funkcionalnog postrojenja za prečišćavanje, ispuštaju neobrađene u okolne vodotoke, kao i manji industrijski subjekti i deponije bez kontrolisanog sistema zbrinjavanja procjednih voda. Difuzni izvori su još izraženiji i obuhvataju poljoprivredne aktivnosti, naročito stočarsku proizvodnju i neadekvatno upravljanje stajskim đubrivom, zatim neregulisane septičke jame u naseljima koja nisu obuhvaćena kanizacionim sistemom, te neuređene i divlje deponije otpada, čije otpadne vode i infiltracije direktno utiču na podzemne tokove.

S obzirom na to da se većina naselja nalazi u slivovima rijeka Šibošnica i Gnjica, koje su istovremeno recipijenti i izvori vodosnabdijevanja, ovaj problem ima izraženu ekološku i zdravstvenu dimenziju. Monitoring voda provodi se povremeno kroz kantonalne programe, ali nije uspostavljen stalni sistem praćenja kvaliteta površinskih i podzemnih voda, niti se prikupljaju sistematski podaci o teretima zagađenja iz industrijskih ili poljoprivrednih izvora.

Na osnovu podataka iz Plana upravljanja vodnim područjem rijeke Save (AVP Sava, 2024) i dostupnih lokalnih izvora, stanje u oblasti upravljanja otpadnim vodama na području općine Čelić pokazuje da su industrijski izvori zagađenja kvantitativno mali, ali potencijalno značajni zbog nepostojanja tretmana ispuštenih voda. Prema evidenciji AVP Sava, Trgovačko-proizvodno preduzeće “SENEK” d.o.o. Čelić, koje je evidentirano kao aktivni zagađivač u okviru Planova upravljanja vodnim područjem, generira 1,8–2,34 m³ otpadnih voda dnevno, što čini procijenjeni teret zagađenja od 54 jedinice u skladu s metodologijom Agencije za vodno područje rijeke Save. Iako su količine otpadnih voda male, njihovo zbrinjavanje nije praćeno primjenom uređaja za tretman, pa postoji mogućnost da se dio otpadnih voda ispušta u obližnje recipijente bez prethodnog pročišćavanja.

Što se tiče neindustrijskih izvora, najveći pritisak na vodne resurse dolazi od neuređenih i ilegalnih deponija koje se nalaze u slivovima rijeka Šibošnica i Gnjica, gdje se otpadne i procjedne vode infiltriraju u tlo i podzemne slojeve. Prema Studiji procjene tereta zagađenja vodnih resursa koja potiču sa deponija/odlagališta rudarskog i industrijskog otpada (AVP Sava, 2024.), ovaj problem ima regionalni karakter i u Čeliću je identificiran kao prioritetni rizik po kvalitet površinskih i podzemnih voda.

Najznačajniji vodni tok na području općine je rijeka Šibošnica, koja nastaje spajanjem Drijenačke rijeke i Piperke, sa brojnim pritokama (Humački, Vlačićki i Brnjički potok, te riječica Orahovica koja se ulijeva u rijeku Gnjicu). Većina naselja gravitira slivovima rijeka Gnjica i Šibošnica, koje se nalaze u zaštitnim zonama postojećih i planiranih izvorišta pitke vode.

Zbog nepostojanja cjelovitog kanizacionog sistema, oborinske i fekalne vode se uglavnom nekontrolisano slijevaju u ove vodotoke ili infiltriraju u podzemlje, pri čemu posebno zabrinjava uticaj neuređenih septičkih jama i nereguliranih ispusta. Ovakvo stanje direktno ugrožava podzemne vode, koje pripadaju vodnim tijelima GVTPV „Posavina“, i koje su glavni izvor vodosnabdijevanja općine. Prema Planu upravljanja vodnim područjem rijeke Save (2021), ne postoji sistematski monitoring kvaliteta podzemnih voda, što otežava procjenu stvarnog nivoa zagađenja.

Prema podacima prezentiranim u Lokalnom ekološkom akcionom planu općine Čelić za period 2024.-2027. (LEAP) analize kvaliteta vode za piće sprovedene tokom 2021–2023. godine pokazale su da je od ukupno 114 ispitanih uzoraka, 13 bilo bakteriološki, a 12 hemijski neispravnih, što ukazuje na potrebu za pojačanom kontrolom i zaštitom izvorišta. Stanje površinskih voda naročito je nepovoljno u sušnim ljetnim mjesecima, kada zbog niskih vodostaja dolazi do koncentracije nutrijenata i organskih materija, stvaranja neprijatnih mirisa i pogoršanja ukupnog kvaliteta ekosistema.

S obzirom na to da je zagađenje voda i degradacija slivova prepoznato kao jedan od najvećih ekoloških rizika u LEAP-u, nužno je hitno djelovanje na smanjenju ispuštanja neprečišćenih otpadnih voda, uspostavi lokalnog

sistema monitoringa površinskih i podzemnih voda te zaštiti izvorišta pitke vode, kako bi se spriječila dalja ekološka degradacija i osigurao održivi razvoj općine Čelić.

Stanje zemljišta

Zemljišni resursi općine Čelić predstavljaju osnovni razvojni kapital lokalne zajednice, s obzirom da je područje izrazito ruralnog karaktera i da poljoprivreda ima dugoročnu ekonomsku, socijalnu i prostornu funkciju. Struktura zemljišta pokazuje da poljoprivredne površine obuhvataju oko dvije trećine ukupne teritorije, pri čemu dominiraju oranice i bašte, dok manji dio otpada na voćnjake i pašnjake. Uz to, šumsko zemljište zauzima značajan dio prostora, što zajedno čini izbalansiran prirodni sistem i osnovu za razvoj poljoprivrede, stočarstva i šumarstva u funkciji očuvanja pejzaža i klimatske stabilnosti. Većina zemljišta je u privatnom posjedu, što osigurava fleksibilnost u proizvodnji, ali istovremeno otežava sistemsko planiranje i konsolidaciju parcela zbog usitnjenosti posjeda i nedovoljno sprovedenih komasacija.

Kvalitet zemljišta je generalno dobar, ali podložen degradaciji zbog nekoliko paralelnih pritisaka. Intenzivna upotreba mineralnih đubriva i pesticida, neadekvatna obrada teškom mehanizacijom u vlažnim periodima i zapuštanje tradicionalnih mjera očuvanja plodnosti dovode do pogoršanja fizičko-hemijskih svojstava tla. U nižim dijelovima općine, gdje je razvijena intenzivna poljoprivreda, posebno su izraženi problemi zbijanja i erozije, dok su padinska područja Majevice izložena klizištima i površinskim ispiranjima, što direktno utiče na smanjenje poljoprivrednog potencijala i stabilnosti tla. Na to se nadovezuje i problem zagađenja poljoprivrednih površina usljed navodnjavanja iz vodotoka Šibošnice i Gnjice, u koje se i dalje ispuštaju neprečišćene otpadne i oborinske vode. U takvim uslovima dolazi do unosa organskih materija i teških metala u tlo, čime se povećava rizik za poljoprivredne kulture i podzemne vode.

U prostornom smislu, zemljište je pod sve većim pritiskom prenamjene u građevinske i infrastrukturne zone. Iako se proces urbanizacije odvija sporije nego u većim sredinama, njegov kumulativni efekat vidljiv je kroz gubitak obradivih površina, fragmentaciju parcela i slabljenje tradicionalne ruralne matrice. S druge strane, šumsko zemljište, iako dobro očuvano, izloženo je eksploatacionim zahvatima i neuređenom korištenju, posebno u zoni Majevice, što može dugoročno ugroziti zaštitne funkcije šumskih ekosistema.

Ukupno posmatrano, zemljišni fond općine Čelić još uvijek posjeduje visoku proizvodnu i ekološku vrijednost, ali se njegovo stanje pogoršava zbog erozionih procesa, neadekvatnog korištenja i nedostatka monitoringa kvaliteta tla. Održivo upravljanje ovim resursom zahtijeva kombinaciju prostornih, tehničkih i edukativnih mjera – od uvođenja sistema kontrole upotrebe agrohemikalija i zaštite najkvalitetnijih klasa tla, do sanacije degradiranih površina i uvođenja agroekoloških praksi. Istovremeno, zemljište treba posmatrati ne samo kao poljoprivredni već i kao pejzažno-ekološki resurs koji, kroz integraciju sa šumarstvom i turizmom, može doprinijeti uravnoteženom ruralnom razvoju. Time se zemljište potvrđuje kao ključna karika između ekonomskog opstanka i ekološke otpornosti općine Čelić.

Degradacija zemljišta

Proces degradacije zemljišta u općini Čelić sve je izraženiji i predstavlja jedan od ključnih ekoloških i razvojnih izazova, budući da direktno utiče na poljoprivrednu produktivnost, stabilnost ekosistema i dugoročnu održivost ruralnog prostora. Najznačajniji oblici degradacije uočeni na području općine su erozija, klizišta, zagađenje poljoprivrednog tla i gubitak obradivih površina kroz prenamjenu zemljišta.

Erozija je naročito izražena u brdsko-planinskim područjima Majevice, gdje kombinacija strmih nagiba, nestabilne geološke podloge i periodično intenzivnih padavina uzrokuje ispiranje površinskog sloja tla i gubitak humusa. U mnogim zonama, posebno u Mjesnim zajednicama Drijenča, Gornji Humci i Velino Selo, erozija prelazi u ozbiljne klizišne procese, pri čemu dolazi do trajnog oštećenja poljoprivrednih površina, ugrožavanja infrastrukture i destabilizacije terena. Nedostatak protiverozionih mjera, kao što su zaštitni pojasevi, vegetacijski pokrov i regulacija oborinskih voda, dodatno ubrzava degradacijske procese.

Zagađenje tla predstavlja drugi ozbiljan oblik degradacije. Na većem dijelu općine poljoprivredne površine se navodnjavaju vodom iz vodotoka Šibošnice i Gnjice, koji su zagađeni otpadnim i oborinskim vodama. Time se u tlo unose organske materije, bakterije, teški metali i drugi zagađivači, što dugoročno ugrožava mikrobiološku

ravnotežu tla, smanjuje plodnost i može uticati na sigurnost hrane. Dodatni rizik predstavljaju nekontrolisano odlaganje otpada i upotreba nepropisno tretiranog stajskog đubriva, kao i prekomjerna i neselektivna primjena pesticida i mineralnih đubriva. Odsustvo sistematskog monitoringa kvaliteta zemljišta onemogućava preciznu procjenu stepena kontaminacije i planiranje sanacionih mjera.

Gubitak obradivog zemljišta kroz prenamjenu u građevinske i infrastrukturne svrhe sve više dolazi do izražaja, posebno u centralnim dijelovima općine, gdje se poljoprivredno zemljište trajno isključuje iz proizvodnje. Ova pojava ima dugoročne socioekonomske i ekološke posljedice, jer smanjuje raspoložive površine za lokalnu proizvodnju hrane, povećava fragmentaciju parcela i narušava tradicionalni pejzažni identitet prostora.

U cjelini, degradacija zemljišta u općini Čelić posljedica je kombinovanog djelovanja prirodnih procesa i ljudskih aktivnosti. Očuvanje tla zahtijeva integrisani pristup kroz primjenu mjera zaštite od erozije i klizišta, racionalno korištenje agrohemikalija, sanaciju zagađenih površina i uspostavu sistema redovnog praćenja stanja zemljišta. Bez toga, degradacija može prerasti u nepovratan proces koji bi dugoročno ugrozio osnovne resurse za poljoprivrednu proizvodnju i održivi razvoj općine.

Zagađenje tla minama

Zagađenje tla minama i drugim neeksplozivnim ubojnim sredstvima (NUS) donedavno je predstavljalo značajan ograničavajući faktor korištenja zemljišta u općini Čelić. Ovaj problem datirao je još iz perioda oružanih sukoba 1992–1995. godine, te su u proteklom godinama realizirane brojne akcije deminiranja te i završen proces deminiranja.

Šume i šumsko zemljište

Šumama u državnom vlasništvu upravlja i gospodari Kantonalna uprava za šumarstvo Tuzlanskog kantona, dok ostalim šumskim površinama gospodare i upravljaju sami vlasnici šuma. Vlasnici upravljaju šumama i šumskim zemljištem u privatnom vlasništvu i ugovorom uz naknadu prenose obavljanje stručnih poslova Kantonalnoj upravi za šumarstvo. Šumsko zemljište koje se nalazi unutar teritorije općine Čelić, potpada pod ingerenciju šumskog gazdinstva „Majevičko“, sa središtem u Srebreniku.

Područje općine Čelić, u ekološko-vegetacijskom smislu, pripada Peripanonskoj oblasti, što ga svrstava među prostore s izraženom kombinacijom nizinskih, brdskih i djelimično planinskih ekosistema. Cjelokupni prostor općine je dio Majevičkog šumsko-privrednog područja, koje obuhvata nizinski i brdski pojas s manjim planinskim zonama. U nižim predjelima dominira kontinentalna klima, dok viši dijelovi imaju umjereno kontinentalne karakteristike. Prosječna godišnja količina padavina iznosi oko 908,6 litara po m², a vegetacijski period traje između 180 i 200 dana, što omogućava bogatu i raznovrsnu vegetaciju, naročito šumsku.

Prema podacima iz Prostornog plana Općine Čelić 2012–2032 i Lokalnog ekološkog akcionog plana (LEAP) 2024–2028, šume i šumska zemljišta zauzimaju 6.468,65 ha, odnosno 47,48% ukupne teritorije općine. Ove površine predstavljaju ključni prirodni resurs općine, sa značajnim ekološkim, zaštitnim i ekonomskim funkcijama. Struktura šuma odražava prirodnu raznolikost Majevičkog područja – u nižim zonama dominiraju hrastovo-grabove šume (*Quercus petraea* i *Carpinus betulus*), dok su na višim nadmorskim visinama prisutne bukove šume (*Fagus sylvatica*). Ove zajednice imaju presudnu ulogu u očuvanju stabilnosti tla, sprječavanju erozije i ublažavanju klimatskih ekstresa.

Prema podacima iz Šumsko-privredne osnove „Majevičko“, šume su klasifikovane prema užim i širim kategorijama korištenja, ali su naknadna ortofoto snimanja utvrdila dodatne šumske površine koje ranije nisu bile evidentirane, a za koje treba izvršiti dodatnu kategorizaciju i utvrditi posjedovno stanje. Ove površine trenutno su označene kao „šumska zemljišta za koja nije utvrđena kategorija“.

Šumski fond općine Čelić čine visoke šume s prirodnom obnovom, izdanačke (niskogospodarske) šume i vještački podignuti šumski zasadi (kulture). U strukturi zasada evidentirano je 232,26 ha (≈3,6% šumskih površina). Ove sastojine, iako važne za brzu stabilizaciju ogoljenih i degradiranih terena, trpe od nedovoljne njege (izostanak redovnih uzgojnih mjera) usljed slabih ekonomskih učinaka. U taksacionoj slici zasada dominiraju četinari (smrča, bijeli i crni bor) s udjelom od 80,35% drvne zalihe, dok lišćari čine 19,65%.

Prosječni bonitet je povoljan do umjeren (npr. crni bor i smrča oko razreda 2,9–3,5; bukva 2,5), što upućuje da su uz pravilne zahvate mogući solidni prirasti i stabilna proizvodnja. Ukupna drvena zaliha zasada procijenjena je na 11.609,76 m³, s prosječnom zalihom od oko 103,39 m³/ha. Godišnji zapreminski prirast u zasadima iznosi 535,39 m³ (≈4,77 m³/ha), pri čemu četinari ostvaruju 88,2% ukupnog prirasta zbog svoje prevlasti u sastojinama i dobi.

Izdanačke šume (≈3.155 ha ili 48,8% šumskih površina) predstavljaju kvantitativno najveći dio fonda, ali s nižom tehničkom kvalitetom drveta i skromnijom strukturnom stabilnošću. Ukupna drvena zaliha izdanačkih šuma iznosi 232.497,79 m³, a prosječna zaliha oko 208,02 m³/ha. Godišnji zapreminski prirast procijenjen je na 5.698,78 m³, pri čemu je 99,7% prirasta od lišćarskih vrsta (dominacija bukve, hrasta i ostalih tvrdih lišćara). Upravo zbog takve strukture prioritet je plansko provođenje uzgojnih zahvata (čišćenja, prorjede, selektivne sječe) radi podizanja kvaliteta, pretvaranja jednodobnih i degradiranih sastojina u stabilnije mješovite preborne, te povećanja udjela vrednijih vrsta.

U visokim šumama s prirodnom obnovom (na koje se ovdje referira kroz širi sistem planiranja etata) prirasti su najstabilniji kada se primjenjuje skupinasto/preborno gospodarenje i dosljedna njega podmlatka. Time se ostvaruje bolji odnos između drvene zalihe i godišnjeg prirasta, uz veću otpornost na klimatske ekstreme, biotske štetnike i abiotske stresove. Plan sječa (etat) postavljen je diferencirano po kategorijama šuma (visoke s prirodnom obnovom, zasadi, izdanačke), uz uvažavanje ključnih taksacionih elemenata: drvene zalihe, prirasta, boniteta i debljinsko-dobne strukture. Redovne sječe nisu planirane u miniranim zonama niti na površinama koje nisu razvrstane u proizvodne šume. Operativno, princip je da se etat određuje unutar granica održivosti – dakle, u skladu s prirastom i ciljevima uređivanja – kako bi se očuvala ili povećavala ukupna drvena zaliha i kvalitet sastojina. Time se usklađuju ekološke (zaštita tla i voda, biodiverzitet), društvene (rekreativne i zaštitne) i ekonomske funkcije šuma.

Za ostvarenje navedenog, presudne su uzgojno-tehničke mjere: redovna njega zasada (posebno četinarara), popunjavanje i melioracije na degradiranim dionicama, prirodno i kombinirano podmlađivanje u visokim šumama, te konverzija loše strukturiranih izdanačkih šuma u mješovite preborne sastojine. Paralelno, plan zaštite šuma predviđa preventivu protiv štetnika i bolesti, smanjenje rizika od požara (organizacija i oprema, higijena šuma), suzbijanje antropogenih šteta (bespravne sječe, uzurpacije, bespravna gradnja) i jačanje čuvarske službe. Ovaj okvir, uz strogo poštivanje etata i jačanje njege, omogućava da šumski fond Čelića dugoročno zadrži i poboljša prirast, kvalitet i općekorisne funkcije.

Zelene površine

Na području općine trenutno postoji oko 2.000 m² prostora pod uređenim parkovskim zelenim površinama

Ipak, na području općine Čelić sistem upravljanja i održavanja zelenih površina još uvijek je u početnoj fazi razvoja. Naime, ne postoji uspostavljen Katastar zelenih površina, niti precizni podaci o njihovoj ukupnoj veličini i strukturi. Većina postojećih zelenih površina nalazi se u centralnom urbanom području, gdje se nalaze manje parkovne i drvoredne zone, dok su u ruralnim mjesnim zajednicama zelene površine uglavnom spontano formirane i neuređene.

Upravljanje i održavanje javnog zelenila povjereno je JP „Čistoća“ d.o.o. Čelić, ipak, nedostatak kadrovskih i tehničkih kapaciteta, kao i ograničena budžetska sredstva, ograničavaju mogućnost redovnog održavanja i sistemskog uređenja ovih površina. U praksi, aktivnosti se svode na osnovno košenje, orezivanje i sanaciju postojećih zelenih zona, bez planskog proširenja ili pejzažnog uređenja novih javnih prostora.

S obzirom na izražene klimatske i ekološke izazove, povećanje udjela i kvaliteta zelenih površina postalo je prioritetan pravac ekološke i urbanističke politike općine. U tom smislu, dokument predviđa izradu Programa uređenja i ozelenjavanja javnih površina, koji bi uključivao:

- uspostavu Katastra zelenih površina,
- kontinuiranu sadnju drveća i autohtonog rastinja, posebno u zoni gradskog parka i duž glavnih saobraćajnica,
- uređenje manjih parkovskih i rekreativnih zona u mjesnim zajednicama,

- te uključivanje građana i škola u lokalne kampanje sadnje i održavanja zelenih površina.

Zelene površine u Čeliću imaju značajan potencijal za unapređenje kvaliteta života i očuvanje okoliša, jer doprinose smanjenju prašine, buke i erozije tla, ublažavanju ljetnih temperatura i jačanju estetskog identiteta naselja. U narednom planskom periodu, cilj je uspostaviti povezanu mrežu zelenih površina — od urbanih parkova i drvoreda do rekreativnih i zaštitnih pojaseva na obodima naselja i u okolini planine Majevice — čime bi se Čelić pozicionirao kao zelena, zdrava i održiva zajednica.

Zaštićena područja

Briga o zaštićenim područjima regulisana je Zakonom o zaštiti prirode („Službene novine Federacije BiH“ br. 66/13), kojim se uređuje zaštita, očuvanje, obnova i održivi razvoj prirode u Federaciji BiH. Zakonom su obuhvaćene opće i posebne mjere zaštite uspostavom zaštićenih područja.

Na području općine Čelić trenutno ne postoje formalno proglašena zaštićena prirodna područja u skladu s IUCN klasifikacijom ili zakonodavstvom Federacije BiH, ali lokaliteti s izraženim prirodnim i ekološkim vrijednostima ukazuju na potrebu i potencijal za njihovo uspostavljanje. Prema LEAP-u, tri prostorno-ekološke cjeline prepoznate su kao prioritetne za buduću zaštitu i valorizaciju: šume Majevice, vodotoci (posebno rijeka Šibošnica s priobaljem) i planinski pašnjaci s ljekovitim biljem.

Šumski kompleksi Majevice, u kojima dominiraju bukove i hrastovo-grabove zajednice, predstavljaju najvažniji segment prirodne baštine općine. Ove šume imaju funkciju stabilizacije tla, ublažavanja klimatskih ekstrema i zaštite izvorišnih zona. One su i ključno stanište za mnoge šumske vrste, uključujući sisare i ptice grabljivice, te bi mogle biti predložene za režim zaštite u kategoriji „posebnog prirodnog područja“ ili „šumskog rezervata lokalnog značaja“.

Druga značajna zona su vodotoci i priobalna staništa rijeka Šibošnice i Gnjsice, koja imaju visok ekološki potencijal zbog bogatstva vodenih i poluvodenih vrsta (vodozemci, ptice močvarice, biljne zajednice vlažnih livada). Uspostava zaštitnih pojaseva uz vodotoke doprinijela bi smanjenju erozije i zagađenja, očuvanju kvaliteta voda i zaštiti staništa.

Treći prostor od potencijalnog značaja jesu livade i planinski pašnjaci, naročito na padinama Majevice, koji predstavljaju stanište za potencijalno zaštićene vrste, među kojima je i gorčica (*Gentiana lutea*) — vrsta navedena u Crvenoj listi Federacije BiH i zaštićena Zakonom o zaštiti prirode FBiH.

Formalizacija zaštite ovih prostora bila bi ključan korak ka očuvanju prirodne baštine i ekosistemske stabilnosti općine. Istovremeno, uspostava zaštićenih područja omogućila bi integraciju Čelića u širu mrežu ekološki značajnih prostora Tuzlanskog kantona, stvarajući osnovu za razvoj lokalnog ekoturizma, edukativnih staza i „zelenih zona“ u skladu s principima održivog korištenja prirodnih resursa. Zaštita prirodnih područja u Čeliću ne treba se promatrati samo kroz ekološku, već i kroz razvojnu perspektivu — kao ulaganje u otpornost zajednice, kvalitet okoliša i identitet prostora koji povezuje tradiciju, prirodu i održiv razvoj.

Biodiverzitet

Područje općine Čelić karakteriše izuzetno bogat biodiverzitet koji obuhvata različite ekosisteme – od riječnih dolina i vlažnih staništa do šumskih, travnjačkih i planinskih predjela. Ova raznolikost prirodnih uslova omogućava razvoj brojnih biljnih i životinjskih vrsta koje čine temelj ekološke stabilnosti i prirodne otpornosti prostora.

Prema podacima iz Lokalnog ekološkog akcionog plana (LEAP) Općine Čelić 2024.–2028., floru Čelića čine tipične vrste nizinskih, brdskih i planinskih područja. U dolinama rijeka Šibošnice i Gnjsice razvijene su šume crne johe, bijele vrbe i poljskog jasena, koje štite obale od erozije i pročišćavaju vodu. Na višim nadmorskim visinama dominiraju bukove i hrastovo-grabove šume, koje imaju ključnu ulogu u regulaciji mikroklimе, zaštiti tla i očuvanju hidrološke stabilnosti. Travnjaci i pašnjaci obiluju vrstama poput crvene djeteline, maslačka, vrijeska i smilja, koji su važni za očuvanje genetske raznolikosti i opstanak oprašivača.

Fauna općine također pokazuje visok stepen raznolikosti. Na ovom prostoru prisutne su vrste sisara poput srne, lisice, jazavca i vuka, brojne vrste ptica grabljivica (škanjac, sova ušara), kao i vodozemci i gmizavci u priobalnim područjima (žabe, tritoni, bjelouške). Ove vrste čine složene prehrambene lance i održavaju prirodnu ravnotežu ekosistema. Međutim, biodiverzitet je sve ugroženiji zbog kombinovanih pritisaka – degradacije prirodnih staništa, neplanske eksploatacije šuma, zagađenja voda i tla, te klimatskih promjena koje mijenjaju režime padavina i temperature.

Posebno zabrinjava degradacija riječnih i priobalnih ekosistema, koji su izloženi direktnim emisijama otpadnih voda i erozionim procesima. Time se narušava kvaliteta staništa i smanjuje brojnost populacija vrsta vezanih za vodene sisteme. Dodatni izazov predstavlja izostanak sistemskog monitoringa biodiverziteta i evidencije o ugroženim vrstama, što otežava planiranje mjera zaštite i očuvanja.

U kontekstu održivog razvoja, očuvanje biodiverziteta u Čeliću ima višestruku vrijednost – ekološku, ekonomsku i društvenu. Ovi resursi predstavljaju osnov za razvoj ekoturizma, očuvanje poljoprivrednih praksi u skladu s prirodom i jačanje ekološke svijesti građana. Stoga je nužno institucionalizirati praćenje stanja biodiverziteta, provoditi edukaciju lokalnog stanovništva te razviti projekte usmjerene na obnovu degradiranih staništa i zaštitu vrsta od lokalnog značaja.

Energijska efikasnost i obnovljivi izvori energije

Potrošnja energije jedan je od pokazatelja razvoja, modernizacije i povećanja životnog standarda. Ali istovremeno, proizvodnja i potrošnja energije predstavljaju i glavni uzrok onečišćenja okoliša. Zbog potreba za sigurnijim snabdijevanjem energijom, ali i osiguranjem zaštite okoliša i održivog razvoja, promocija i praktična primjena principa i mjera energetske efikasnosti treba da zauzima istaknuto mjesto u narednom periodu.

U skladu sa Zakonom o korištenju obnovljivih izvora energije i efikasne kogeneracije Federacije BiH („Službene novine FBiH“, br. 82/2023), kojim se promoviše i reguliše proizvodnja energije iz obnovljivih izvora, te povećava njihov udio u ukupnoj potrošnji, i na području općine Čelić prepoznata je potreba za većim uključivanjem obnovljivih izvora energije (OIE) u lokalni energetske sistem.

Prema Lokalnom ekološkom akcionom planu općine Čelić za period 2024–2028., najznačajniji i trenutno najzastupljeniji obnovljivi izvor energije je drvna biomasa, koja se tradicionalno koristi za grijanje u domaćinstvima, posebno u ruralnim područjima. Ova vrsta goriva ima povoljniji uticaj na okoliš u odnosu na ugalj, jer proizvodi manje emisije čestica i sumpor-dioksida, dok se emisije CO₂ smatraju ugljenično neutralnim zbog biljne apsorpcije tokom rasta biomase.

Potencijali za geotermalnu i energiju vjetra su procijenjeni kao ograničeni zbog nepovoljnih prirodnih uslova, dok solarno zračenje predstavlja najizgledniji oblik obnovljive energije za dalji razvoj. U tom kontekstu, preporučuje se intenzivniju primjenu solarne energije za zagrijavanje vode, grijanje objekata i proizvodnju električne energije. Prioritet treba dati postavljanju fotovoltaičnih (PV) sistema na krovovima javnih i privatnih objekata, u poslovnim zonama, te na poljoprivrednim parcelama, uz očuvanje njihove poljoprivredne funkcije.

Općina Čelić ima uslove za razvoj mikro solarnih elektrana, koje bi omogućile lokalni plasman proizvedene električne energije, smanjenje gubitaka u mreži i doprinos razvoju ruralnih područja. U proteklih godinama nekoliko privrednih subjekata već je ugradilo solarne panele na svojim objektima, što potvrđuje rastuće interesovanje za ovu tehnologiju. Dodatni podsticaj predstavljaju programi sufinansiranja instalacije solarnih sistema, što u narednom planskom periodu može značajno povećati udio obnovljivih izvora energije u ukupnom energetske bilansu općine Čelić.

Prelazak na obnovljive izvore energije (drvo-pelete, geotermalna energija, sunčeva energija i sl.) je također važna mjera za suzbijanje negativnog uticaja individualnih ložišta na kvalitet zraka. Obnovljivi izvori energije se mogu koristiti za zagrijavanje objekata, vode i sl., čime bi se smanjila upotreba fosilnih goriva, a time i emisija zagađujućih materija u okoliš. Važno je da se prepoznaju mogućnosti i ponude podsticajne mjere za građanstvo, kako bi ih dodatno motivirali na priključenje na daljinsko grijanje, korištenje obnovljivih izvora i efikasno korištenje energije.

Pored navedenog, potrebno je istaći važnost izolacije stambenih objekata i zamjene dotrajale stolarije, kao mjere za smanjenje emisije zagađujućih materija u zrak. Mjere u ovom sektoru su predložene na način da se povećanje energijske efikasnosti postigne utopljanjem objekata. To bi rezultiralo značajnim smanjenjem toplotnih gubitaka, što bi dovelo do smanjenja utroška energenata, a samim tim i do smanjenja emisije zagađujućih materija. Propisnom toplotnom izolacijom objekta i zamjenom dotrajale stolarije, moguće je ostvariti uštede u energiji i do 65%, što direktno rezultira istim procentom smanjenja emisije zagađujućih materija iz ovih izvora. Naravno, ovdje se ne može govoriti o opštem trendu utopljanja objekata a bez da se govori o mjerama subvencija za iste od strane općinskih i kantonalnih vlasti.

Promocija pasivne i niskoenergetske gradnje je mjera koju treba prepoznati kao mehanizam za smanjenje potrošnje energije, što direktno utiče na smanjenje emisije zagađujućih materija zbog smanjene potrošnje energenata. Niskoenergetska i pasivna gradnja u EU sve više postaje standard gradnje, koji osim što osigurava smanjenje potrošnje energije, osigurava i smanjenje emisija po okoliš štetnih zagađujućih materija. Ovim mjerama se potrošnja energije svodi na manje od 70kWh po m² na godišnjem nivou.

Energetsko siromaštvo u Općini Čelić predstavlja kompleksan i višedimenzionalan problem koji proizlazi iz kombinacije niskih prihoda stanovništva, visokih troškova energenata i nedovoljno efikasnih stambenih i energetskih sistema. Sposobnost domaćinstava da obezbijede adekvatno zagrijavanje i podmirenje osnovnih energetskih potreba direktno je povezana sa njihovim ekonomskim, socijalnim i zdravstvenim stanjem, pri čemu su najviše pogođena domaćinstva nižeg socio-ekonomskog statusa i ranjivih kategorija stanovništva. U Čeliću su energetske izazovi značajno povezani sa starošću i energetskom neefikasnošću stambenog fonda, kao i s ograničenim finansijskim kapacitetima domaćinstava da investiraju u poboljšanja poput termoizolacije, zamjene stolarije, sistema grijanja ili prelaska na održivije izvore energije. Većina domaćinstava zavisi od tradicionalnih goriva i sistema zagrijavanja, dok je prelazak na efikasnije tehnologije finansijski nedostižan bez institucionalne podrške. Istovremeno, porast cijena energenata i liberalizacija tržišta — bez dovoljno razvijenih mehanizama zaštite potrošača — predstavlja dodatni pritisak na kućne budžete i povećava rizik od produbljivanja energetskog siromaštva

Razvojni problemi i potrebe u području zaštite okoliša predstavljeni su u narednoj tabeli.

Tabela 33. Razvojni problemi i potrebe u području zaštite okoliša

Razvojni problemi	- Razvojne potrebe	Oblast
Dominacija individualnih ložišta na ugalj i drvo	- Zamjena peći i kotlova, prelazak na OIE i centralne sisteme	Kvalitet zraka
Sezonska prekoračenja PM _{2.5} i PM ₁₀	- Uvođenje stacionarne stanice i javnog izvještavanja o kvalitetu zraka	
Odsustvo stalne mjerne stanice		
Difuzni izvori emisija iz saobraćaja (stara vozila, dizel motori)	- Program smanjenja emisija iz saobraćaja	Kvalitet zraka
Ispuštanje komunalnih voda bez prečišćavanja	- Izgradnja centralnog kolektora i prečišćaća	Kvalitet voda
Niska pokrivenost kanalizacijom	- Proširenje mreže na prioritetna naselja	
	- Obuhvat cjelokupnog stanovništva	
Zagađenje vodotoka (Šibošnica, Gnjica) i podzemnih voda zbog poljoprivrede i neuređenih deponija	- Sanacija deponija	Kvalitet voda
	- Uvođenje zaštitnih pojaseva i kontrola upotrebe đubriva/pesticida	
Ne postoji stalni monitoring površinskih i podzemnih voda	- Uspostava lokalnog sistema	Kvalitet voda

Dio uzoraka vode neispravan za piće	monitoringa i zaštite izvorišta pitke vode	
Erozija i klizišta u brdskim dijelovima; gubitak plodnog sloja tla	- Antierozione mjere i pošumljavanje klizišta	Zemljište
	- Uređenje odvodnih kanala	
Kontaminacija tla navodnjavanjem iz zagađenih vodotoka i upotrebom agrohemikalija	- Uvođenje monitoringa kvaliteta tla	Zemljište
	- Kontrola i edukacija o upotrebi agrohemikalija	
Usitnjenost parcela i pritisak prenamjene obradivog zemljišta u građevinsko	- Komasacija i zaštita najkvalitetnijih klasa zemljišta kroz prostorne planove	Zemljište
Degradirane i izdanačke šume sa smanjenim prirastom i kvalitetom drvene mase	- Konverzija u mješovite preborne šume	Šume i šumsko zemljište
	- Jačanje uzgojnih mjera i nadzora.	
Rizik od požara i štetnika	- Realizacija preventivnih mjera zaštite	Šume i šumsko zemljište
Bespravne sječe i uzurpacije	- Pojačanje inspekcijskog nadzora i opreme za gašenje	
Nedostatak uređenih parkova i drvoreda u naseljima	- Uređenje i proširenje parkovskih zona, sadnja drvoreda i lokalne kampanje ozelenjavanja	Zelene površine
Degradacija riječnih i priobalnih staništa	- Uspostava zaštitnih pojaseva i obnova riječnih koridora	Biodiverzitet
Gubitak vrsta		
Nema formalno zaštićenih područja i sistemskog monitoringa vrsta	- Kandidatura šuma Majevice i riječnih zona za lokalnu zaštitu	Zaštićena područja
	- Uspostava monitoringa vrsta	
Visoka zavisnost domaćinstava od čvrstih goriva	- Program energetske efikasnosti (utopljanje, stolarija) i prelazak na OIE	Energijska efikasnost
Niska energetska efikasnost objekata		
Slab razvoj solarne energije i mikro OIE sistema	- Postavljanje krovnih sistema na javne i privatne objekte	Energijska efikasnost
	- Postavljanje agrosolara u ruralnim zonama	
Nedostatak koordinacije i podataka o okolišu	- Uspostava GIS baze (vode, tlo, šume, otpad)	Upravljanje okolišem
	- Redovni monitoring i open-data portal	
Visok udio energetske siromašnih domaćinstava	- Povećanje energetske efikasnosti stambenog fonda i dostupnosti prihvatljivih, čistih i ekonomičnih energenata za domaćinstva, posebno ona sa niskim prihodima	Energetsko siromaštvo